falconet

IO. ANTONII MAGINI PATAVINI, MATHEMATICARVM IN ALMO BONONIENSI Gymnasio Professoris,

DE ASTROLOGICA RATIONE, AC vsu dierum Criticorum, seu Decretoriorum, ac praeterea de cognoscendis & medendis morbis ex corporum caelestium cognitione,

OPVS AD EPHEMERIDVM SVPPLEmentum nunc primo editum & libris duobus distinctum.

Quorum primus complectitur Commentarium in Claudij Galeni librum tertium de diebus Decretoriis: Alter agit de legitimo Astrologiae in Medicina vsu.

His additur

De annui temporis mensura in Directionibus: & de Directionibus ipsis ex Valentini Naibodae scriptis.

FRANCOFVRTI,
Typis Wolffgangi Richteri, sumptibus Ioannis Theobaldi Schönvvetteri.

M. DC. VIII.

ARISTOTELES.

PLINIVS.

[illegible]

SERENISSIMO D. DN. FRANCISCO GONZAGÆ,

MANTVÆ ET MONTISferrati Principi.

QVAMPLVRIMOS fore non dubito, Serenissime Princeps, quibus mirum videatur me de Astrologiæ Iudiciariæ parte illa scribere ingressum, quæ Medicis, ac Medicinæ vsui, cum præsertim Galeni librum tertium de diebus Decretoriis illustrare commentariis fuerim ausus homo Medicinæ artis prorsus ignarus. At vbi quæ me ad id audendum causæ impulerint, isti probe norint, non solum mirari desinent, sed meum probare ac laudare consilium incipient. Multis equidem nominibus hanc prouinciam suscepi. Primum Damiano Zenario bibliopolæ, cui propitius vita functo sit Deus Opt. Max. meam obstrinxeram fidem, cum primum meas ille Ephemerides denuo in lucem emissurus esset, multorum illas non solum annorum incremento, sed & institutionum ac tractatuum locupletare, qui & Agriculturæ, & arti Nauigatoriæ, & Aeris mutationibus dignoscendis, & rei etiam Medicæ inseruirent. Sed quod ad Medicinam attinet, propositum mihi solum fuerat pauculis tantummodo paginis vniuersalia quædam man-

dare præcepta ad dignoſcendos dies, qui propinandis medicinis, aut phlebotomiæ, aut alijs exercendis medicis functionibus magis minusve idonei ac felices eſſent, exemplum hac in re ſequuto Stefleri, Carelli, Pitati, & aliorum, qui Ephemerides concinnarunt. Secundo loco quotidiano fere conuitio à me flagitabant medicinæ candidati, qui me præceptore ſunt in Mathematicis vſi, vt eos Aſtrologicis imbuerem præceptis iis, quæ ad rei medicæ vſum dirigerentur. Quibus cum ego nonnulla ab ijs in exercenda Medicina ex Aſtrorum cognitione obſeruanda identidem ſubiicerem; meq; illi rogarent, & quem in hoc ſtudio ſibi legendum ac ſequendum Auctorem compararent; ego, quos dixi, ſtatim proponebam, atq; etiam, quando complures ab hinc annos editi illi, ac quia iamdiu nõ amplius excuſi, haud ita in promptu, atq; inuentu faciles erant, ſæpe diſcipulis meis commodabam, vt inde, quod poſſent in hoc genere, deſumerent. Sed cum in ijs euoluendis ſpe ſua fruſtrati, partem illam Aſtrologiæ nihilominus deſiderarent, quæ Medicinæ eam, quam ego & profitebar, & ijs oſtenderam, vtilitatem afferret, quaſi mecum expoſtulantes ad me confugiebant, & nihil eorum lectione tractatuum ſe profeciſſe dicebant; in ijs enim pauca, & confuſa ſe reperiſſe, quæ ad medicum negocium attinerent, quippe in ipſis omitti maxime neceſſaria, & leuia quædam, ne dicam puerilia, recenſeri, ab Arabica illa ac ſuperſtitioſa aſtrorum ſcientia mutuo ſumpta, quæ & veræ Aſtrologię candorem inquinauit, & Catholicę Eccleſię iuſtiſſimam videtur anſam præbuiſſe, vt eandem ipſam non tam veram, quam notham, & falſam, ac ſuperſtitioſam Aſtrologiæ profeſſionem Catholicis interdixerit. Inde factum, vt mecum complures eorum egerint, vt de hac Aſtrologię parte, quæ Medicinæ ſubſeruit, meo more atque inſtituto vberius agerem, & certiora, ac potiora, quam alij in medium afferrem,

ferrem, nugis interim illis Arabum valere iussis, & leuiorib. rebus prætermissis. Ego vero, ne amplius molestiā illam exorberem, discipulos in hac Astrologiæ parte absq; certo aliquo eius Auctore erudiendi, atq; eadem quotidie repetendi, simul etiam ne libros à me superius cōmemoratos discipulis ipsis cogerer identidem commodare cum periculo etiam ne mihi aliquot ex iis perirent, quod non raro vsu venit; Adde & quod multo maioris est momenti, cum Astrologiam prorsus neglectam à Medicis viderem, ita vt eorum pleriq; nō dubitarent hanc vt vanam quandā artem ac temerariam insectari, & gloriam quodammodo ex eius ignoratione, atq; imperitia sibi aucupari, quin & scripto deterrere eius studiosos ne in hac ediscenda tempus tererent (idq; eo ęgrius ferebam, quod in eorum numero complures esse intelligebā præclaræ, ac spectatæ in primis scientiæ viros, qui facile quidquid vellent, pro conciliata sibi auctoritate iunioribus, atq; inexpertis persuadere posse videbantur) feci nō inuitus vt hanc à discipulis gratiam inirem, & partem hanc pro viribus elaborarem; quin etiam non ab re esse existimaui Medicis iis, qui tanto cum supercilio in Astrologiam iuueherentur, alios opponere insignes Medicos, qui hanc facultatem, & plurimi fecerint, & cum primis vtilem, ac necessariam esse Medicis non solum fassi, verum etiam ingenue fuerint professi, quorum testimonia, & auctoritates id aperte comprobantes collegi simul, atque edidi, vt Medicos per Medicos redarguerē. Quæ etiam fuit causa, vt Galeni libellum hunc tertium de Diebus Decretoriis, quem ipsi germanum esse Galeni fœtū negare, & inter spurios referre non possunt, commentariis illustrarim. Maxime autem omnium ad hæc elucubranda me officii mei munus impulit, nefas enim esse existimabā quod à Domino talentum acceperam, eius tanquam à me in terris de industria abditi vtilitatem studiosis inuidere; & quasi sce-

lus admittere mihi videbar, si Medicinæ ipsi hanc à me operam tantum non emissa voce petenti denegarem, hoc præsertim tempore, quo in Astrologia Iudiciaria non ita libere versari Medicis licet, quemadmodum patrum nostrorũ memoria licebat. Cur igitur hæc scripserim, causam vides, cur autem hæc eadem Celsitudini tuæ, Princeps Serenissime, nuncupata voluerim, facile suspicari potes. Iam pridem inter deuotissimos Serenissimi parentis tui clientes ego haud infimo, sed, quæ summa eius benignitas est, perhonorifico loco sum receptus, & dignus ab eo existimatus, qui te atq; Excellentissimũ D.D. Ferdinandum fratrem tuum in Mathematicis erudirem. Ergo meæ mihi videbantur esse partes, summam meam in te obseruantiam quamprimum testatam posteris relinquere; atq; in rem meam maxime erat, tuum huic libro patrocinium asciscere, vt tutus à Zoilis, atq; obtrectatorib. in manib. studiosorum versaretur; tuoq; in primis testimonio, tuaq; fultus auctoritate vnicuiq; facile persuadere posset, me Astrologiam ita profiteri, atq; exercere, vt eos terminos, ac fines ne latum quidem vnguem transiliam, quos mihi Catholica Romana Ecclesia circumdederat, cui ego iudicium ac sententiam meam in rebus omnibus, qua decet reuerentia, subiicio. Iure igituro optimo nihil decentius, nihil mihi consultius existimaui, quam si meas hasce vigilias Celsitudini tuæ dicarem. Claudẽda nunc mihi laudum tuarum commemoratione esset Epistola, Princeps humanissime, si vel illæ meo indigerent præconio, vel ego ea essem dicendi facultate præditus, vt eas possem pro dignitate conscribere. Verum is est tuarum vere heroicarum virtutum fulgor, vt ad eas admirandas potius, quam commemorandas non me solum, sed eloquentissimum quemq; incitare videatur. Quas si quis in tuis præclarissimis dictis, factisve non posset, at in venustate, ac specie illa tua summo digna Imperio

rio contemplari abunde posset, in illa inquam & vultus tui vere regia maiestate, & totius corporis dignitate, quæ tuos ex nobilissima Italicarum Gonzagia familia depromtos, atq; etiam è Cæsareo genere delibatos spiritus tanquam egregia quędam pictura intuentium oculis offert, atq; egregie reprę- sentat. Vnde illud dimanat acumen ingenii singulare, prudentia in adolescente senilis, altitudo animi incredibilis, facundia inenarrabilis, humanitas eximia, in fouendis studiis litterarũ, litteratisq; viris summa alacritas. Quæ mihi spem haud exiguam facit, fore scilicet, vt huius libri patrocinium clementissime susceptum constantissime retineas, & mihi ad maiora meæ in te obseruantiæ edenda monumenta animum addas. Quod te vt facias enixe precor, quemadmodũ Deum Optimum Maximum assiduis deprecor votis, vt tibi Nestoreos ac fœlicissimos elargiatur annos, meq; Serenitati tuæ humilime commendo. Bononiæ 24. Ianuarii 1607.

Serenitatis tuæ

addictißimus

Io. Antonius Maginus.

IOAN. ANTONIVS MAGINVS CANDIDO LECTORI S.

TRACTATVRI nuncillam Astrologiæ partem, quæ Medicinam nõ parum adiuuat, ingenii nostri vires debiliores esse agnoscimus quam vt tanto ferendo sint oneri: quippe eruditi quidam homines huic parti adeo detraxerunt, vt vanam eam, falsamq; esse nõ communi solum plebeculæ, verumetiam doctiorum nonnullis iam pene persuaserint. Nec mirum, quamplurima enim, quæ nonnullorum temeritate in nobilissimam scientiam irrepsere incommoda, facillime rudiores præsertim potuerũt deterrere: quippe cum reperiantur complures, qui vix dum prælibata artis Rudimentorum, seu Ephemeridum cognitione Astrologos se esse opinati, eo temeritatis deuenerint, vt Calendaria, & Prognostica construere, & de reb. grauioribus iudicia ab omni veritate aliena facere non sint veriti. Alii (grauius ausi nefas) profana sortilegia, & damnatas artes varia superstitione, ac improbe exercentes sacrilegas suas prædictiones Astrologiæ nomine conati sunt occultare. Alii deniq; saniore quidem consilio hanc nostram scientiam emensi, & Medicinam ipsam sine hac vacillare, Medicumq; ipsum tanquam cœcum absq; ductore in incertum ferri probe cognoscentes, præcepta artis tradere, & Astrologiam Medicinæ copulare audaciore quidem, quam fœliciore conatu aggressi ac demum in superstitiosas Arabum, & licentiosorum scriptorum ambages illapsi, ac immersi permixtis vndequaq; vanioribus iudiciis rem omnem confuso, ac incerto ordine tractauerunt. Hinc tot in ipsam Astrologiam conuitia, tam acerbæ cauillationes, atq; indignæ calumniæ originem traxere. Quæ si quis diligentius animũ aduerterit, non artis, sed imperitorum artificum esse errata facile cognouerit. Sunt enim hac nostra tempestate nonnulli Astrologiæ omnis penitus inscii, licet alioqui aliarum scientiarum cognitione præditi, qui publica voce contra omniũ peritiorum, ac veterum tam Philosophorum, quam Medicorum auctoritatem in Astrologiam inuehi, & nihil hanc pro Medicina posse, nullius esse vsui proclamare minime dubitent. Equidem complures, qui Philosophiam, ac Medicinam aliqua cum laude & gloria publice profitentur, mirari satis non possum, dũ antiquo-

quo-

quorum, & prædecessorum suorum sententiis, scriptisq́; Astronomicis multorum annorum experientia, & longa obseruatione comprobatis fidem omnem abrogent, cum tamen iis ipsis qui damnent nequaquam constet. Primos Astronomiæ fontes extremis saltem labris primum delibasse, ac pharmacis suis, quotidianæq́; ægrorum curæ immiscuisse par erat, vbi per experientiam edocti palato suo nequaquam arridere sensissent, tum demum ingrati saporis causas afferre, ac qua in parte deficerent edicere ipsis licuisset. Cum igitur huiusmodi virorum, qui rem ipsam indicta causa damnarũt, sententiæ nihil morari nos debeant, sat egisse videamur, si quos Astronomiæ studiosi successu temporis vberrimos fructus ab hac scientia recipiunt, breuiter ostendemus. Per hanc enim Philosophiæ partem, Astrologiam dico, diuinam atque admirabilem Dei prouidentiam agnoscimus, vt qui cœlo tanquam instrumento pulcherrima stellarum varietate adornato vtitur, quo hæc inferiora à se creata gubernet, ac moderetur: ideoque præfixum, ac certum syderibus motum ordinemque præscripsit, quem tamen ipse inhibere, refrenare, & inuertere potentia sua (vt vocant) absoluta facillime possit.

Sic quondam motum Solis diurnum inhibuit, ita vt ipsum sisteret, quousque Iosue inimicos profligasset. Sic miraculosum illum Solis defectum in morte Seruatoris nostri contra naturæ ordinem euenire voluit. cum re vera in illud tempus luminarium incidere oppositio deberet. Cumq́; cœlum vario, ac concinno ordine, motuq́; moueatur, & cum pene tot admiranda complectatur, quot stellas in se continet, cur hæc frustra & sine causa ab illo omnis sapientiæ fonte esse facta suspicabimur? Cur vires cœlo in humanam naturam, hoc est in corporis humani temperaturam, quas in cætera omnia, quæ sub Luna sunt, natura constantia quotidie semperq́; effundi videmus, denegabimus? Elementa profecto à vario syderum nunc ortu, nunc occasu affici nemo sanæ mentis negauerit: atqui hæc eadem in nos agere quis est, qui non experiatur? Qua fronte obsecro dissimulant Medicinæ totius Principum auctoritates ac testimonia, Hippocratis dico, ac Galeni, nunquid hos damnabunt, quod Astrologiam Medicinæ coniunxerint, quos permulti quoque celeberrimi Medici sequuti olim fuerunt, & etiamnum sequuntur? Vnius Galeni auctoritas deberet sufficere, qui in libello, cui titulus est: Si quis sit Medicus, eundem esse Philisophum: deridet eos Medicos, qui negabant Medicis necessariam esse Astronomiam: quinetiam in libro octauo de ingenio sanitatis cap. 20. homicidas appellat Medicos Astronomiæ ignaros. Peruoluant quæso attente tertium ipsius Galeni librum de diebus Decretoriis, quem breui commentario, quantum ad Astrologiæ cognitionem attinet, pro virili nostra dilucidiorem reddere non grauabimur, vbi quidem satis clare percipient non tantum requiri in Medico simplicem aliquam Astrologiæ cognitionem: verum etiam genituræ ipsius ægri inspectionem, vt faustos ægri dies, ac infaustos cognoscat, atq́; etiam vt ægritudinis exitum finemq́;, vel ad salutem, vel ad mortem

præuideat Astrologicis coniecturis. Nunc autem præstantium Medicorum afferamus catalogum, qui Astrologiam laudarunt, ac cum medicina coniunxerunt, mihi à celeberrimo nostræ ætatis Medico D. Hieronymo Rubeo Rauennate communicatum, qui maxima sui cum laude, atq; ægrotantium vtilitate Medicinam cum Astrologia quam egregie callet, exercet. Sic enim ait Rubeus:

Astrologiam plurimum Medicinæ vtilem ac potius necessariam esse, qui Hippocratis, & Galeni libros legerit, negabit nemo. Hippocrates enim lib. 1. de Diæta, astrorum ortus, & occasus Medicum cognoscere oportere, inquit, quo mutationes & excessus ciborum, ac potuũ, & ventorum, & totius mundi, ex quibus sane morbi hominibus oriuntur, obseruare sciat; & libris de aere, aquis, & locis non semel, sed bis affirmat, non minimam partẽ conferre ad rem medicam, sed omnino plurimam: cum vna cum temporib. & ventriculi in hominibus mutẽtur: oportereq; solstitia cognoscere, & Astrorum exortus considerare, præcipue Canis, deinde Arcturi, & Pleiadum occasum: morbi enim in his maxime diebus iudicantur, aliiq; perimunt, alii vero desinunt, aut in aliam speciẽ, aliumq; statum transmutantur. Neq; vero hæc scribit Hippocrates, vt ea solũ dum adsunt, à Medico qualia sint, considerentur: sed etiam antequam adsint, ad præsagiendos, præcauendosq; morbos. Nam ait, sciens horarum mutationes, & Astrorum ortus, & occasus, vt vnumquodq; eorum fit, præcognoscet vtiq; annum, qualis nam ipse futurus sit. Sic si quis scrutatus fuerit, & præuiderit tempora de vnoquoq; maxime sciet, & plerumq; sanitatem consequetur, & recta via procedet, nõ minima artis suæ gloria. Præterea cum scribit primo Epid. sect. 3. in principio, morbos cognosci non solum ex tota, sed etiam ex partiali, seu, vt alia habet versio, singulari constitutione cœlestium, quid aliud innuit quam singulares cuiusq; geneses, præter generalem constitutionem astrorum? Qui enim id ad temperamentum aeris referunt, frustra cœli nomen additum fateantur necesse est, satisq; fuisset dicere, constitutionem, quod plurimum breuitati Hippocratis conuenit: sed de hoc non valde pugnauerim.

Galenus vero ita aperte id tradit, vt negari omnino non possit, si quidem lib. 3. de diebus Decretoriis cap. 6. scribit, ineunte alicuius morbo, si Lunæ ingressus, & transitus in loca illius genesis benefica maleficave animaduertantur, salutares & molestos dies cognosci: neq; in morbis solum, sed in secunda etiam valetudine. Quod quanquam ab AEgyptiis Astronomis inuentum esse dicit, se quoq; tamen obseruasse, & verissimum comperisse testatur.

Auicenna ad hos accedit, qui de causis pestilentiæ scribens, & in canticis de aere affirmat, si stellæ quæ dicuntur infortunatæ fuerint in locis suarum dignitatum, corruptionem animatorum significaturas. Si vero quæ fortunatæ dicuntur fuerint ibidem, salutem eorum ostensuras.

Petrus Aponensis in Conciliatore suo Differentia decima non solum idem affirmat, sed multis id rationibus comprobat, latissimeq; in eos disputat, qui contrariam opinionem tuentur.

Guido è Cauliaco vir egregie doctus, qui cum diu Chirurgicen in florentissimo tum Montispessulani Gymnasio docuisset, Clementis Sexti P.M. chirurgus fuit, & de illa conscripsit opus ita insigne, vt olim prælegi in publicis Gymnasiis consueuerit, de pestilentia tractans, quæ suo tempore sæuiit, eam potissimum Saturni, Iouis, & Martis congressui tribuit, qui in 14. Aquarii gradu præcesserat, testaturq; se de Astrologia librum fecisse.

Ioannes quoq; Arculanus Veronensis, qui Borso duce in Ferrariensi Gymnasio magna cum laude medicinam docuit, fecitq;, Auicēnam de febre pestilenti explicans, ab illius sententia, quam scripsimus, nequaquam recedit.

Hieronymus Manfredus Bononiensis Medicus, scriptis ad Ioannem secundum Bentiuolum Hannibalis primi filium, de morbis curandis proloquiis centum, idem testatus est.

Petrum Leonem, qui Nicolao Leoniceno teste, inter alios Medicinæ professores maxima meruit Patauii docens stipendia, maximi Astrologiam fecisse, notissimum est, & ex Pauli Iouii elogiis facile cognosci.

Marsilii Ficini viri clarissimi grauis auctoritas hoc loco prætermittenda non est, qui passim & in Epistolis suis, & libris de tuenda valetudine producendaq; vita, & de pestilentia, Astrologiæ decreta ad Medicinam adiungit.

Matthæus Curtius Ticinensis, cui tanta fuit eruditio, vt in omnibus Italiæ Gymnasiis interpretando, ac disputando primum semper locum obtinuerit, dum Ioannis Picirationes in secundo Aphorismorum, de diebus Criticis, refellit; sententiamq; Galeni ex tertio de diebus Decretoriis explicat, à Luna crises fieri in morbis ex illius cursu, & aspectibus tradit.

Idem de Martino Acachia Catalaunense Medico celeberrimo dicendum est, in primum librum Galeni ad Glauconem prope finem, de diebus item Decretoriis scribente, qui duplici nomine Lunam in morbis, præcipue acutis, habere imperium dicit, lumine & configurationibus, exactioremq; cognitionem Medico esse ab Astrologia petendam affirmat.

Hieronymo autem Fracastorio Veronensi, ob insignem doctrinam Magno appellato, adeo id verum visum est, vt omnem etiam morbi Gallici originem astris acceptam tulerit libro de contagiosis morbis, & in Syphili versibus ita elegantibus Latine exarata, vt Petrus Bembus aliquando scripserit, eandem musam Virgilio, & Fracastorio fuisse ducem. Is igitur nihil aliud esse posse inquit, quod in tot regiones tanto inter se spatio dissitas potuerit aerem tam male afficere, nisi cæli & syderum constitutiones, & eæ quidem, quæ & raro accidunt, & magna, cum accidunt, possint efficere, & quidem hunc morbum antequam accideret, ab Astrologis fuisse prædictum tradit.

Ioannes Baptista Montanus item Veronensis eius æqualis, qui primo loco cū insigni laude Medicinam Patauii explicauit, in diebus Decretoriis ex secundo Aphorismorum declarandis, Astrologiæ vtilitatem in Medicina maximam esse patefecit.

Oddum de Oddis Patauinum, vt his adiungam, & doctrinæ illius celebritas, & eadem cum superioribus sententia persuadet. Nam & Patauii publice medicinam aliquã diu docuit, & Venetiis multos eam annos exercuit, denuoq; ad Medicinam eandem explicandam à Senatu Veneto redire Patauium iubetur, ac pene compellitur. Is igitur suis de pestilentia libris, & singulares syderum constitutiones, aspectusq; narrat, quib. pestilentia solet generari, & ait potuisse ex variis euentis à se & aliis diuersis temporibus sæpe obseruatis, si non demonstratione saltem ratione, non modicam fidem afferente, Galeni & Auicennæ sententiam, de qua dictum est, comprobare, & à cauillis Pici Mirandulani tueri. Sed quia id longe ab eius tum instituto aberat, & quod ad dies Decretorios attinet, id Aphorismo vigesimoquarto secundæ partis perfecerat, iure missum facere.

De Ioanne Fernelio tali ac tanto viro nihil est, quod dicam, quando ipse secũdo de abditis rerũ causis libro, id latissime & grauissime, vt solet, disputat, grauemq; esse illorum stupiditatem ait, qui sydera nihil in aera, nisi calorem, aut frigus, imbres aut siccitatem lumine motuq; suo inducere contendunt: nullamq; cognitionẽ, inquit, esse ad præcauendos persanandosq; pestilentes morbos, cœlestis configurationis cognitione præstantiorem, pestilentemq; annum fore ex sola syderũ commixtione, quæ illius est procreatrix, præuidere posse, obseruatq; omnes Aestates æque feruidas non esse, aut siccas, nec omnes Hyemes pariter rigere, aut humescere, idcirco non nisi diuersæ syderum commixtioni eam diuersitatem acceptam referendam esse, aliamq; commixtionem imbres, aliam serenitatem inducere, aliam Austrinam, aliam Aquiloniam, aut tempestatem huiusmodi inducere, cum Solis cursus, & primus motus semper sui similes sint.

Iacobus Hollerius, Stempanus Gallus, Philippus Ingrassias Siculus Archiater, celeberrimi Medici de pestilentia tractantes, idem testantur. Idem de diebus Decretoriis Ioannes Planerius Quintianus Brixiensis.

Hieronymum Cardanum Mediolanensem prætereo perinde ac omnibus notum, quando ipse, cum alibi tum in secundum Ptolemæi librum de Astrorum iudiciis, de schemate octo laterum ad dies criticos, morbiq; progressum cognoscendum, pluribus tractauit.

Baccius Baldinus Cosmi Medicis magni Ducis Hetruriæ Medicus, dum librum Hippocratis de aere, aquis, & locis interpretatur, in eadem, qua superiores, sententia est, disputationemq; proponit, an Medico Astrologia Iudiciaria vocata, vtilis sit, aitq; sententiã Galeni tertio de diebus Decretoriis sibi maxime placere, scilicet Iudiciariam Astronomiam esse medicinæ maxime vtilem, & qui eam damnant, sophistas esse, qui in plateis, & publicis vrbium locis quotidie strepunt, vt ait etiam Galenus.

Succedat his Petrus Salius Diuersus Fauentinus, Medicus plane egregius ac doctissimus, qui in libro de febre pestilenti, pestilentiã censet aliquando ab astris, nihil inferioribus causis ad hoc conferentibus gigni, prout varia sydera, vel in

idem coeunt, vel ad diuersa respiciunt, huiusmodiq; morbos ab Astrologis prædictos fuisse affirmat.

Idem Michaeli Mercato Miniatensi de pestilentia scribenti visum est, qui de præcauendis etiam venenis tradens, ex sententia Antonij Guainerij Medici centum iam & quinquaginta annis clarissimi, monet Principes, vt caueant, ne eorum geneses hostibus innotescant, inde enim magna eorum corporibus accidere incommoda.

Hucusq; Hieronymus Rubeus. Sed his adiungi possunt à nobis alij quoq; Medici, qui Astrologiæ fauerunt, atq; etiam qui de diebus Decretoriis Astrologice tractarunt, vel Astrologiæ præcepta ad rem medicam facientia conscripserunt. Itaque

Arnaldus Villanouanus Astrologica quædam ad Medicinam facientia in suo medicinalium operum magno volumine conscripsit.

Bernardus Gordonius in suo Lilio medicinæ quædam Astrologica ad medicinam attinentia tractat de prognosticis particula quinta cap. 6. & seqq.

Iacobus Antonius Mariscottus Florentinus Medicus interpres illius libelli de decubitu ex Mathematica scientia Galeno adscripti se Astronomiæ fautorem declarat, dum ait, illum libellum esse magnæ experientiæ, plerisque tamen neglectum, quia pleriq; etiam diuinæ sunt Astrologiæ ignari. E quibus aliqui ob id ipsum quod illam ignorant, eandem etiam contemnunt.

Franciscus Valesius lib. 7. controuersiarum medicarum & philosophicarum c. 18. censet non esse aspernandas Astrologicas obseruationes in sanguinis missione, & expurgatione: atque lib. 10. comprobat Galeni opinionem de diebus Decretoriis, nempe illos à cælesti causa dependere, hoc est, à motu corporum cælestium.

Petrus Forestius Reip. Delfensis Medicus Astrologiam professus fuit cum Medicina coniunctam, & in quodam suo opere statum mulieris Astrologice examinat, quæ ab anno 16. suæ ætatis vsq; ad annum 27. perpetuo lecto decubuerat.

Cornelius Gemma Louaniensis Medicus, Philosophus, ac Mathematicus insignis, ac filius Gemmæ Frisii Medici, ac Mathematici egregij, quantum Astrologiam tanquam Medico summe necessariam magnifecerit, apparet præcipue in 1. lib. Artis cyclognomicæ, dum c. 8. sic scribit: Patet vsus eiusdem Lunæ vberrimus in arte Medica, quod post coniunctionem Solis & Lunæ commodiores ferme sint venæ sectiones, purgationes per vrinam atque sudorem, & quæcunque à centro corporis ad eiusdem circumferentiam ducunt, propter motus Lunaris analogiam: Contra digrediente Luna ab opposito Solis magis & vomitus solent succedere, & alui purgatio, si modo & ægri vires, morbi tempus, & vtriusque natura vniuersa consentiat: nec interim obsint congressus malefici, vel irradiantium syderum loca. Nec dubium quin & Planetæ, vel stellæ cæteræ pari prorsus ratione ad Solem collatæ, vel ad Eclipticam vires vbiq; particulares

 confe-

conferant, vnde in rebus naturæ arcana plurima colligantur, præsertim quæ in dierum Criticorum ambiguo lapsu, in excitandis tempestatibus cæli, & popularibus morbis, in adhibendis humano corpori salubribus medicamentis exigi consueuerunt.

Lucius Bellantius Medicus Senensis scripsit de diebus Decretoriis quædam, quæ habentur in opere Lucæ Gaurici de eadem materia, atque etiam de iisdem diebus Criticis egit idem Bellantius in suis quæstionibus de Astrologica veritate contra Ioannem Picum Mirandulanum quæstione 14. art. 3. & 4.

AVCTORES QVI EX PROFESSO
DE ASTROLOGIA MEDICO NECESSARIA
conscripserunt, atque de diebus Decretoriis Astrologice tractarunt.

HErmetis seu Mercurii Trismegisti Iatro-Mathematica, hoc est Medicinæ cum Mathematica coniunctio interprete Ioanne Stadio. Hic liber habetur in Isagogicis Ephemeridum Io. Stadii, & est idem cum libello à Thoma Boderio inscripto Mercurii Trismegisti de decubitu infirmorum, & cum ipsius Boderii opere impresso.

Hippocratis de significatione mortis & vitæ secundum motum Lunæ & aspectus planetarum Lugduni 1550.

Prognostica de decubitu ex Mathematica scientia liber Galeno adscriptus. Venetiis apud Damianum Zenarium vnà cum Ioanne Hasfurto. Et habetur etiam cum operibus Galeni.

Amicus Medicorum Ioannis Ganiueti Lugduni 1550.

Io. Hasfurti Medici de cognoscendis & medendis morbis ex corporum cœlestium positione libri 4. Venetiis apud Zenarium.

Abrahe Auenaris de luminaribus & Criticis diebus Venetiis.

Ioannis Guidonis Villariensis Medici Parisini de temporis Astrorum annique partium integra atque absoluta animaduersione libri duo Parisiis 1543.

Astrologiæ ad Medicinam applicatio breuis, deque conuenientia earundem canones aliquot Iacobi Scholl. Argentorati 1537.

Artificium de applicatione Astrologiæ ad Medicinam deq; conuenientia earundem Georgii Collimitii Tansteteri Medici, & eiusdem de ratione dierum Criticorum, & de ministratione pharmacorum & phlebotomia. Argentorati 1531.

Medicina Astrologica Cornelii Schylandri Medici Brabantini, Antuerpiæ 1575.

Augustini

Augustini Nyphi Suessani Philosophi & Medici de diebus Criticis, seu decretoriis. Venetiis 1519.

Friderici Chrysogoni Iadertini Medici de prognosticis ægritudinum per dies Criticos. Venetiis 1528.

Lucæ Gaurici de diebus decretoriis tractatus duodecim. Romæ 1545.

De ratione & vsu dierum Criticorum opus recens natum, in quo mens tum ipsius Ptolemæi, tum aliorum Astrologorum hac in parte dilucidatur. Authore Boderio Parisiis 1555.

Michael Angelus Blondus Medicus de diebus Decretoriis & Crisi Romæ 1544.

Augerii Ferrerii Tolosatis Medici de diebus Decretoriis secundum Pythagoricam doctrinam, & Astronomicam obseruationem Lugd. 1602.

Federicus Bonauentura Vrbinas in sexto libro sui tractatus de Octimestri partu disputat, ac agit de diebus Criticis à cap. 6. vsque ad c. 46. & defendit Galenum contra Ioannem Picum, Fracastorium, Manardum, Valeriolam, & Valesium, quam disputationem ante editionem præsentis voluminis mihi videre non contigit, quamuis inter meæ bibliothecæ libros haberem opus illud Bonauenturæ de Octimestri partu ex dono ipsiusmet Auctoris mihi ab Auctore ipso dono missum.

INDEX

INDEX CAPITVM TERTII LIBRI CLAVDII GALENI, DE DIEBVS DECRETORIIS.

CAP. I.

IO. AN-

IO. ANTONII MAGINI PATAVINI MATHEMATICARVM IN ALMO BONONIENSI GYMNASIO PROFESSORIS Commentarius in Claudij Galeni de diebus Decretoriis Librum Tertium.

ARGVMENTVM LIBRI.

Agit de cœlesti ac de materiali causa dierum Iudicatoriorum, ex quibus & ipsorum ordo & facultas pendet vniuersa.

CAPVT I.

Quid ostensum superioribus libris, quid hoc agendum.

QVI iam causas, cur non in omnibus diebus morbi iudicentur, considerare melius esse duxerit, is hæc sibi composita esse censeat. Et quidem inuentionis dierum decretoriorum principia fateri conuenit, quemadmodum etiam superiore commentario dictum est. Sunt autem genere duplicia, nempe experimentum & ratio. Experimentum sane, quod non omnes similiter dies de morbis decernant euidens affert testimonium: quodque circuitus septimani validissima sint virtute præditi: post hos quaternarii: quidam vero extra hos coincidant: imo quod nec omnes septimanæ inuicem separentur, sed aliquæ ipsarum etiam coniungantur: nec omnes quaternarij, sed ex ijs quoque alii seiungantur, alij coniungantur: insuper quod acutis morbis impari dierum numero, longis pari iudicia maxima ex parte accidant. Omnia huiusmodi, quæ prius recensui, experientia satis approbat.

IOANNIS ANTONII MAGINI COMMENTARIVS.

CVM eam Astrologiæ partem, quæ medicus maxime indiget, pertractare nobis proposuerimus, operæ pretium visum est primo loco eruditissimum libellum

libellum Tertium de diebus Decretoriis Galeni pro virili exponere, is enim totus fere Astrologicus est, ac tanta doctrina præditus, vt validissimũ sit testimonium, hunc Medicinæ Principem non vulgarem operam Astronomiæ locasse: sed ad intima eius penetrare voluisse.

Porro vt etiam illis satis fiat, qui in reliquis Galeni libris, maxime in duobus præcedentibus de diebus Criticis parum versati sunt, non ab re fore iudicauimus nonnulla, quæ ad maiorem huiusce nostri commentarioli intelligentiam facerent, primum præfari.

Crisis itaque Greca vox est, idem latine sonans quod iudicium, decretum, vel censura. Vt enim in iudicio faciendo requiruntur actor, reus, testes, & iudex: similiter & in crisi eadẽ videntur reperiri. Actor n. est virtus regitiua, reus est morbus, vel morbi materia, testes sunt signa crisis, Iudex est Deus & Medicus, & crisis est iudicium inde sequens. Auicenna tradit aliam similitudinem, nempe Regem, tyrannum, ciuitatem, bellum & victoriam. Virtus & natura est tanquam Rex: corpus ægrum est tanquam ciuitas: morbus seu natura morbi est ceu tyrannus: bello, quod inter Regem & Tyrannum ciuitatem obsidentem oritur, assimilatur pugna inter naturam & morbum, quæ accidentia timorosa efficit: cuius belli terminus tandem ipsa crisis est.

Definiunt autem nonnulli, crisim esse pugnam inter virtutem & morbum, vel vt alii dicunt, alterationem humani corporis extemplo propemodum factam vel ad salutem, vel ad mortem ægrotantis.

Alii affirmant, crisim esse velocem & vehementem motum morbi cum infirmus ad sanitatem, vel ad mortem deducitur. Mors autem, vt dicit Auicenna, est prædominium completum ægritudinis supra naturam ipsam: Vita autem dominium est naturæ supra materiam morbi peccantem. Ex quibus sane definitionibus colligitur, in ipsa crisi dari tres motus, quorum primus est motus agitatiuus vehemens: nã fit vehementior febris vel morbus cum vehementioribus accidentibus, ex quo virtus digestiua digerẽdo materias, & separando ac excernẽdo omni conatu bonam à mala, dirigit illas ad vias ductuum, qua materia repugnante causantur ex agitatione illa sæua accidentia critica. Secundus est motus localis, quo expulsiua virtus expellit vel permutat materiam peccantem. Tertius motus est alteratiuus, id est mutatio ægritudinis ad sanitatem vel ad mortem. Quamobrem quilibet ex his motibus dicitur à Galeno, aliisq; interdum crisis, interdum vero aggregatum ex omnibus tribus his motibus dicitur perfectiori modo crisis, prout illam accepit Gal. cap. 8. 1. lib. de criticis.

Est autem crisis duplex. vna, quæ fit ad salutem quæ simpliciter dicitur crisis. alia vero, quæ fit ad mortem, & hæc non simpliciter dicitur crisis, sed mala crisis.

Cæterum non datur crisis in omnibus morbis, nam cum sit velox mutatio, non potest illa fieri in morbis immaterialibus, & complexionalibus, vt in ephemera, quæ vna die terminatur, nec in hectica, quæ paulatim ægrum consumit, neque etiam in morbis continuitatis solutæ, & quibusdam aliis, sed datur proprie crisis in morbis seu ægritudinibus, in quibus est pugna, inter virtutem & materiam expellendam, vt in morbis acutis, qui in decimaquarta, vel vigesima, aut vigesimaprima terminantur, & in aliis quoque, quos medici recensent.

Diuiditur præterea crisis multipliciter, nempe respectu naturæ morbi, vel à virtute forte vel debili, vel respectu ipsius materiæ, & varietatis illius, quas diuisiones recenset Cæsar Optatus, aliique, & longum foret singula hic repetere.

Fit autem crisis iuxta naturam seu essentiam materiæ, nam si fuerit sanguinea, fiet per fluxum sanguinis vndecunque erumpentem, vtpote vel per nares, per menstrua, per hæmorrhoidas, aut per apostemata sanguinea. Si fuerit cholerica, fiet crisis per vomitum, per secessum, per sudorem, vel per mutationem ad icteritiam, scabiem, cholericam, herisipelam. Si fuerit materia melancholica, fiet crisis per secessum, vlcera melancholica, hæmorrhoides, apostemata, & varices. Si phlegmatica, tandem fiet crisis aut per vomitum, tumorem pedum, aliorumque membrorum, apostemata phlegmatica, paralysim, spasmum, &c.

Causæ crisium principales sunt efficiens & formalis, nempe virtus cœlestium corporum ac eorundem influentia, & virtus regitiua corporis morbum præscribentis: materialis, & est ipsa materia peccans, faciensq; morbum: finalis est sanitas proprie, & interdum, sed per accidens, mors.

A crisi dicuntur critici dies illi, in quibus accidit crisis, qui etiam dicuntur decretorii, id est, iudiciarii. Diuiduntur autem dies à Medicis in Criticos, Indicatiuos, Intercidentes, Prouocatorios, & vacuos. Critici sunt, vt diximus, in quib. expectanda est crisis, quæ vt plurimum accidit in diebus septenariis vt 7. 14. 21. 28. vel 20. & 27. & hi dicuntur critici vere & radicales. Indicatiui sunt inter hos medii, qui sic dicuntur, quia indicant, & demonstrant, quid futurum sit in die critica proxime sequente, nunquid in ea futura sit crisis, & an bona vel mala, cito vel tarde, & qua euacuatione vel permutatione fieri debeat. A nonnullis autem dicuntur critici secundarii, seu minus principales, quia in illis fit leuis pugna, & cernuntur vestigia alterationis materiæ ad bonum vel malum. Sunt autem Indicatiui quartus respectu septimi: vndecimus respectu quarti decimi, decimus septimus ad vigesimum, vel decimus octauus ad vigesimum primum, vt alii volunt, vigesimus quartus ad vigesimum septimum, vel vigesimus quintus ad vigesimum octauum. Dies intercidentes sunt, in quibus solet venire crisis, sed per accidens propter fortem causam, quæ impedit, ne materia possit criticare in die determinato & proprio, hi sunt 3. 5. 9. 13. & alii impares. Prouocatorii sunt dies, in quibus honor nociuus mouetur, & virtutem lacessit, & prouocat ad pugnam, & sunt in cholerica dies, qui procedunt de tertio in tertium, in melancholica seu quartana de quarto in quartum, & in phlegmatica singuli dies. Tandem vero vacui dicuntur illi dies extra enumeratos, in quibus quidem natura nihil noui tentat, quia nec causæ efficientes, nec materialis mouet. Sunt autem hi primus, 2. 8. 10. 12. 16. 18. 22. qui etiam possunt fieri critici per accidens ob velocitatem, vel tarditatem motus Lunæ, sicut patebit in progressu huius operis, vbi veram dierum criticorum causam, & indicatiuorum ex Astrologica disciplina ponemus.

Hæc, quæ nunc recensuimus, faciunt ad intelligentiam præsentis capitis & contextus, in quo Galenus testatur, euidentissimam, & apertissimam esse dierum criticorum obseruationem, & sic quoque indicatiuorum, quorum singuli per septimanas, seu iuxta septenarii numeri progressionem procedunt. Sed tamen

Indicatiui initium ducunt à quarto, & procedunt per numerum ſeptenarium. Quod autem Galenus ſingulas ſeptimanas non accipiat ab inuicem diſtinctas, ſed aliquas coniunctas, patet infra ſuo loco, vbi cur ita fieri velit recenſemus, reliqua vero huius contextus ſunt intellectu facilia.

Porro cauſas horum ratione nobis indagantibus, duo prima omnium quæ fiunt, primordia eſſe ſtatuenda videntur: Inordinatum videlicet, quod ex hac mundi materie proficiſcitur; ordine vero quodam, ornatuque procedens ſemper, quod cœleſtibus originem refert acceptam: omnia ſiquidem in hoc orbe ab aliis decus, ornamentúmque capeſſunt. Atque iam & nunc ex his duobus principiis, quæ experientia cognita ſunt, & ratio ſuppeditauit, omnium, quæ (ratione & experientia ipſa) in diebus decretoriis intelliguntur, cauſas inuenire conabimur, hinc facto ſermonis exordio.

Cum Galenus propoſuerit, ſe inquiſiturum cauſas horum dierum decretoriorum experientia manifeſta conſtantium, proponit primo loco, duo eſſe primordia ſtatuenda, vnum quidem inordinatum ex hac mundi materia proficiſcens, quaſi dixerit cauſam materialem; alterum vero ordinatum, quod cœleſtibus originem refert acceptam, vt eſt cauſa efficiens, quæ ſunt corpora cœleſtia, ex quibus ſane duobus cauſis pendet natura & varietas horum dierum criticorum, Indicatiuorum, intercidentium & reliquorum. Cæterum iure merito vocat Galenus materiam mundanam inordinatam, quaſi erroribus plenam & ordinis expertem & erroneam in ſuis operibus reſpectu nimirum materiæ cœleſtis perpetuæ & ordinatæ. Et hoc ſane dictum eſt ſecundum Ariſtotelis mentem & veritatem ipſam, & habetur præſertim hæc diſtinctio in libello illo de Mundo Ariſtoteli attributo cap. 2.

CAP. II.

De vi aſtrorum in hæc inferiora corpora, & maxime de Solis & Lunæ actione.

Omnium certe ſuperiorum aſtrorum potentia fruimur.

INTELLIGIT Galenus per ſuperiora aſtra non tres illos planetas tantum, quos communis Aſtronomorum ſchola reſpectu Solis ſuperiores appellat (diuidunt enim Aſtrologi Planetas in ſuperiores ac inferiores, & qui ſupra Solem collocantur, ſuperiores, vt ſunt Saturnus, Iupiter & Mars, qui vero infra, vt Venus, Mercurius ac Luna terris proxima, inferiores dicunt) ſed omnia ſimul aſtra reſpectu Regionis elementaris ſuperiora vocat, vt non tam planetas ſingulos, quam ſtellas omnes fixas comprehenderet.

Cæterum teſtatur Galenus apertiſſime paucis his verbis, inferiorem hunc mundum infra Lunæ concauum, ſuperioribus aſtris, id eſt cœleſti regioni, & ſtellis in illa collocatis ſubeſſe ac obedire. Neque id Philoſophorum aut Theologorum ſententiæ repugnat. Ariſtoteles enim primo Meteororum in hæc verba ſcribit: De neceſſitate iſte mundus, continuus eſt ſuperioribus lationibus, vt omnis ipſius virtus gubernetur inde: & idem ſecundo de generatione ait: Motus Cœli & aliorum planetarum in obliquo circulo eſt cauſa generationis & corruptionis rerum

rum infernarum. Secundo etiam Cœli confirmat per motum Solis in obliquo circulo fieri generationes,& corruptiones. Præterea & Auerroes secundo Cœli sic ait: Manifestum est, quod generatio cuiuslibet speciei istius mundi non perficitur, nisi per aggregationem motuum corporum cœlestium. Idem quoq; duodecimo Metaphysicorum Commentario 18. ita scriptum reliquit; Sol & aliæ Stellæ, quæ sunt principium vitæ cuiuslibet viuētis in natura, & calor Solis & stellarum diuisus in aqua & terra generat animalia. Nihil igitur hic à Philosophorum mente alienum dixit Galenus, vt neque etiam à Theologorum; Dionysius enim in quarto de Diuinis nominibus confirmat, corpora cœlestia esse causam eorum, quæ fiunt in hoc mundo, & Diuus Augustinus libro tertio de Trinitate ait: corpora crassiora & inferiora per superiora subtiliora & potentiora quodam ordine regi. Communi igitur Philosophorum, Medicorum ac Theologorum sententia receptum est, ex Solis aliorumque siderum motu ac lumine plantas, animalia & quæcunque mundus hic genuit, alitque corpora, mutationes subire, statum habere, & suæ durationis rationem, vt adolescant, vt iuuenta constent,& senecta tabescant,& ita rebus singulis à natura cœlesti definitum esse exitum, definitamque periodum. Non est autem huius loci docere, quomodo Cœlum agat in elementa, elementataq; corpora, vt sunt mixta, perfecta,& imperfecta; an scilicet sit vniuersalis vel particularis inferiorum causa, & an solo lumine ac motu agant siue afficiant sidera & stellæ. De quibus si quis curiosius velit inquirere, Lucii Bellantii doctissimas Quæstiones Astrologicas euoluat, is enim firmissimis argumentis conuincit Cœlum non tantum vniuersalem, verumetiam particularem esse causam horum inferiorum, illudque non tantum lumine ac motu agere in hæc inferiora, sed & influentia & figura, vbi per influentiam intelligit quandam occultam proprietatē, quæ varia est, variosq; producit effectus, pro diuerso Cœlorum motu, & variabili siderum habitudine: per figuram vero aspectus planetarum & situs eorundem in Mundo insinuat. Cæterum Astrologorum Princeps Ptolemæus hanc Cœli in subiectam materiam actionem vulgatissimam esse notissimamque præsupponit; ait enim in initio secundi Capitis primi Libri Apotelesmaticorum, in confesso esse apud omnes, Cœlum immediate afficere elemētum ignis & aeris, atque hæc duo elementa cœlitus affecta agere in terræ & aquæ globum, illique insita animantia & inanimata. Sunt autem Ptolemæi ipsius verba hæc ex Valentini Naibodæ versione: Facile patescit breuiterque perspicuum fieri potest omnibus, quod ex ætherea & æterna natura vis quædam diffundatur, transeatque in omnia terram ambientia,& in vniuersum mutationibus obnoxia corpora, qualia sunt prima sub orbe Lunari posita, elementa aeris videlicet & ignium, quæ Cœli motibus concluduntur, agitanturque & rursus concludunt suoque motu coagitant reliqua omnia, terram scilicet & aquam, & quæ in illis producuntur germina & animalia. Hucusque Ptolemæus; è cuius verbis luce meridiana clarius liquet, corporum nostrorum, aliarumq; rerum terræ degentium mutationes, alterationesque non fieri immediate à Cœlo, sed per ambientis nos aeris commutationem, vt scilicet actio cœlestium in hæc terrestria sit mediata, ac primum ad nos perueniat per interiectum & excalefactum, affectumque aerem. Existimat autem Ptolemæus Cœlum in nos agere non solum per qualitates primas, sed & per idiotropias, hoc est per facultates quasdam specificas & occultas, vt videre est in expositione particularium ipsius præceptorum.

Verum qui maxime hunc orbem exornat, & concinnat, & dispo-nit, est Sol, quippe Veris, Æstatis, Autũni, ac Hyemis autor alius nemo extat, nec alius tam manifesto vel ex terrestri limo animalia generare potest, neq; fruges maturare, neque ad coitum & generis procreationem animantia prouocare.

Dixit Galenus omnia superiora astra, id est Cœlum vniuersum agere in hæc inferiora, nunc Soli particulatim primas tribuit, aitque illum præcipue hunc modum disponere, quod is veluti Rex in vniuerso mundo imperium tenens, in medio consistens throno ac sede, per efficaciam sui luminis vniuersis hisce terrestribus vitam impartiatur, quod quatuor anni tempora Ver scilicet, Æstatem, Autumnum ac Hyemem conficiat, quod viuentia omnia ad coitum ac sui generis appetitionem prouocando excitandoq; procreationem ac propagationem omniũ faciat; frugesque etiam, id est omnia inanimata maturescere seu propagari efficiat. Sic Aristoteles secundo de generatione & corruptione de Sole etiam ait: Accedente Sole propius ad nos ad punctumque verticale, omnia oriri, germinare ac pubescere videmus: abscedente vero tabescere atque marcescere. Manifestum est igitur Solem innati caloris & spiritus obtinere imperium, quippe qui dum ad nostrum verticem accedit, mundum exultare, terram lætari, plantas reuiuiscere & repullulare faciat, tunc enim omnem fieri generationem, innatum calorem augeri, & virtutes omnium rerum inualescere experimur: contra vero discedente Sole à nostro vertice, naturam mœrere, aues conticescere, plantas exarescere, frontes defluere, marcescere, putrescere, natiuumq; calorem imbecilliorem fieri, ac virtutes debilitari. Sol itaque æthereum spiritum in omnes Mundi partes diffundit, quo cuncta ad generationem & vitam excitantur, vegetantur, & viuificantur; cum ipsius enim radiis diffunditur lux, calor, & viuifica virtus, qua cuncta gignuntur, nutriuntur, crescunt, appetunt, sentiunt, & mouentur. Quatuor autem anni temporum vicissitudo tribuitur Soli propter eius proprium motum, quo annuo spatio per obliquum circulum discurrit, nunc Australem, nunc Borealem partem viuifico lustrans radio ac lumine; cuius quidem circuli duæ sunt extremæ metæ interuallo 47. circuli partium ab inuicem seiunctæ, quarum altera nostrum verticem proprius respicit, vbi scilicet initium est Cancri & Tropicus æstiuus, circa quem Sol efficacissime excalefacit, propter radiorum cum terra propiorem copulationem ac vicinitatem, tum etiam propter longiorem eius supra terram moram, ob dierum æstiuorum longitudinem: altera vero meta à nostro vertice longius recedit, ibique initium est Capricorni, & tropicus Hyemalis, quem Sol attingens obliquos admodum in terram eoque imbecilliores radios proiicit spargitque, tum etiam ob paruam supra terram moram & dierum breuitatem exili ac debili calore terram afficit. Sed de quatuor anni constitutionibus distinctim ac fusius in tractatu nostro particulari agemus. Ptolemæus autem dicto secundo capite primi libri Apotelesmaticorum non solum à Sole effici has quatuor anni temporum vices affirmat, sed & quotidianam ipsius circa terram conuersionem quotidie idem operari in elementis & mixtis corporibus in sublunari Mundo positis, pro ipsius ad nostrum verticem habitudine; ac Solem efficere quatuor insignes diei varietates quatuor anni temporibus similes: sicut enim ipse in quadrante annuo vernali humiditates natiui caloris adauget, ita in

primo

primo diei quadrante ab ortu ad meridiem, cum humiditates noctu exortas absumere prorsus nequeat, dum easdem paulatim à terra eleuando deficcat, videtur aerem humectare; at in secundo anni quadrante æstiuo scilicet prout Solis calor plurimum augetur, ita quoque in diei quadrante à Meridie ad occasum summus viget calor: in tertio vero quadrante Autumnali sicut Sol humiditates natiui caloris demolitur & exsiccat, imminuitque; ita in tertio diei quadrante ab occasu ad mediam noctem siccitates perdiu introductæ præualent humiditatibus nocturnis: in quarto denique anni quadrante frigora hybernalia correspondent atque consentiunt frigoribus mediam noctem subsequentibus. Sed & Galenus in sexto Epidimiorum confirmat partes diei naturalis partibus ipsius anni correspondere; matutinum scilicet tempus assimilari Veri, quo homo latius exsurgit sanguisque mouetur, & læta sunt omnia, post Meridiem vero calorem ingentem bilemque feruere, ac prima noctis parte melancholiam dominari, hominem arescere & contristari; post mediam vero noctem pituitam vigere, & iucundam mortalibus quietem concedi. Et hæc de annua & diurna Solis actione, quæ euidenter in animos oculosque hominum incurrit, dicta sunto, quibus pro colophone addimus præclarum Solis encomium à Plinio libro secundo Naturalis Historiæ capite secundo ita descriptum: Eorum (scilicet errantium) medius "
Sol fertur amplissima magnitudine ac potestate, nec temporum modo terrarumque, sed siderum etiam ipsorum Cœlique rector. Hunc mundi esse totius animũ ac planius mentem, hunc principale naturæ regimen credere decet opera eius æstimantes. Hic lucem rebus ministrat, aufertq; tenebras, hic reliqua sidera occultat, hic vices temporum annumque semper renascentem ex vsu naturæ temperat; hic Cœli tristitiam discutit, atque etiam humani nubila animi serenat, hic suũ lumen cęteris quoq; sideribus fęnerat, præclarus, eximius, omnia intuens, omnia etiam exaudiens, &c.

Magna sane & Lunæ opera in hanc rerum substantiam apparent, verum Solis effectibus posteriora: etenim mẽses hæc perpetuo disponit; idq; euidenter adeo in marinis animalibus quamquam & ipsum Solis beneficio habet: nouum enim ipsa lumen sortitur, cum Sole primum fruitur; tanta vero eius portio semper illuminata est, quantam Sol aspicit, prorsus autem deficit, lucisque expers redditur, vbi terra suo interuentu ipsam obtenebrat.

Post solem Galenus tribuit Lunæ proximam facultatem agendi in hæc inferiora, quas Lunæ vires omnibus perspicuas non tantum in animata diffundi, sed & inanimata, & verbi gratia, maria, flumina, lapides, aliaque huiusmodi varie afficere videmus. Affirmat autem Galenus, atque id ex opinione Ptolemæi omniumque Astrologorum, Lunæ opera Solis actionibus multo esse posteriora inferioraque: Luna enim, sicut & cæteræ stellæ omnes, Soli tanquam Regi suo, à quo ipsæ lumen recipiunt, parent ac subsunt: nam quicquid luminis inest Lunæ dum fulget id omne à Sole, pro varia ac diuersa sui ab illo elongatione, haurit ac mutuatur, cum enim spissum sit ac opacum ipsius corpus, idcirco proprium splendorem aut calorem nullum habet. Quod sane singulari Dei prouidentia factum est; si enim proprio frueretur calore, cum terræ sit viciniffima, vt in confesso

fusso est, singulisque mensibus semel ad nostrum verticem ad Cancrum scilicet accedat,&ab eodem remoueatur in signo scilicet Capricorni, æstum caloris ad instar Solis & frigus hyemis in terram effunderet, vnde ob tam continuas inæqualitates animalia ac plantæ ægerrime subsisterent, viuerentque. Lunæ autem actionem in terrestria confirmat Aristoteles libro de generatione animalium capite quarto sub finem his verbis: Luna autem principium est propter Solis societatem, receptumque lucis; fit enim quasi alter Sol minor, quamobrem conducit ad omnes generationes perfectionesque: calores enim & refrigerationes, cum moderatione quadam, generationes, sine moderatione, corruptiones efficiunt. Theophrastus etiam Aristotelis auditor in libello de signis pluuiarum sic ait: Verum signa maxime peculiaria à Sole & Luna accipiuntur: etenim Luna noctu est veluti Sol alter, atque ea de causa mensium (synodicorum) initia sunt frigidiora, &c. Vnde patet clare Theophrasti sententia, nempe Lunam agere in hæc inferiora, quatenus luminis Solaris fit particeps, atque ea pro varia luminis mensura varie disponere, vt omnis eius actio ad synodicum mensem non ad periodicum sit referenda. Præterea & Plinius capite nono secundi libri de Mundi historia, fusius de Lunæ operatione agit, dicitq; Lunæ sidus esse terræ familiarissimum, & in tenebrarum remedium ab natura repertũ; ac caussas exponit, cur nũc crescens, nunc senescens sit, modo curuata in cornua, modo æqua portione diuisa, modo sinuata, & alia, quæ per diem in Luna obseruantur.

Sed ad verba Galeni reuertamur, qui tria hic docet, primo Lunam beneficio & adminiculo Solis menses ordinare ac constituere; secundo lumen eandem à Sole acquirere, dum primum ab illo seiungitur, aut recedit, ipsiusque portionem tantam illucescere, quantam Sol aspicit; tertio illam lumine destitui, vbi terra suo interuentu ipsam obtenebrarit. Quod ad primum attinet, sciendum est, duplicem esse apud scriptores mensem, alterum quidem Solarem, quorum duodecim annum Solarem, qui 365. est dierum, cum vnius diei quadrante, constituunt; alterum vero Lunarem, de quo hic nobis est mentio. Atque hic Lunaris mensis varie rursus diuiditur, alius enim est, qui periodicus dicitur, seu mensis peragrationis, quo scilicet Luna vnicam absoluendo reuolutionem reuertitur ad idem principium in Zodiaco, id quod fit diebus 27. horis 7. min. 40. est enim diurnus Lunæ motus ab Æquinoctio numeratus grad. 13. min. 10′. 35″. alius vero mensis synodicus appellatur, & respectu Solis absoluitur, estque temporis spatium, quo Luna à coitu Solis digressa denuo ad coniunctionem eius peruenit, & complectitur dies 29. hor. 12. min. 44′. est enim motus Lunæ diurnus à Sole grad. 12. min. 11′. 27″. qui dierum numerus, seu mensis Synodicus duodecies repetitus conficit dies 354. & hic est annus Lunaris, seu spatium temporis duodecim lunationum. Vtebantur quondam hoc anno Lunari Græci, Iudæi & antiqui Romani, quem vt deinde ad Solarem reuocarent, certam quandam intercalandi rationem, inter se tamen nonnihil diuersam obseruabant, prout fusius Macrobius & Theodorus Gaza, vbi de mensibus agunt. Cæterum deficit hic annus Lunaris dierum 354. à Solari diebus 11. vnde si nunc altero, nunc tertio anno integra illi Lunatio adiiciatur, constituet annum, quem ex tredecim Lunationibus compositum vocant Embolismalem. Sed & alius apud scriptores mensis Lunaris superest, quem mensem apparitionis dicunt, atque hic à primo momento nouæ, seu renascentis Lunæ incipit, & desinit in illud temporis punctum, quo

Luna primum radiis Solis inuoluta, ab oculis conſpectuque noſtro euaneſcit. Sed hunc menſem apparitionis incertum eſſe quotidianæ obſeruationes edocent,& erudite demonſtrant Aſtronomi,triplici enim de cauſa Lunam à ſua coniunctione cum Sole quandoque citius, quandoque tardius nobis apparere, aut ad coniunctionem denuo properantem ab oculis noſtris diſparere affirmant: quarum vna eſt Zodiaci obliquitas, ſub quo Luna permeat, & inclinatio Horizontis loci,vt ſi contingat Luminarium coniunctio in medietate Zodiaci aſcendente,quæ eſt ab initio Capricorni ad finem vſque Geminorum, tunc occidente Sole Luna tardius occumbet, ideoque longius à Sole remota apparebit, contrarium vero accidet in altera medietate Zodiaci deſcendente: altera cauſa eſt latitudo Lunæ ab Ecliptica, Borealis enim latitudo confert vt Luna citius, Auſtralis vt tardius conſpiciatur: tertia denique ratio eſt velox Lunæ tardiorque motus, dum enim velociori motu mouetur,citius ſeſe ab implicatione ſolarium radiorum explicat:tardius vero,ſi contra.Iam vero ſi omnes hæ cauſæ conſpirauerint ad accelerandam Lunę viſionem,eadem die tum vetus tum noua Luna cõſpici poterit; ſed ſi duæ dictarum cauſarum concurrant, altero poſt coniunctionem die Luna apparebit; at ſi contra duæ retardent, tertio, ſi omnes ſimul contra apparitionem Lunæ coniurarint,quarto à coitu cum Sole die in oculos incurret. Sed de his vberius in Theoricis noſtris Planetarum,quo Lectorem remittimus. Galenus autem paulo inferius ait,Lunam in omni coniunctione per triduum ſub radiis Solis deliteſcere, quo triduo à menſe ſynodico ſublato,relinquuntur dies 26. h.12. min.44. pro menſe illuminationis; ſed & de his latius infra.

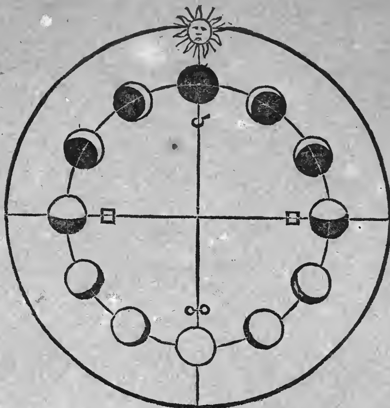
Ad ſecundum Galeni documentum nunc accedo, de ſplendore ſcilicet atque illuminatione Lunæ, quam ait lumen à Sole pro vario ad ipſum acceſſu,receſſuque mutuari,id quod tonſoribus ac lippis,vt aiunt,notum eſt: cui enim non liquet in deliquiis Lunæ totalibus,quæ fiunt Luna in eadem recta linea cum Sole ac terra intermedia conſtituta,illam lumine à Sole hauſto penitus deſtitui?qui enim fieri poſſit, vt terra intra vnum ac alterum luminare poſita, Sol Lunam radiis ſuis ac ſplendore ſolito illuſtret? Verum niſi Luna ſic ex aduerſo Soli in linea perfecte diametrali opponeretur,ſed vel verſus Boream vel verſus Auſtrum declinaret, vt plurimum ei ratione latitudinis contingit, tunc quidem non impediente vllo medio,tota illuceſceret ac lumine à Sole mutuato potiretur. Non negamus tamen ineſſe Lunæ peculiare quoddam ac proprium lumen, ſed perobſcurum,vt in deliquiis etiam talibus in quibus tetro quodam & horribili colore cernitur, videre eſt. Quod autem ait Galenus, tantam Lunæ portionem illuceſcere quantam Sol aſpicit, id in controuerſia eſſe videtur; perſpectiui enim euidentiſſime demonſtrant Lunare corpus irradiari à Sole ſemper paulo plus hemiſphærio, cauſamque eſſe aiunt quod huius corpus illius quantitatem plurimam excedat: verum non poſſe à nobis integram hanc partem illuminatam conſpici niſi in plenilunio,in confeſſo eſt,ex mutatione enim interualli ac diſtantiæ Lunæ à Sole oritur inæqualis ac diſpar illuminatio, vt præclare Vitellio in ſuis opticis demonſtrat. Sed de varia illuminatione Lunæ paulo poſt.

Cæterum tertium Galeni membrum,quo ait Lunam omnino lumine deſtitui ob vmbræ terræ interpoſitionem, id iam patet ex ſuperiorib. & ſi cuipiam omni-

no satisfactum non sit, Astronomiam Ptolemæi & Copernici, ac Theoricas Planetarum adeat, ibi enim hæc ex professo fusius explicantur.

Quapropter, vt illa distat à Sole, omnes mutationes suscipit: etenim plena est cum diametra est; æqua portione diuisa seu semilunaris, Græce διχότομος, cum quadrangula est; vtrimq; gibba, cum triangula, & falcatam speciem refert, vbi sexangula est: Atque nunc primum noua est, cum post Solis congressum apparet, obscurata omnino cum Solis lumine circumuallatur.

Agit hic Galenus de illuminatione & phasibus Lunæ pro varia eius ad Solem, habitudine ac distantia. Cum itaque hæc nocturna fax à Summo Creatore in tenebrarum remedium creata sit, noluit tamen eam semper integro lumine à Sole accepto illucescere, sed vices quasdam & incrementa decrementaque lucis ei adscripsit, idque non sine summa prouidentia, confert enim illa Lunæ varietas ad discernenda cuiuscunq; mensis tempora, & tum etiam alias habet commoditates, quas Philosophis, Astronomisque perfectas nunc omitto. Hinc ait Cicero, Lunam vbique gentium accretione & diminutione sui luminis quasi fastorum dies notare, & esse perpetuum quoddam ac manifestum calendarium. Verum enimuero cum paulo ante dixerimus Solem illuminare semper medietatem aut paulo plus corporis Lunæ opaci & minime translucidi, illam scilicet eius partem, quæ Soli obuersa est, reliquo interim latere aut Lunaris corporis parte, quæ à Sole auersa est, semper remanente obscura & opaca : fit inde vt Luna in oppositione cum Sole posita semper obiiciatur visui nostro illa pars illuminata, tunc enim visus noster medius est inter Solem Lunamque, & pars illa seu medietas fulgens ac relucens tum Soli, tum nobis obuersa est & opposita: at in coniunctione pars illa à Sole illuminata eidem quidem obuersa est, sed nobis inconspicua: tunc enim reliquum Lunæ opacum ac obscurum nobis opponitur, ideoq; nullam eius illuminationem conspicimus. Verum recedente Luna à coitu, sensim paulatimq; luminis eiusdem accretionem cognoscimus, adeo vt perueniente illa ad Solis diametrum, vbi fit pleniluniũ, totam eius illuminationem videamus. Tum vero diametrum prætergressa denuo lumen suum sensim amittit, prout nobis apparet, vsque dum rursus Soli coniungatur, & illi connexa à nostris oculis euanescat. Fulget autẽ Luna semper auersis à Sole cornibus eo quod pars illuminata semper Solem respiciat, verguntq; cornua à discessu illius à Sole, versus ortum, & paulo antæ coniunctionem versus occasum, & obtinent tam in crescente, quam in decrescente Luna variam habitudinem pro varia illius ab Ecliptica remotione, ac pro diuersa Zodiaci cum Horizonte inclinatione, tum vero etiam penes alium atque alium situm eiusdem in Eccentrico; quæ omnia fusiùs explicantur in Theoricis Planetarum. Poterimus autem ex hac figura omnem hanc varietatem comprehendere.

Cæterum ſunt illa Galeni verba de Lunæ affectione ſic exponenda. Ait enim Lunam eſſe plenam cum diametra eſt, id eſt quando eſt in diametrali aſpectu, ſeu oppoſitione cum Sole: deinde æqua eſſe portione diuiſam ſeu διχότομον, hoc eſt dimidiatam, cum quadrangula eſt, intelligit cum tetragonum ſeu quadrangularem aſpectum cum Sole conſtituit, & ab ipſo gradibus 90. diſtat, vt ex ſuperiore diagrammate liquet: ſed tum reuera non conſpicitur tota medietas Lunæ irradiata, ſed totius corporis quarta pars, ſeu hemiſpherii illuminati media portio, rotunda enim longius remota videntur plana. Ait præterea vtrimque gibboſam conſpici ac tumidam, cum triangula eſt, hoc eſt dum triangulari aſpectu Solem intuetur, & ab eodem abeſt gradibus 120. tunc enim nec in cornua declinata nec dimidiata, ſed tumens & vtrimque gibboſa conſpicitur. Affirmat denique Lunam falcatam referre ſpeciem, dum ſexangula eſt, cum ſcilicet in ſextili eſt aſpectu cum Sole, & ab illo gradibus 60. elongatur, quo tempore in falcem, ſeu cornua, ſemper à Sole auerſa, inclinata, apparet. Variantur itaque phaſes Lunæ hoc ordine: cum primum à Solis congreſſu dilabitur, vtrimque in cornua ſeu falcem protenditur ad ſextilem vſque aſpectum cum Sole; inde vero accreſcente eius lumine fit διχότομος, id eſt illuminatur media pars hemiſpherii, in receſſu ſcilicet eiuſdē à Sole graduum 90. ſeu quadrato aſpectu, poſtmodum accreſcente adhuc ſplendore Lunæ, gibboſa ac intumeſcens conſpicitur: ad diſtantiam ſcilicet trinæ cum Sole configurationis, tandemque ad oppoſitionem cum Sole perueniens, integra ſeu plena lumine apparet, vt conſpicuum eſt in plenilu-

niis. Tum vero diametrum Solis prætergreſſa eaſdem phaſes inuerſo tamen ordine denuo conficit; fit enim primum gibboſa in altero triangulari aſpectu, deinde diuidua in tetragono ſeu quadrangulari, tandem vero corniculata in hexagono, vbi paulatim deficiens, & coitum Solis appetens poſtremo penitus euaneſcit.

Igitur fructus auget, incraſſatque, animantia implet: ad hæc menſtruorum ſtatum tempus mulieribus conſeruat. Item comitialium circuitus cuſtodit, inde, quod Solis plus vel minus participat; omnia ſiquidem quæ facere nata eſt, vbi falcis figuram repræſentat, languida fiunt, valida omnia cum plena fuerit. Quapropter & fruges interea adauget, maturatq; celerrime: mortua corpora putrefacit, ſomnoque ſopitis ſub eius lumine, vel aliter diutius immoratis, pallorem & capitis grauitatem conciliat.

Enumerat Galenus complures Lunæ effectus & vires, quas præ cæteris ſideribus in hæc inferiora exercet ac mouet, ſuntque hæ ita euidentes, vt ne quidem ab illis, qui Aſtrologiæ aduerſantur, negari poſſint. Primo igitur Luna fructus auget & incraſſat, atque animantia implet. Hoc autem efficit dum lumine augetur, ab interlunio ſcilicet vſque ad plenilunium; ſed dum à plenilunio tendit ad Solis coitum, & lumine deſtituitur, tunc minus humorum prædictis rebus impartitur, eorumque corpora attenuat, & exinaniri facit. De hoc ait Plinius libro 2. cap. 41. Naturalis Hiſtoriæ ſic: Iam quidem Lunari poteſtate oſtrearum, conchyliorumque & concharum omnium corpora augeri & rurſus minui: quin & ſoricum fibras reſpondere numero Lunæ exquiſiuere diligentiores; minimumque animal formicam ſentire vires ſideris interlunio ſemper ceſſantem. Sed & capite 99. eiuſdem libri ſic ſcribit: Quo vera coniectatio exiſtit, haud fruſtra ſpiritus ſidus Lunæ exiſtimari: hoc eſſe quod terras ſaturet, accedensque corpora impleat, abſcedens inaniat: ideo cum incremento eius augeri conchylia, & maxime ſpiritum ſentire, quibus ſanguis non ſit. Sed & ſanguine hominem etiam cum lumiue eius augeri aut minui: frondes quoque ac pabula ſentire in omnia eadem penetrante vi. Quod autem hæc inſecta mutationem hanc Lunæ experiantur, affert rationem expoſitor Plinii: quia cum ſint nata ex putri ac limoſa materia, quam Luna informauit, ac veluti prædiſpoſuit, dominatur enim omnibus humidis corporibus, cumque ipſa ſit architectrix horum corporum, nihil eſſe mirum ſi iuris aliquid in illa ſibi reſeruet ac retineat. Ariſtoteles etiam de cruſta intectis ſeu teſtatis in plenilunio ſemper plenioribus, capite quinto libri quarti de partibus Animalium ſic ait: habēt enim id iam inde ab ortu naturæ & pleniluniis vberius, non quia per id tempus copioſius paſcuntur, vt quidam putant, ſed quod noctes tepidiores ſint propter lucem pleniorem, calorem enim deſiderant. Quod autem & ſanguis, teſtante Plinio, & cerebrum & humores augeantur in homine cum lumine Lunæ & minuantur, ſatis notum experientia quotidiana eſt, ſentiuntque id optime ii, qui membrum aliquod luxatum, fractumve, aut alioquin male affectum habent.

Secundo, Luna menſtruorum ſtatum tempus mulieribus conſeruat. Quod men-

menstrua recurrant singulo mense mulieri ipsa patienti adeo notum est, vt nullam mereatur confirmationem: recurrere autem illa & sentire Lunæ ætates vel inde patet, quod puellis in prima quadratura, iuuenibus seu adolescentioribus in secunda, mulieribus adultis in tertia, reliquis in vltima soleant euenire; quod tamen moderationem suscipit pro diuersa mulierum complexione & natura.

Tertio, Luna comitialium circuitus custodit. Comitialis, quem Græci ἐπιληψίαν vocant, est morbus cerebri auferens sensum, motum & erectionem toti corpori cum perturbatione motus maxima, propter oppilationem factam in ventriculis cerebri non principalibus. Ita definitur à Bernardo Gordonio, & addit morbum ipsum aliquando seruare periodos & non seruare: alias enim motum Solis sequitur, vt dum quotannis redit, quod rarum est, alias pro Lunæ cursu aduenit nunc in prima quadra, nunc in secunda, nunc in reliquis, pro varietate humorum peccantium, ideoque hoc morbo laborantes Lunatici solent appellari. Aiunt alii malo huic subiectos esse eos maxime, qui in interlunio nati sint; vnde Serenus Poeta canit:

Est subiti species morbi, cui nomen ab illo,
Quod fieri nobis suffragia iusta recusat:
Sæpe etenim membris acri languore caducis
Concilium populi labes horrenda diremit.
Ipse Deus memorat dubiæ per tempora Lunæ
Conceptum talis, quem sæpe ruina profudit.

Sed Ptolemæus cap. 18. Apotelesmaticorum lib. 3. De vitiis ac morbis animi, vult non solum Epilepticos furiosos ac Lunaticos à Luna & Mercurio inconiunctis, seu nullo inter se aspectu configuratis, sed cum maleficis etiam varie commixtis effici, vt in dicto capite fusius patet.

Quarto Luna ferarum occisa corpora in tabem visu suo resoluit. Id etiam Plinius dicto libro cap. 101. asseuerat. Quod autem ferarum cadauera exposita Lunari lumini citius putrescant, quam quæ eidem non sunt exposita huius causam reddit expositor Plinii his verbis: Luna enim res suo humore sub calido consper- "
git & non resoluit: putredo autem tantum fit ab humido alieno, resoluto iam na- "
tiuo calore, qui illud humidum moderatur ac gubernat: extincto enim calore na- "
tiuo relinquitur frigus & humidum alienum quod vtrumq; Luna suis radiis au- "
get, ergo etiam putrefactionem auget. "

Quinto somno sopitis sub eius lumine vel aliter diutius immoratis pallorem & capitis dolorem conciliat. Hoc quoque apud Plinium habetur dicto capite: & causa est, quod dolorem capitis lumini suo diutius inhærentibus maximeque dormientibus conciliat, nimia & superflua cerebri humectatio vitiato natiuo humore, vnde si quis diu multumque radiis Lunæ se exponat, apoplexiam & paralysin patietur. Veteres autem noctu cœnare consueuisse ex Athenei testimonio constat, quod Luna præcipuam ac maximam concoctionis vim habeat.

Has Galenus Lunæ operationes refert, plures Plinius dicto 101. cap. & Ptolemæus cap. 2. primi libri Aptelesmaticorum recensent. Dicit Plinius Lunam glaciem refundere, id est, liquefacere, propter humorem scilicet subcalidum sui luminis: præterea omnia humifico spiritu laxare ac flaccida reddere. Cæterum quod æstus maris reciprocos regat ac moderetur Luna, tam iuxta sui lumi-

 nis in-

nis incrementum, quam respectu diurnæ reuolutionis suæ, seu transitus per angulos, id copiose docet, probatque tum Plinius capit. 97. Libri secundi naturalis Historiæ, tum Ptolemæus loco supra citato. Extant etiam neotericorum quorundam de hac re vberiores tractatus, qui omnes aquarum fluxum ac refluxum tum Soli, tum vero maxime Lunæ adscribunt, vt magnopere sit admirandum tantam aquæ maris molem Lunaris globi viribus ac vi, occulto quodam consensu, sursum eleuari ac intumescere, quantam quis credere possit. Refert preterea Plutarchus mulieres parientes in Plenilunio facilius euadere. Sed de particularib. Lunæ qualitatibus Macrobius sub finem septimi Saturnaliorum vberrime pertractauit, plurimique alii de iisdem fusius egerunt. Ptolemæus autem tum de Luna, tum in cæteris omnibus vbique fere sententias suas Physicis rationibus confirmauit.

Iam vero si hæ vires & effectus luminarium, quos modo Galenus recensuit, perpetui sunt ac notissimi, cur reliqua sidera, quæ eiusdem sunt pulchritudinis, puritatis, perpetuitatis ac lucis, Saturnum dico, Iouem, Martem, Venerem ac Mercurium, & innumera octauo Cœlo inhærentia astra, frustra ab omnipotente & sapientissimo Numine creata esse contendemus? Affirmat Aristoteles primo de Partibus Animalium, singula naturæ opera non esse temere, sed ad certum finem condita; nihilque in his caducis rebus, licet abiectissimum exiguumq; inueniri quod certo vsu ac fine destituatur; nunc si vires corporibus cœlestibus, longe caducis istis nobilioribus, in hæc terrestria denegamus, in quem vsum obsecro à diuino rerum opifice excitata illa esse suspicabimur? Nunquid vt splendore suo diuinam testarentur potentiam. Certe in tanta siderum octauo Cœlo affixorum copia, non est credibile voluisse Deum horum quinque Planetarum lumine tam egregium reliquorum splendorē exornare. Sed esto; accrescant gloriam sui creatoris (id enim impium foret negasse) cur singulis singuli Cœli erant adscribendi? Poterant vna cum aliis stellis octauo Cœlo inseri, poterant eodem cum illis ordine motuq; ferri: nihil opus erat Saturnum 30. annorum curriculo integram suam reuolutionem absoluere, frustra Ioui duodecim, Marti duo, Veneri ac Mercurio vnus prope annus pro reuolutione cōcedebantur. Quid? quod Planetæ nunc directo feruntur gressu ac motu, nunc firmi consistunt, nunc retrocedunt, aliquando longius & alias propius à terra absunt & elongantur, necnon & Sole semper per Eclipticam incedente, ipsi tamen nunc ad austrum, nunc ad Boream minus magisve, nunquam tamen vltra sex gradus, ab Ecliptica discedunt: infinitos denique tum inter se tunc cum affixis stellis aspectus ac habitudines constituunt. Nunquid tot tantasque horum siderum apparentias, ac tam insignem motuum varietatem, quæ certissimas tamen regulas ac leges perpetuamque analogiam obseruat, certo vsu carere negabimus, contemnemus, deridebimus & explodemus? Quin potius longæ Astrologorum, qui artem ipsam infinitis edocti obseruationibus exstruxere, experientiæ credimus, ac vnicuique stellæ suam peculiarem vim ac naturam à reliquis diuersam, & ad contemperandum multiplici ratione lumen & actionem Solis ac Lunæ optime accommodatam, inesse concedimus. Quorum auctoritas si non sufficit ad euellendā sinistram illam opinionem, quam plerique immerito de diuina Astrologia conceperunt, D. Thomæ profecto testimonium de astrorum vi in hæc inferiora apud illa valere debet; is enim lib. 2. de Cœlo, Lectione 16. dum Auerroem, qui astra eiusdem

dem esse speciei asserebat, reprehendit, sic ait: Dicit Auerroes in suo Commentario, quod omnes stellæ sunt eiusdem naturæ in specie, quod quidem manifeste est falsum: primo quidem quia si essent eiusdem speciei, haberent easdem specie operationes, & eosdem effectus, sicut patet in omnibus rebus naturalibus eiusdem speciei.

Deinde & idem Doctor Angelicus distinctione 15. articul. 2. lectione 10. ita scripsit: Dicendum est ergo, quod omnia corpora cœlestia secundum communem virtutem luminis habent calefacere, sed secũdum alias proprias virtutes singulis corporibus attributas habent non solum calefacere & infrigidare: sed & omnes alios effectus corporales efficere in istis inferioribus. Est & alius D. Thomæ locus de effectibus siderum: primo enim libro de Generatione & Corruptione, Lectione 24. ita scriptum reliquit: Habent etiam aliæ stellæ specialem effectum in aliquibus elementis, sicut Sphæra Solis, in qua est effectus caloris, & est nata mouere ignem: & Sphæra Lunæ est nata mouere aquam, sicut ad sensum patet: aliæ autem Sphæræ quinq; Planetarũ natæ sunt mouere aerem, & ideo aer tot à diuersis motib. mouetur. Est enim in aere frigus congelatiuum ex Sphæra Saturni, & æstus ex Sphæra Martis, & temperies in calido ex Sphæra Iouis, & temperies in frigido ex Sphæra Veneris, commissibilitas & passibilitas facili ex Sphæra Mercurij. Sphæra autem stellarum fixarum, quæ est octaua, in qua sunt multæ imagines & figuræ, mouet terram, vnde & in ipsa figurantur imagines multæ in generatis. Cæterum inuenere solertes Astrologiæ artifices Saturnum temperaturæ esse frigidæ ac siccæ, quæ melancholiæ proprie competit, & hinc maleficam ipsi naturam adscripserunt: Iouem esse summe temperatum, ac proinde beneficum: Martem esse calidæ ac siccæ temperaturæ, ideoque adurentem ac cholericum; naturam Veneris esse calidam ac humidam, eaque de causa beneficam: Mercurium denique esse varium ac mixtum, ac proinde nunc beneficum, nunc vero maleficum. Vnde permixtis hisce & inter se contemperatis naturis, tot ac tanti adeoque diuersi per omnem mundi machinam sentiuntur effectus, vt credi vix possit. Qui tamen à Solis Planetis absolute nequaquam excitantur, sed habent & cæteræ Stellæ fixæ non infimam partem ac locum in gubernandis, immutandisque hisce inferioribus, vt Philosophi, Medici, Astrologi, Historiæ ac rei rusticæ Scriptores ac Poetæ passim attestantur, dum admirandos ac euidentissimos Pleiadum, Hyadum, Caniculæ, Orionis, Arcturi, aliorumque insigniorum siderum effectus vbique commemorant. De Canicula, quam Sirium dicunt, sic ait Plinius libro secundo Naturalis Historiæ capite 40. Nam Caniculæ exortu accendi Solis vapores quis ignorat? cuius sideris effectus amplissimi in terra sentiuntur. Feruent maria eo exoriente, fluctuant in cellis vina, mouentur stagna: Canes quidem maxime in rabiem agi non est dubium. Optime itaq; Hippocrates hoc tempore medicamenta purgantia vetat, dum ait: Sub cane & ante canem difficiles sunt medicationes; & alibi præcipit in diiudicandis tempestatibus huius sideris ortum & occasum obseruari. De Arcturo etiam Plinius dicto libro cap. 39. sic memorat: Arcturi vero sidus non ferme sine procellosa grandine emergit. Vnde Virgilius libro 1. Æneidos: Arcturum pluuiasque Hyadas, dixit, & Pleiades etiam quasi pluuiales dicuntur: idemq; etiam Virgilius nimbosum seu pluuiorum Orionem primo Æneidos appellauit. Sed ad Galenum.

Vt igi-

Vt igitur Luna Solis auxilio in omnibus indiget, ita Sol ad nullam rem maximam vel alterius cuiuſdam aſtri vel ipſius Lunæ operam deſiderat. A nullo enim impeditur quo minus æſtatem faciat, cum in vertice noſtro conſtiterit, aut frigus adducat, ſi humilis feratur, aut æquinoctium vtrumque diſponat, ſi mediocriter obliquus ſit.

Lunæ vim præcipuam à Sole, à quo lumen ſuum pro varia ab ipſo diſtantia ſuſcipit, dependere non eſt dubitandum, ſed hanc ab aliis etiam Planetis ac fixis varie moderari certum eſt. Solem autem non indigere Lunæ, aut alterius cuiuſpiam aſtri adminiculo ad rem aliquam maximam ac ſummam abſoluendam in confeſſo eſt. Præcipuas enim qualitates, vt Ver, Æſtatem, Autumum ac Hiemem, quomodocunque cum aſtris congrediatur, ſemper efficit. Veruntamen quotidiana experientia nos docuit Æſtatem interdum calidiorem, interdum vero remiſſiorem eſſe, ideoque Solis actiones à cæterarum etiam ſtellarum commixtione affici & moderari: Nam ſi Mars anno alicui dominabitur, & Soli vel per præſentiam, vel radiis aliquo modo commixtus fuerit prope noſtrum verticem, tunc certe extreme calidam Æſtatem efficiet; ſic Saturno prædominante, & Soli quoquo modo coniuncto, hiems erit acerbiſſima ac frigidiſſima: & ita de aliis anni temporibus. Sed de his in tractatu noſtro de mutationibus temporum. Bene itaque ſe habet, quod ait Galenus, Solem à nullo poſſe impediri, quominus dum ad noſtrum verticem acceſſerit, puta in Cancro, Æſtatem faciat, licet æſtas illa futura ſit vel clementior, vel ardentior pro varia reliquorum ſiderum cum Sole commixtione ac habitudine. Sic quoque dum ait Solem frigus adducere, ſi humilis eius curſus fuerit; ſiue dum fuerit in Capricorno declinante à noſtro vertice, & hoc verum eſt, ſed frigus illud vel remiſſius eſt, vel horridum, ſæuumque pro natura Planetarum Soli commixtorum ſiue configuratorum. Verum quod affirmat Solem æquinoctium vtrunque conſtituere, cum mediocriter obliquus videtur, intelligendum eſt, dum ille fuerit in Æquatore circulo, tunc enim mediocriter obliquus eſt eò quod æquali diſtantia poſitus ſit inter duas metas maximæ Zodiaci obliquitatis, quæ ſunt tropicus tum Cancri, tum Capricorni.

Sed ipſe velut Rex quiſpiam maximus eſt, Luna vero vt Hyparchus (quaſi ſubprincipem dicas) non exiguus: inter illum enim & nos media conſtituta, terreſtrem regionem merito gubernat, non potentia cæteros Planetas, ſed vicinitate exuperans.

Cum Sol medium locum obtineat inter Planetas, videtur quaſi Rex quidam illis imperare, quippe præſtantior eſt illis tum luminis copia, tum magnitudine. Suis enim radiis qui ſplendidiſſimi ſunt ac puriſſimi vniuerſum orbem intuetur, cæteriſque etiam Planetis ac fixis lumen ſuum largiſſime elargitur, ideoque Sol quaſi ſolus in mundo lucens appellatur. Magnitudine autem non ſolum terram, ſed & cætera omnia aſtra excedit; terram enim ipſe 140. vicibus ex mente Tychonis Brahe ſuperat, licet antiquitas 166. vicibus illa maiorem eſſe exiſtimauerit. Sed ſtellæ fixæ 68. vicibus terreſtri globo ſunt maiores, ex eiuſdem ſententia, licet aliter antiqui ſenſerint; & Saturnus, qui cæte-

cæteris Planetis maior eſt 22. vicibus eundem ſuperat. Longe igitur magis & terram & ſtellas omnes Sol ipſe Rex omnium excedit. Præterea Sol non ſolum ſtata quattuor anni tempora conſtituit, & diei, noctiſque au&or eſt, ſed reliquis etiam Planetis leges præſcribit in motibus vniuscuiuſque obſeruandas. Nam Luna hanc obſeruat legem, vt dum Soli coniungitur, vel ipſi è regione opponitur, ſemper in Apogæo aut altiore ſui Eccentrici parte reperiatur, dum tetragonam cum eodem radiationem conſtituit, Perigæum ſeu infimam ſui Eccentrici partem occupet. At duo inferiores Venus & Mercurius bis Solis coniunguntur, dum circumcurrunt ſuos Epicyclos, in medio ſcilicet ſui curſus velociſſimi, & tunc ſummam eiuſdem partem occupant, & in medio ſuæ retrogradationis, & tunc in infima eiuſdem parte verſantur. Non poſſunt autem hi duo longius à Sole recedere, quam ferat Epicyclorum ſuorum amplitudo: Venus ſcilicet ad diſtantiam graduum 488. ac Mercurius ad diſtantiam graduum 28. Tribus autem ſuperioribus talis eſt ordo ac lex à Sole præſcripta, vt dum cum ipſo coniunguntur, in Epicyclorum ſuorum faſtigiis, dum eidem opponuntur in infima eiuſdem parte verſentur.

Cæterum quod Luna agat perſonam Principis, reſpectu Regii Solis imperii in gubernatione horum terreſtrium, id è ſuperioribus, vbi de Lunæ viribus egimus, ſatis manifeſtum eſt. Verum illam medium inter nos & Solem locum obtinere, id abſolute verum non eſt; nam ex probata Aſtrologorum ſententia conſtat Solis à terra diſtantiam complecti ſemidiametros terræ 1150. & Lunæ maximam ab illa remotionem eſſe ſemidiametrorum pene 60. non erit igitur æquo ſpatio ab vtroque ſeiuncta, nec inter nos & Solem media. Dicemus itaque Galenum non voluiſſe intelligi medium illud tanquam abſolute & perfecte medium, ſed vulgato more medium dixiſſe, quod inter vnum ac alterum terminum quauis diſtantia diſtet.

Ad hæc ait Galenus Lunam non potentia cæteros Planetas, ſed vicinitate ſuperare: quam vicinitatem reſpectu terræ intelligit, illi enim Luna cæteris Planetis propinquior eſt. Oſtendit autem euidentiſſime ſe magnifacere aliorum etiam Planetarum vires, vt quos potentia Luna eſſe potiores affirmat.

Huius rei gratia omnino frigus locum noſtrum occupat, cum Sol ad Hiemalem plagam declinauerit, tunc calor omnino nos exercet, vbi ſupra verticem noſtrum, aut prope ipſum fertur.

De hoc ſuperius egimus, cauſamque attulimus, cur Sol hieme frigus, æſtate calorem afficiat, de quattuor autem anni temporibus agemus latius in tractatu noſtro particulari de temporum mutatione.

Luna vel particulares cuiuſq; menſis dies diſponit, paruæ mutationis facultatem habens: eamq; non ſimpliciter ex ſe, verum ex Solis aſpectu conſequitur.

Quemadmodum Sol generales temporum mutationes decernit, dum per Zodiaci ſigna diſcurrit, Ver ſcilicet, Æſtatem, Autumnum ac Hiemem efficiens, vt ſæpe ante dictum eſt; nunc remiſſius, nunc intenſius qualitates ſuas immittens, pro vario nunc ortu, nunc occaſu cum ſtellis fixis, ac diuerſa etiam configuratione cum cæteris Planetis; ita Luna particulares cuiuſcunque menſis

dies disponit, ait Galenus, hoc est, quotidianas aeris mutationes cæteris paribus efficit, inhabilis enim est ad præcipuas Solis qualitates immutandas, sed potius Solis aliorumque siderum virtutes ob suam à nobis propinquiorem distantiam, in hæc inferiora defert, & sic ab iisdem varie affecta crebras mutationes & momentaneas quodammodo, ob velocitatem suam, crebramque ac subitam variationem ac progressus, efficit. Primum itaque obseruāda est qualitas aeris, quam generalis quattuor anni temporum constitutio penes Solis per dodecatemoria, seu signa Zodiaci transitum efficit; huic adiungenda sunt peculiaria quædam ac generaliora anni temporibus adiuncta effecta, quæ cuilibet Horizonti particulariter eueniunt à proprietate stellarum fixarum, quæ quotidie cum Sole exoriuntur, & occidunt, quæ optime cognoscuntur ab iis, qui aeris mutationem diligentius quotidie in aliquo determinato loco obseruarunt, certum enim est hæc eadem statis anni diebus recurrere, si semel alicui sæculo & loco aptentur. Vt verbi gratia Sol exoriens cum aliqua fixa, puta cum arcturo, Hædis, Orione, Asellis & similibus, ciet tempestates certas, quæ ad easdem vices redeunt iisdem diebus anni quam proxime, atque hæc est luminis cœlestis actio primaria & perpetua permanensque & in singulis Horizontibus statis temporibus recurrens; quæ tamen magis minusve variatur à Syzygiis luminarium, & transitibus Planetarum, eorumque cum ipsis luminaribus configurationibus, ac cum stellis fixis habitudinibus. Atque hæc omnia quotidie alterare possunt actionem illam luminis primariam singulis annis recurrentem. Sd de his latius in tractatu nostro de aeris mutatione.

CAP. III.

Quo tempore Lunæ actiones fortiores, aut imbecilliores existant.

VEHEMENTIORES itaque mutationes eueniunt, vbi ipsa cum Sole coit: insuper in apparitionibus plenilunij; minores his contingunt, dum διχότομος seu dimidia apparet: imbecillæ dum vtrinque gibba, & falcata videtur.

Quæ faciendæ sint coniunctiones & oppositiones luminarium vel inde patet, quod vehementiores in illis, Galeno & omnibus Astrologis attestantibus, mutationes fiunt; sic minores accidunt, dum luminaria fuerint in quadrato aspectu, & Luna dimidiata conspicitur, exiles vero ac obscuræ dum cornicularis videtur, in hexagonis scilicet luminarium configurationibus. Cæterum in coniunctionibus Luna magnopere impeditur, quominus possit influere & vires exercere in hæc inferiora, nihil enim luminis tunc à Sole haurit, quod nobis transmittere possit, vnde omnia humidam & aquosam habentia substantiam plurimum tunc patiuntur, vt supra dictum est. Ægroti etiam illo tempore peius solito se habent, & qui de electione temporum in pharmacis exhibendis & venæ sectione tractant, præ cæteris iubent dies illos euitari, quibus Luna sub radiis Solaribus delitescit, tum vero maxime propter partilem, seu exactam coniunctionem: aiuntque nonnulli ægrotos illos vel morituros, vel grauissimo morbo detinendos, qui in Solis & Lunæ coniunctionibus primum decumbunt. Sed & qui

qui in iisdem coniunctionibus nascuntur, debiliores sunt, & raro durabiles, idque propter nimiam siccitatem extat etiam testimonium doctissimi Medici Federici Chrysogoni Iaderdini, qui dum confutare proponit mensem Galeni medicinalem, sic ait: Primo quia Luna in illis duobus diebus (occultationis) plus operatur mali, quam in quocunque alio die. Vnita enim sunt duo luminaria in vnum effectum producēdum: ex quo non solū quatuor elemēta contremiscunt: verum etiam omnia elementata patiuntur. Retia in mari, & omnes panni corroduntur: aeres alterantur: infirmi, & debiles resoluuntur, & omnia humidam substantiam habentia diminutionem suscipiunt manifestam. hactenus ille. Sed & Guido Bonatus consideratione 79. scribit, infœlicitatem Lunæ ex coitu Solis prouenientem cæteras Lunæ infœlicitates superare. Verum enimuero luminarium oppositio seu plenilunium licet euidentes mutationes faciat, non tamen adeo nocet vt nouilunium seu coniunctio, & ægroti etiam minus illo tempore patiuntur, quam in Lunæ disparitione, & qui plenilunii tempore primum aduersa valetudine affliguntur, non admodum grauiter ac periculose laborant. Infantes tamen plenilunii tempore editi, vt experientia constat, non sunt admodum durabiles, sed patiuntur à nimia humiditate, ideoque sæpius ægritudini à superflua humiditate ortæ subiiciuntur. Quanti autem fiant ab Astrologis coniunctiones & oppositiones luminarium in definiendis aeris mutationibus, demonstrat clare Ptolemæus 1. libro sui Quadripartiti, cap. 10. & sequentibus, vbi pro diiudicando statu singulorum quattuor anni temporum in genere, plurimum etiam respicit ad coniunctiones & oppositiones luminarium quæ proxime præcedunt ingressum Solis in quattuor Zodiaci cardinales troparum & æquinoctiorum notas; tum etiam in dignoscenda temporum mutatione, quæ ad singulos menses synodicos accidit, iubet vt consideremus singulas coniunctiones & oppositiones, neque consequenter negligit tetragonas etiam radiationes, vt suo loco dicemus.

Nam validissima eorum quæ prius erant, mutatio committitur, dum Luna cum Sole coit, ac eius lumine circumuallatur, quippe quæ prius apparebat, nunc nulli conspicitur. Dein diametra Lunæ statio tanquam distinguens, in binasque partes secans contrarias maximæ Lunæ dispositiones, aliarum omnium est validissima, quod verò incrementum, diminutione maxime sit contraria dispositio, ostendere non est opus.

Reddit rationem Galenus, cur in luminarium coniunctione contingant in rebus inferioribus, & præcipue in aere validissimæ mutationes, & sic toto illo tempore quo Luna manet occultata, aitque id euenire, quia Luna prius, id est antequam à radiis Solis obumbraretur, conspicua erat omnibus, & lumen à Sole haustum in terram diffundebat, & in coniunctione non amplius conspicitur, sed à Sole occultatur, ideoque effectus illius impediuntur. Post coniunctionem tribuit præ cæteris vim maiorem oppositioni, seu plenilunio, quod diametra Lunæ statio distinguat totum Lunæ statum in duas partes contrariarum dispositionum; pars enim illa Lunaris cursus, quæ est à coitu ad oppositionem, incrementum luminis illius dicitur, altera vero pars ab oppositione ad coitum, decre-

mentum luminis Lunæ appellatur. Est autem validior Lunæ status in oppositione & efficacior, quam sit in coitu (licet maiores, vt diximus, contingant mutationes in coniunctione, quam in plenilunio) quod tunc Luna luminibus plena maiorem habet potentiam influendi in hæc sublunaria: estque tunc eius lux ita illustris ac densa, vt vmbram excitare sufficiat, & homines noctu etiam negotiari possint. Cæterum etsi potentior sit Luna ipso plenilunii tempore, quando scilicet est in diametro aspectu cum Sole, est tamen ad nocendum prona ob aduersos Solis radios, quos excipit, diametralis enim aspectus perfectæ est inimicitiæ ac summe malus. Vnde & ægri tunc male se habent, licet non tantum, quantum in nouilunio, breuius enim est tempus oppositionis & cito labitur, at in coniunctione non item: latet enim Luna aliquandiu & ante & post perfectam coniunctionem, sub Solis radiis, ideoq; toto illo tempore ob luminis Lunæ priuationem, validissimæ fiunt alterationes in hisce inferioribus.

In plenilunio autem potentior est Luna ante perfectam oppositionem, quam sit immediate post illam, habita similitudinis ratione, & seruata quantitatis luminis æqualitate; prius enim adhuc augetur lumine, post vero lumine decrescit.

Deinde post hunc congressum, & plenilunium, duæ dichotomi, medium vtraque secans, augmenti tempus prior, diminutionis altera.

Duæ sunt medietates Lunaris cursus à Sole, vna incrementi, altera decrementi, vt diximus; vtraque autem rursus subdiuiditur, in illis scilicet terminis vbi Luna fit dimidiata, adeo vt quattuor in vniuersum efficiantur quadrantes, nempe duo augmenti luminis, ac totidem decrementi. Primus quadrans est à coniunctione vsque ad gradus 90. distantiæ Lunæ à Sole, seu vsque ad primam quadraturam, vt aiunt; alter est ab hac vsque ad oppositionem; fit deinde ab oppositione ad secundam quadraturam tertius, & est elongationis Lunæ à Sole graduum 270. quartus autem est à secunda quadratura ad coniunctionem vsque.

At omnium extremæ, imbecillimæque aeris nos ambientis conuersiones in falcatis, & in vtrinque gibbis apparitionibus fiunt: magis autem in vtrinque gibbis, nulla siquidem in eis magna mutatio, sicut in falcatis apparet.

Vt igitur euidentissimæ sentiuntur mutationes in nouiluniis & pleniluniis, minus vero euidentes in quadraturis, ita debiliores ac obscuræ seu imbecilles apparent mutationes aeris in falcatis & vtrinque gibbis apparitionibus, vt ait Galenus, hoc est, in sextili ac trino aspectu Lunæ cum Sole; in sextili enim falcata est & inclinata in cornua, in trino autem gibbosa est vtrinque ac curua. Ratio illa esse potest, quod validior est aspectus oppositus cæteris, deinde quadratus, debiliores vero sunt hexagonus & trigonus. Vbi obseruatione dignum est, quod monet Galenus, nempe maiores mutationes sentiri in hexagono, seu sextili aspectu Lunæ cum Sole, quam sentiantur in aspectu eius trino, cum tamen experientia cõstet trigonum validiorem esse hexagono. Sed huius ratio est, quod Luna in distãtia à Sole ad 60. gradus, seu in sextili aspectu vel appropinquat occul-

occultationi, vel ab eadem discedit; dixit autem supra validissimas fieri mutationes, dum Luna à radiis Solis occulta est. Cæterum quantum possint quatuor illi Lunæ status, coniunctio scilicet, oppositio, & vtraque quadratura, vel inde patet, quod Ptolemæus pro diiudicanda aeris mutatione iubet ad dicta tempora, seu ad dictos quatuor Lunæ status Cœli figuras constitui, quod in trino & sextili aspectu, vt debilioribus, non duxit esse operæpretium. Vbi hoc addimus, quod ideo validiores effectus sentiuntur in dictis Lunæ stationibus, quia Lunæ circuitus à Sole assimilatur quodammodo cursui annuo. Cum enim Sol cõstituat quattuor anni tempora distincta, ex transitu scilicet per quattuor principales Zodiaci notas, quæ sunt duo tropica & duo puncta æquinoctialia, sic etiam Luna per hæc principalia puncta, coniunctionem scilicet, oppositionem, & duas quadraturas, discurrens suas etiam mutationes (Sole tamen imbecillius) efficit.

Quare nec Aratus male ipsas neglexit, tanquam imbecilles existentes; conuenitque eos laudare qui de eis scripserunt, tanquam ne vel minimum quidem omittentes.

Galenus singulari modestiæ exemplo non reprehendit Aratum, qui falcatas & vtrinque gibbas Lunæ phases, id est sextilem ac trinum aspectum neglexit, tanquam exiles & imbecilles effectus parturiẽtes; laudibus tamen effert illos, qui de illis etiam egerunt, vt qui ne minima quidem præterire voluerint. Vnde colligitur in artibus nihil esse ita exiguum, quod merito sit negligendum.

At in pleniluniis conuersiones, & his adhuc magis in congressibus, proprium hoc præter cæteras habent: illa si quidem celerrimas statim mutationes faciunt: congressus vero inæquales & diuturnas.

Facit nunc comparationem mutationum illarum & effectuum, qui à pleniluniis & nouiluniis dependent, aitque mutationes in plenilunio celerrimas esse, in coniunctione vero inæquales & diuturnas. Huius autem diuersitatis causam iam subdit, dum ait.

Quid enim ante Lunam apparentem manifesto pronuncies: non est; longum autem hoc tempus occultationis est, integri fere signi spatium explens; mutationem vero ex incremẽto ad diminutionem punctum exacte definit, liquetq; hoc Lunam momentaneo tempore pertransire.

Dicit itaq; mutationes in nouilunio ideo diuturnas esse, quod occultatio Lunæ & emersio non fiat in momento, sed ad longum temporis spatium, quod persæpe integrum signum seu gradus 30. expleat: in quo interuallo, nihil esse quod pronuncies de statu scilicet temporis, sed expectandam esse Lunæ è radiis Solis emersionem; de qua infra capite quinto agemus. Oppositiones autem ait esse celerrimas, quod mutatio Lunæ ex incremento ad diminutionem, seu decrementum contingat in puncto, hoc est momento, quod est dum Luna Soli è linea perfecte diametrali opponitur, & ab illo distat exacte gradibus 180. Ceterum incrementum & decrementum luminis Lunæ prope perfectam oppositionem difficillime distinguere possumus, quod Luna vno die & ante & post exactam oppositionem plena lumine appareat; sed discrimen illud ab habitudine Lunæ ad Horizontem cognoscemus, nam ante oppositionem Luna iam multo ante So-

lis occaſum orta ſupra terram apparet: verum elapſa oppoſitione, Sole iam infra Horizontem demerſo, Luna etiam aliquantiſper latet, ac tardiuſcule conſpicitur.

Itemq; vere celeres plenilunii mutationes ſunt, diuturnæ coniunctionales: nã occultationis tempus ſibi ipſi ſimile eſt, & primũ apparitionis tempus occultationi vicinum eſt, tum propter paruitatem eius particulæ quæ de tota Luna apparet, tum ob luminis imbecillitatem, tum ob breuitatem temporis, quo ſupra terram fertur.

Magis dilucide quæ ſuperius dixerat, hic explicat, dicens vere celeres eſſe plenilunii mutationes, nouilunii autem diuturnas: totũ enim temporis interuallum quod ab occultatione Lunę ad emerſionem vſq; intercedit, ſibi ipſi ſimile eſt, hoc eſt eadem, toto illo tempore quo Luna ſub radiis Solis permanet, aeris qualitas & conſtitutio durat. Deinde aliam adhuc rationem adfert, cur tempus nouilunii lõgius ſit, quod ſcilicet Luna poſt primam apparitionem occultationi ſeu occaſui vicina ſit, tum propter paruam Lunæ portionem, quæ illo tempore illuſtrata radiis conſpicitur, tum ob lumen imbecille, ac obſcurum, tum vero ob breuitatem temporis, quo ſupra terram extat: videmus enim Lunam recentem à Solis occaſu ſtatim etiam ſub Horizontem mergi.

Cap. IV.

Quo tempore Luna in nos agere incipiat, quotq; diebus.

TVTA igitur criſis euadet; cum in toto mẽſe ſtatus in ſecundo die accidet: quo primo & manifeſto Luna, & longo ſatis tempore ſupra terram iam apparet, & lumen ſenſibile de ſe mittit, ad hæc vmbram euidenter oſtendit.

Criſim Galenus hoc loco vocat non illam quæ in morbis, ſed quæ in aere fit, quando ſcilicet ſenſibilis in aere mutatio perſentitur, id quod ipſe paulo poſt confirmat, dum ait, omnem velocem mutationem criſim appellari. Vnde optime dixit tutam criſim euadere aeris, id eſt, tuto nos de aeris conſtitutione poſſe pronunciare, cum ſtatus in ſecundo die accidet. Intelligit autem per diem ſecundum nõ primam illam Lunæ apparitionem à Solis coniunctione, quæ debilis eſt, vt ſupra dixit, ſed alterum à prima emerſione diem: tunc enim Luna manifeſto & ſatis longo tempore à parte Occidentis ſupra terram conſpicitur, & ſenſibili lumine fulget, demerſo enim Sole infra Horizontem occiduum aliquam vmbram efficit. Ab illo igitur die de toto menſe iudicium ſumere iubet.

Primus autem dies tamdiu Lunam ſupra terram vagantem habet, quamdiu is adhuc quoq; Solis lumen, quod poſt occaſum eſt, retinet: quare in hoc Luna ſimul cum Solis lumine occidit ſæpe, vero & prior eſt occidua: primum vero manifeſta in ſecundo die apparet, nunc quidem magis, nunc vero minus.

Cauſſam nunc ſubdit, cur de primo apparitionis Lunę die non poſſit ita tutum ſumi iudicium de aeris qualitate futura, vt de ſecundo, & hanc eſſe ait, quod Luna prima ſuæ emerſionis die parum ſupra terram immoratur, ac nonnunquam tantil-

tantillo ſolum tempore, quo Solis in terra reliƈum lumen, quod poſt occaſum eius reſtat, perdurare ſolet, ita vt Luna quaſi ſimul cum Solis lumine occidat, & nõ perraro etiam, antequam lux illa Solis euaneſcat, infra Horizontem demergatur: atque tunc ſecundo apparitionis die vere manifeſta eſt, & aliquanto diutius ſupra terram reſtat, magis autem aut minus pro varietate cauſarum quas ſubdit.

Atque hoc ei accidit tum longitudine à Sole receſſus, qui ob peculiarem Lunæ motum fit (non enim ex æquo ſemper mouetur) tum propter latitudinis immutationem, tum propter ſignorum occaſum non æquali tempore euenientem, inſuper ob præteriti congreſſus tempus. Vnde non ſemper vnum tempus eſt, quo clare Luna conſpicitur: ſæpiſſime autem triduo in coitu Solis remorata, plane inuiſibilis eſt, quo nondum hæc terrena immutare poteſt.

Supra capite ſecundo de variis cauſis apparitionis Lunę nunc maturioris nunc tardioris egimus, vbi de menſe Lunari apparitionis loquuti ſumus: ſuperuacaneum autem foret eadem hic repetere.

Cæterum de finali ſuperioris particulæ clauſula, non ita bene ab interprete tranſlata & in latinum ſermonem conuerſa, ſic ſcripſit Federicus Bonauentura in annotationibus libelli Theophraſti de pluuiarum ſignis. Quibus (ſcilicet cauſis apparitionis Lunæ) ſic explicatis ita concludit: τοῦ πίπαν δὲ τρεῖς ἡμέρας τὰς περὶ σύνοδον ἢ ἀόρατος γίνεται τελέως, quæ verba non ita ego accipio, vt Galenus dicat Lunam ſæpiſſime triduo in coitu Solis remorari, quemadmodum credidit interpres, atque quod magis mirum eſt, doƈiſſimus Manardus & græcarum literarum ſcientiſſimus, qui epiſt. 5. lib. 15. Galenum his verbis protuliſſe ſcripſit, Lunam magna ex parte tribus diebus à coitu luce carere, quam etiam opinionem Planerius, vt vidimus, ſecutus eſt: verum arbitror ego Galenum longiſſimos occultationis limites exprimere voluiſſe: tribuſque diebus Lunam luminis expertem permanere dixiſſe, vt mox concluderet tempus aƈionis ipſius, id eſt illuminationis menſem, & tempus peculiaris circuitus, ſcilicet menſem periodicum in vnum fere redire: quo paƈo ſi Galeni locus accipiatur, patet nullam eſſe in eo difficultatem, quamobrem & verba ſic erunt interpretanda: In totum autem Luna tribus diebus circa coitionem inuiſibilis permanet, aduerbium enim illud τοῦ πίπαν ſignificare hic ὅλως, id eſt omnino & in totum, vt ſæpiſſimè ſolet apud Græcos auƈtores, non ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, id eſt vt plurimum, quod longe minus frequens eſt, ſatis ex iis quæ diximus, atque ex tota Galeni diſputatione, diſputationiſque ipſius ſcopo fit perſpicuum. Cum enim quattuor ſint tempora Lunaris apparitionis, patet prima die & quarta ineunte rariſſime contingere, vt Luna conſpiciatur, quoniam difficile eſt omnes cauſas vel ſimul conſentire, vel diſſentire: itaque falſo Galenus aſſeruiſſet, ſæpiſſime tribus diebus ſine luce Lunam eſſe: ita enim ſæpiſſime quarta ineunte appareret: quin etiam & vnam tantum cauſam habere locum non eſt facile: quod vero duæ ſimul coeant, id ſæpiſſime euenit, vnde & frequentior apparitionis terminus, vt Fracaſtorius quoque in Homocentricis capite 20. docuit, ſecunda erit dies, quemadmodum perbelle Galenus indicauit, ipſam præ aliis accipiens. Hucuſque

Bonauentura. Iam vero dum Galenus ait, Lunam illo tempore, quo sub radiis Solis occultata desidet, non posse hæc terrena immutare, videtur quasi palinodiam canere, & sibimetipsi contradicere, vtpote qui supra capite tertio affirmarit magnas in aere mutationes fieri, dum Luna Soli coniungitur, & sub eiusdem radiis latet. Quam diuersitatem vt componeret Planerius, distinguit Galeni sententiam, dicitque ipsum supracitato tertio capite de illis mutationibus agere: quæ fiunt in Luna respectu luminis Solaris, prout scilicet est vel plena lumine, vel media portione diuisa, vel repente nulla, non autem de mutationibus quas Luna in hisce inferioribus excitet, de quibus in hoc textu loquitur. Sed, pace tanti viri dixerim, laterem lauat Planerius, nec videt suam hanc expositionem corruere, & à sequentium Galeni verborum textu penitus obrui, dum idem capite proxime subsequente ita differit: Cæterum aera nos ambientem magnas suscipere mutationes, dum Luna primum occultatur, & rursus primum apparet, nemo mortalium ignorat, &c. Voluit itaque Galenus innuere Lunam toto suæ occultationis spatio magnam in aere mutationem efficere, & consequenter etiam in hisce inferioribus, vt quæ ab ipso aere alterantur; neque enim immediate, sed aere prius affecto terram ipsam Luna afficit & moderatur. Quamobrem melius Galeni opinionem assequuti esse videbimur, si dixerimus voluisse eundem hoc loco insinuare Lunam radiis Solis cinctam terrena ipsa non posse immutare, habita scilicet ratione luminis, quod à Sole mutuatur, cum supra capite secundo ipse dixerit Lunam augere, fructus & animantia implere, prout Solis plus minusve participat, validaque omnia esse cum lumine plena fuerit, languida vero dum falcata & pauco lumine prædita apparet; igitur languidissima vbi nullo lumine affulgebit. Deinde vero cum dixit Lunam silentem magnas in aere mutationes efficere, voluit id fieri ob luminis Solaris absentiam seu priuationem, & frigiditatem Lunæ noxiam. Fiunt itaque magnæ mutationes in hisce inferioribus patiunturque illa plurimum absente Luna, quæ dum sub radiis est, in meliorem statum mutare, seu conuertere hæc terrena nequit, quousque Solis lumine denuo illustrata, eadem illa sensim alteret foueatque mutuato, & alieno lumine. Bonauentura profecto libro superius citato duplicem adfert superiorum Galeni verborum sententiam, cuius nos expositionem, cum è re nostra sit & huc quam maxime faciat, non grauabimur hic adscribere; nam inquit: Cum vero scribit (Galenus scilicet) Lunam circa coitum tribus diebus sine lumine esse, ac per id temporis non tantum habere virium, vt possit hæc nostra alterare: dupliciter verba intelligi possunt, vt vtro modo intelligantur, omnis, vt reor, tollatur contrarietas. Primum quia trib. expletis à coitu diebus, quarta currente, sextilem efficit luna cum Sole configurationem, iure tribus à coitu diebus nullam fieri à Luna alterationem scribit Galenus: terrenis enim rebus Luna mutationem infert vt plurimum quarta, quemadmodum superius ex Theophrasto monebamus: vnde tribus præcedentibus diebus non potest, aut minus potest aerem alterare: in aspectibus enim ipsis & dichotomiis potissimum alterationes fiunt, vt superius vidimus; atque hoc pacto sententia erit res naturales circa lunæ coitum mutari, inde vero totis tribus diebus, quibus Luna sine lumine esse solet, nullam fieri mutationem, quoniam circa quartam effici mutatio debeat; quæ tamen omnia vt plurimum locum habere dicenda sunt, cum alioqui omnibus diebus mensis, non in iis tantum, in quibus aspectus cadunt, mutari possit insigniter ob materiæ inordinationem status aeris.

Secun-

Secundo quia capite tertio de tempore coitus Galenus sermonem habens dixit, οὐδὲν γὰρ ἔχεις σαφῶς ἀποφῆναι πρὶν φανῆναι τὴν σελήνην, id est, nil enim aperte pronunciare poteris, antequam Luna appareat, non incongrue affirmabimus locum de quo agimus non esse simpliciter intelligendum, vt scilicet sensus sit, Lunam circa coitum hæc inferiora non alterare, videlicet nullo modo alterare; sed subaudiendum erit ex superioribus aduerbium σαφῶς, quo pacto erit sententia Lunam in coitu non alterare manifeste, quod est, adeo vt à nobis possit de mutatione quam portendit, indicium sumi ab ea vllum, vnde alterabit quidem Luna de Galeni mente terrena hæc circa coitionem, sed alteratio illa, quia lumine caret, non poterit, antequam fiat, à nobis præuideri, qui ex lumine & colore eius cornuumq; figura & conditione, aliisq; eiusmodi signa captamus futuræ mutationis &c.

Et quodam modo tempus, tum peculiaris eius circuitus, tum in nos actionis in idem recidit; etenim circuitus vicenis diebus septenisq;, & tertia fere diei parte peragitur, in tanto enim tempore totum signiferi circulum percurrit: at quo nobis lucescit circuitus, quod is quoq; eidem conueniat numero plane intelliges, si occultationis tẽpus de toto mẽstruo eximas. Quod autem mẽstruum tempus non omnino triginta diebus cõstet, sed minus vnius diei fere dimidio, Hipparchus integro vno libro demonstrauit.

Galenus mensem peragrationis Lunæ ait esse dierum 27. & horarum 8. fere, æqualem fere tempori illo, quo Luna suas vires in hæc inferiora exercet, quod temporis spatium alias mensem illuminationis diximus, id est circuitum illum, quo Luna nobis illucescit. Hunc autem inconstantem esse tum nos supra demõstrauimus, tum Galenus hic affirmat, & producitur dictus mensis illuminationis, si à mense synodico, qui est dierum 29. cum dimidio fere, seu horis 13. abstuleris tempus occultationis Lunaris sub radiis solaribus, quod Galenus hic largo modo dierum trium assumpsit, licet esse possit nonnunquam vnius diei, sæpius duorum, & perraro quatuor. Relinquentur itaq; pro mense illuminationis dies 26. cum dimidio: ita vt differentia horum duorũ mensium sit horarum tantũmodo 20. Vt autẽ insinuaret Galenus hos duos menses nõ esse reuera & absolute æquales, adiecit illam particulam, quodammodo, seu propemodum. Verum enimuero mensem hunc synodicũ esse dierum 29. cum dimidio, id non solum Hipparchus, sed & Ptolemæus ac neoterici omnes vno ore fatentur, licet de minutis non omnino conueniant, quod tamen Medicorum parum interest. Cæterum doctissimi illius Hipparchi monumẽta iniuria temporis intercidunt; ad cuius imitationẽ Ptolemæus, circa Galeni tempora, suam magnam constructionem conscripsit, in qua sæpe Hipparchi meminit: quem etiam Plinius, vt accuratissimum Astrologũ sæpius laudibus effert, tum vero maxime libro secundo Naturalis Historiæ capite vigesimosexto ait, Hipparchum optime demonstrasse cognationem siderũ cum homine, nouam stellam suo æuo genitam obseruasse, posteris stellas annumerare ausum fuisse, ac sidera ad normam expangere: Cœli deniq; peramplam descriptionem posteris in hæreditate reliquisse.

Quin & vulgus iam prope vniuersum nouit mensium alium, quem

κυλλὸν Græci nominant, quaſi mutilum & imperfectum, dies viginti-nouem obtinere: alium, nempe abſolutum, triginta. Nam vniuerſos amborum dies quinquaginta nouem eſſe oportet, ſiquidem vterque omnino triginta, minus dimidia diei parte continet.

Supra in expoſitione capitis ſecundi diximus ex menſe ſynodico, qui eſt dierum 29. horarum 12. min. 44. duodecies ſumpto, confici annum Lunarem dierum 354. Vulgus autem, vt has fractiones euitaret, ſumebat alternatim hos duodecim menſes, vnum dierum 29. & alterum dierum 30. & facta omnium aggregatione conficiebat annum Lunarem dierum 354. Ex qua vulgari menſium lunarium acceptione confirmat Galenus menſem vere Lunarem eſſe dierum 29. cum dimidio: collatis enim duobus menſibus, vno dierum 29. & altero dierum 30. cõficientur dies 59. quorum dimidium eſt dierum 29. cum horis 12.

Cap. V.

Menſem & inferiora omnia per ſeptimanas à Luna immutari.

QVEMADMODVM igitur annum integrum Sol diſponit, ita Luna menſem, immutatione per ſeptimanas ei accidente. Nam à prima apparitione ad dichotomum, & ab hac ad plenilunium, vtrũque quidem per ſe tempus eſt dierum ſeptem, ambo vero quatuordecim. Simili modo, ſi inde, vbi ipſa ęquali portione menſem diuidit, vſque ad ſecundam dichotomum connumeraueris, ſeptem & hos inuenies dies, reliquos etiam qui vſque ad abſolutam Lunæ occultationem ſunt, ſeptem.

Perpulchre Galenus inter ſe confert periodum Lunæ à Sole, quem menſem ſynodicum dicimus, & periodum annuam, qua Sol peragrat totum Zodiacum, nempe diebus 365. & quarta fere diei parte. Sicut enim integer Solaris curſus diſtinguitur in quattuor quadrantes pro acceſſione Solis ad quattor puncta Zodiaci principalia, quæ ſunt initia ♈ ♋ ♎ & ♑: ita Luna in peregrinatione ſua à Sole vſque ad eiuſdem coniunctionem, quattuor quadrantes menſis ſynodici conſtituit, coniunctionem ſcilicet, oppoſitionem, & duas quadraturas. Nam ſi ſpatium ſynodici menſis dierum 29. cum dimidio, diuiſeris in partes quattuor æquales, colliges quadrantē eius eſſe dierum 7. & horarum 9. licet Galenus integram tantum hebdomadam neglectis 7. horis aſſumpſerit. Primus itaque quadrans menſis ſynodici numeratur à coniunctione Lunæ cum ſole vſque ad primam quadraturam, & continet integram hebdomadam ac inſuper 9. horas: ſecundus eſt à quadratura prima vſque ad oppoſitionem ſeu plenilunium, qui aggregatus priori quadranti, conſtituit duas hebdomadas integras cũ horis 19. Tertius Lunaris quadrans incipit ab oppoſitione, & deſinit in ſecundam quadraturam, quouſq; numerantur à coniunctione proxima hebdomadæ tres, dies vnus ac tres horæ. Quartus deniq; quadrans, à ſecunda quadratura vſq; ad ſequentem denuo coniunctionem numeratur.

Cęterum vt quadrantes anni reuera inter ſe ſunt inæquales; ſic & hi menſis Lunaris

naris quadrantes æquales esse nequaquam possunt, si veros & apparentes vtriusq; Luminaris motus spectemus, non fictos illos & æquales, ab artificibus & Astrologiæ inuentoribus ideo excogitatos, vt per hos ad verorum motuum cognitionem peruenirent.

Enimuero hoc nostro sæculo Sol quadrantem Vernalem, qui computatur ab ingressu Solis in primum Arietis punctum, vsque ad ingressum eiusdem in primum punctum Cancri, absoluit diebus 92. ac horis 20. quadrantem Æstiualem vero à dicto puncto vltimo vsque ad ingressum suum in primum Libræ punctum absoluit diebus 93. ac horis 11. Autumnalem vero ab hoc puncto vsq; ad introitum in primum Capricorni punctum conficit diebus 89. horis 19. ac deniq; Hyemalem finit diebus 89. ac horis 4. Eadem ratione Lunæ hebdomadæ seu quadrantes tam in quauis lunatione, quam facta comparatione vnius mensis synodici cum quocunque altero, varie differunt ac dissimiles sunt. Accipiamus, verbi gratia, mensem Ianuarium anni 1606. (quo hæc commentamur) in hoc fit nouilunium die 8. horis 8. ac minuti 33. post Meridiem, & primus quadrans Lunaris est dierum 7. horarum 4. & minuti 8. secundus dierum 8. horarum 4. minuti 9. tertius dierum 7. horarum 10. minuti 49. quartus denique dierum 6. horarum 16. ac minutorum 17. Erit igitur totus mensis synodicus verus & apparens dierum 29. horarum 11. ac minutorum 23. Atque hæc varietas etiam in reliquis mensibus alterius cuiuscunque anni cernitur. Quod autem Galenus censuerit, quadrantes Lunæ dierum præcise septem non esse, vel inde patet, quod cum non lateret ipsum, aggregatum quattuor quadrarum, seu dies 28. non conuenire absolute, neque cum mense synodico, neque cum mense illuminationis, vsurpauerit largo quodam modo hebdomadas. Cæterum perbelle Galenus comparationem instituit anni & mensis respectu temperaturæ vtriusq;, ita vt qualitas quattuor anni quadrantum correspondeat quadris Lunæ totidem: ac prima quidem Lunæ quadratura, Hyemi, secunda Veri, tertia Æstati, quarta denique Autumno assimiletur. Id quod Aristoteles etiam affirmauit, dum capite secundo libri quarti de generatione animalium ait Lunam Æstatem ac Hyemem per mensem non aliter facere quam Sol per totum annum. Neque aliud est discriminis inter hanc Solis & Lunæ operationem, nisi quod efficacior est Solis actio, Lunæ vero debilior. Sol enim ex accessu suo recessuque à nostro vertice, quattor anni partes, seu stationes euidentissimas ac maxime perceptibiles efficit: Luna autem pro accessu suo recessuque à Sole, hoc est pro augmento decrementoque sui luminis à Sole mutuati, easdem quidem temporis vicissitudines efficit, sed longe debiliores ac magis obscuras. Porro nouilunium & plenilunium duobus solstitiis iure merito comparatur, illud quidem hyberno, hoc vero æstiuo; & pars quidem altera mensis à nouilunio ad plenilunium, dum Luna augetur lumine, correspondet medietati anni à bruma ad Æstatem: altera vero mensis portio à plenilunio ad nouilunium, quo tempore lumine Luna sensim destituitur, æquiparatur alteri medietati anni ab Æstate ad Hyemem, id quod etiam infra apud Galenum capite septimo videre est. Vnde quadraturæ Lunæ inter cõiunctionem & oppositionem intermediæ, duobus punctis æquinoctialibus æquipollent: vt enim in his Sol mediam obtinet distantiam inter humillimum & altissimum situm suum respectu verticis, & moderationem quandam in aere cõciliat, sic Luna in quadraturis lumine semiplena est: & moderate aerem afficit.

Primus itaq; Lunaris quadrans ab interlunio ad primam dichotomiam seu quadraturam hiemalis est; frigidus scilicet & humidus, secundus ab hac quadratura ad oppositionem vernalis est, & calidus ac humidus: tertius à plenilunio ad secundã quadraturam ęstiualis est, & calidus ac siccus: quartus deniq; ab hac quadratura ad interlunium, autumnalis est, & frigidus ac siccus.

Cæterum aera nos ambientem magnas suscipere mutationes, dũ Luna primum occultatur, & rursum primum apparet, nemo mortalium ignorat; maxime ii quibus hoc studii est, agricolæ & nautæ, qui stasin, id est statum aeris tunc vocant, cum Luna primum apparens secundum aliquem ventum stet.

Constat quotidiana experientia Lunam, dum primum occultatur, plerunque facere aeris mutationem, quæ deinde perseueret vsq; ad primam eius emersionẽ; quo tempore obseruandum erit qui ventus spiret, is enim per totum illum mensem perdurabit. Verum à quo die præcipue iudicanda sit totius mensis Lunaris constitutio, videtur adhuc in dubio esse; auctores enim inter se parum concordare videntur. Plinius enim libro secundo capite 47. Naturalis Historiæ sic ait: De ratione eorum (scilicet ventorum) menstrua quarta maxime Luna decernit. Hoc est, vt ait commentator Plinii, qui venti flaturi sint per totum mensem, iudicatur ex iis, qui spirant quarto die post nouilunium, illi enim vt plurimum toto mense spirant; quartus enim dies indicatiuus mensis est. Sic Virgilius de quarto eodem die cecinit.

Sin ortu in quarto (namque is certissimus author)
Pura, nec obtusis per Cœlum cornibus ibit
Totus & ille dies, & qui nascentur ab illo
Exactum ad mensem pluuia, ventisque carebunt.

Sed & huic opinioni de die quarto subscribit Beda, licet Theophrastus & Lucanus tertium diem à nouilunio iubeant considerari. Theophrastus enim in
„ libello de tranquillitatis & serenitatis signis ita scribit: Et si tertius ineuntis
„ (synodici mensis scilicet) dies splendidus fuerit, præsagium est serenitatis. I-
„ dem in libello de signis pluuiæ ait: Iam vero & Luna exoriens, cum orbem im-
„ pleuerit, eadem indicat: nam si imbecillior facta, ignea & flammea apparuerit,
„ ventum; si atra & obscura, pluuias decernit. Idemque noua monstrat, cum ignes
„ colligere incipit, eo quod tertius mensis dies prædicit. Hucusque Theophrastus. Verum rem si ipsam diligentius rimemur, nullam hic opinionum differentiam deprehendemus: nam licet alii tertium, alii quartum diem obseruari iubeant, omnes tamen illum diem intelligi voluerunt, quo primum Luna corniculata apparet, siue is quartus sit, siue etiam secundus. Cæterum non permittendam duximus Planerii in superiorem Galeni contextum explicationem, ait enim ille Lunam tum primum occultari & apparere, cum gerit cornua & falcata est, circa sextilem scilicet eiusdem cum Sole configurationem, vultque hunc locum aduersari capiti tertio, vbi Galenus ait omnium extremas obscurissimasque aeris nos ambientis conuersiones in falcatis & in vtrinque gibbis apparitionibus fieri. Sed respondendum est, quod etiam si Luna primum appareat falcata, & eandem quoque speciem referat, cum est in sextili (licet hic non sit tantum incuruata & acuminata, quantum in prima sui apparitione, sed aliquando crassi-

crassior & fœcundiore, vt ita dicam, pectore) distinguendas tamen esse has appellationes, vt scilicet intelligamus nouam seu recentem Lunam, cum primum apparuerit: corniculatam autem falcique similem, cum sextilem cum Sole aspectum constituerit. Quam distinctionem ab ipso Galeno haurimus, qui supra c. 2. sic inquit: & falcatam speciem refert (Luna) vbi sexangula est, atque tunc primum noua est, cum post Solis congressum apparet. Est itaq; mens Galeni in supra citato 3. cap. in falcatis Lunæ apparitionibus, hoc est circa hexagonam seu sextilem configurationem, imbecilles fieri mutationes, respectu scilicet aliarum validiorum mutationum, quæ in nouiluniis, pleniluniis & quadraturis accidunt. Sed hoc in loco affirmat magnas aeris nos ambientis mutationes in prima Lunæ tum occultatione tum apparitione euenire, quod hæ alterationes sint coitus Lunaris, de quo alibi fusius egimus, non autem falcatæ configurationis.

Cynthia si cornu, quod se sustollit in altum,
Incuruum specie velut annuat, adfore Cœlo
Sæua procellosi prædicet flabra Aquilonis.
Rursus eo veniet pluuius Notus, hanc vbi partem
Pone supinari conspexeris, inque recliuem
Sponte habitum; verum si lumen tertius ortus
Proferat, atque Deæ conuoluat circulus oras
Suffusus rutilo, mox tempestate sonora
Spumosum late pelagus canescere cernes.

Quin etiam hæc in eodem libro scribit:

Non vnum deprensa diem tibi signa loquuntur
Sed quæ signa nouo dederit nox tertia motu
Quartave, sustollat medios dum Cynthia vultus,
Durabunt Cœlo: medio quæ edixerit ore
Ignes in plenos: hinc in dispendia rursus
Altera prouisæ signantur tempora Lunæ.
Illa dehinc donec germani luminis ignes
Accedat Phœbe, mensis postrema notabunt.

Non ad omne tempus, quod ab initio est vsque ad finem, primæ apparitionis signa sufficere ait: sed dichotomos & plenilunia mutationes quasdam adferre.

De prima Lunæ apparitione, quas tempestates factura sit, ex Arato adfert Galenus, qui ait; si Luna dextrum seu superius cornu quasi incuruatum habeat (id quod non nisi de falcata Luna potest intelligi) à Boreali parte Aquilonem flaturum, id est, ventos futuros. At si idem cornu incuruatum terram respexerit, ab Australi parte Notum pluuiis grauem aduenturum. Verum si post tertium occultationis diem Luna circulo quodam sub rubeo cincta primum comparuerit, tempestates horridas adfuturas. Hæc primis illis versiculis Aratus indicat: in subsequentibus vero affirmat signa deprehensa, id est, temporis alicuius obseruatam constitutionem, non solum vnum diem indicare: sed qualis fuerit aeris conditio tertia nocte (qua scilicet Luna post coniunctionem primum apparuerit) talem statum futurum succedentibus diebus vsq; ad primam Lunæ cum Sole quadraturam; à qua deinde iudicium esse desumendum ait, vsque ad oppositionem,

& ab hac vſque ad alteram quadraturam: à qua denique de reſiduo menſis vſque ad coniunctionem iudicandum cenſet. Colligimus autem ex his Arati verſibus non deſumendum eſſe iudicium de toto aliquo mẽſe ſynodico ab vno aliquo termino ſeu ſtatione Lunæ, vt Plinius & Virgilius innuunt, ſed quadraturas etiam & plenilunia ſuas mutationes efficere. Cui ſuffragatur teſtimonium Theophraſti, in libello de ſignis pluuiarum ſic dicentis: Quamobrem ab interlunio, tanquam à principio contemplationis initium ducere conuenit, terrenis enim rebus Luna mutationem infert, vt plurimum quarta, ſin minus, octaua: atque ſi per id temporis non fit mutatio, certe fiet in plenilunio: item à plenilunio ad octauam menſis decreſcentis, ab octaua ad quartam, inde ad numiniam, id eſt, ad ſilentem Lunam redeundum eſt.

Omnis autem velox mutatio criſis appellatur, & ſtatum quidem in Luna falcata potiſſimum dicunt: deinde ad plenilunium transferunt ſimiliter vocantes, hoc enim validas vires etiam obtinet: hoc autem imbecilliores quidem ſunt ſemilunares ſtationes, attamen & hæ quoque de aere decernunt. Quare menſem à Luna immutari ſecundum ſeptimanas iam eſt perſpicuum.

Criſis vox eſt generalis, quæ non ſolum ad morbos, vt paſſim apud Galenum, verumetiam ad aerem, vt hoc in loco, refertur: omnis enim velox aeris mutatio criſis appellatur. Dantur autem quattuor principales criſes in toto curſu Lunari, & prima eſt cum Luna falcatam refert ſpeciem, ſeu in prima apparitione, & hanc ſtatum appellant, quod ex ipſa decernatur temporis, ſeu aeris mutatio ſubſequutura vſque ad ſecundam quadraturam, vbi fit altera criſis: at tertia fit in plenilunio, quarta vero in ſecunda quadratura, duratque vſque ad proximam Lunæ diſparitionem.

Omnium autem criſium validiſſima eſt, quæ fit cum Luna falcata eſt, nam quæ in plenilunio & quadraturis fiunt, prima ſunt imbecilliores. Porro concludit Galenus menſem, hoc eſt, aeris conſtitutionem in quouis menſe ſecundum ſeptimanas immutari, quod termini illi, in quibus criſes accidunt, à ſeptem dierum numero ſiue ſeptimana parum abſint.

Quod autem aliæ res vniuerſæ inde quoque mutantur, omnibus non perinde conſtat: ſed iis, qui huiuſmodi accurate obſeruarint, in confeſſo eſt. Ad hæc poſt ſeminis conceptionem omnis imprægnatio, inſuper nihilominus hac & poſt partum adauctio.

Item omne actionis initium magnas alterationes in ſeptimanas circuitus obtinet. Quæ namque quotidie omnibus, quæ ſubſiſtunt, incidunt, horum cauſam Luna habere obſeruata eſt, maximeq; tetragonis & diametris ſtationibus ea immutans. Nam ſi Luna in Tauro exiſtente ſemen concipiatur, vel partus, vel omnino alterius cuiuſdam principium contigerit, magnas eius mutationes faciet, quando ſigniferum percurrens in Leone, Scorpio, & Aquario fuerit. Verum in Leone tetragonos, id eſt quadrata ſtatio, ſeptimanę vnius exiſtit. In Scorpio diametra, duas ſeptimanas habet. Ita quoq; in Aquario ſe-

rio secunda quadrangularis statio in tertiam septimanam procedit, idq; necessario, quod Luna sicut ante diximus vicenis diebus septenisque, & particula quadam adiecta, maxime tertia diei parte, vniuersum signiferi ambitum peragit. Si namq; in toto tempore totum orbem pertransire oportet, constat quartam ipsius partem in septem prope dies eam expedituram.

Proinde huius te admodum meminisse ad futura conuenit, nempe Lunæ transpositionem tetragonam non diebus septem integris circumscribi.

Hucusque maximas Lunæ vires pro varia eius cum Sole habitudine in aeris mutatione didicimus; atqui cum hæc inferiora omnia ab aere plurimum & præcipue afficiantur, qua ratione primam ac præcipuam actionem in hæc terrestria à Luna proficisci pernegabimus? Atque licet isthæc Lunæ actio non ita euidenter in quorundam maxime imperitiorum ac vulgi sensum incidat, ab Astrologis tamen ita firmis ac certis rationibus, longaque ac indubitata experientia rerum magistra perspecta est, vt dubium de ea reliquum esse non possit. Quibus si fidem auctoritatemque derogamus, non video cur eandem arti etiam medicæ non abnegemus, quæ non minus coniecturalis est & obseruationibus constat, quam hęc nostra Astrologia.

Admiranda igitur, nulloque modo damnanda est diligens Astrologorum in obseruandis, explicandisq; cœlorum motibus ac varietatibus solertia; qua hoc tandem assequuntur, vt maximo cum valetudinis suæ emolumento ægritudines aduenturas præuideant, præuisas animo forti ac constanti (temperatura primum corporis ad easdem lenius excipiendas optime munita) exspectent, præsentes denique facilius, citiusque effugiant, ac ab iisdem liberentur.

Ad hæc post seminis conceptionem, &c.

Exponit nunc Galenus ac recenset illa, quæ mutationem à Luna secundum septimanas circuitus, hoc est secundum quadraturas & oppositiones sortiuntur, dicitque huic alterationi maxime subiici conceptionem seminis, editionem partus, & omne denique actionis initium. Qua in re ab Astrologorum doctrina parum, aut nihil recedit, licet enim illi in quocunque rei alicuius principio non solam Lunam, sed reliquorum etiam Planetarum conspirationem attendant & examini subiiciant, præcipuas tamen vires actionemque euidentiorem ac præ cæteris magis relucentem Lunæ variis de causis attribuunt; illa enim humidis omnibus, qualia sunt, quæ ortui vicina sunt, nascique primum incipiunt, maxime prædominatur, deinde & corporibus eorumque augmentationi, ob luminis sui augmentum decrementumque perbelle assimilatur, tum vero maxime parti vegetatiuæ, quæ in ortu hominis magnopere potest ac viget, ex Philosophorum omnium sententia dominatur. Porro autem Astrologi singularum rerum exortus tanquam principium sumunt, in eoque lucem & calorem cœlestem ipsis rebus recens exorientibus primitus impressum, perdurare tantisper volunt, donec ipsæ permanserint; sed huic luci ac calori primario superuenit deinde lux & calor secundarius, qui succedentibus temporibus res iam natas, inque lucem productas subinde aliter atque aliter afficit, prout ipsorum siderum positus continenter variatur: neque tamen calor ille cœlestis vnicus & primarius seu materiæ

primi-

primitus impreſſus vllo modo à variis ſuccedentium temporum conſtitututionibus extinguitur, ſed progreſſu temporis aduenientibus cœli actionibus ac luce ſecundaria alteratur potius, varieque non minimam adducens differentiam diluitur. Cæterum primum illud principium mutationum omnium ſuperuenientium fundamentum eſt, & veluti materia quædam, ex qua reliqua omnia pullulant, germinant, & enaſcuntur, & qua ceſſante, hæc etiam eſſe deſinunt. Quamobrem periti Aſtrologi futuros euentus cuiuſcunque rei definire volentis officium fuerit, vnicum illud ac ſtabile principium exacte perpendere, idemq; cum reliquis ſuperuenientibus vbique ac ſemper recte contemperare: in quo radices quæſitorum vtpote durationis, qualitatis futurorum euentuum ac reliquorum huiuſmodi reperiet; nam vnaquęque ſtella ſocietatem retinet cum iis dicti principii locis, quorum ab initio gubernationem ſortita eſt: inimicitiam autem conſeruat cum iis, cum quibus ab initio hoſtili radio configuratur, diſſidet, vel alia quacunque ratione aduerſatur. Hinc enim & quæ ad promouendam rem illam primitus ortam, & quæ ad deſtruendam ſunt idonea probe innoteſcet.

Nam ſi Luna in Tauro exiſtente ſemen concipiatur, &c.

Adfert nunc Galenus exemplum alterationum illarum, quæ reſpectu Lunæ contingunt, & quidem à partu hominis; ait enim ſi tempore partus alicuius Luna reperta fuerit in Tauro, natum illum, vel quicquid illud erit, quod Luna ſic conſtituta ortum habuerit, magnas mutationes ſubiturum, dum Luna peragrauerit Leonem, Scorpium, & Aquarium, quorum ſignorum duo, Leo ſcilicet, & Aquarius tetragonam radiationem cum Tauro conſtituunt, Scorpius vero diametram. Ratio autem huius eſt, quod cum Luna ab initio familiaritatem contraxerit cum ſigno Tauri, vbi tunc dominium acquiſiuit ſignificandi, & imprimendi ſuper complexionem dictæ rei eodem tempore exorientis, ſeu principium habentis, fit neceſſario, vt eadem incurrente in ſignum ipſi Tauro aduerſarium, ſiue illud quadratum ſit, ſiue oppoſitum, res illas alteratis humoribus patiatur, & debilitetur. Sic etiam ſi quiſpiam in ægritudinem inciderit, cum Luna in aliquo gradu Tauri conſtituetur, is vbi eadem conſimilem gradum ſeu in Scorpione ſigno oppoſito, ſeu in Leone vel Aquario, ſigno quadrato occupauerit, male ſentiet, & humores in peius mutabuntur. Atque hæc quidem à Galeno allata ſunt, vt conſtaret actiones Lunæ in ſeptimanas circuitus confici, hoc eſt, ſingulis ſeptem diebus propemodum euariari. Vbi Aſtrologiæ ſtudioſos admonemus neceſſarium eſſe, vt in computandis hiſce hebdomadibus, quæ ex acceſſu Lunæ ad loca quadrata & oppoſita conſurgunt, ad veros Lunæ motus, non ad medios, vt Galenus hic fecit, reſpiciamus, veri enim motus nunquam iidem ſunt, ſed ſemper alterantur, vt alibi oſtendimus.

Cap. VI.

Qui ſalutares aut infeſti dies ſanis aut ægrotis futuri ſint, ex Luna prænunciari poſſe.

PОrro illud denuo repetendum eſt, quod nos quoque obſeruantes veriſſimum ſemper eſſe comperimus, ab Ægyptiis Aſtronomis inuentum, Lunam non modo ægris, ſed etiam ſanis dies, quales tandem futuri ſint, poſſe prænunciare. Si enim ad Planetas temperatos

ratos ſteterit (quos iam & ἀγαθοποιοὺς Græci nominant, ſalutares Latini) fauſtos ac bonos dies producere: ſi ad intemperatos, graues moleſtoſque.

Galenum diligentem Aſtrologiæ operam nauaſſe tum in doctiſſimis ſuis operibus hinc inde, tum vero maxime ex huius loci teſtimonio fit manifeſtum; id quod de ſemet ipſo diſſimulandum eſſe non duxit, neque id ignominiæ ſibi, ſed laudi potius futurum exiſtimauit, vt non immerito explodendi ſint quidam noſtræ ætatis Medici, qui vt ignorantiam ſuam aliquo modo videantur obtegere, Aſtrologiam ipſam non ſolum medico neceſſariam eſſe negant, ſed mendacem illam, falſamque eſſe impudenti ore proclamare non erubeſcunt. Sane ſi iidem illi diuinam hanc ſcientiam cum Galeno ſæpius experimentis comprobaſſent, non ſolum veram illam eſſe & ipſi inueniſſent, ſed vtilem etiam & Medico maxime neceſſariam: quippe quæ tum ſalutares, tum infauſtos ægroti dies indicet, & quem finem tandem ægritudo ſortitura ſit, vel ad mortem, vel ad ſalutem manifeſtis argumentis edoceat. Nec mirari ſatis poſſum Ioannem Manardum, Medicorum ſui temporis non poſtremum, ita apertum & iuratum Aſtrologiæ hoſtem ſe profiteri, vt peſtem illam Reipubl. & virus nocentiſſimum appellare non ſit veritus, cum tamen ipſe nihil ſolidi contra afferat, ſed ad Ioannis Pici & Hieronymi Sauonarolæ coætaneorum ſuorum ſcripta contra Aſtrologiam ſeſe referat. Quorum alteri Pico ſcilicet doctiſſime reſpondit Lucius Bellantius Medicus Senenſis, & argumenta Pici non ſolum egregie conuulſit, ſed & omnem hanc noſtram ſcientiam maxime muniuit. Alter autem Sauonarola nihil nouum à Pico attulit, ſed quæ hic diffuſe, eadem pene ipſe paucioribus chartis protulit. Manardi itaque partes erant propriis argumentis & experientiis artem illam conuellere, quam ipſe tantopere exoſam aliorum auctoritate condemnat. Sed videamus nunc quæ ipſe Epiſtola quinta libri decimiquinti contra præſentem contextum Galeni, quem non eſt veritus Præceptorem impudenter abnegare, inutiliter effutiuit: licet Galeni laus & gloria tam excelſo loco ſita ſit, vt à Manardi, viri alioquin doctiſſimi, calumniis nequaquam ſit paſſura. Sed quomodo (inquit Manardus) poſſunt hi dies (critici ſcilicet) certi quippiam habere, ſi verum eſt aliud, quod experientia obſeruatum dicit Galenus, Luna beneuolos Planetas reſpiciente, bonos & ſanis & ægrotis dies contingere; ſi ad maleficos reſpiciat, malos & contriſtantes? Ex hoc enim plerumque euenit, vt laudati ab Hippocrate dies maligni ſint, & quos ipſe vituperat, boni. Sed heus Manarde, veram ne ſemper horum criticorum dierum ab Hippocrate aſſignatorum rationem experientia cognouiſti? Profecto ſi ingenuus es, diſſimulare non potes, criticos illos dies ſæpiſſime dummodo expertus ſis, ab Hippocratis opinione diſcedere & diuerſos eſſe. Nam & Cornelius Celſus Aſclepiadi Hippocraticam horum dierum obſeruationem repudianti ſubſcripſit: & multi præterea (referente Augerio Ferrerio Medico Toloſate) non vulgaris doctrinæ & nominis ſui temporis medici in pauciſſimis ęgrotantibus veritatem horum dierum criticorum agnouiſſe ſe fatentur; necnon & Federicus Chryſogonus in libello de prognoſticis ægritudinem per dies criticos, cap. 5. hos Hippocraticos dies decretorios in controuerſiam vocat. Cæterum Aſtrologi omnes dierum criticorum rationem ad Lunæ motum referentes, illos dies notant, quibus Luna peruenit ad vtramq; tetragonam, & ad diametram ſtationem reſpectu loci, in quo inchoante morbo reperiebatur, ideoq;

primum tetragonum attinget nonnunquam septimo, & interdum octauo die, diametrum vero nunc decimoquarto, nunc decimoquinto, & alterum tetragonum alias vigesimo, & alias vigesimoprimo die, ac tandem vigesimoseptimo vel octauo ad suam epocham reuertetur: & hanc rationem video probatiores tum Astrologos tum Medicos sequi: quin & Augerius Ferrerius eandem comprobat his verbis: quam methodum recentiores multi medici, & Astrologi cæteris omnibus præferunt & extollunt mirum in modum, atq; vt ingenue fatear, experimento sæpe comperi morbos iudicium distulisse, donec Luna motu suo peruenisset ad quadratum, vel oppositum stellæ cum qua fuerat, cum primum ægritudo inciperet, aut idem omnino punctum attigisset. Quod frequenter contingebat die octauo & quindecimo, & decimoseptimo, & vigesimo, & vigesimoprimo, & vigesimosecundo, & cæteris indifferenter, vt non mirum sit Hippocratē sæpe decimumseptimum & vigesimum, & alios qui his correspondent, tanquam decretorios obseruasse: sed causam agnoscere non potuit, quod suo tempore Planetarum motus non bene comperti essent. Hæc est igitur Astrologorum sententia, Lunam in principio ægritudinis cum malefico aliquo Planeta coeuntem, aut in eius quadrato aut opposito existentem maximas alterationes producere, cum ad hostiles alios aspectus prouenerit, siue decretorio, siue non decretorio die id contingat, vt cum Luna in prima accessione iungitur Marti, tetragonos postea eius radios oppositione attingens, miras tragœdias excitabit, & mortem sæpe afferat, cum beneficorum radii Lunam non fouebunt. Hæc Ferrerius. Verum enimuero, vt ne cui possit suboriri dubium, quos beneficos & salutares, & quos maleficos, seu infestos Planetas vocent Astrologi, monendum duximus, Iouem maxime ac Venerem, deinde & Mercurium & Solem, quando bene affecti sunt, & Ioui ac Veneri benigne conciliati beneficos appellari; Martem vero atq; Saturnum, sicque denuo Solem & Mercurium, dum male positi, & Saturno, aut Marti sinistre commixti sunt, maleficos nuncupari.

Fingamus enim homine quodam nascente salutares Planetas in Ariete, malignos in Tauro esse: is homo nimirum, cum Luna in Ariete, Cancro, Libra & Capricorno fuerit, pulchre deget: cum vero Taurum ipsum vel tetragonum aliquod vel diametrum signum occupat, male tunc & moleste vitam transiget.

Planetæ omnes ab initio nascendi familiaritatem requirunt cum illis locis, in quibus in dicto initio vel inueniuntur, vel aspectu aliquo copulantur. Quamobrem si contigerit Lunam vel quemcunque alium vitæ significatorem, aut dominum per loca fortunata decurrere, quæ benefici Planetæ tempore nascendi, vel corpore, vel radio possidebant, non tantum sextili, aut trigono, sed etiam quadrato, opposito, vel antiscio: tunc bene habebit natus. Sed & idem etiam intelligendum est, quando Luna vel vitæ significator per directionem fertur ad dicta loca benefica, tunc si quidem natus optima fruetur valetudine: & effectus is à directione dependens multo erit & diuturnior & efficacior euentu illo, qui per transitum significabatur; directionum enim significata in annum integrum & vlterius etiam, transituum vero in dies singulos, vel complures incidunt, vel absoluuntur. Iam vero si Lunæ, vel Solis, vel vitæ significatoris, aut domini ascendentis directio vel transitus per loca infausta cōtigerit, quæ ab initio malefici corpore

pore vel radiis, noxiis sc. vt quadrato vel opposito, & nonnunquam sextili vel trino, dummodo adsit inimicitia, obsidebant: male tunc natus vitam transfiget; ac directio quidem longiorem morbum, transitus autem breuiorem adferet.

Atque iam morborum initia huic cum Luna in Tauro, Leone, Scorpio, & Aquario fuerit pessima: sine periculo autem & salutaria sunt, cum Arietem, Cancrum, Libram, & Capricornum Luna permeat.

Hoc est si contingat morbum aliquem initium sumere, cum Luna fuerit in loco alicuius malefici in natiuitate, vel eius quadrato, aut opposito radio, tunc quidem pessima erit ægritudo & lethalis. Verum si quispiam ægrotare primum cœperit Luna possidente locum, quem benefica in radice tenuerat, aut radio aliquo aspexerat, tunc ægritudo erit sine periculo & ad sanitatem cito terminans, dummodo benefica illa nullam cognationem cum morte ab initio habuerit: potest enim & benefica nocere interdum, & maleficam induere naturam, cum scilicet domina est loci mortis, aut maleficis stellis aliquo modo permiscetur. Extat autem Aphorismus cum hac Galeni doctrina consentiens in centiloquio, quod sub Ptolemæi nomine circumfertur, estque talis: "Morbus qui cœpit cum Luna "fuerit in eo signo, quod malefica aliqua tenuit in genitura, tunc in quadrangulo, "aut diametro eius grauissimus futurus est; si autem malefica respicit periculosus: "sin in loco vbi genituræ tempore benefica fuerit, sine periculo erit. Accedit huc quod & transitus Solis per loca maleficorum genituræ, noxius est, ac tum quidem maxime, cum Sol vitæ dominium acquisiuit: nec non & transitus malefici alicuius per loca luminarium radicis infaustus est, seu per locum ascendentis aut diametrum eius aut tetragonum: quinetiam si malefica aliqua ingreditur illum locum, ad quem directio ascendentis vel alterius cuiuspiam vitæ significatoris illo anno peruenerit, præsertim si id ad initium anni, quo Sol ad locum natalitium reuertitur, acciderit, infausta erit talis progressio. Sed hæc à nobis fusius c. 20. cum sequentibus nostri tractatus describentur.

Cæterum non ab re erit videre, quæ contra præsentem Galeni contextum scripserit Manardus Epistolarum libro 15. Epistola quinta, cuius hæc sunt verba: "Ex hoc enim plerunque euenit, vt laudati ab Hippocrate dies maligni sint, & "quos ipse vituperat, boni. Sicut etiam ex alio Astrologorum dicto, à Galeno non "minus recepto. Asserunt quippe iidem Ægyptii Astrologi, quoties id signum, "in quo boni Planetæ fuerint, natiuitatis alicuius hominis tempore Luna insederit, "bonos dies illi homini futuros, atque è diuerso malos, quoties in eo signo "fuerit, in quo mali Planetæ erant, dum homo nasceretur. Idem iudicantes ex "signis, quæ de quadrato vel aduerso primordia illa signa respiciunt. Vt si Arie"tem boni Planetæ tenuerint hora natiuitatis, & mali Taurum, quando Luna in "Ariete, Cancro, Libra & Capricorno fuerit, bene cum homine illo agetur, "quando in Tauro, Leone, Scorpio, vel Aquario, male. Quid igitur certi re"linquetur diebus Hippocratis, si in vno Lunæ circuitu vix decem supererunt "dies, qui ex cœlesti causa non impediantur? Sed cum duo sint secundum Astro"logos beneuoli Planetæ, Iupiter & Venus, duo maleuoli Saturnus & Mars: finga"mus aliquã Planetis his quattuor diuersa signa tenentib. vt me hęc scribente con"tingebat: Iupiter enim in Scorpione, Venus in Libra, Saturnus in Cãcro, & Mars

» erat in Virgine: nullus ei nato, quocunque ægrotauerit tempore, ex notatis ab
» Hippocrate diebus relinquetur, qui à proprio significato non detorqueatur. At
» dixerit forte quispiam per bonos hosce influxus iuuari bonos Hippocratis dies,
» per malos malitiam malorum augeri. Sed dicat mihi, quidnam fiet si cum bono
» influxu malus dies, vel cum malo bonus coniungatur? Mixta inquiet ex bono
» & malo proueniet operatio. Verum, nonne hoc est Hippocraticas obseruationes
» peruertere? & ordinem omnem ab eis auferre, atque Medicum à propria
» professione ad supputandos cœlestes motus euocare, & in hanc necessitatem adducere,
» vt cuiuscunque ægroti curationem accepturus est, natalem horam cognoscat,
» & planetarum loca cum stylo & abaco in eadem hora peruestiget? Verum
» & morborum initia non minore diligentia erunt obseruanda, quum iuxta
» Astrologorum & Galeni sententiam bona futura sint, his orientibus signis,
» in quibus boni Planetæ fuerunt tempore natiuitatis: & mala illis orientibus, in
» quibus mali fuerunt collocati. Idemque iudicandum de signis quæ vel ex aduerso,
» vel ex diametro respiciunt. Tanti autem momenti esse Galenus putat principia,
» vt ab his fere dependere dicat vniuersam ex crisimis diebus prognosticationem.
» Magnas enim quæ in quadratis, vel in aduersis locis fiunt mutationes,
» in bonis principiis bonas, in malis malas esse arbitratur: vt & hic illud dici possit,
» quale fuerit principium, talem & exitum. Quare principii hora erit cum
» astrolabio à Medico accuratissime cognoscenda, & quod signum in ea oriatur,
» solertissime inuestigandum: hoc enim perdito, simul omnis dierum iudicialium
» ars deperibit: alioqui eo etiam habito ruitura, si horæ principii magis standum
» sit, quam diebus ab Hippocrate scriptis. Hucusque Manardus, qui illud in primis molestè ferre videtur, determinatos Hipocratis dies decretorios ab Astrologis excludi: & eosdem varie permutari pro diuersa Lunæ cum cæteris Planetis configuratione. Verum si Manardus, vt par erat, Medicinæ Astrologiam coniunxisset, longe diuersum sensisset, & dies illos Hippocraticos non euerti, sed pro vario syderum habitu moderari intellexisset. Nequaquam enim tot tantique lunaris circuitus dies à cœlestibus causis, vt ait ipse, impediuntur, neque enim semper Lunæ congressus cum maleficis dies infœlices efficit; nam si Luna à malefico aliquo impedita morbum concitauit, dum eadem deinde cum alio malefico alterius ab illo naturæ congreditur, non auget morbum, nec immutat, sed in eodem relinquit statu. Sit exempli gratia ægritudo biliosa, qualis à Marte excitatur, iam vero dum Luna Saturno pituitosos humores fouenti copulatur, non sentiet ægrotus alterationem: sicque etiam contra decumbens pituitosa ægritudine, Saturnina scilicet, Luna accedente ad Martem non sentiet ille mutationem in peius. Nam qua ratione Mars igneus pituitosas fouebit ægritudines? Alterum est quod Manardum ab Astrologia deterret, nempe oportere Medicum, qui Astrologiæ studeat, versatissimum esse in calculo Astronomico, & auocari eundem à solita professione, cum astringatur ad examinandas cuiuscunque ægroti genituras. Præclare profecto. Ergo ne ita oscitanter de re adeo magni momenti tractandum est? De vita & salute hominis, hoc est de summa rerum agitur, cui si Medicus opportuno tempore & conuenienti medela subuenire nesciat, quid aliud agere dicetur, nisi hominem ad orcum demittere? Quot passim quotidie miserrime decedunt, qui nisi in Medicorum ignorãtiũ manus incidissent, facile poterant letho eripi & conualescere? Nisi Manardus

noster

noster Galeno impudenter renunciasset,ad octauum librum de ingenio sanitatis ipsum remitterem, vbi Galenus ait Medicos Astrologiam ignorantes peiores esse spiculatoribus & homicidis, non cognoscentes necessaria requisita ad Medicinã. Nunquid Medicus, qui temperaturam ægroti, quam ex Astrologia optime poterat discere, ignorat, facillime contraria medicamenta ægroto præbere potest,& ita lethum eidem propinare? Neque tamen astringendos absolute Medicos arbitrarer, vt singulorum qui suæ curæ sunt, natiuitates scrupulose discutiant, id enim nimii foret oneris, sed vt id sedulo præstent, quod pro temporis angustia facillime possunt, prout nos in sequente tractatu de Astrologiæ & Medicinæ consensu monebimus. Interim tamen non ab re erit illorum saltem, quorum ordinariam curam gerunt, horam natiuitatis cognoscere & vitæ significatores dirigere, vt morborum maxime principalium tempore præcognito, facilius possint aduenienti malo obuiam ire & resistere: vt si verbi gratia viderint significatorem aliquẽ vitæ, qui vt plurimum est vel Sol, vel Luna, vel Horoscopus, deferri per deiectionem ad corpus vel aspectum aliquem malefici Martis, morbum acutum & ardentem significantis, possint tunc temperaturam nati ad sustinendum morbi impetum componere, & corpus ipsum refrigerantibus, aut venæ sectione, si ita visum fuerit, ita præparare, vt ægritudinem superuenientem lenius ac moderatius ferat, & excipiat. Cauillatur postremo Manardus principia morborum, ac medici partes esse vult illa principia Astrolabio obseruare; quasi vero non sufficiat, principium hoc cognouisse ad communis horologii sonum, quod abunde sufficit ad cognoscendos dies decretorios, qui ad Lunæ positum radicalem in dicto morbi initio referuntur, & ad præsagiendum morbi terminum, an scilicet ad salutem, an vero ad mortem cõducat, veluti fusius in subiecto tractatu patebit, ca.14. & sequentibus. Cæterum vt Medicorum omnium auctoritates pro Astrologia videatur sustulisse Manardus, cum Galenum ipsum de Astrologiæ inscitia arguere nequeat, Hippocratem tacite condemnat, quem si quando de constitutione Cœli locutus sit, de aeris constitutione loqui affirmat. Ita non veretur præceptorem suum ignorantiæ accusare, cuius ne ipse teneatur authoritate ac testimonio, sensum verborum ipsius in alienam sententiam conatur detorquere. Ait Hippocrates primo Epidimiorum sectione tertia in principio morbos cognosci non solum ex tota, sed etiam ex partiali, seu vt habet alia versio, ex singulari constitutione cœlestium. Quid hoc est aliud dicere, nisi præter generalem astrorum cõstitutionem, particulares etiam cuiusque geneses obseruandas esse? vel singularem Cœli constitutionem ad illud temporis momentum, quo quis ægrotare cœperit, attẽdendam? Videant igitur nostri temporis Medici, quantum à vero præceptorum suorum tramite aberrent, dum negligunt Astrologiam medicinæ coniungere: sed ad Galenum reuertamur.

Ad hæc alterationes magnas, quas in tetragonis & diametris per septimanas fieri diximus, in lethalibus quidem morbis lethales & ipsas, in salubribus bonas euenire necesse est. Quamobrem Hippocrates etiam damnat maxime mutationes, quæ in diebus decretoriis ad peiora declinant: quippe quod lethalis morbi symptoma sit, quemadmodum, vt arbitror, benigni contrarium.

Non poteſt Medicus ab ipſo ſtatim morbi exordio de fine eiuſdem vel ad ſalutem, vel ad mortem determinare, ac proinde dies decretorios exſpectat, vt de morbi conditione certior euadat: ſed Aſtrologus ab ipſo principio immediate iudicat, ſitne futura ægritudo lethalis, an vero ad ſalutem terminatura: maxime ſi figuram natiuitatis ægri examinarit, & loca maleficorum noxia & beneficorum ſalutifera didicerit, & quo cuiuſque Aphetæ aut vitæ ſuſtentatiui directio progreſſa ſit, examinarit: nam ſi vitæ ſignificatorum aliquis ad locum malefici infauſtum impegerit, & ſimul adſint ſub morbi initium certa mortis indicia (qualia in tractatu ſubſequente c. 21. 22. & 23. adferemus) valida erit mortis venturæ ſignificatio: cōtra ſi directiones fauſtæ, & nulla adſint, incipiente morbo, ſigna mortem minitantia. Quam ego iudicandi rationem certiorem eſſe, quam Medicorum à poſteriori coniecturam arbitror: quid enim prohibet quominus vel in morbo lethali ſeptima dies, quæ decretoria eſt, poſſit eſſe fauſta, & morbi ſæuitia nonnihil intermitti, cum ſæpe ſæpius eueniat, vt Luna illa die beneficis ſtellis coniungatur: & tamen ſuperueniente poſtea infœlici ſtellarum habitu morbus vires acquirat, & mortem in decimaquarta inferat?

Quod ſi quis & huius ipſius cauſam, cur quadratæ & diametræ ſtationes ſint potentiſſimæ quærat, is longiſſime à propoſita diſputatione digreditur. Nam in præſentia non primas cauſas omnium quæ ad aſtronomiam pertinent, ſed quæ propoſito noſtro vtiles ſunt inquirere cogitamus. Vtiles autem cauſæ ſunt, quę ſeptimanæ naturam interpretantur.

Non adſtringit Galenus Medicum ad tantam ſubtilitatem, quantam Manardus videtur requirere, ſed ſufficere ait, vt ab Aſtrologo nonnulla tanquam certa & experientia comprobata recipiat, & ea tantum ſcrupuloſe perquirat, quæ ad medicinam maxime conducant. Superuacaneum enim foret, ſi medicus cauſas ſingulorum, quæ ab Aſtrologis afferuntur, velit cognoſcere, vt ſi inueſtiget cur trinus & hexagonus aſpectus proficuus & ſalutaris, quadratus & oppoſitus maleficus & noxius ab illis cenſeatur. Sufficit vt Medicus in his Aſtrologorum experientiæ per rationem comprobatæ acquieſcat; interea tamen ſi cuipiam lubeat principia Aſtrologiæ, quam vocant Iudiciariæ, ex fundamentis cognoſcere, is recurrat ad primum librum quadripartiti Ptolemæi, aliosq; ſcriptores, qui de illis ex profeſſo tractant.

Rurſus igitur eas in ſummam colligamus. Lunæ tetragonæ & diametræ ſtationes in principiis bonis bonas faciunt alterationes; in malis malas. Atq; hoc præterquam quod Aſtronomis in confeſſo eſt, integrum eſt & tibi obſeruare. Sin autem huiuſmodi nec obſeruare volueris, nec iis qui obſeruarunt, fidem adhibere, indubie ſophiſtarum vbiq; nunc obſtrepentium aliquis es, qui ratione manifeſto apparentia nos approbare poſtulant, cum è contrario ex euidenter apparentibus, de abditis ratiocinandum eſſet. Ita ſuo quæq; res principio circuitus ſequentes vniuerſos conſonos habet.

Repetit ea, quæ paulo ante dixerat, nimirum Lunæ tetragonas & diametras ſtatio-

stationes in principiis bonis bonas facere alterationes;in malis malas. Quæ autem sint principia bona, quæ mala, ex supradictis Galeni facile est intelligere; bona enim erunt, si Luna in genitura vel in morbi initio bene affecta sit & cum beneficis Planetis aliquo modo copuletur; tunc enim vbi ad quadrata & opposita loca peruenerit, optima contingent symptomata, & ægritudo in melius commutabitur: mala autem erunt principia, quando Luna qualicunque modo maleficis Planetis copulabitur; tunc enim in quadratis & diametris eiusdem stationib. acerba accident symptomata, & ægritudo in peius declinabit, sicut videre licet cap. 17. sequentis tractatus. Postremo tandem inuehitur Galenus in illos, qui eius sunt peruicaciæ, vt nec ipsi obseruationibus vacare nec obseruãtibus credere velint, & hos merito sophistas seu cauillatores appellat: estq; hoc genus hominũ adeo perfrictæ frontis, vt laudem sibi ac gloriam ex aliorum calumniis existiment prouenire.

Cap. VII.

In acutis morbis summam vim obtinere septimanas, in diuturnis ortus siderum, quibus anni tempora variantur: itemque illis coincidentes plures inesse iudicatorios, in his circuitu magis septimanarum fieri iudicationem.

CIRCVITVVM alii numero quodam dierum constant, alii mensium. Iam vero qui dierum numero constant, septimani sunt, & Lunæ modo incedunt, qui autem mensium ad Solem referuntur, eodem modo euenientes.

Distinguit morbos Galenus, & alios dicit esse, qui diebus mensurantur, vt sunt qui intra mensem finiuntur, & hi secundum septimanas pro Lunæ cursu alterantur, quatenus scilicet ipsa ad quadratas & diametras stationes peruenit: alios vero, qui mensium numero finiuntur, & hi ad Solem referuntur. Augustinus Niphus libro primo de diebus Criticis Enunciato nono distinguit morbos è materia emergentes penes tempus, in diarios, hebdomadarios, menstruos, & annuos; & diarii quidem dicuntur, qui intra diem apti sunt desinere, vt anginę & neruorum resolutiones, & id genus alii, quos perperacutos Medici solent appellare, quod accidentia habeant sęuissima: Hebdomadarii sunt, qui septem dierum spatio finiri consueuere, & hos Medici peracutos vocant, quod in illis accidentia non sunt extremæ vehementiæ aut sæuitiæ, vt in perperacutis, sed sæua tamen cum vehementia, vt sunt pleurisis, phrenesis, & quædam apostemata hepatis, præterea etiã apoplexia, bubones pestilentiales & alii nonnulli, quorum quidam terminantur etiam quarto die. Menstrui sunt, qui infra mensem desinunt, vt die decimoquarto, vel decimoseptimo, vel vigesimo, vel vigesimoquarto, vel vigesimooctauo, & hi dicuntur acuti, neq; sunt à principio ad finem æquales, sed nunc molesti sunt, nunc mitescunt, nunc leuiores fiunt, nunc grauiores, pro diuerso Lunę, quam sectantur, habitu. Annui deniq; morbi sunt, qui intra annum desinunt, & Solis peragrationem per signa Zodiaci eiusque configurationem cum reliquis Planetis sequuntur. Accedit his aliud morborum genus, quod annis mensuratur: qui morbi cum vltra annum producantur, & chronici sint ac longi, ideo Planetis tardioribus, vt Saturno, Ioui ac Marti assignantur.

Iterum enim ab Hippocratis verbis initium sumendum, æstiuos mor-

morbos dicentis Hyeme ſolui, Hyemales Æſtate. Hoc quidem longorum morborum, & quaſi dicas annaliũ iudicii ſtatum tempus eſt, quemadmodum acutorũ decimusquartus dies. Tempus enim quod à menſis principio aduſque plenilunium eſt, totius Lunaris circuitus dimidium exiſtens, eandem rationem habet cum interuallo, quod ab Hyeme ad Æſtatem vſq; intercedit: quinetiam à plenilunio aduſque occultationem tempus, ſpatio quod ab Æſtate ad Hyemem vſq; porrigitur, proportione reſpondet.

Facit nunc comparationem morborum annalium cum morbis Lunaribus, ſeu menſtruis: vt enim totus Solaris circuitus toti Lunari aſſimilatur, ita partes partibus etiam correſpondent, nam dimidium menſis correſpondet dimidio anni: vnde in acutis morbis ſe habet dies decimusquartus, vt in annuis ſpatiũ ſex menſium Solarium, & ſicut quidam morbi acuti ſoluuntur die decimaquarta, ita nonnulli annui finiũtur tranſactis ſex menſibus, ſicq; Æſtiui morbi Hyeme, Hyemales Æſtate ſoluuntur. De comparatione autem menſis Lunaris cum curſu Solis annuo, quam hic Galenus inſtituit, agimus ſupra capite quinto huiuſce tractatus.

Sed horum vtrumque bifariam ſectum, in acutis morbis ſeptimana eſt: in diuturnis clariſſimorum ſiderum exortus, quorum ratione Ver, Æſtas, Hyems, & Autumnus deſcribuntur. Non enim pari dierum numero hæc ſecundum vllius Aſtronomi ſententiam diuiſa ſunt: verum manifeſtis circumflui aeris mutationibus diſtinguuntur.

Quemadmodum in omni menſe Lunari quattor ſunt quadraturæ ſeu hebdomadæ: ita Solaris annus, vt ſæpius iam dictum eſt, quattuor quadrantes, totidem anni temporibus cõgruentes continet; quos Ptolemæus & optimi quique Aſtrologi metiuntur ab ingreſſu Solis in quattuor puncta cardinalia, quorum duo ſunt Æquinoctialia, vt Arietis & Libræ initia; duo autem tropica, vt Cancri & Capricorni exordia. Verum Hippocrates & antiqui complures quattuor anni tempora ab exortu & occaſu illuſtrium ſtellarum fixarum capiebant: & Hyemem quidem à Vergiliarum, ſeu Pleiadum occaſu matutino inchoabant vſque ad Æquinoctium; Ver autem ab Æquinoctio Verno vſque ad exortum Pleiadum matutinum; Tum vero Æſtatem ab exortu Pleiadum vſque ad Arcturi matutinam apparitionem, atque Autumnum denique ab hoc termino vſque ad Pleiadum occaſum matutinum. Hæc autem anni tempora tali ratione ab Hippocrate & antiquis diuiſa non ſolum ſunt inter ſeſe eodem tempore quantitate diſcrepantia, ſed etiam pro climatum ac locorum varietate inſigniter differunt, eo quod dictæ ſtellæ fixæ eodem ſæculo nunquam vno eodemque die annuatim exoriantur & occidãt: vt interim nihil de alteratione ortus earundem ob motus tarditatem pro diuerſis ſæculis proferam. Non eſt itaq; tuta hæc Hippocratica anni diuiſio, ſed conſultius erit ſequi anni partitionem ab ingreſſu Solis in quattuor notas cardinales, quam Ptolemæus & vniuerſa propemodum Aſtrologorum ſchola vnanimi conſenſu amplectitur.

Rurſus & alio modo: quemadmodum ſeptimana acutorum morborum decretoria eſt, ſic temporis annui mutatio diuturnorũ morborum

borum erit solutoria: vt in Hyeme quidem constitutum morbum Ver soluat: in Vere conflatum Æstas: simili ratione per Æstatem contractum, Autumnus: in hoc paratum Hyems.

Vult Galenus, vt quemadmodum in acutis morbis septima dies decretoria est vel ad salutem vel ad mortem; ita in morbis diuturnis & annuis processus Solis ad sequentem anni quadrantem pro salute vel morte decernat. sed hac in re tutius erit respicere ad partitionem annui spatii per dodecatemoria, seu signa Zodiaci. Fingamus exempli gratia, hominem aliquem morbo, qui diuturnus futurus sit, occupari, dum Sol possidet gradum 15. Capricorni, is certe insignem mutationem sentiet Sole ingrediente gradum 15. Arietis, quando scilicet ad proprium tetragonum peruenit. Cæterum firmiore coniectura de morbo iudicium feret Medicus, si ad reliquorum etiam Planetarum cum Sole configurationem respexerit. Decumbat nunc aliquis die 6. Ianuarii anni 1604. dum Sol obtinet gradum 15. ♑, quo tempore ipse Sol dominium vitæ obtinens peruenit ad quadratum Martis. Considerabimus autem reliquorum Planetarum habitudinem ad Solem. Cum itaque Sol defluat à dicto Martis tetragono, qui est in gradibus 13. ♎, & Veneri corporaliter applicet, non iam spe fruemur decubitum hunc post summa discrimina ad salutem terminaturum. Verum si Venus abfuisset, iam de morte successura nullum erat dubium. Porro quadratum Solis deinde considero (prout in morbis acutis, Lunæ motum ac statum sequentibus, diem septimam, seu quadratam configurationem) & video die quarta Aprilis anni dicti 1604. Solem ad gradum 15. Arietis accedere, & quadratum cum loco Solis ab initio aspectum constituere: reliquorum autem Planetarum ad Solem habitus talis est. Saturnus trina radiatione Soli configuratur, cui deinde succedit trinus Iouis ad eundem. Neque Saturnus hic obest, cum contrariæ naturæ sit Marti ægritudinem inferenti. Spes igitur adhuc salutis superest, quam deinde Mars, Soli ab initio morbi inimicus, omnino tollit: is enim in gradu vigesimoprimo Libræ retrocedens, ac Soli die nona subsequente obuiam diametra radiatione factus, ægroto lethum comminatur: dummodo ægritudo in dictam diem protrahatur, grauissimum enim mortis periculum subest die mensis septima, siquidem tunc Luna gradum decimumseptimum Cancri possidens in vtriusque, & Martis & Solis tetragono constituitur. Iudicium itaq; non incertum Medicus proferet, si ægrotum circa illos dies (septimum vel nonum mensis Aprilis) decessurum affirmauerit.

Cæterum singularum partium bifariam diuisarum partes mensis quaternionibus proportione respondent. Quin astrologis etiam dicitur, quem in modum anni temporis cuiusq; & initium & finis, sydérum clarorum ortu & occasu describitur, in eundem quoq; cuiusque medietas, alterius rursus sideris exortu distinguitur.

Annus vniuersus, de veterum sententia in duas potissimum partes distributus est, in Hyemem scilicet, & Æstatem: nam pro Solis à vertice nostro recessu fit Hyems, dum Sol circa Solstitium Hyemale, quod est Capricornus commoratur, & pro eiusdem accessu ad verticem, seu ad Tropicum Cancri fit Æstas. Cæterum cum veneranda antiquitas, sensu ipso & experientia approbante probe cognouisset

 uisset

uisset gradum illum caloris, qui Æstatem efficit, multo ante in aere vigere, quam Sol ad Æstiuum Tropicum accederet; sicque etiam gradum frigiditatis, qui Hyemem constituit, multo ante dominari, quam Sol ad Capricornum perueniret, idcirco Æstatem cœpit, dum Sol medium Tauri signum occuparet, Hyemem vero dum locum oppositum, seu medietatem Scorpii obtineret. Cumque illis sæculis exortus Vergiliarum cum medietate Tauri, occasus vero cum Scorpii medietate conueniret, ideo non inepte in anni diuisione hoc potissimum sidere vsa est, cuius emersione Æstatem, occultatione Hyemem, quod in his magnæ fierent in aere mutationes, inchoari decreuit. Exortus itaque Pleiadum partitur fere per medium illum quadrantem anni, qui est ab Æquinoctio Verno vsque ad solstitium Æstiuum; & occasus earundem diuidit alium quadrantem ab Æquinoctio Autumnali vsque ad Solstitium Hyemale. Sed & reliqui duo quadrantes partiendi sunt, & illius quidem à solstitio æstiuo vsq; ad Autumnale Æquinoctium diuisio quadrat cum exortu Caniculæ; alter autem à brumali solstitio vsque ad Æquinoctium Veris, prope Aquarii medietatem, & Fauonii flatum diuiditur. Atque hac ratione octo erunt anni partes, prout in textu Galenus innuit. Cæterum rectius feceris si hasce octo anni partes ab ipsis dodecatemoriis, seu Zodiaci signis, non ab exortu stellarum fixarum sumpseris: stellæ enim fixæ sedes suas permutant respectu punctorum Æquinoctialium: & licet priscorum sæculo cum hac octogena anni diuisione prope conuenirent, hac tamen ætate admodum inæquales redderent has anni partes. Nam pars illa anni, quæ ab Æquinctio Veris vsque ad exortum Pleiadum antiquitus complectebatur propemodum dies 44. hoc sæculo diebus pene 28. aucta est, & conficit fere dies 72. Verum vt dicta pars anni accreuit, sic pars Æstatis ab exortu Pleiadum vsque ad solstitium Æstiuum totidem pene diebus 28. destituitur. Sicque etiam reliquæ partes anni inæquales factæ sunt respectu exortus memoratarum stellarum. Tutius est itaque partiri annum respectu transitus Solis per duodecim signa Primi Mobilis, quibus deinde comparandi sunt exortus & occasus illustrium stellarum fixarum, vt qualitates ipsarum anni partium cognoscamus.

Itaq; vniuersas particulares morborum mutationes vel tanquam ad proprium ipsorum principium, vel tanquam ad ambientis nos aeris conuersionē euenire necesse est. Quæ igitur ceu ex proprio ipsorum principio fiunt, Lunam sequuntur; quæ vero ab aeris nobis circumflui conuersione, in toto quidem anno Solem, in singulis autem mensibus Lunam.

Distinguit mutationes particulares, quæ in morbis eueniunt, dicitque eas accidere vel respectu initii ægritudinis, prout Luna ad quadratos, seu ad diametram stationem peruenerit: vel quidem euenire à mutatione temporis, vt si quis ex ingressu vel Veris, vel Autumni vel alterius stationis ægrotare incipit. Atque hæ quidem ægritudines quatenus diuturnæ sunt, à Sole regulantur per totum annū sed in singulis mensibus ad Lunæ motum respiciunt.

Hic iam accidit mutationes validissimas esse, quæ videlicet cuique per septenos dies proprie contingunt, quamuis etiam ipsis quodam-

dammodo com misceatur,quas aer excitat. Quare merito inde quod semper eodem modo accidant, in id, vt in pluribus morbis fiant, decidunt. Adhuc autem magis ipsarum ordinem perturbat accessionum violentia, crises prærumpere compellens, vt in sermonis processu dicemus. Ad hæc varius in ægrotos admissus error tum ab ipsis Medicis, si Medici appellandi sunt, non artis corruptores, qui hoc sæculo permulti sunt: tum nihilo minus ex iis, qui laborantes peccant: quin & propter ministerum quandoque, & propter aliquid eorum, quæ extrinsecus accidunt, vti prius diximus. Igitur septimanarum circuituum virtutem mirari conuenit, si tot causis eos interrumpentibus multo tamen aliis fortiores inueniuntur. In acutis quidem morbis coincidentes decretorii plures sunt, quoniam & corpus mutationi accommodum est, in motu & perturbatione vehementi constitutum; in longioribus, vita & ordine magis septimanarum circuitus procedit.

Contextus hic Galeni nulla Astrologica dilucidatione indiget, ideoque ab eius expositione, quæ Medicorum est, data opera supersedebimus, vt & in plerisq; sequentibus. Iam tum enim à principio nobis proposuimus ea tantum in hoc Galeni libro exponere, quæ ad Astrologiam pertinent, ne in alienam messem demisisse falcem videremur.

Cap. VIII.

Primum diem inter iudicatorios non enumerari, & quæ causa dierum coincidentium.

QVAPROPTER ab acutis denuo incipiamus omnium consequenter decernentium dierum causas inuestigantes. Iam quidem in primo febres diarias solui contingit, non tamen iam cum certamine & perturbatione effatu digna, quanquam nonnulli Hippocratem quoq; dies decretorios in epidemicorum primo enumerantem, & primi meminisse putant, duplici nomine errantes. Circuitus enim primus, & non dies primus manifeste scriptus est in parium, impariumque dierum catalogo. Quemadmodum igitur in parium enumeratione primum circuitum præfatus quartum diem inducit: ita in mentione imparium, tertium. Adhuc vero magis ignorant, quod à fronte operis prognostici descriptum reliquerit de facie emortua. Quod si ob huiusmodi causas hæc faciei species orta est, vna die nocteq; iudicatur, non intelligentes loco verbi, probatur & cognoscitur, dictum esse. Hos igitur missos faciamus. Principium autem dierum, qui cum agitatione quadam acute morbos mutant, tertium à principio statuere oportet, veluti prius etiam dictum est: qui

nullam iam cum prima ſeptimana communionem habet, ſed ex coincidentibus exiſtit. Siquidem quaternio, quod ſeptimana in duas partes ſecta abſoluitur, ideoque permagnam facultatem obtinet, in priore ſermone dictus eſt. Tertius vero & quintus, licet alia nulla ratione, quam quod iudicia cum acceſſionib. fiunt, coincidant, non minus quarto die decernunt: quoniam hoc ipſum & ab experientia teſtimonium habet, & ratione contemplantibus non obſcura eius cauſa eſt.

Nam perturbationis violentia naturam ea, quæ moleſtant, etiam ante tempus propulſare compellit, quippe virtus ipſa eſt alienorum expultrix, quemadmodum in opere de naturalibus facultatibus antea demonſtratum eſt. Tempus autem actionis poſt finem alteratoriæ facultatis eſt, tunc enim functionem obire omnibus ſecundum naturam abſolutis, oſtendebatur, cum illa ab actione deſtiterit. Verum ante perfectam coctionẽ interim, quæ offendunt, amoliri cogitur, vt interdum concoctione iam abſoluta, moratur adhuc, & lente propter imbecillitatem munus ſubit. Vtrumque autem in ventriculo clare licet contemplari: inſtigatus enim concoctionis tempus non exſpectat, ſed protinus etiam idoneum cum eo, quod moleſtat, excernit; & vbi iam ſatis concoxerit, interdum lente ac cunctanter ſuperfluum, imbecillitatis vitio expellit. At, cum naturali habitu fruitur, perfectæ concoctionis tempus, ipſius recrementorum expulſionis terminus eſt, quem neque præuertit, neq; præſentem adhuc moratur. Cæterum vt in ventriculo, ſic in ſingulis totius corporis partibus alienorum expultrix facultas eſſe oſtendebatur, quæ meo ſane iudicio & criſim in morbis efficit: atque propterea optime fiunt criſes, cum iam omnia in animantis corpore concocta fuerint. Præuenire autẽ criſim, quod Hippocrates προεκρήγνυσθαι, quaſi dicas prærumpere appellare conſueuit, malum eſt: nam idonea ſimul cum iis, quæ lædunt, excernuntur: fitq; hoc natura incitata vel ab exteriore quodam, vel ab iis quæ in ipſo corpore detinentur. extrinſecus igitur eſt Medicus, qui parum recte quippiam fecerit, æger, famuli, atque alia, quæ proprie exteriora nominantur; in ipſo autem corpore ſunt morbi ipſi, eorumque cauſæ & acceſſiones. Conſidera iam mihi tale quid in natura accidiſſe, quod hominibus infirmis contigit, qui à fortioribus quibuſdam intempeſtiue ad congreſſum irritati, imparati, pugnando ſuperantur. Quinetiam onus deponere quis volens, interim vel inuitus cum eo concidit. Item vehementius quis currens, deinde ſeipſum retinere nequiens, inuitus in conuallem delatus eſt. Omnia hæc exempla ſunt malorum iudiciorum, de quibus in opere de criſi-

bus

bus copiosius dicturi sumus. Sed nunc quoque necessarium dicetur, cum instituerim, quidnam verbo προεκρήγνυσθαι Hippocrates sibi velit interpretari. Etenim fieri non potest, vt qui de diebus decretoriis quippiam referre aggressus sit, nihil de crisi etiam dicat, vel qui de crisi doceat, non etiam de diebus decretoriis verba faciat. Verum sermo ad propositam institutionem semper reuocandus est, & tantam adhærentium mentionem facere oportet, quanta necessaria esse videtur. Vnum iam ex illis quæ naturam stimulant, & veluti prouocant, accessio est, nullam quietem, nec moram concedens, verum incitans, mouensque, & veluti dixeris, pugnam indicens. Vnde acutorum morborum in diebus imparibus iudicium contingit, in his enim & accessiones sunt. Quæ igitur causa sit, ob quam in acutis morbis tertio quoq; die plurimum accessiones fiant, in longis autem vel quotidie, vel quarto quoque die, non promptum est inuenire, nec in præsentia disquirere necessarium. Quod vero sic eueniunt, oculis vsurpare licet (& ad præsentia rationem ex principio habet) si enim ponamus, vt etiam apparet, secunda ab initio accessio, ad tertium diem delabetur, tertia ad quintum, quarta ad septimum, quinta ad nonum: omnes autem in impares incidunt. Cum ergo natura non conuenienti semper tempore de morbis decernat, sed concitata plerumque alias ab aliis causis, à quibus accessio in morbis acutis maxime cõtinua redditur (ostensa vero est in impares incidere) in imparibus acutorum morborum plurima iudicia fieri ratio est. Non quod dies ipsi primariam decernendi virtutem non habeant (semper enim huic animum adhibere oportet,) sed quia per accidens aliquod sic eueniat. Prædixi autem, opinor, manifesto iam hoc accidens: siquidem ratione, qua morborum iudicia frequentissime in accessionibus accidunt, hæ autem in dies impares incidunt, eadem in morbis acutis imparibus diebus crises contingunt. At si dierum numerus ipse decernendi facultatem haberet, non frequenter diebus imparibus, raro paribus, verum perpetuo imparibus, nunquam paribus, de acutis morbis iudicium fieri oporteret. Neque enim septimi vel quarti numerus, crisis author est: sed quod Luna innouante & immutante terrena, motuum quoque circuitus ad hos principes numeros venire contingat, merito in ipsis tanquam stata alterationum tempora inueniuntur. Quippe non à numeris, sed à Luna mutationes terrenis adueniunt: at cum in motu mutans consistat, tempus mutationibus necessario coniunctum est, quare etiam numerus necessario. Non igitur, quod omnis par numerus fœminam, impar masculum referat, acutorum iudicia imparibus diebus accidunt: neque e-

nim impar absolute pari fortior est, neq; si fortior, iam fœmininus imbecillior: neque, si fœmininus quidem hic, masculus autē alter sit, acutos morbos in masculis numeris iudicari, diuturnos in fœmininis, rationi consentaneum est. Omnia enim quæ de numerorum virtute nugantur, tam facile absurda esse deprehēdimus, vt mihi subinde mirari subeat Pythagoram illum tam sapientem virum numeris tantum tribuisse. Atque nunc aduersus ipsos etiam nobis nugari non vacat: nam satis est ad rem institutam terrena Lunam alterare, & in septimanis potissimum magnas parere mutationes, post in quaternionibus exiguas, ad hæc crisim accessione plurimum indigere; item accessiones tertio quoq; die in morbis acutis euenire; his etenim subiectis acutos morbos in imparibus diebus magis ad iudicium tendere necessitas erit. Huius rei gratia tertius & quintus merito decernunt, non ex lunari circuitu decernendi potentiam sortiti, sed vel quod ob violentiam accessionis tertius crisim quarto die futuram præuertat: vel &, per Iouem, quod natura, dum quarto die lassa nec incitata conquiescit, quinto ad iudicium commoueatur; nam hic vero decretorio tardius venire, tertius paulo magis anticipare conspicitur: atque ambo crisim obtinuisse, quod vicini ambo vere decretorio, accessiones susceperint. Iam vero & nonus inter duos decretorios septimum & vndecimum, medius vel non factum in septimo die iudicium, vel vndecimo futurum ipse sibi vēdicat: rarius quidem septimi, sæpe vndecimi crisim assumit. Etenim septimi diei propria crisis, non ad nonum, modo pauci errores cōmissi sint, vnquam peruenerit: sed hoc in libris de crisibus declarauimus: vndecimi vero è contrario, cum & exacte omnia gesta sint, & violenta noni diei accessio inuadat. Porro iudicia in huiusmodi diebus propter accessionum vehemētias incidere clarissime demonstrat, quod videlicet in diuturnis morbis non similiter eueniunt. Sicut enim accessionum vehementia, ita dierum quoque coincidentium numerus in illis exoluitur: sic rursus accessionum vehementia crisim alio, quam statu, tempore fieri compellit. Quare in omnib. fere diebus peracutos morbos iudicari, videre licet, quoniā vltimus ipsorum dies decretorius est septimus, & ante hunc nō quartus modo, sed etiam tertius, quintus, & sextus aliquando decernunt. Quin & de primo, an decerneret, inter Medicos, vt dicebatur, quæsitum est. Reliquus itaq; secundus ordine decretorio indubie elapsus est: sit autem, si vis, & primus. Sed tertius, quartus, quintus, sextus, septimus omnes decernunt. Ac omnes dies post morbi principium in peracutis propter accessionum vehementiam decernere videntur. Ergo sextus ēt, & si nec inter decretorios, qui circuitu constant, nec impari

impari numero aſcribatur, tamen & ipſe perſæpe decernit: quoniam intra peracutorum terminum cõtinetur. Vniuerſi autem tales morbi, alterum duorum habent, vel ſynochon, id eſt, febrem cõtinentem (ita n. appellant, quę à prima cõſtitutione eundem tenorem ſine manifeſta declinatione ad criſim vſque, vti diximus, ſeruat) vel febrem aliam, quæ etſi manifeſtas habeat declinationes & acceſſiones, non tamen tertio quoq; die manifeſtas tantum habet, verum in ipſorum dierum quoq; mediis, quemadmodum & ſemitertiana. Proinde prima peracutorum differentia, velut vna quædam eſt acceſſio: quamobrem nihil, quãtum ad acceſſionem pertinet, impares paribus præſtabunt, cum febris ſingulis diebus æqualis exiſtat. Secunda etſi per triduum magnas habeat acceſſiones, & veluti principia circuituum, tamen medius ipſorum dies tantam & ipſe in acutis morbis acceſſionem frequenter affert, vt etiam magnis aliorum quorũdam morborum acceſſionibus nihilo ſit inferior. Cum igitur morbus velut ad ſeptimũ feſtinat, & ſecundum ipſius rationem in eodem iudicãdus eſt: mediæ vero acceſſionis magnitudo naturã ad criſim ante ſuum tempus venire compellit: vel extrinſecus aliquid euenit, ipſam irritãs: ſic criſis ſexto die prærumpet. Atq; hæc tanto peior eſt ea, quæ ſeptimo futura erat, quanto magis ipſam præuertit. Peſſima vero criſis ſecundum aliam rationem ſexto die accidit, quam in opere de iudiciis plenius enarrabimus: quippe ad illud proprie pertinet bona, malaq; iudicia diſtinguere, hic tantũ de diebus decretoriis differere ſtatuimus. Sed quia ſemel de ſexto die vniuerſa dicere parauimus, hoc quoque adhuc ſummatim adiungemus. Inuadunt quidam morbi ſecundum diem primo grauiorem habẽtes, quartum tertio, & totas acceſſiones in diebus paribus, qui lõgorum quidem morborum naturam, quemadmodum in commentariis de criſib. oſtendemus, habent: iudicium tamen præuertunt, vt acuti, propter acceſſionis vehementiam: hi etiam ſecundo die interficiunt, & quarto, ſed ſexto plurimos. Etenim in ſecundo die natura quodammodo valida adhuc eſt, item in quarto adhuc valida magis, quam in ſexto, ſed nondum in certamen venire audet: at in ſexto acceſſionis vehementia frequẽter eam ad certationem prouocat. Quare alterum è duobus ſuſtinet, vel in ea concidit, & prius quam, quæ offendunt, excreuerit, extinguitur; vel plurimum ex eis propulſat, reliquum vero adhuc non poteſt, verum imbecilla, & defatigata prorſus cadit, & languida iacet. Deinde, ſi quo modo poſtero tempore recreari ac refici potuerit, paulatim morbum concoquit: quod ſi morbi reliquiæ eius robore maiores ſint, tamdiu æger ſuperuiuet, quamdiu natura adhuc ſufficere

poteſt,

poteſt, morietur tamen poſtea. Iam vero de diebus coincidentibus abunde dictum eſt.

Cum in præſenti capite Galenus nihil aſtrologicum adferat, ſed tantummodo cauſam dierum coincidentium medicam explicet, non eſt quod huic immoremur. Medicorum enim intereſt hæc aliunde petere, cum noſtri inſtituti ſit illa, quæ ad Aſtrologiam in hoc Galeni libello pertinent, tantum explicare.

CAP. IX.

Cur vigeſimus fortior vigeſimoprimo; & quod ſeptimanæ, ac cætera tempora iudicatoria integris diebus nequeant numerari.

CVR autem & vigeſimus & vigeſimusprimus, multo magis vigeſimus decernat, explicabo. Primum, quoniam huiuſmodi morbus diuturnus iam eſt, ipſas acceſſiones dies pares excipiunt; deinde quod ſeptimana non integris ſeptem diebus conſtet (veluti prius expoſitum eſt) nouit hoc quoque Hippocrates; Cum enim dixiſſet in opere prognoſtico; Hi vero ex acutiſſimis morbis per quattuor in viginti ex additione proueniunt; his ſubiungit; Verum huiuſmodi ſupputatio per integros dies nimirum fieri non poteſt, quippe cum nec annus, nec menſes ipſi integris diebus numerari poſſint. Vt igitur annus ad trecentos ſexaginta quinque dies particulam diei, maiorem quarta, adiectam habet: tum menſis ad triginta dies abſoluendos vnius dimidium deſiderat; ſic & ſeptimana ſexta maxime diei parte, vt ſeptem integros habeat, indiget. Quamobrem fit vt tres ſeptimanæ non vnum, & viginti dies integros, ſed minus fere tota dimidia parte vnius conſequantur. Ob quod etiam numerum huiuſmodi non magis viginti, quam vni & viginti diebus vicinum, vtrique parti conuenire videas. Nam cum totus Lunaris circuitus ſeptem & viginti diebus & adhuc tertia vnius parte abſoluatur, ideoque ſeptimana quælibet ſeptem diebus minus ſextante conſtet, tres ſeptimanæ viginti dies, & dimidium habebunt. Quoniam igitur vigeſimus exactam periodum propinquam ſibi vendicat, tales iam morbi inueteraſcent, & acceſſiones paribus diebus accipiunt: quorum vero acceſſiones in imparibus eueniunt, horum & iudicia ad vigeſimumprimum delabuntur.

Galenus cum Hippocrate tam vigeſimum, quam vigeſimumprimum diem, à die inuaſionis morbi, decretorium conſtituit, licet plus virium vigeſimo tribuat. Sed Archigenes prætulit vigeſimumprimum, & Cornelius Celſus ac Ferrerius vigeſimumprimum potius experientiæ, quam vigeſimum reſpondere atteſtantur. Porro Galenus duplicem adfert rationem, cur vterque dictorum dierum poſſit decernere, quarum prima medica eſt, vt patet in textu: altera vero à motu Lunari dependet, qui non conſtituit hebdomadas dierum præciſe ſeptem, ſed ſingu-

ſingulis hebdomadibus deficiunt horæ quattuor. Cum enim curſus Lunaris perficiatur diebus vigintiſeptem & triente, ſeu horis 8. ſi hoc tempus per quattuor hebdomadas diuiſerimus, fiet quælibet illarũ, dierum ſex & horarum 20. Quamobrem cum tres hebdomadæ complectantur dies 20. cum dimidio, fit vt vigeſimus & vigeſimus primus, ex mente Galeni, poſſint decernere. Verum enimuero cum ipſe moneret hebdomadas ſecundum medium Lunæ motum: & conuenientius ſit verum eiuſdem motum reſpicere, non obſcurum erit poſſe tam vigeſimum, quam vigeſimumprimum, necnon & vigeſimumſecundum diem decernere. Ex omnium enim Aſtrologorum ſententia conſtat, Lunam, dum mouetur velociſſime, peruenire ad ſuum tetragonum dextrum die vigeſima, ſed dum mediocriter vel tarde incedit, attingere tetragonum die vigeſimaprima vel etiam ſecunda. Cæterum non ſolum tetragonam & diametram Lunæ cõfigurationem decet conſiderare, ſed & cæteros Planetas omnes; tum vero maxime illum, qui morbi author eſt: cui ſi Luna vel corpore, vel maleficis radiis poſtmodum iungetur, ſiue id decretorio, ab Hippocrate & Galeno præſcripto: ſiue alio quocunque die contigerit, tunc quidem æger male & cum periculo vitam ſuſtentabit.

Non ſolum autem Lunæ circuitus, ſed menſtruum etiam tempus apparitionis virtutem quandam in nos poſſidet, vti prius docuimus: ipſe etenim ſigniferi circuitus accommodatiſſimus eſt vnicuique rei propriis principiis: menſtruale vero tempus, quo Luna conſpicitur, ambientem nos aerem immutans, omnibus ex æquo hominibus communem effectum oſtendit.

Vult Galenus Medicum obſeruare non ſolum Lunæ curſum ſecundum ſigniferum, quatenus ſcilicet illa peruenit ad tetragonas & diametram ſtationem, reſpectu ſuæ epochæ, quam incipiente morbo obtinebat, verum ẽt habitudinem ipſius Lunæ ad Solem, omnibus ex æquo hominibus, vt recte Galenus ait, communem; alia enim Lunæ conſideratio, ab initio morbi ſcilicet, cuilibet ægroto ſolum propria eſt. Vnde non minus mutationem ſentiet æger, dum Luna tetragonum cum Sole vel diametrum aſpectum conſtituerit, quam cum eadem ad proprium ſuum quadratum, ſeu oppoſitum, reſpectu morbi inchoantis peruenerit; ſicque duo vel plures ægroti habebunt dies decretorios tum diuerſos inter ſe, reſpectu loci radicalis Lunæ ad morbi initium, tum vero communes, quibus ſcilicet Luna cum Sole vel corpore, vel radiis congreditur: & hiſce diebus quiſq; pro ſui morbi natura alterationem ſentiet, eo quod in configurationibus Lunæ cum Sole aer nos ambiens plerunque immutatur.

Demonſtratum eſt autem & hoc tempus viginti & ſeptem dies propemodum continere: ideoq; ſeptimana eius minor adhuc prius dicta merito euadet. Siue enim ad triginta tres illos, qui circa coitionem ſunt dies, in quibus nihil adhuc de aere decernitur, auferre cogites: ſiue à viginti nouem & dimidio, reliquum tempus, quo Luna manifeſtum de ſe lumen præbet, priore modo ſeptem & viginti dies: altero viginti ſex & dimidium habebit.

Menſem illuminationis diebus 26. cum dimidio confici tum hic tum 4. cap. huius libelli recenſet Galenus. Verba autem illa huius contextus [ſiue enim à

G trigin-

triginta] perperam de Græco in Latinum ſermonem conuerſa eſſe teſtatur Federicus Bonauentura in annotationibus libelli Theophraſti de pluuiarum ſignis; & affert ipſe noſtro quidem iudicio longe meliorem conuerſionem, quæ talis eſt: [Siue enim à triginta diebus auferre volueris tres illos dies circa coitum, in quibus ambiens aer ſine iudicio eſt, &c.] Fruſtra igitur contendit ex hoc loco Planerius Galenum ſibimetipſi contradicere, prout cap. 5. retulimus, diluit enim, ac ſcrupulum omnem locus hic ſubmouet potius, quam augeat, vt optime Bonauentura cenſuit.

Quoniam ergo mutationes corporibus noſtris accidere diximus quaſdam proprias, quaſdam communes: proprias, quæ tanquam ad propria principia ſpectent: communes, quæ ad communem ambientis vſum: ad eundem modum vtroſq; Lunæ circuitus fieri contingit, & communes propriis paulo breuiores eſſe. Atque ſic iam ex ſeptimanæ numero quippiam auferetur. Nam ſi propriæ communis admiſceatur, ſitq; paulo diuturnior, ita quoq; ſeptimanam imminui, & veluti in medio quodam propriæ & communis conſiſtere, neceſſe eſt. Voco autẽ propriam, quæ ex ſigniferi circuitu proficiſcitur, nam is cuiq; noſtrum virtutem affert: communem, ex menſtruo tempore ortam, quam ſupra recenſui nequaquam ſeptem & viginti dierum eſſe. Nam ſi à menſtrui tempore exacto, quod ad triginta dies integros vnius dimidium maxime requirere dicebatur, tres, qui circa coitum ſunt, dies ademeris; reliqui videlicet viginti ſeptem minus diei dimidio erunt. Itaq; hoc tempus non menſtruale totum in ſeptimanas diuiditur. Quare commune tempus ſeptimanæ, quod aerem immutat, minus erit eo, quod ſingulis eſt proprium: quamquam & hoc virtutem habere dicebatur, ideoque nonnihil ex alterius ſeptimanæ tempore confringere: vt medium vtriuſque, quod velut miſtum ex eis, plus ſexta parte ſeptimanæ demat. Ac exactam quidem, vel miſturam, vel ablationem Deus tantum nouit: quantum vero humana coniectura indipiſci licet, præſtet circuitum earum communem, medium inter vtraſque collocari.

Galenus, non contentus acceptione ſeptimanarum à motu Lunæ per Zodiacum dependentium, à quo propriæ noſtrorum corporum mutationes dependent, nec etiam acceptione ſeptimanarum, quæ à menſe illuminationis colliguntur, à quo mutationes omnibus hominibus communes proueniunt, effinxit menſem alium medicinalem ex duorum illorum menſium mixtione: idq; eo conſilio fecit, quod videret neutram dictarum hebdomadarum cum morborum temporibus ſatis probe conuenire: quæ enim à motu Lunæ per Zodiacum dependet, plus iuſto excreſcit, & quæ ab illuminatione, deficit. Menſis itaq; medicinalis medius eſt inter vtrumque, & dies 26. ac horas 22. continet, ſicque ex mente Galeni dies decimusſeptimus, vigeſimus, & vigeſimusquartus inter decretorios maxime numerantur; decimusoctauus vero, & vigeſimusprimus ac ſecundus poſtponuntur.

Cum

Cum ergo apparitionis manifestæ & efficacis tempus sit dies vigesimus sextus & dimidius: signiferi vero circuitus expleant vigintiseptem dies cum tertia vnius parte, liquet medium ipsorum fore vigesimumsextum diem, ad hæc dimidium, ac tertium maxime ac duodecimam vnius diei partem. Siquidem vbi vtroq; tempore coniuncto dimidium acceperis, medium ipsum inuenies.

Exemplum huius Galeni contextus tale est:

Dies	Horæ	
27	8	Circuitus Lunæ per signiferum
26	12	Mensis apparitionis
53	20	Summa vtriusque
26	22	Dimidium seu mensis medicinalis Galeni.

Dimidium igitur aggregati, quod ex additione vtriusque mensis, tum circuitus Lunæ, tum mensis illuminationis prouenit, complectitur dies 26. & horas 22. estq; id, quod Galenus ait, dictum dimidium, seu mensem medicinalem continere dies 26. & dimidiam, ac tertiam necnon duodecimam vnius diei partem. Nam dimidium diei est horarum 12. tertia eiusdem pars horarum octo, ac duodecima deniq; pars horarum 2. quę omnia simul iuncta constituunt horas 22.

At hoc tempus medium à viginti septem diebus duodecima maxime vnius diei parte deficit: quia si in quattuor ipsum diuidas, exactum septimanæ tempus offendens, non sexta modo vnius diei parte, sed etiam maiore indigens.

Mensis hic medicinalis Galeni deficit à diebus viginti septem, duodecima vnius diei parte, id est, horis duabus. Quem mensem si in quattuor partes diuiseris, tempus vnius septimæ colliges, quod à septem diebus plus sexta parte vnius diei, id est plus horis quattuor, deficit, vt paulo infra patebit.

Sumatur enim ex viginti sex diebus & dimidio, & ex vnius diei tertia & duodecima parte, pars quarta, erit sane tempus dierum sex, & dimidij & quintæ partis, & particularum minorum insuper adiectarum, quæ sunt sexagesimaprima, deinde centesima vigesima, ducentesima quadragesima. Idem tempus & hoc dici possit dierum sex, & dimidij, & sextæ partis diei, & vigesimæ quartæ & quadragesimæ octauæ.

Definit adhuc Galenus eandem septimanam medicinalem aliis fractionibus, aitque illam esse dierum sex, & dimidii, & quintæ partis, adiectis insuper particulis, sexagesima, centesima, vigesima, & ducentesima quadragesima. Miror autem Galenum tanta verborum prolixitate in re parui momenti abuti, poterat enim laconice eandem septimanam definire esse dierum sex, horarum 17. & dimidiæ; cum quo numero tot superuacaneæ fractiones exacte coincidunt. Nam media pars diei est horarum 12. quinta eiusdem pars est horarum quattuor, ac minutorum 48. (diuiditur enim omnis hora astrologice in sexaginta minuta vt vulgo notum est) sexagesima vero diei pars minuta 24. continet: centesima & vigesima 12.

ducentesima deniq; & quadragesima sex. Quæ omnia in vnam summam reducta constituunt horas 17. & dimidiam horæ partem, vt hic vides.

	H.	M.
Dimidia pars diei, hoc est horæ	12	0
Quinta pars diei, seu horæ	4	48
Sexagesima pars diei, siue	0	24
Centesima & vigesima pars diei seu	0	12
Ducentesima & quadragesima diei pars	0	6
Summa omnium	17	30

Abest autem huiusmodi tempus à septem diebus vnius diei quadrante, &, si exacte computes, sexagesima parte, centesima vigesima, & ducentesima quadragesima.

Id est, ad complendam diem septimam in hebdomada medicinali desunt horæ sex cum dimidia, vt facillime patet, si subducantur horæ 17. minuta 30. ab horis 24. Cæterum horæ sex cum dimidia non efficiunt sexagesimam diei partem; & centesimam vigesimam, ac ducentesimam quadragesimam; &, vt bene Manardus admonet, delendum est in Græco codice ρκ, in Latino centesimam vigesimam. Continet enim sexagesima pars diei minuta horæ 24. & ducentesima quadragesima minuta sex; quæ aggregata faciunt minuta 30. seu dimidiam horæ partem.

Quæ cum ita se habeant tres septimanæ viginti diebus, & sexta vnius diei parte comprehendentur. Proinde si hunc in modum exacte rationem ineamus, trium septimanarum numerus paululum viginti dies excedet, atque his multo magis, quam viginti & vni erit proprius. Iam sane ostendi secundum rerum veritatem, & Hippocratis sententiam, nullam horum supputationem per dies integros fieri posse, hoc est, absolute citraque facturam, neque septimanam, neque quaternionem, neque mensem, neque annum, neque alium quemuis numerum.

Cum Galenus faciat hebdomadam medicinalem dierum sex, ac horarum 17. cum dimidia, erit spatium duarum hebdomadarum dierum 13. & horarum 11. atque tres hebdomadæ constituent dies 20. horas 4. cum dimidia. Perperam igitur in textu Galeni dicitur tres septimanas continere dies 20. & sextam vnius diei partem; quibus si addideris quadragesimamoctauam, errorem sustuleris.

Omnis autem Galeni disputatio de mense hoc medicinali ideo instituta est, vt vigesimum potius diem, quam vigesimumprimum inter decretorios numerandum esse ostenderet; ex quo sequitur decimumseptimum, qui huius indicatiuus est, non autem decimumoctauum, qui vigesimiprimi index est, corroborari. Dies autem medicinalis Galeni est horarum tantummodo 23. & minutorum 4. fere, siue horarum 23. cum decimaquinta horæ parte; atq; integra mensis medicinalis series talis est.

	D.	H.	M.		D.	H.	M.
Prima hebdomada.	0.	23.	4	Tertia hebdomada.	14.	10.	4
	1.	22.	8		15.	9.	8
	2.	21.	13		16.	8.	13
	3.	20.	17		17.	7.	17
	4.	19.	21		18.	6.	21
	5.	18.	26		19.	5.	26
	6.	17.	30		20.	4.	30
Secunda hebdomada.	7.	16.	34	Quarta hebdomada.	21.	3.	34
	8.	15.	39		22.	2.	39
	9.	14.	43		23.	1.	43
	10.	13.	47		24.	0.	47
	11.	12.	51		24.	23.	51
	12.	11.	56		25.	22.	56
	13.	11.	0		26.	22.	0

Porro hunc menſem Galeni non ſolum Petrus Aponenſis, Manardus, Cæſar Optatus, & omnis fere Medicorum ſchola, ſed & ipſi Aſtrologi tanquam commentitium, portentoſum, & ab omni veritate alienum reiiciunt ac contemnunt: quorum omnium rationes in medium adferre non eſt huius loci, ne actum agere videamur. Satis eſt monuiſſe dies decretorios à vero Lunæ motu deſumēdos eſſe, vt vt illi nonnunquam ab Hippocratis & Galeni dieb. decretoriis paululū diuerſi ſint ac diſſentiant. Sunt autem illi dies decretorii 7.14.& 20. ac nonnunquam 21. deinde 27. vel 28. & indicatiui horū ſeu iudiciarii ſunt 4. 11. 17. vel 18. & 24. vel 25. ita vt quartus indicatiuus ſit ſeptimi, vndecimus decimiquarti, decimusſeptimus vigeſimi, vel, vt alii volunt, decimusoctauus vigeſimiprimi, vigeſimusquartus vel vigeſimusquintus vigeſimiſeptimi, vel vigeſimioctaui; atque hi quidem dies iudiciarii dicuntur decretorii minores. Cæterum primus dies decretorius ex Lunæ peragratione ad primam quadraturam colligitur, eſtque dies ſeptimus vel octauus, eiuſque indicatiuus eſt quartus, quod illo temporis ſpatio Luna perueniat ad medietatem ſui tetragoni, ſeu ad gradus 45. nunc enim indicat, quæ futura ſit criſis die ſequente decretorio, quando ſcilicet quadratum ſuum, reſpectu loci, quem in primo ægritudinis aggreſſu obtinebat, attingit. Alter autem dies decretorius principalis erit dies decimusquartus vel decimusquintus, quo Luna, pro velocitate vel tarditate ſui motus, perueniens diametrum occupat illius loci, quem primo morbi die obtinuerat; eſtque huius diei decretorii index dies vndecimus vel duodecimus, dum ſcilicet Luna medium tenet ſpatium inter primam quadraturam & oppoſitionem. Porro tertius dies decretorius erit ille, quo Luna ad ſecundam quadraturam acceſſerit, eſtque is vel vigeſimus, vel vigeſimusprimus, nec nō etiam vigeſimusſecundus. Indicatiuus autem huius decretorii erit ille, quo Luna medium interuallum inter diametram & alteram quadratam configurationem obtinuerit. Poſtremo vero, quo die Luna ad ſuam epocham, ſeu principium reuerſa fuerit, & hic erit decretorius, cui index erit ille, quo eadem in medio ſpatio inter vltimum quadratum, & locum radicalem collocatur. Sunt itaque in vniuer-

sum octo anguli totius lunaris cursus obseruādi, quorum singuli distant ab inuicem gradibus 45. Horū autem angulorū quattuor continent duas quadraturas, & oppositum loci Lunæ radicis, in quo radicali loco Luna primū angulum efformat: atq; hi anguli per septenos fere dies proficiscuntur: reliqui autem quattuor anguli in medietatibus singulorum quadratorum figurantur. Ceterū hanc criticorū seu decretoriorum, nec non & indicatiuorū dierum rationem elicit Cardanus, & post illum Naiboda, ex capite 12. seu contextu 63. secundi libri quadripartiti, seu de Astrorum iudiciis Claudii Ptolemæi, qui locus ex Naibodæ versione talis est:

„ Tertia ratio est qua adhuc subtiliores indicationes intensionum remissionūq;
„ obseruantur. Contemplamur autem hanc partem tum per Solis Lunæq; parti-
„ culares non solum interlunii & plenilunii; sed his quoq; interiectas, hoc est qua-
„ dratas configurationes; vbi animaduertendum est, vt plurimum depromere sese
„ harum significationum mutationes ante tres, aut etiam post tres nonnunquam
„ dies itineris erga solem ad æquilibrium exæquati.

Quibus verbis ex supradictorum opinione voluit Ptolemæus indicare in examinando aeris statu, & partibus mensium perpendendis obseruandas esse non solum quadratas Lunæ ad Solem radiationes, verum etiam coniunctioni, oppositioni, & quadraturis interiectas medietates, vt quæ nobis indicare soleant eas aeris mutationes, quas Luna factura est, vbi adepta fuerit inde proxime sequentem tetragonum vel oppositionem, vt fusius apud Naibodam declaratur. Cardanus autem, dum hunc locum commentatur, ait obseruandum esse Lunæ locum ad illud temporis momentum, quo quis ægrotare incipit, moxque determinandos esse octo illos angulos per continuam 45. graduum additionem ad dictum Lunæ locum; cum quibus angulis vbi planetarum aspectus comparaueris, iam tibi constabit de salute vel morte ægri, de longitudine seu breuitate morbi, nec non de eiusdem prauitate ac lenitate. Iam vero vt etiam rudioribus in hac arte satisfiat, explicandam duximus Galeni, & probatissimorum Medicorum opinionem ac sententiam de die septimo, an scilicet ille inclusiue à die inuasionis morbi, an exclusiue numerandus sit. Vt si quispiam ægrotare cœperit die primo alicuius mensis hora meridiei, in controuersia est, sitne assumendus dies ipse septimus mensis currens, an potius dies septem absoluti, hoc est dies septimus completus à morbi initio, vt scilicet crisis futura sit transacto die septimo ad vnguem ab hora inuasionis morbi. Ait Galenus mutationes in morbis fieri per septimanas. Qua sententia omne tollit dubium, ac expresse docet, septem dies integros ab initio morbi numerandos esse, & crisim circa septimanæ vnius exitum & alterius principium, non autem sub diei septimi principium subsequuturam. Id quod clarissime demonstratur ex diei decimiquarti assumptione, qui duplum temporis spatium, respectu diei septimi, debet comprehendere, duas scilicet hebdomadas integras. Verum si septimum diem currentem, initio ab ipso inuasionis die facto assumeremus, decimum quartum eodem modo supputantes, tunc quidem inæqualia forent dicta spatia, ac in primo sex dies tantum, in secundo septem numerarentur. Verus itaque terminus futuræ crisis erit in exitu septem dierum à morbi inuasione. Crises autem non fiunt in instanti, sed in sensibili aliquo temporis spatio, ideoque rationi consentaneum est posse easdem nonnunquam horis aliquot ante septem dierum completorum termi-

terminum inchoari, & in diem octauum produci, idque pro varia ipsius materiei affectione. Qua ratione & septimus dies currens pro decretorio assumi potest, licet non septimi initium. Adfert de septimo die completo exemplum Cardanus libro secundo Commentariorum in Apotelesmata Ptolemæi textu 63. vbi ait Antonium de Campionibus ægrotasse primum die 10. Maii hora octaua P.M. anni 1553. deinde eundem in septima, cum nondum Luna peruenisset ad nonagesimum gradum distantiæ, ob motus tarditatem, sed ad Leonis initium, deterrime se habuisse. Erat autem sub morbi initium Luna in grad. 10. ♉, ac die decimaseptima ad eandem horam octauam post Meridiem, obtinebat grad. 3 1'2 ♌. Verum si Galeni hebdomadam sequemur, quam dierum 6. horarum 17. 3'0 esse vult, fuisset tunc Luna in grad. 29. 5'8 ♋ prope Leonis principium; idque die eadem decimaseptima, hora vna & dimidia post mer. Porro & in sequenti Cardani exemplo idem confirmatur, de assumendo scilicet die septimo completo. Ait enim quendam ægrotasse die 23. Martii, hora 3. post Meridiem, & eundem die septima longe deteriore vsum valetudine, quod tunc Luna esset cum cauda, & vacua ab aspectu Iouis ad diametrum Veneris tenderet, idque die mensis trigesima, elapsis scilicet septem diebus à die inuasionis morbi. Sed & Federicus Chrysogonus idem aperte confirmat, qui capite nono de prognosticis ægritudinum per dies criticos, dum de mense peragrationis verba facit, dierum 29. ait. In quo quidem mense apparent omnes periodi febris tertianæ, & quartanæ, & dies critici omnes, maxime in septima, & decimaquarta completis diebus, qui maxime obseruandi sunt. Cæterum vt dubium omne de diebus hisce criticis si quod adhuc latet, ex animis omnium auferatur, dabimus nos exemplum huiusmodi:

Sit morbi alicuius initium die prima Ianuarii anni 1606. ipso meridiei momento, quo Luna possidet grad. 1.5'. ♎ Iam hunc locum pro primo angulo assumemus, ac reliquos ita (temporis etiam momenta, quibus Luna illos angulos ingreditur, obseruantes) determinabimus.

Anguli	Locus ☽ S. G. M.		Tẽp. P.M.			
1	♎	15	1	0	0	Radix seu locus Lunæ ad initium
2	♏	165	4	4	20	Semitetragonus 1. finist. Indicatiuus 1.
3	♑	15	7	5	5	Tetragonus finister. Decretorius 1.
4	♒	165	10	7	27	Semitetragonus scd̃s fini. Indicatiuus 2.
5	♈	15	13	15	10	Diameter seu oppositus. Decretorius 2.
6	♉	165	17	5	18	Semitetragonus 1. dext. Indicatiuus 3.
7	♋	15	20	23	40	Tetragonus dexter. Decretorius 3.
8	♌	165	24	17	34	Semitetragonus 2. dex. Indicatiuus 4.
	♎	15	28	6	10	Reditus ad Epocham. Decretorius 4.

Contingit itaque primus indicatiuus, die quarta mensis hora 4.2'0. post Merid. hoc est ab inchoato morbo die quarta; & primus dies decretorius incidit in diem septimum mensis ac horas 5. minuti 5. post Meridiem, id est in diem septimam currentem ab initio morbi, non transactam. Secundus indicatiuus accidit die

dit die decima labente, & decretorius secundus die decimatertia nondum absoluta. Tertius dies indicatiuus incipit post inchoatam decimam septimam à morbi initio, & tertius decretorius prope finem vigesimi diei currentis.

Postremo tandē quartus indicatiuus accidit die vigesimaquarta labente ab initio ægritudinis, & quartus dies decretorius, qui est reditus Lunæ ad suum initium, contingit die vigesimaoctaua currente, id est post completos dies viginti septem, horas sex, ac sextam horæ partem à primo ægritudinis puncto. Sequimur autem dies naturales, horarum scilicet 24. Vnde luce meridiana clarius est, hos ipsos dies parum à Galeni & Hippocratis dierum enumeratione differre, quicquid enim differentiæ est, id in secundo die tum indicatiuo tum decretorio accidit, qui secūdum verum Lunæ cursum die decima & decimatertia, & ex illorum opinione die vndecima & decimaquarta eueniunt. Iam vero dies hosce criticos Astronomicos cum Galeni doctrina conuenire, vel ex quinto capite libri huius fit conspicuum, dum quattuor præcipuos dies decretorios hisce verbis confirmat: [Nam si Luna in Tauro existente semen concipiatur, vel partus, vel omnino alterius cuiusdam principium contigerit (puta ægritudinis) magnas eius mutationes faciet, quando signiferum percurrens in Leone &c.] Nihil autem mirum est, Galenum non astringere Medicos, vt secundum verum Lunæ cursum quadratas Lunæ ac diametram stationem inquirant, id enim grauissimi erat oneris illis maxime temporibus, quibus nullæ cœlestium motuum extabant Ephemerides, è quibus vera Lunæ ac reliquorum Planetarum loca possent excerpere: id quod nostra ætate facillimum est ob Ephemeridum copiam, quę nisi suppeteret, paucos repereris, qui ad deligēda è Tabulis Astronomicis vera Planetarum loca sufficerent. Quamobrem & Galenus, dies criticos secundum medium Lunę motum definiuit, eadem ratione, qua vulgus & imperitiores nonnulli ab epactis proximi nouilunii diem persępe (licet non raro aberrent) solent definire: quos Medicorum nonnulli Astrologiæ ignari imitati, dies criticos vel maturiores vel tardiores incertis rationibus ascribunt, nunc copiam materiæ peccantis, nunc errorem ægro, vel famulorum ęgroto seruiētium incusantes: qui si Astrologiæ principia primis labris attigissent: proculdubio tarditatem illam seu velocitatem, ad tardiorem vel maturiorem Lunæ decursum referrent.

Cæterum non est prætermittendum esse permultos Astrologos, qui non contenti figura octangulari, aliam sexdecim angulorum ad initium morbi constituunt, permoti auctoritate Auctoris centiloquii, qui aphorismo 60. ita scriptum reliquit: „ Super ægrotis criticos dies inspice, ac Lunæ peragrationem in angulis figuræ sexdecim; vbi enim eos angulos bene affectos inueneris, bene erit languenti, contra male si afflictos inueneris. Supputato itaq; Lunæ loco ad ægritudinis initium, addunt eidem decies sexies grad. 22. cum dimidio, & sic angulos sexdecim constituunt, in quibus sane octo illi, quos supra memorauimus, continentur. Sed hæc sexdecagona Zodiaci partitio, quamuis à nōnullis grauissimis viris, vt à Pontano, Lucio Bellantio, Trapezuntio, Nipho Ferrerio, aliisque recipiatur, Federicus tamen Chrysogonus contra eandem capite septimo libelli de Prognosticis ægritudinum disertissime disputat; ac Thomas Boderius in libello suo de ratione dierum criticorum eandem refellit, aitque se, licet frequentissime horum sexdecim angulorum vires pertentauerit, nunquam tamen illos virtutem decernendi habere inuenisse. Sed neque semitetragonæ radiationes Federico Chrysogono proban-

probantur, quarum vice, vna cum Boderio hexagonos & trigonos Lunæ radios magni æstimat. Lucas Gauricus autem longe diuersam à reliquis omnibus opinionem de sexdecagona hac figura recenset, & aphorismum supradictum multo aliter explicat, & sexdecim illos angulos ita tuetur. Primum constituit esse locum illum signiferi, in quo Luna hora decubitus inuenitur; Secundum quando Luna ad proprium quadratum peruenerit; tertium quādo oppositum, quartum quando alterum tetragonum obtinuerit, eruntque nunc quattuor anguli efformati: totidem deinde recenset, quando Luna ad Solis coniunctionem, quadratum sinistrum, diametrum, & tetragonum dextrum accesserit, & hac ratione octo angulos stabiliuit: reliquos autem octo efformat, cum Luna ad synodicos cōgressus, & singulos maleficarum stellarum Saturni scilicet ac Martis hostiles radios peruenerit. Atque hæc Gaurici sententia, licet à mente auctoris centiloquii fortasse sit aliena, non est tamen aspernenda; neq; enim solum cum Galeni, sed etiam cum omnium fere Astrologorum dogmatibus consentit. Et licet prædicti auctores videantur inter se discrepare, in præcipuis tamen angulis omnes consentiunt, è quibus primarii dies decretorii colliguntur; tetragonæ enim & oppositæ Lunæ radiationes fortes motus & veras crises efficiunt, septima, decimaquarta, & vigesimaprima die circiter.

CAP. X.

Quibus & qua de causa tertium hunc de diebus iudicatoriis librum Galenus composuerit.

QVI iam disputationis huius subtilitati succenset, ac difficilem eam existimat, hunc nemo ipsam addiscere cogit, verum primus huius operis liber ei sufficit. Quod si non laboris fugitantior sit, secundum quoque adiiciat, à tertio autem abstineat. Nos siquidem hæc paucis plane, iisque inuitos, scripsisse affirmamus. Vos ô Dii immortales nouistis, vos in testimonium voco, hæc me amicorum quorundam precibus vehementer adactum scriptis mandasse.

Ecce tibi vsque à Galeni temporibus Medicorum de Astrologia peruersa opinio, timet enim Galenus, ne sibi vitio vertatur, quod librum hunc astrologicum conscripserit, ideoque se amicorum precibus adactū & inuitum hæc se scripsisse affirmat. Verum si rem ipsam penitius introspiciamus, non video cur Medico à zoilis istis sit metuendum, eo quod illa, quæ per experientiam & practicam, vt dicunt, vera esse cognouit (vt sunt hi dies critici) per theoricam etiam addiscere, causasq; illarum rerum cœlestes inquirere gestiat. Quin imo & Galenus ipse supra affirmat, se Lunæ aliorumq; Planetarum vires in hæc inferiora cognouisse. Neq; dubitandum est, fuisse etiam Galeni ætate nonnullos, maxime Ægyptios, qui de medicina Astrologica ex professo conscripserint, vt fortasse Hermes, aut Mercurius Trismegistus de infirmorum decubitu: quem antiquissimum auctorem Stadius & Ioannes Boderius in latinam linguam conuerterunt. Sic etiam liber ille, qui sub Hippocratis nomine circumfertur, de statu ægrorum secundum motum & dispositionem Lunæ: necnon & alter, qui inter Galeni spurios est, de infirmorum decubitu, si non sunt dictorum virorum, at certe antiquissimorum virorum esse conuenit.

Cap. XI.

Aduersus eos, qui nugantur de numerorum dignitate.

NAM stulti nimirum essemus, si huiusmodi sermonem vulgo conuenire arbitremur; quoniam illi vnionem, matris expertem, dualitatem numerum inaudire suauius est, & alia ratione vnitatem formam esse, dualitatem materiam infinitam: deinde trinitatem absolutam harmoniam, vel perfectum numerum, & primum, aut solidum, aut planum. Quicquid enim in mentem ipsis venit, dicunt, alii aliud, & Mineruam aliquem numerum appellant, alterum Dianam, alium Apollinem. Quemadmodum igitur hoc non ignoramus, ita dicere dedignamur, cum nullam demonstrationem scientificam huiusmodi placitis adducere queamus. Et amicis frequenter ipsa re ostendimus, huiusmodi frigidis sermonibus vtenti, siue quemuis numerum laudare, siue reprehendere voluerit, procliue esse. Nam periculum est, ne eo stupiditatis veniant, qui huiusmodi nugãtur, vt cum vel de septimana, vel de alio quouis dixerint, non contenti solis huiusmodi ineptiis, addant Pleiadas septem & vtramque Vrsam ἑπτάστερον, id est septistellam: etenim sic nominant, immo & Thebarum ἑπτάπυλον, quasi dicas septiportarum meminerunt. At quid ad rem propositam spectat, si Pleiades septem sint; Dionem laterali morbo laborantem septimo die de morbo iudicium sustinuisse? etenim alias nono, alias decimo die crisim habuit. Quid autem similitudinis est, si septem Nili sint ostia, Theonem pulmonis vitio ægrotantem septimo die iudicatum fuisse? nam aliquando quarto, interdum quinto, morbi iudicium accepit. Verum, vt in aliis omnibus duplex vitii cuiusque ac prauitatis natura est, excessus & defectus: ita hic quoque nonnulli eos, qui veritatem de septimana dicere conantur, prorsus auersantur, quippe qui sermonem quemlibet summo odio prosequuntur: nonnulli in tantam nugacitatem incidunt, vt etiam ea, quæ ad rem nihil pertinent, commemorent: vtrique Vrsæ, inquiunt, septem stellæ sunt; primum sane verum non est, sed hoc extremam eorum inscitiam coarguit. Esto iam verum, sed neque Bootes, neque qui ipsas Vrsas transit Draco, septem stellas obtinet. Pari modo nec Corona, nec Ophiuchus, nec Cancer, vel Leo, nec omnino vllum ex duodecim signis, in quibus Planetæ feruntur. Etsi illa terrena exornare, atque etiam disponere non Astronomis modo, sed etiam Philosophis clarissimis in confesso habetur. Quamobrem nec recipiendi sunt nugatores, nec cogendi, qui huiusmodi speculationem semper refugiunt.

Etiam-

Etiam si Galenus vires nullas inesse numeris acerrime & obstinate asseueret, sunt nihilominus hac nostra tempestate complures, qui numeris non postremas vires tribuunt: quorum coryphæus est Augerius Ferrerius, qui existimat Hippocratem dies suos criticos in numerorum doctrina Pythagorica fundasse: vnde in opusculo suo de diebus decretoriis ita scriptum reliquit: Quapropter cum Galenus numerorum vim deridet, se ipsum & Hippocratem deridere videtur; & alibi. Ego vero quantum per experientiam cognoscere potui, deprehendi morbos esse aliquos, qui dies criticos ex arithmetica Pythagoricaque ordinatione imitentur; alios qui Lunæ motum sequuantur. Vides ergo quantum tribuat numeris Ferrerius, qui cum satis apte, non autem superstitiose, vt alii nonnulli, de hac materia scripserit, non est quod diutius hisce immoremur; & qui hanc numerorum rationem curiosius inquirere volent, dictum Ferrerii libellum de diebus decretoriis adeant; qui licet probabilius argumentis demonstret dies nō nullos criticos rationem numerorum Pythagoricam sequi, sum tamen ego istius opinionis, dies potius intercidentes (vt Medici dies illos intermedios solent appellare) hanc numerorum rationem imitari, quam dies decretorios & iudiciarios.

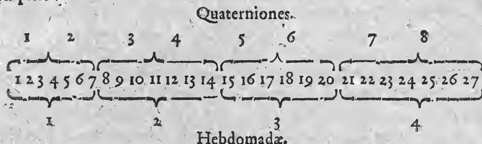
CAP. XII.

Quæ hactenus monstrata sunt, & cur quaterniones aliqui cæteris necessario iungantur, aliqui separentur.

A ME itaque veritatem ipsam, quantum homini licet, inuentam esse puto: quam quidem & Hippocrates prius cognouerat, sicut & præscriptis verbis indicauit: vulgare autem Medicorum genus præ segnitie ea subticuit. Enimuero nec aliud quippiam ab Hippocrate frustra scriptum inuenio, nec illud, quod vlla horum computatio totis diebus fieri nequit. Atque principium non Astronomicis tantum, vel naturalibus Philosophis, sed agricolis quoque, & nautis, hominibusque omnibus receptum assumi, Lunam videlicet terrestrem plagam, veluti hyparchum quendam magni Regis Solis, gubernare. Huiusce circuitus dies decretorios sequi monstrauimus: ad hæc coincidentium dierum causas indicauimus: item, cur tres septimanas ad vigesimum, non ad vigesimum primum potius Hippocrates voluerit deducere. Cæterum his demonstratis nullum adhuc negotium est inuenire, quare primam septimanam à secunda separet, hanc autem tertiæ coniungat. Neque enim secundam primæ, crisi ad quartumdecimum diem perueniente, coniungere ratio postulabat, neque tertiam à secunda remouere, cum vigesimus magis, quam vigesimus primus iudicia excipiat. Quoniam vero inter septimanas ipsas duæ quidem primæ separantur, tertia vero copulatur, perspicuum est quaterniones quoque nonnullos necessario coniungi, alios separari. Itaque secundus quaternio & primus coniungentur, quod vnius septimanæ primæ bifariam di-

uisæ particula vterque sit: tertius à secundo disiungetur, quoniam & septimana secunda à priore separata est. Tertius autem quarto copulabitur, quoniam secundæ septimanæ vterque particula est. Hic itaque rursum quartus propter tertiam septimanam secundæ coniunctam, quinto copulabitur: Adiungetur etiam sextus quaternio quinto, in decimoseptimo die, tanquam tertiæ septimanę pars vterq; existens.

Repetit Galenus nunc ea, quæ in superioribus capitibus dixerat, Lunam scilicet tanquam Solis vicariam, terrestrem hunc mundum gubernare, eiusque circuitum dies Decretorios sequi, quod hi secundum septimanas procedant, licet ipsæ septimanæ integros dies septem non complectantur, quemadmodum supra in 9. cap. demonstratum est, vbi septimanam de mente Galeni definiuimus esse dierum 6. horarum 17.½. quo fit vt ipsæ septimanæ non sint omnino distinctæ sed implicatæ. Enimuero licet prima septimana separetur à secunda, cum non deficiat ab integris diebus septem nisi horis 6 ½. attamen secunda non potest esse distincta à tertia: quia cum desinat ipsa secunda post dies 13. & horas 11. dies illa decimaquarta, in quam desinit, cum non sit absoluta, euadit simul principium tertiæ hebdomadæ. Qua autem ratione id à Galeno acceptum fuerit, explicauimus capite superiore. Præterea eodem modo in quaternionibus, hoc est in diebus indicatiuis, qui secundum numerum quaternarium proficiscuntur, idem obseruatur à Galeno, vt scilicet naturam sequantur ipsarum hebdomadarum quas secant; quod melius ex subiecta figura cognosces, quam longa verborum copia, vbi series quattuor hebdomadarum, & octo quaternionum in mense Galenico conspicies.

Contra hanc hebdomadarum Galenicarum & quaternionum rationem disputat Federicus Chrysogonus capite quinto de Prognosticis ægritudinum per dies criticos: quem qui volet adeat.

Cap. XIII.

Quis proprie acutus morbus, quis tardus, quis breuis, quis longi temporis dicatur.

QVAPROPTER ad bonam victus rationem instituendam vtilissimum est iudicii tempus præcognoscere: num vero acutum, vel diuturnum, vel alio modo, morbum nominare conueniat, qui vigesi-

gesimo die, verbi gratia, iudicandus est, id nihil ægro præsidii affert: potest enim quispiam ne locutus quidem, immo qui nec prorsus cogitauerit, qui nam ipse vocandus sit, probum victus modum ægro instituere, modo nihil ex aliis præterierit, quæ huc conferre videntur.

Iam sane veritatem simul & vtilitatem exposui, sophisticarum autem nugarum finis iam esto, post hæc ostendentibus nobis hoc in loco, quantum plerique Medici ea, quæ conueniant, ignorent. Putant enim acutum vocari morbum, qui celeriter iudicatur: contrarium huius diuturnum. At veritas non ita habet. Est siquidem morbus quidam breui tempore durans (Græci brachychronion appellant) non tamen omnino acutus. Huic contrarius est morbus diuturnus, vel multo tempore durans (Græce chronios vel polychronios, vel quomodocunque aliter quis vocare ipsum malit) acuto alia morbi natura nullum proprium nomen sortita, opposita est: idque merito euenit: nam acuti morbi (qui vt Archigenes quidem describebat, cum velocitate est periculosus: vt Hippocrates autem, cum febre continua euenit) accidens necessario erit, vt celeriter iudicetur. Etenim ex motus specie acutus nuncupatur. Quiescere autem celeriter ipsi est necesse, vt qui ad proprium finem properet: nam idem est celeriter moueri, ac ad terminum confluere. Erit iam omnino brachychronius, alia tamen atque alia ratione, & acutus & brachychronius dicetur: nam propter motus celeritatem acutus: quod vero diu morari is, qui celeriter mouetur, non potest, brachychronius appellabitur. At ei natura alia morbi coniuncta est: multæ siquidem febres diariæ ex frigore quodam vel adustione partium exteriorum, vel labore breui, vel vigilia, vel tristitia, vel ebrietate, vel ira, vel id genus similibus proueniunt, paruæ simul, & breues, & periculis prorsus vacuæ: atque nemo has, vel idiota, vel Medicus acutum morbum vocare consueuit. Itaque acutus à brachychronio morbo clare in his ipsis distinctus est: tardus autem cum polychronio, seu longo confusus est, quanquam non eandem notionem obtinet: siquidem acutus tardo, oligochronios, id est, exigui temporis, polychronio oppositus est. Omnis ergo acutus plane exigui temporis morbus est, & omnis diuturnus necessario tardus: non tamen, si breuis temporis, acutus statim est: neque si tardus, longi temporis. Proinde ex tali immutatione non admodum manifesta compluribus Medicis, non appellationes tantum, sed rerum quoque ipsarum dignotiones, confusæ fuerunt.

Totum hoc caput postremum Galeni Medicum est, & à nostro instituto alienum, quippe qui ab initio huiusce commentarii diximus nos ea tantum explicaturos, quæ ad rem nostram, hoc est, Astrologiam facerent: vt aliqua ratione Medicis in illa parum versatis subueniremus: quos nunc precamur ne sinistre interpretentur, quicquid à nobis hucusq; dictum est: & si per otium licet, euoluant etiam tractatum subsequentem ipsis præcipue scriptum; cuius præcepta si deinceps in arte Medica exercenda obseruarint, maiori certe cum gloria ac languentium commodo medicinam administrabunt.

IO. AN-

IO. ANTONII MAGINI PATAVINI MATHEMATICARVM IN ALMO BONONIENSI GYMNASIO PROFESSORIS,

DE

Legitimo Astrologiæ in Medicina vsu, liber Vnus.

PRÆFATIO.

ANtequam præcepta de Astrologiæ in Medicina vsu explicemus, necessarium nobis visum est, ut summatim prius ostendamus, quibus Astrologiæ partibus Medicus in primis indigeat. Primum itaque temperaturam nati, cuius ipse Medicus curam gerit, debet inuestigare; quam licet à posteriori, ex præceptis Medicis facile queat cognoscere, tutius tamen fecerit, si coniecturis Medicis ac Physicis adiunxerit etiam causas cœlestes à genitura nati dependentes. Deinde conducit vt à cœlesti Planetarum constitutione ab initio nascendi cognoscat, quibus morbis ac malis à natura natus subiiciatur. Tertio conuenit, vt animaduertat prorogatores vitæ, qui tunc cum in hanc lucem emergit, dominium susceperunt, & an robusti sint ac fortes, an vero debiles, ac quousque possint vitam Astrologicis coniecturis producere siue sustentare, necnon etiam quibus temporibus seu annis nati impingant in loca anaretica, seu infausta, & quæ mala vel ægritudines illis temporibus sint allaturi. Quarto momentum temporis, quo aliquis in aduersam valetudinem incidit, à Medico diligenter obseruandum est, ex quo non solum causam ægritudinis ac eiusdem essentiam (si figuram cœlestem ad dictum momentum constituerit) edíscet, verumetiam de longitudine vel breuitate morbi, ac de termino eiusdem vel ad mortem vel ad salutem certior fiet. Quinto diligens cura adhibenda est, vt dies criticos Medicus cognoscat, sic enim statim à morbi initio de diebus vel infaustis, vel salutiferis iudicium ferre poterit. Sexto & vltimo dies ad exhibenda pharmaca magis idonei seligendi sunt, ne tempore incongruo & ægro aduersanti ægritudinem potius promoueat, quam subleuet. Porro infinitas aliorum, qui hanc Astrologiæ partem tractauerunt, ineptias

ptias ac superstitiones hic missas facimus: quorum omnium errores persequi tædiosum foret, nobis suffecerit ea tantum adferre, quibus Medicus necessario indiget, & quæ cum ratione naturali congruunt. Neque est quod sinistre aliquis interpretetur, arbitrari me necessarium esse, vt Medicus genituram nati, vel ægri suæ curæ commissi inspiciat & examinet: id enim reliqui omnes, tum Medici, tum Astrologi, qui hac de re egerunt, faciendum esse censuerunt; necnon & Galenus capit. 6. 3. lib. de diebus decretoriis (quem nos Commentario Astrologico illustrauimus) innuit, vt genituræ ratio habeatur. Vnde non est, quod Medicorum aliqui cauillentur, Astrologiam à Sacrosancta Ecclesia condemnari: ideoque boni Christiani officium esse eandem non solum aspernari, sed cane peius & angue fugere. Nam licet merito & sanctissime à Sancta Matre Ecclesia prognosticationes & iudicia natiuitatum circa actiones humanas, quæ à voluntate nostra, & libero arbitrio dependent, condemnentur; nequaquam tamen illa hanc Astrologiæ partem, quæ ad sanitatem humani corporis facit, Medico interdixit. Interesse autem Medicorum, vt temperamentum nati cognoscant, vt tempus ægritudinis successuræ præuideant, vt quibus maxime malis natus expositus sit, addiscant, nemo est qui nesciat. Nisi enim illa diligenter inuestigarent, non possent temperamentum nati ita accommodare, vt ægritudini venturæ ferendo esset, nemo enim sane mentis negauerit, posse contrariis medicamentis naturam hominis ita disponi, vt morbum superuenientem facilius ferat. Taceant igitur, qui non veritatis, sed calumniandi causa in hanc scientiam profano ore debacchantur, & Medici ad studium hoc, à quo maxima gloriæ ipsorum pars dependet, alacriori imposterum animo accedant.

INDEX
CAPITVM LIBELLI
DE LEGITIMO ASTROLOGIÆ IN MEDICINA VSV.

Cap. I.

CAPVT I.

De temperamento corporis ex conſtitutione Planetarum in geneſi nati cognoſcendo.

COMPLEXIO, ſeu temperamentum hominis eſt cognita mixtura quattuor primorum & naturalium humorum noſtri corporis, ſanguinis ſcilicet, pituitæ, atræ bilis, ſeu melancholicæ, & flauæ bilis, ſeu choleræ, ſecundum tamen harmoniam ſpecificam, vt vnus ipſorum humorum cæteris ſecundum magis, vel minus prædominetur. Quod ſane hominis temperamentum, vt eſt in ſingulis diuerſum, propter multiplicem ac variabilem aſtrorum poſitum, ita in vnoquoque aliis etiam de cauſis, quæ ſunt parentum varia affectio, educatio, victus ratio, & loci, vbi natus degit, natura, poteſt aliquam variationem ſuſcipere. Verum noſtri erit inſtituti cœleſtes tantum cauſas perſequi; qua in re Ptolemęi ac probatiſſimorum Aſtrologorum veſtigia inſequemur.

Primum itaque pro diiudicanda nati temperatura duo Zodiaci loca in geneſi eiuſdem præcipue ſunt obſeruanda, horoſcopus ſcilicet ſeu gradus aſcendens, & locus Lunæ; ſed primas ſigno horoſcopanti merito concedimus, ea tamen lege, vt non ſolum illam Zodiaci partem, quæ in linea Horizontali ortiua tempore geniturę emergit, ſed totum illud ſpatium, quod inter Horizontem ipſum, & ſecundæ domus cuſpidem eſt, ſolicite examinemus, plus ſemper virium partibus horoſcopi viciniorib⁹, quam remotioribus tribuentes. Tum vero & diſpoſitores dictorum duorum locorum, qui ſunt horoſcopi & loci Lunæ domini, ſunt attendendi. Ac denique tum Planetarum, tum etiam ſtellarum fixarum habitudo ad dicta loca & ad ipſos diſpoſitores eſt perpendenda, vt ſcilicet præ reliquis obſeruemus illos maxime Planetas, qui horoſcopo adſunt per præſentiam; hi enim cæteris ſunt valentiores, potentioreſque in huiuſce rei ſignificatione; & ſic etiam eos qui Lunæ corpore coniunguntur; tum vero & illos qui cum horoſcopo tum Lunæ radio aliquo copulantur. Sed & ſtellæ fixæ, quæ cum dictis locis ſub eodem circulo poſitionis cooriuntur, ſunt examinandæ, nec qualitas tum quadrantis Lunaris ad Solem, tum quadrantis annui, in quo ſcilicet Sol verſatur, eſt prætereunda. Sol namque in quadrante Verno caliditatem ac humiditatem, in Æſtiuo caliditatem & ſiccitatem, in Autumnali frigiditatem & ſiccitatem, in Hyemali denique frigiditatem & humiditatem conferre ſolet. Ex his

enim

enim omnibus summa cum diligentia accurateque discussis, qualitates, in temperatura nati prædominantes, facillime colligemus. Et si contigerit, vnum aliquem Planetam plura præ cæteris obtinere suffragia, ille profecto plus et reliquis in hac qualitatum significatione poterit, ideoq; augenda semper ac multiplicanda sunt eiusdē testimonia, perinde ac si duo vel plures essent Planetę eiusdem naturę. Porro malefici Planetæ dictis locis, vel consentientes vel prædominantes, tum corpore, tum nociuis radiis, noxias etiam qualitates, & distemperiem (quod illorum est ingenium) in complexione nati solent excitare. Simplices autem singulorum Planetarum significationes in hac materia, ex Ptolemæi doctrina, sunt huiusmodi.

Saturnus Orientalis, vel fixa de eius natura, humidiorem & frigidiorem dat temperaturam; Occidentalis vero humidiorem.

Iupiter vel Venus Orientalis, vel fixa eiusdem naturæ crasim magis ad calorem & humorem declinantem adfert; Occidentalis vero humidiorem.

Mars Orientalis, vel fixa Martia calidiorem & sicciorem temperaturam facit, sed Occidentalis siccam.

Mercurius Orientalis vel fixæ ipsius naturæ tribuit complexionem magis ad calidum accedentem, & Occidentalis sicciorem.

Iam si aliquis horum Planetarum Lunæ configurabitur, faciet illa generaliter temperaturam viuidiorem & robustiorem; sin Soli, caliditatem & siccitatem pro sua natura ille tribuet, licet aliter operetur respectu quadrantis, quem in Zodiaco tenet, Luna autem peculiares donat qualitates pro situ suo erga Solem: nam in prima quadratura à coniunctione frigidum, & humidum temperamentum efficit, in secunda calidum & humidum, in tertia calidum & siccum, in quarta vero seu vltima frigidum & siccum. Correspondent enim hi quattuor Lunæ quadrantes, totidem anni quadrantibus, prout diximus in Commentariis capitis quinti libri tertii de diebus Decretoriis Galeni, id quod à Ptolemæi doctrina non dissentit.

Sed & Planetarum qualitates plurimum à signis, in quibus hærent, alterantur; vt, si verbi gratia Planeta calidus signum similiter calidum obtinuerit, qualitas illius ad calidum magis cooperabitur, si frigidum calore eiusdem plurimum remittet, aduersante signi facultate naturæ ipsius Planetæ. Naturam autem signi à trigonorum ingenio proficiscentem potius, quam ab anni quadrantibus comprobo; signi enim natura, pro situ eiusdem in anni quadrante tunc consideranda est, cum Sol in eodem repertus fuerit. Quamobrem ex communi Astrologorum opinione Aries, Leo & Sagittarius, quæ trigonum igneum constituunt, calida erunt & sicca: Taurus, Virgo & Capricornus, terrei trigoni signa, frigida erunt & sicca: Gemini, Libra, & Aquarius signa aerea, calida erunt & humida: Cancer deniq; Scorpius & Pisces, signa aquea frigida erunt & humida.

Sunt itaque ex accurata contemperatione tot concurrentium simplicium testimoniorum eligendæ duæ illæ qualitates, tanquam per excrescentes seu præualentes numeros, quæ temperaturam nati propriam indicent, & in temperamento nati prædominium habeant. Cæterum dictis qualitatibus respondent crases ipsæ hac ratione: calido & humido respondet sanguinea, calido & sicco cholerica, frigido & humido phlegmatica, & denique frigido & sicco melancholica. Pru-

dentis itaque & circumſpecti Medici partes erunt coniecturis hiſce Aſtrologicis Phyſicas etiam indicationes adiungere, ſic enim tutius complexionem ipſam nati cuiuſcunque indagabit. Summa autem in contemperandis tot tamque diuerſis qualitatibus, induſtria & iudicantis ſagacitate opus eſt, eo quod huiuſmodi rerum adeo multipliciter ſeſe variantium exquiſitiones vix capiat humanum ingenium.

Cap. II.

De vitiis & morbis corporis in genere.

PTOLEMÆVS erudite ſane hanc materiam pertractat cap. 13. Tertij Apoteleſmatici, cuius veſtigiis & nos inſiſtemus.

Primo itaque diſtinguenda ſunt vitia à morbis, & vitia ſeu læſiones ſunt ſenſui patentes notæ, formam corporis deturpantes, quæ ſemel tantum, dum ſcilicet ab initio infliguntur, dolorem adferunt, ſuntque poſtmodum inſeparabiles: vt cœcitas, ſurditas, gibboſitas, aliaque huiuſmodi. Morbi autem dicuntur, qui, dum adſunt, vel continuos vel reciprocos dolores infligunt, & natura ſua ſunt ſeparabiles: & reciproci quidem illi appellantur, qui definitis temporibus recurrunt, vt ſunt aſthma, comitialis, podagra, aliaque huius generis: alij vero morbi, qui non habent definita acceſſionum aut receſſionum tempora, continui nominantur, & ſunt febres, morbi laterales, angina & ſimiles. Pro diiudicandis autem vitiis & morbis corporis, conſiderat Ptolemæus in genere duos Horizontis cardines, alterum Orientis, qui eſt prima domus, alterum Occidentis, qui eſt domus ſeptima, quibus adiungit domum ſextam aſcendenti inconiunctam, dicta enim Cœli loca corporis affectionum ſunt ſuſceptiua, quæ ſi à maleficis, vel ab altero ſaltem eorum, ſeu corpore, (quod nocendi vim habet maximam) ſeu radiis noxiis, oppoſitis vel tetragonis infecta fuerint, vitia & morbos corporis nato infligunt; eruntque hi effectus euidentiores, ſi luminaria vel ambo, vel vnum ſaltem in dictis locis reperiatur, à maleficis modo ſupradicto infeſtatum: neque magni intereſt, vtrum malefica ſtella luminari coniuncta, ipſum vel præcedat, vel ſubſequatur, dummodo illa ſit in cardine vel ſexta domo; magis tamen obeſt ſuccedens Planeta quam antecedens. Iam vero qualitatem futurarum affectionum indicabit natura, tum ipſorum luminarium damnatorum, tum vero maleficorum damnantium, necnon & his configuratorum Planetarum (Planetæ enim ſpecies & cauſas ſymptomatum aperiunt) & ſignorum in Horizonte vtroque afflictorum. Ex his enim omnibus eruemus locum in corpore humano decretam impreſſionem ſuſcepturum; ſicque cognoſcemus, ſitne pars illa corporis aut læſionum, aut morborum, aut denique vtriuſque generis calamitatum capax. Vbi & hoc animaduertendum, maleficos orientales læſiones, occidentales morbos ſolere infligere; potentiores enim ſunt dum orientales à Sole ſunt, hoc eſt, dum ante Solem oriuntur, debiliores vero ſeu minus potentes, dum ab eodem ſunt occidentales, hoc eſt, dum poſt Solem occidunt. Porro corporis totius partes tum ſignis Zodiaci, tum duodecim Cœli ſtationibus hac ratione aſcribuntur.

Aries & Prima domus	habet caput, faciem, oculos, aures, & morbos, qui in capite generantur, ac præeſt choleræ.

Taurus & Secunda domus	præeſt collo, ceruici, gutturi, & melancholico humori.
Gemini & Tertia domus	tenet humeros, brachia, ſcapulas, manus, mamillas & ſanguini dominatur.
Cancer & Quarta domus	pulmonem notat, pectus, epar, coſtas, ſplenem, & ſalſo phlegmati præeſt.
Leo & Quinta domus	dominatur ſtomacho, ventriculo, cordi, dorſo, lateribus, diaphragmati, & cholerico humori.
Virgo & Sexta domus	ventrem habet & inteſtina, ac melancholiam parit.
Libra & Septima domus	lumbos, vmbilicum, renes, veſicam, femora, & inferiora ventris indicat, ac ſanguini præeſt.
Scorpius & Octaua domus	obtinet inguina, pudenda, veſicam, anum, ac phlegmati dominatur.
Sagittarius & Nona domus	coxis, natibus, femoribus ac choleræ præeſt.
Capricornus & Decima domus	poplites, & genua denotat, ac melancholicum humorem ciet.
Aquarius & Vndecima domus	crura, tibias, ac fibulas indicat, ac ſanguinem habet.
Piſces & Duodecima dom⁹	talo & pedibus, ac phlegmati dominatur.

Saturnus præterea habet ex ſenſibus auditum præcipue auris dextræ, ex virtutibus retentiuam, ex humoribus atram bilem, ex complexionibus melancholicam ſeu frigidam & ſiccam, ex partibus ſeu membris humanis ſplenem quæ eſt receptaculum atræ bilis, aurem dextram, oſſa, veſicam vrinæ, dentes cum cartilaginibus & ligamentis.

Iupiter dominatur ex ſenſibus tactui, ex virtutibus principalibus naturali, participante tamen Venere & Luna, & etiam vegetatiuæ, & ex minus principalibus ſeu adminiſtrantibus digeſtiuæ, ex humoribus ſanguini, ex complexionibus calidæ & humidæ, ex membris ſeu partibus hominis, hepati, ceu iecinori quod eſt officina ſanguinis, carni, ſanguini, venis, & pulſui.

Mars gubernat ex ſenſibus auditum ſiniſtrum, ex virtutibus iraſcibilem & attractiuam, ex humoribus flauam bilem & ſanguinem inflammatum, & complexionibus cholericam, ſeu calidam & ſiccam cum exceſſu, ex partibus hominis fel quod eſt receptaculum flauæ bilis, renes, inteſtina, ſedem ac ſiniſtram aurem.

Sol regit ex ſenſibus viſum, maxime oculi dextri, ex virtutibus vitalem potentiã, & attractiuam ex humorib. choleram, remiſſam ex complexionibus calidam & ſiccam moderate, ex membris hominis oculum dextrum, cor, arterias addito ſanguine in eis contento, & dextram hominis partem.

Venus præeſt ex ſenſibus odoratui guſtuiq;, ex virtutibus appetitiuæ, & cum Luna augumentatiuæ, & cum Ioue generatiuę, ex humoribus phlegmati naturali, ex complexionibus phlegmaticæ vicinæ temperamento, ex membris humanis vaſis ſeminariis, & ſemini, pudendis vtriuſque ſexus, venis, clunibus, colo, naſui, propter odoratum, labiis ob voluptatem, vmbilico, lumbis & ventriculo.

Mercurius præest ex sensibus phantasiæ, memoriæ, & sensui communi, ac præterea sermoni, intellectui, menti & rationi, ex virtutibus seu facultatibus animali, ex humoribus melancholiæ adustæ, ex membris humanis pulmoni (cuius officium est spiritum trahere, corq; & reliqua membra sua anhelatione refocillare, inseruit etiam loquelæ plurimum) linguæ & omnibus instrumentis vocis, manibus, digitis, neruis & lieni.

Lunę respondent ex sensibus visus, præcipue vero oculi sinistri, & ex parte gustus, quod is maxime necessarius est nutritioni, ex facultatibus naturalis, quam gubernat vna cum Ioue & Venere, ex virtutibus expulsiuæ, ex humoribus phlegma, seu pituita addito sanguine menstruo, quod & ille pituitosus etiam est, ex complexionibus phlegmatica seu frigida & humida, ex partibus corporis cerebrum, oculus sinister, guttur, ventriculus & sinistra omnia.

Sed nunc ad particulares læsiones ac morbos accedamus, prout Medico inseruire possunt. Et læsionum quidem duo sunt genera, aliæ enim sunt grauiores, vt cæcitas, sterilitas, claudicatio: aliæ vero leuiores, & ad cutim ac carnē solum pertinentes, vt vitiligo, lepra, impetigo & lentigo. De claudicate autē gibbositate, linguę impedimentis, aliisq; huiusmodi nullus nobis erit sermo, quorum cognitio ad Astrologos potius, quam ad Medicos pertinet; de quibus qui erudiri volet, Ptolemæum aliosq; scriptores passim de his agentes consulat.

CAP. III.

De cæcitate & visus debilitate.

PTOLEMÆVS quinq; constellationes ad oculorum læsionem pertinentes recenset; quarum quattuor primæ alterius tantum oculi infortunium præsagiunt, quinta & vltima vtriusque.

Et prima quidem est, cum Luna fuerit in memoratis centris primæ vel septimæ, vel etiam in sexta domo, Soli coniuncta, vel eidem è diametro opposita.

Secunda cum Luna fuerit in iisdem locis & Solem quadrato aspiciens applicet ad Stellas fixas nebulosas siue in Zodiaco, siue extra Zodiacum, dummodo cum illis qui extra Zodiacum sunt reperiatur in eodem circulo positionis. Sunt autem stellæ nebulosæ illæ omnes, quas iam secundum Tychonis calculum ad annum Domini 1600 vel secundum Copernicum in iis, quas Tycho non obseruauit, referemus.

Pleiades seu Vergiliæ, quæ occupant in longitudine à grad, 23, 30. ♉ vsq; ad gr. 24. 47′. cum latitudine gr. 4. circiter Borea.

Præsepe seu nebulosa in pectore Cancri, quæ est in grad. 1. 46. ♌ cum latitudine gr. 1. 14. Boreali. Aselli à primo gradu ♌ vsq; ad 3. 8′. ♌

Aculeus Scorpii gr. 19. 0′. ♐ cum latitudine Meridiana gr. 13. 20′. secundum Copernicum. Nebulosa sequens aculeum gr. 22. 36′. ♐ cum latitudine Meridiana gr. 13. 15. secundum eundem.

Cuspis sagittæ Sagittarii gr. 25. 56. ♐ cum latitudine 6. 30. Meridiana secundum eundem.

Coma Berenices à gr. 18. ♍ vsq; ad gr. 23. cum latitudine Borea à gr. 24 vsq; ad 28. Et nebulosa eius incidit secundum Copernicum in gr. 16. 16. cum latitudine gr. 30 Septentr.

His adduntur & aliæ quædam ſtellæ ad cæcitatem cooperantes, vt ſunt:

Nebuloſa oculi Sagitarii ex Copernico in gr. 6.3'6. ♐ cum latitudine gr. 0.4'5. Boreali.

Nebuloſæ in Capricorno à gr. 27. vſq; ad 30 ♑, cum latitudine circiter vnius gradus Borea.

Cingulum Orionis à gradu 17. vſq; ad 19.6'. ♊, cum latitudine Auſtrali à gradu 23.3'8. vſq; ad 25 2'1.

Γαλαξία ſeu Via lactea incipiens à gradu 20. ♊ vſq; ad 2. ♋ & ex parte oppoſita à grad. 6. vſq; ad 16. Sagittarii, ac denuo à gradu 24. eiuſdem Sagittarii vſque ad gr. 6. ♑.

Quibus omnibus addit Pontanus Linum Piſcium, & caput Arietis: in vniuerſum autem præter nebuloſas, reliquæ etiam omnes ſtellæ occultæ, quæ ſunt de natura Solis & Martis, vel Lunæ ac Martis ad oculorum læſionem conferunt.

Tertia Ptolemæi conſtellatio eſt, cum maleficus Orientalis Lunæ cardinali lumenque vacuanti in aſcenſione ſuccedit, hoc eſt cum maleficus ad Lunam motu quotidiano fertur, ita enim fit vt eam exſpectet in partibus proxime ſuccedentibus.

Quarta cum malefici cardinales ante Solem ſurſum motu vniuerſitatis feruntur, mane Soli prælucentes & validi.

Quinta cum malefici ad vtrumq; luminare memoratis modis reſpiciunt, idq; ſeu in vno eodemq; ſigno per præſentiam, ſeu in aduerſis per oppoſitionem, ita vt Soli ſint eoi, Lunæ vero heſperii.

Quibus conſtellationibus iam enarratis ſi ſtellarum fixarum etiam teſtimonium acceſſerit, longe peiores euadent ad oculorum infortunium ſignificandum. Vbi & hoc animaduertendum eſt ſuperiores conſtellationes etiam in aliis quam in prædictis angulis vires ad nocendum obtinere, licet debiliores producant effectus.

Debilem præterea viſum præſagit nodus Auſtrinus in horoſcopo abſq; beneficæ alicuius teſtimonio. Suntq; etiam complures à diuerſis Aſtrologis adducti aphoriſmi in hac materia, licet maiore ex parte confuſi & inordinati, & qui facillime ad ipſius Ptolemæi conſtellationes poſſunt reuocari.

Tempus autem, quo ſimilis oculorum læſio ſeu ægritudo acceſſura ſit, niſi à natiuitate adſit, ex directione luminarium ad Planetarum malum hoc decernentium radios colligemus. Sic ego multoties obſeruaui luminarium ad præſepe, & aſellos, aliaſque ſupra memoratas ſtellas, deuolutionem, oculorum diſcrimen attuliſſe, dummodo à radice infortunii adſit ſignificatio, & ſi non eſt à tempore naſcendi ſignificatio, nihilominus ex prædictis directionibus defluxus humorum ad oculos viſum pro tempore labefactantes adducunt, cito tamen tranſituros.

CAP. IV.

De ſterilitate & genitalium vitiis.

STERILITATIS indicationes ac leſiones circa genitalia vaſaq; ſeminaria ſumũtur præcipue ſecundum Ptolemæum & Aſtrologos à Veneris corrupto poſitu. Hæc enim ſi fuerit in aliquo ſæpe memoratorum angulorũ orientis ſcilicet ac maxime occidentis, necnon etiam in ſexto loco, & à Saturno per præſentiam,

vel diametrum, vel quadraturam, vel per mutuam locorum propriorum receptionem seu commutationem vitiata, Marte super eam eleuato aut in diametro constituto, tunc quidem fiunt viri steriles, & ob semen corruptum infœcundi, & pigri etiam, fœminarumque consuetudinem abhorrentes: mulieres vero infœlices experiuntur conceptiones ac subiectæ sunt abortionibus, & intempestiuis ac immaturis fœtuum deiectionibus, & hoc maxime vbi commemorata figuratio inciderit in ♋, ♍, & ♑, & Luna Orientalior, Marte eidem proxime applicet.

Quod si iisdem sic stantibus accesserit etiam Mercurius, ita vt eidem Veneri vna cum Saturno copuletur per præsentiam, vel diametrum, aut oppositionem, aut mutuam propriorum locorum commutationem, qui sic nascuntur euadunt eunuchi, vel androgini, vel ex genitalium meatuum concretione læsi.

Præterea sic iisdem si sese habentib. Sol quoque eidem Veneri, iuxta aliquem modorum de Saturno, & Mercurio memoratorum, configuretur, sintque luminaria, & Venus masculescentia, & Luna marcescens, & malefici planetæ in partibus subsequentibus succedentes, tunc quidem ex huiusmodi constitutione viris pudenda præcidentur, eruntq; in eis insignes læsiones; atq; hæc calamitas magis sæuiet, si Venus in Ariete aut Libra constituetur. Fœminæ vero euadunt infœcundæ ac steriles. Et qui sub tali constitutione nati fuerint, oculorum etiam læsionibus erunt obnoxii ob luminarium deprauationem.

Iulianus Ristorius ait se obseruasse, Venerem à Saturno commaculatam semper sterilitatem adferre, ita tamen vt vel ambo vel Venus sola in signo sterili reperiatur.

Porro huc pertinent aphorismi nonnulli, quos iam opponimus. Venus in sexta propter loci malignitatem semini genitali obest, vnde viros efficit frigidi coitus, & plerunque steriles, mulieres vero ex partu laborantes, & quæ partum immaturum edunt, suntque hæc mala eò maiora, quo ipsa Venus magis à maleficis infortunabitur

Venus in occasu & vespertino exortu, Saturno ex culmine Cœli quadrangulata, non minus viros, quam mulieres frigidi efficit coitus.

Venus in decima Saturno partiliter per corpus aut inimico radio copulata, & in Lunæ quadratura vel oppositione, sterilitatis indicium non leue affert.

Venus in dignitate Martis inuenta, siue in ortu, siue in Cœli culmine, in diametro, vel tetragona configuratione, vel etiam antiscio maleficorum domicilium permutantium, spadonem fore, qui sic nascetur, indicat.

CAP. V.

De vitiligine, lepra, impetigine, aliisq; leuioribus vitiis.

QVANDO Luna vel dominus horoscopi in memoratis locis primæ, septimæ, vel sextæ infestantur à maleficis & decurrunt per partes notis cardinalib. proximas, tunc quidem secundum Ptolemæum accident leuiores cutis, carniumque extremarum læsiones; Ac vitiligini quidem erit obnoxius natus, si Luna vel horoscopi dominus circa proximas Arietis partes versabitur; est aũt vitiligo vitiũ leuissimũ solã cutem defœdans; sed si prope Autumnale signũ, hoc est circa Librã dicti significatores fuerint, lepra, hoc est squamosa scabie, diuexabitur. Iam vero circa

circa tropicum æstiuum seu Cancrum producit dicta constitutio impetiginem, estq; id vitium grauius, calorem enim pilorum immutat, ac radices in carne profundiores agit. Deniq; prope hybernum signum, hoc est circa capricornum, lentiginem, hoc est maculas subrufas lenti similes adducit.

Sed nunc aphorismos aliquot ad hanc rem facientes proferamus.

Mercurium in sexto loco Lunæ crescenti copulatum vitiosas decernere ægritudines, & corpus nati albis maculis infectum iri, neoterici quidam tradiderunt.

Mars in trizodia aquea oppositus Lunæ impetiginem denunciat.

Luna in diametro Saturni, in Tauro vel Scorpione, nulla benefica radiatione intercedente elephantiæ vitium ob corruptum sanguinem nato comminatur.

Luna in trizodia aerea à Marte impedita, nisi beneficorum auxilio subleuetur, putredinem ac lepram infligit.

Luna in aquea triplicitate à Saturno infecta, absq; fortunæ aspectu lepram albam, podagram, vel cancrum significat: & si infortunæ simul in aqueo trigono Lunæ copulabuntur, decernent morpheam, scabiem, vel alopeciam.

Saturnus in signo aqueo, & in sexta à Sole combustus, leprosos efficit, & in septima dat fistulas & cancros in pudendis.

Sol in sexta Saturno per diametrum in signis maleficis oppositus paralysim comminatur.

Luna cum Saturno & Marte in duodecima & Solis diametro neruorum resolutionem indicat.

Saturnus, & Mercurius coniuncti in octauo loco in genitura diurna calculo & vesicæ vitio laborantes efficit.

Cap. VI.

De Morbis in specie.

HVCVSQVE de læsionibus, nunc de morbis agendum, qui nato solent euenire, quando in constitutione supra capite 2. memorata malefici sunt à Sole occidentales, quod tunc debiliores sunt ad infligenda mala ob Solis ab iisdem elongationem; & à Luna orientales, quod tunc Luna ab illis defluat ac separetur.

Efficit autem Saturnus in genere, vt Ptolemæus ait, ventribus frigidos, ac valde pituitosos, & fluxione plenos, tenues simul ac valetudinarios, ictericos, dissentericos, tussientes & exspuentes, colicos & leprosos; & præter hæc fæminas ex vtero laborantes.

Et si Mercurius ei configurabitur, frigus Saturni augebit, facietque assiduam agitationem, ac humorum & fluxionum conturbationem, præcipue eorum quæ à capite descendunt, ac circa pectus, stomachum, guttur seu fauces tumultuantur.

Mars vero facit sanguinem expuentes, anhelosos seu ægre spirantes, scabiosos, sectionibus & vstionibus subiectos, vexationes continuas in abditis locis patientes, ob fistulas, hæmorrhoidas, inflammationes, vlcera ardentia & carnem depascentia: in mulieribus abortus, euulsiones fœtus, & corrosiones fœturæ inchoatæ.

Cum quo si Mercurius conspirauerit, augebit malam Martis significationem

cooperando ad deficcationes, quæ fiunt & cernuntur in exulceratione, depilatione, incrustationibus, apostematibus, erysipelatis, aliisque vlcerationibus feruentibus, & in lichenibus feris, id est cancris & gangrænis.

Particulare vero de morbis sumitur iudicium ex astrorum illos decernétium, & his confirguratorum naturis ad certas corporis partes relatis, quas indicant signa affecta, quæ in angulos vel sextam domum incidunt.

Peculiariter autem Cancer, Capricornus & Pisces, & in genere humi versantia & aquatica signa octauæ Sphæræ faciunt affectiones vlcerum depascentium, serpentiumq; & scrophularum aut pustularum ac lepræ, & his similium. Sagittarius vero & Gemini ad comitialem disponunt: & denique astra iam dicta in extremis dodecatemoriorum partibus seu signorum primi mobilis reperta circa membrorum extremitates ex humorum defluxu morbos decernunt, vnde in vniuersum oriuntur lepræ, podagræ, & chiragræ.

Sed & hic adiungendi sunt aliorum Astrologorum aphorismi, valde memorabiles ad morbos pertinentes.

Saturnus vel Mars in sexta aut duodecima, infortunans dominum sextæ, maxime si in sextam inciderit aliquod ex his signis ♑, ♒, ♓, debilitatem in partibus inferioribus significat, facitq; artheticos, podagricos, vel qui dolore iuncturarum cruciantur.

Maleficarum alterutra peregrina in septima significat infirmitatem in natibus & hæmorrhoidas, & multo magis si ambæ ibidem fuerint.

Dominus ascendētis in septima à malefico damnatus, vel natura sua maleficus existens, hæmorrhoidas vel morbos ani decernit.

Saturnus in horoscopo in opposito Martis, & Luna domina sextæ in septima infortunata, hemorrhoidas vel ani morbos promittit.

Sic Mars in Scorpione absq; aspectu beneficæ idem præsagit.

Dominus horoscopi, quicunque ille fuerit, in sexta domo constitutus, semper valetudinarium efficit, vt & dominus sextæ afflictus seu infœlix: qui si fuerit Saturnus, & à Sole aut Marte damnatus, vel Lunæ coniunctus corpus catharrosum & paralysi obnoxium decernit, interdum etiam hydropicos facit, vel assiduo vrinæ fluxu laborantes, vel scabiosos aut podagricos, pro natura signi quod Saturnus obtinuerit. Sin vero Mars fuerit debilis, vel à Sole combustus, vel alioquin impeditus febres acutas aut tertianas & combustiones decernit, præcipue in signis igneis; in aqueis vero dysenteriam aut fluxum alui periculosum.

Iupiter in sexta infœlix seu damnatus, inflammationem hepatis, rubedinem faciei, aut pustulas in ea decernit.

Sol dominus primæ in sexta, vel dominus sextæ à maleficis afflictus & debilis, facit cardiacas passiones & tremorem cordis.

Venus ita se habens debilis vel à maleficis afflicta, stomachi imbecillitatem adfert, & mulieribus matricis passiones, & difficultates partus, aliaq; similia.

Luna eodem modo posita, & à Saturno afflicta, cholicas plerumque passiones, tormina ventris, & dolores intestinorum, præsertim in Virgine aut Libra decernit.

Cæterum hic animaduertas oportet, in memoratis omnib. læsionum & morborum significationibus, quod si beneficorum aliquis affulserit vel luminaribus,

vel maleficis morborum auctoribus, ita tamen vt non sit à maleficis suppplosus vel in eorum potestate, dictas læsiones futuras mitiores, & morbos facile sanabiles; at si beneficæ nullam opem tulerint, magis isthæc mala sæuient.

Cap. VII.

De vitæ prorogatoribus, & locis prorogatoriis.

DIIVDICATVRO ex Ptolemæi & probatissimorum Astrologorum doctrina de vitæ temporibus sciendum est, quinque esse in figura cœlesti loca aphætica seu vitæ sustentatiua, in quibus necesse est vt aphæta, qui vitam debet decernere, reperiatur, suntque singula hæc loca cum horoscopo, qui maximam cum nato conuenientiam habet, radio aliquo colligata: vt domus decima seu Cœli culmen, quod cæteris locis potentius est, & ab horoscopo tetragono radio dissidet: Horoscopus seu ascendens, id est prima domus, quæ post cœli culmen cæteris præstat: vndecima domus quæ hexagono radio intuetur, ascendens septima domus quæ oppositis, & denique nona quæ trinis radiis primam domum aspicit, estque nona domus cæteris omnibus in significanda vitæ gubernatione inferior ac debilior. Iam vero vnaquæque domus exordium capit quinque gradibus æquinoctialibus ante cuspidem seu centrum suum, & desinit gradibus viginti quinq; post cuspidem. Cæterum excluditur domus octaua à vitæ gubernatione (quæ quod supra terram extet, videri posset admittenda) eo quod contrariam vitæ actionem habet, morti enim significat, & nullo cum horoscopo vinculo seu radios copulatur: sic duodecima licet ipsa etiam supra terram sit, vitam tamen largiri nequit, quod horoscopo inconiuncta sit, & quod planetæ iam iam ab Horizonte emergentes & in duodecima constituti à terræ vicinæ humoribus impediti, vires suas maxime vitales diffundere nequeunt. Reliquæ autem domus omnes subterraneæ, sola prima excepta, quæ ortui proxima est, à vitæ significatione excluduntur.

Vt autem gubernator seu aphæta est vel Sol, vel Luna, vel Horoscopus Regionis, vel Horoscopus Lunaris, vel etiam quicunque alius Planeta, qui deficientib. luminaribus dominium vitæ iuxta conditiones iam exponendas, adeptus fuerit. Eligendi vero sunt vitæ sustentatiui hisce rationibus.

In genitura diurna præferendus est Sol, si ille in aliquo dictorum locorum hylegialium reperietur; sed si idem octauam fortasse vel duodecimam obtinuerit domum (quas domos supra tanquam non vitales reiecimus) tunc Lunam assumemus: quæ si nec ipsa locum hylegialem possederit, recurremus ad illum Planetam, qui in loco vitali repertus, tria minimum suffragia seu dignitates ex quinque quæ sunt domus, altitudo, trigonus, finis, & irradiatio, in his tribus locis conditionis diurnæ obtinuerit, nempe in loco Solis, in loco coniunctionis genituram præcedentis, etiamsi proxime antecesserit oppositio, & in horoscopo Regionis, qui ad Solem, dominum scilicet temporis refertur. Quod si neque talis Planeta pro vitæ gubernatore haberi poterit, tunc tandem horoscopum seu gradum ascendentem accipiemus. Verum cum non raro possit euenire, vt plures in genitura diurna sint aphætæ, vt ambo luminaria & Planetarum vnus, tunc quidem præferemus luminarium illud, quod maiorem habuerit prærogatiuam, tum respectu loci hylegialis, tum signi in quo versatur, & quod conuenientiori radiatione cum beneficis copulabitur. Nonnunquam tamen postponemus lumina-

minaria Planetæ illi, qui trium locorum ſupra memoratorum dominus extiterit, ſi is duas habeat conditiones, nempe vt ſit in potiore loco aphetico, quam ſint luminaria, & ſit dominus vtriuſque temporis, hoc eſt vt non ſolum tres dignitates in tribus locis conditionis diurnæ, ſed totidem etiam in tribus locis conditionis nocturnæ obtineat, in loco Lunæ ſcilicet, oppoſitionis præcedentis, & Lunaris horoſcopi.

In genituris nocturnis autem eligenda eſt primo Luna ſi obtinuerit aliquem locorum hylegialiũ: ſecundo Sol ſi fuerit in prima domo, hoc eſt in illis viginti quinq; gradibus, qui à linea, ſeu cuſpide horoſcopi pro prima domo numerãtur, dummodo Luna ſit in loco minus vitali. Tertio ſi vtraq; luminaria à vitæ dominio exciderint, illum præferemus Planetam, qui in loco hylegiali poſitus tria minimum obtinet ſuffragia in totidem locis conditionis nocturnæ, qui ſunt locus Lunæ horoſcopus Lunaris (qui conditionem Lunæ ſequitur) & oppoſitio præcedens, etiam ſi proxime natiuitatem coniunctio antecedat.

Quarto ſi nullus ex ſupradictis obtinuerit vitæ dominium, tandem vel horoſcopum Regionis aſſumemus, ſi proxime anteceſſerit natiuitatem luminarium coniunctio, vel horoſcopum Lunarem ſi oppoſitio. Poſtremo vero ſi neq; horoſcopus Lunaris ſit in loco ad vitam ſuſtentandam idoneo, extremum refugium erit ad horoſcopum regionis.

Atq; hæc eſt ſententia Ptolemæi de eligendo vitæ gubernatore primario ſeu præcipuo, cui adiungendus eſt aphæta ſeu vitæ dator ſecundarius vnus vel alter: vt exempli gratia ſit Sol ſecundum conditiones ſupra memoratas vitæ dator principalis, ſi Luna quoq; fuerit in loco vitali, eligemus eandem vna cum horoſcopo Regionis pro vitæ dominatoribus ſecundariis; ſed Luna exiſtente in loco ad vitam inhabili, ſolus gradus aſcendens ſecundarius erit vitæ dator; & ſic de reliquis etiam Planetis.

Cæterum hic etiam obſeruandum eſt, ſemper horoſcopum Regionis in gubernatione vitæ, & in decernendis ægritudinibus efficacem eſſe, quando per directionem ad infauſta Planetarum loca deuoluitur, etiamſi vel ambo ſimul luminaria, vel alterutrum eorum hylegialem poteſtatem obtineat. Quin immo & luminaria ipſa licet ſub terra ſint, vel in locis illis, qui ſupra terram extantes à vitæ gubernatione excluduntur, vt in octaua vel duodecima domo, valent nihilominus ad ægritudines ſignificandas, licet non ad vitam terminandam ex morte naturali; nam eo qui veraciter eſt vitæ ſignificator bene ſe habente, vita quoque nati firma perſiſtit ac ſalua, permanetque natus incolumis, etiamſi reliqui interea competitores patiantur maleficium. In genere autem locus ille, qui vitæ ſuſtentatiuus eſt, fortior eſſe debet, quocunque alio eorum, qui ad hanc dignitatem aſpirant. Neque hoc prætereundum eſt, geneſim eſſe valentiorem pro vita ſuſtentanda, quando plures habuerit aphætas, eoſq; validos ac robuſtos, tunc enim vita euadit etiam robuſta & diuturna; neque natus facile niſi ex valida cauſa decumbit, prout infra, vbi de directionibus agemus, referemus; neque enim vnicus ille tantum prorogatur, qui poteſtate reliquos opprimit, & qui in vita gubernanda pondus accipit, dirigendus eſt in cauſa vitæ, ſed & reliqua loca authentica, quæ de vitæ diſpoſitione aliquantiſper participant.

Quod ſi vero ſolus horoſcopus Regionis fuerit vitæ princeps, nec à maleficorum radiis infeſtetur, ſed à beneficis auxiliante radio adiuuetur, luminaribus in-

terim validis & à beneficis bene irradiatis, tum quidem vita etiam nati robusta ac longæua esse poterit, præsertim si ipsa Luminaria horoscopum benigne aspexerint: ac maxima quidem vis perdiu est Solis, noctu vero Lunæ.

At si aphetæ ipsi debiles fuerint, vita quoque nati debilis erit, quæ tamen longæua esse poterit, prout ipsi aphætæ tarde ad loca anæretica, de quibus paulo post differemus, delabentur. Solo autem horoscopo imperium vitæ sustinente, & luminaribus interea infœlicibus, ac inualidis, vita nati leuissima de causa sæpe sæpius abscinditur, atque eo magis, si & horoscopus ipse debilis fuerit ac male affectus.

CAP. VIII.

De locis, qui vitæ prorogatoribus occurruut, & anæretæ seu vitæ abscissores appellantur.

ANÆRETÆ, abscissores, seu interfectores vitæ in genere dicuntur ij, qui quoties significatori vitæ per directionem obuiam fiunt, vitam nati abscindere, vel saltem graui aliqua noxa sanitatem eius labefactare possunt. Duplicem autem directionem Astrologi cum Ptolemæo faciunt, sicut nos in Canone 42. nostrarum Tabularum Primi Mobilis seu directionum ostendimus; altera generalis est & legitima, quæ à Ptolemæo Actinobolia, seu vt aliis lubet, directa, vel in signorum consequentiam directio appellatur, atque hæc communiter omnibus dominatoribus, vbicunq; locorum in figura Cœli compertis, conuenit, fitque dum promissores, quos in negotio vitæ anæretas, vel abscissores vocant, ex partibus sequentibus ad significatorem vitæ vel alterius cuiuscunque rei accedunt, & ad illius Horizontem reducuntur, vnde ipse vitæ dominator in loco suo persistens exspectat perimentium inuasionem; altera directio particularis est, & conuersa, seu in signorum præcedentiam, & à Ptolemæo horiæa dicitur, quæ locum habet dominatore vitæ in quadrante Cœli descendente constituto inter Cœli culmen & Horizontem occiduum, & vnicum tantummodo interemptorem habet, gradum occidentis sc. de qua fusius egimus Canone 48. dictarum nostrarum Tabularum, vbi opin. nostram de praxi huius directionis, explosa Cardani ac Valentini Naibodæ sententia, attulimus, quorum postremus, Naiboda sc. in Commentariis suis supra Ptolemæi Quadripartitũ, in eãdem fusius ac prolixius scribit sententiam, quam in Commentariis supra Alcabitium attulerat; ac deniq; parum de hac Ptolemæi directione satisfactus, allatis nonnullis inconuenientibus, quæ ex eadem emanant, hisce verbis sermonem vniuersum concludit: Vnde forte non iniuria quis suspicari possit, ista quoque Ptolemęi adiectiua & ablatiua habere quandam perplexionem haud absimilem adiectionibus & ablationibus illis, quales Arabes suo Alcocodęo circa vitæ tempora colligenda assignarunt. Hęc ille. Atque vt ingenue fatear quod sentio, existimo ego additiones illas & ablationes in directione conuersa, inefficaces & vanas esse; simplicem tamen aphætæ descensum ad gradum occidentis effectum aliquem producere nequaquam ambigo; sed directio huiusmodi simplex nihil aliud est, quam horoscopi Regionis ad oppositum aphætæ deuolutio, eritque hac ratione vna sola directionum species.

Huius itaque legitimæ directionis interemptores dupliciter diuiduntur, alij enim sunt generales abscissores, qui vbicunque reperti fuerint, vim perimendi

retinent, & occidunt per se generaliter, licet non necessario semper, & hi sunt octo: nempe duo corpora maleficorum Planetarum Saturni & Martis, duo opposita eorundem, & quadraturæ tum dextræ tum sinistræ amborum: alii sunt interemptores speciales, qui per se generaliter non occidunt, nisi adhibita aliqua certa conditione, & hi sunt de sententia Ptolemæi, primo quidem maleficorum Saturni & Martis hexagoni & trigoni aspectus, accedentes ad naturam tetragoni respectu ascensionum Æquatoris; & quidem hexagonus, si inciderit in signa longarum ascensionum, in parte Cœli ascendente, adeo deprauatur, vt in naturam tetragoni degeneret; & trigonus in eadem parte ascēdente in signis breuium ascensionum, quadrati etiam ingenium suscipit. Sic in parte Cœli descendente, hexagonus in signis longarum descensionum, & trigonus in signis breuium descensionum in tetragonum deriuant. Nos autem magnificimus ipsas tetragonas radicationes perfectas in Æquatore sicuti docuimus in nostris directionum Tabulis Canone 40.

Secundo possunt etiam iidem aspectus maleficarum sextilis & trigonus interimere, etiamsi ab Æquatore non deprauentur, nec in quadrati naturam degenerent: vt si maleficus ille fuerit dispositor mortis, hoc est octauæ domus dominus, vel in eadem per præsentiā repertus, vel etiam in sexta aut septima domo positus: præterea si fuerit idem maleficus aphætæ inimicus vel ratione signi, vt quando ab initio aphæta & anæreta fuerint in aspectu opposito vel quadrato, siue in antiscio aut partibus inuicem imperantibus, & obedientibus: adhæc quando memorati aspectus, sextilis ac trigonus scilicet, cadunt prope antiscia tum primaria tum secundaria eorundem maleficorum: primaria autem antiscia sunt, quæ in eundem parallelum cum Planeta incidunt, & hæc proprie antiscia appellantur; secundaria vero, quæ cadunt in diuersos parallelos æquali spatio ab æquatore remotos, & aliter dicuntur imperantes & obedientes partes.

Plurimum etiam possunt iidem sextiles ac trini radii in genituris debilioribus in quibus vnus tantum, & debilis est vitæ significator, & non raro vitæ discrimen mortemq; etiam adferunt: iidem tamen aspectus in Æquatore assumpti licet interimere fortasse nequeant, grauem nihilominus noxam & periculum inferre abunde possunt.

Tertio habent & antiscia maleficorum vim inimicam ac hostilem, nec ægritudines solum ac externa pericula, sed mortem etiam quandoque inferunt, id quod nos ipsi sæpius experti sumus. Partes autem imperantes obedientesque, quas secundaria antiscia appellamus, malæ quidem sunt ac noxiæ, sed minus possunt, quam antiscia.

Hinc est, quod tetragonæ maleficorum radiationes, quæ circa medietates dodecatemoriorum fixorum incidunt, vt sunt ♉ ♌ ♏ & ♒ efficaciores sunt cæteris quadraturis, & certius mortem inferunt propter conduplicationem malignitatis, quod in dictis medietatibus etiam antiscia concurrant.

Quarto connumeratur inter abscissores quadratus proprius aphætæ cuiuscunque in Zodiaco, quam in Æquatore: nec non & sextilis eiusdem longus ac trinus breuis, ab Æquatore ita deprauati, vt quadrato sint viciniores. Aphætam autem intelligo quemcunque, qui hylegialem adeptus sit potestatem, siue is Sol fuerit, siue Luna, siue horoscopus Regionis, siue Lunaris, vel etiam quicunque alius Planeta, cui tale dominium cesserit.

Quin-

Quinto ponit Ptolemęus locum seu corpus Solis pro peremptore, si id Lunæ vitam sustentandi occurrerit. Neq; id caret ratione, luminaria enim distinguuntur sectis aduersariis. Verum enimuero etiam si corpus Solis Lunam perimat, tetragonus tamen eiusdem, seu diameter, siue etiam antiscium ægritudines tantum comminantur. Nec Lunæ solum obest Solis aspectus seu corpus, sed horoscopo etiam & cuicunq; alio vitæ significatori, tum vero maxime, si à radice Sol ipsi aphætæ aduersabitur, vel amicitiam contraxerit cum domo mortis, vel in eandem fuerit, vel etiam à maleficorum aliquo siue per præsentiam, siue per radium malignum diuexabitur.

Sexto Luna fit interfectrix tum horoscopo Regionis, tum Soli, secundum Auenesram, ob sectæ discrepantiam; dictus enim horoscopus Solis naturam sequitur. Quinimo idem ille asseuerat, Lunam infestis Solis imbutã radiis omnem alium significatorem perimere, maxime si octauæ domus dominium acceperit, aut in eadem præsens fuerit.

Septimo Mercurius potest etiam fieri anæreta, dum malefici naturam induit. Acquirit autem Mercurius ingenium maleficum, quando corpore vel radiis alicui maleficorum commiscetur, siue cum reperitur in eodem circulo positionis cum stella fixa violenta, aut est in malefici potestate, aut hostili radio dominatori vitæ configuratus, aut etiam in contrario signo suæ domus, aut altitudinis, aut etiam retrocedens.

Octauo nodi Lunares ac præcipue Austrinus, quem vulgo caudam Draconis dicunt, auctore eodem Auenesra, perimunt Lunam, non autem alios significatores; & constat experientia ipsum nodum Austrinum obtinere vim noxiam, & non solum Lunam sed etiam Solem, aliumve quemcunq; vitæ significatorem per directionem offendere.

Nono stellæ fixæ, quæ de maleficorum natura sunt, vim interemptricem obtinent, vt sunt Pleiades, Hyades, quarum præcipua est, quam dicunt Palilitium, seu Aldebaran, Hercules, Cor Scorpij, seu Antares, Caput Gorgonis, Bellatrix, Lanx Austrina, & aliæ nonnullæ de natura maleficorum. Tanto autem certius perimunt, quanto propius ipsi significatori occurrerint, respectu deuiationis ab Ecliptica, vt si fuerit vtriusque, tum aphætæ, tum fixæ, eiusdem affectionis & quantitatis latitudo, vel potius declinatio, tunc enim per eundem parallelum feruntur. Porro cor quoque Leonis, quamuis in cæteris causis, vt ait Naiboda, prosperitatem faciat, in causa tamen vitæ, propter caloris exuberantiam ad perimendum cõfert, id quod nos ipsi sæpius in pueris experti sumus, quibus dicta stella parum ab Horoscopo distabat, luminaribus extra loca vitalia incidentibus.

Postremo addunt tum Arabes, tum alii nonnulli scriptores superioribus omnibus alios adhuc interfectores, vt sunt termini seu fines Planetarum, quos & Ptolemæus considerandos esse præcipit, non quidem vt abscissores, sed prout hic vel ille Planeta dominium in illis obtinet, vt suo loco dicemus; deinde cuspides domorum seu stationum Cœli infœlicium, quæ sunt octaua, sexta, duodecima, & septima; his addunt domus quartæ cuspidem, si aquea sit & infortunata. Præterea etiam harum domorum dispositores vim perimendi obtinere volunt, quod incertum est, nec recentioribus Astrologis probatur. Cæterum cuspidem quartæ domus, quam imum Cœli, seu foueam Planetarum appellant, ad interimendum

dum

dum plurimum valere, vt permulti affirmant, obseruantibus manifestum fiet; atq; sic etiam dispositorem octauæ, aut Planetam in octaua compertum, maxime si is fuerit aliquo affectus infortunio; cui sententiæ subscribit Naiboda in Commentariis supra Quadripartitum Ptolemæi.

Sed & hoc coronidis loco est adiiciendum, nempe anæretas illos, qui alioquin in robusta ætate, & in validis genituris interficiendi vim non obtinent, in senecta tamen & genituris debilibus euadere satis efficaces ad perimendum. Sed nunc de conditionibus, quæ anæretæ, vt certius interimat, inesse debent, agamus.

Cap IX.

De distinctione malorum occursuum, qui vitæ prorogatoribus contingunt.

ENarratis hucusque abscissoribus vitæ simplicibus, restat vt explicemus, quæ directiones prorogatorum vitæ ad abscissores validæ sint ac efficaces ad vitam terminandam: quæ vero ad insultus graues inferendos: & quæ deniq; leui tantum ægritudine afficiant.

Supradicti itaq; interfectores, alicui vitæ significatori obuiam facti non semper absolute possunt interimere, sed tunc solum cum afflicti, seu male affecti fuerint, vt si directio incidat in terminos maleficorum, vel si illi successerint proxime radii alterius malefici, beneficis à loco interfectorio absentibus, vel si malefici inimicitiam cum aphæta seu loco interemptorio contraxerint, aut eiusdem loci dominium obtinuerint. Sic si maleficus, corpore significatori vitæ occurrens, validus à Sole fuerit & angularis, ac peregrinus, seu infortunatus deiectione domus vel altitudinis, validissimus erit ad perimendum.

Et si contigerit directio in loco malefici opposito, atque si ille proprio loco dignitate aliqua pollebit, tunc etiam potentissimus erit ad nocendum, eo quod loci peremptorii euadit inimicus. Sic etiam, si maleficus extiterit in aliqua suarum dignitatum, & occursus eius per tetragonum fiat in loco suæ deiectionis, maligna erit constitutio; vt si Mars fuerit in Ariete, & directio fit ad tetragonum illius in Cancro; vel contra, si fuerit cadens à dignitate, & directio fiat in loco suæ dignitatis, vt si Marte existente in Libra, occursus ad tetragonum illius fiat in Capricorno.

Sed & malefico dignificato occursus in loco, vbi ille dominatur, perniciosus est (minus tamen quam in supradictis casibus) vt si Mars Capricornum possideat, & tetragonus eius obuiam fiat significatori vitæ in Ariete. In vniuersum enim malum est, maleficum dominari in loco interemptorio: peius, si eidem erit inimicus; nam maleficis intense nocituris conuenit infortunium; minus vero nocituris, in proprio loco dominium; atq; hac ratione occursus corporeus malefici in propria dignitate constituti minus malus est, quam si idem esset peregrinus, seu cadens à dignitate: omnis enim Planeta domum seu altitudinem suam tuetur ac custodit, non autem euertit. Iam vero si supradictis conditionibus adsint & alia infortuniorũ testimonia, vt scilicet aphæta siue vitæ prorogator etiam ipse infœlix sit, inualescet directionum malignitas: vt si aphæta ab initio anæretæ aduersabitur, aut si locus in quem cadit directio, eidem vitæ prorogatori erit contrarius. Sic Soli occurrens locus interemptorius in Libra vel Aquario, Lunæ in Capricorno & Scorpio infortunium auget.

Cæterum quinque sunt conditiones, quæ vim locorum perimentium inhibere solent & impedire, ne semper occidant. Prima si in benefici alicuius, Iouis scilicet ac Veneris terminum incidat directio.

Secunda, si beneficus corpore vel radiis loco interemptorio secundum ordinem signorum successerit, dum tamen non excedat illa distantia beneficorum à dicto loco, metas suorum orbium, vt scil. Iupiter non absit plus gradibus duodecim, & Venus plus gradibus octo. Verum hic obseruandum est, beneficum, qui ratione terminorum, vel etiam corpore aut radiis auxilium tulerit, si debilis sit vel aliquo modo infœlix, aut afflictus, aut cognationem cum morte habuerit; vel nullam vel exilem opem ferre: at si contra potens fuerit ac dignitate pollens, plurimum adiuuare. Neq; aspernanda est benefici opera, si locum directionis proxime antecesserit, eoq; magis, quo vicinior ipsi loco fuerit.

Tertia conditio est, si vitæ domini locum anæretæ ab initio benigne respicientes disponant, aut etiam in loco directionis dignificentur. Expedit enim saluantes stellas tam in propriis, quam in peremptoriis locis dignitatem obtinere.

Quarta est, cum prorogator & interfector diuersam habent latitudinem, tunc enim promissor fertur, secundum modum directorium, per circulum æquatori parallelum, & diuersum à circulo significatoris; ac proinde debilitatur effectus directionis, quæ eo erit efficacior, quo viciniores fuerint hi circuli, & efficacissima, si per eundem circulum tum promissor, tum significator incedat, vt quando eiusdem affectiones obtinent ambo declinationem. Qua de re egimus Canone 52. Tabularum Directionum.

Quinta ac postrema conditio est, si interfector fuerit sub Solis radiis, tunc enim nihil ipsum virium obtinere testatum reliquit Ptolemæus, cui Cardanus, Naiboda, & plerique omnes hucusq; Astrologi vnanimi consensu subscribunt. Nos autem experimentis quampluribus didicimus, interfectorem radiis Solis inuolutum, vim obtinere noxiam, eiusq; radios vitæ prorogatori obuiantes pericula & ægritudines inferre, raro tamen mortem, nisi natiuitas debilis sit, & alia conspirent infortunia.

Distinguuntur autem occursus mali in peremptorios simpliciter, in gradarios, seu scalares, & in transitorios.

Peremptorius absolute est ille occursus, qui penitus & sine controuersia vitam abscindit, vt quando exacerbata sunt omnia loca peremptoria rationibus supra expositis, vel etiam quando eadem ab vtriusq; generis lumine, primario scilicet ac secundario infecta sunt, hoc est, quando vitæ prorogatores perueniunt per directionem ad loca peremptoria, quæ partim à lumine primitus (ab initio sc. nascendi) impresso sunt infestata, vt si à maleficis damnentur, & à beneficis deserantur: partim à lumine secundario seu superueniente ad exitum anni scilicet deprauantur, hoc est, in reditu Solis ad suum initium, de quo paulo post; in quo si damnentur loca vitalia, & à locis peremptoriis absint beneficæ, penes planetarum transitus scil. & progressiones annuas, erit occursus ille siue directio validissima. Exempli gratia si in reuolutione anni alicuius, in quem maligna incidit directio, luminaria à maleficis aliqua ratione affligantur, per ingressum, vel transitum, vel per progressionem annuam; nec beneficæ, in eodem anni reditu, respiciant loca interemptoria, ad quæ significatores vitæ per directionem processerunt, tunc quidem mors certa, ex coniecturis Astrologicis, est expectanda.

Gradarius seu scalaris concursus contingit, quando non omnia loca peremptoria sunt penitus exacerbata à lumine primario, sed aliqua tantum; & sic etiam quando à lumine superinducto, hoc est, in anni reditu, non sunt infecta absolute loca vitalia & peremptoria, sed aliqua tantum & leuiter: tunc enim occursus ille periculosas infert ægritudines, & ambiguas, ita vt æger nunc ad salutem pendere, nunc mortis indicia monstrare, nunc grauissimis conflictari accidentibus videatur, adeo vt quem finem ægritudo habitura sit, in controuersia sit. Terminabit autem ægritudo ad salutem, si testimonia beneficorum præualuerint maleficis ægritudinem inferentibus; contra vero interibit natus, si maleficæ superabunt beneficas vel potentia, vel testimoniorum suffragiis. Qua in re sagax periti Medici, & Astrologi iudicium & industria requiritur.

Transitorius denique occursus accidit, quando loca ipsa peremptoria non sunt afflicta ab initio, nec in anni reditu infecta sunt loca præcipua; vitalia scilicet & peremptoria, sed potius beneficę iisdem auxiliantur, tunc enim huiusmodi occursus languores ac leuia nocumenta, & ęgritudines cito terminandas adducunt, prout eorundem occursuum fert conditio.

Non est autem silentio inuoluendum, posse nonnunquam vel Medici imperitia, vel malo ægroti regimine, vel ex alio aliquo accidente externo, transitorium occursum conuerti, & transire in gradarium grauem; cum nihil aut certe parum distet transitorius à gradario leuiore; & similiter posse gradarium occursum interdum assumere vires, & permutari in peremptorium simpliciter iisdem de causis.

CAP. X.

De colligendo tempore ægritudinum vel mortis ex directionibus infaustis.

TEMPORIS quantitas seu annorum numerus, quo interemptor quicunque obuiam fit vitæ prorogatori, sumitur ex interuallo vtriusque, penes æquinoctialis tempora inter vtrumq; interiecta secundum Sphæræ ascensiones, iuxta situm seu eleuationem poli supra circulum positionis ipsiusmet prorogatoris. Quæ res quoniam satis prolixe à nobis est pertractata in Directionum Tabulis, non amplius hic de eadem verba faciemus; sed studiosos eo remittimus, vt directionum doctrinam, quæ præcipuum totius Astrologiæ fundamentum est, nauiter ac sedulo addiscant. Quantum autem temporis correspondeat singulo gradui Æquatoris, id etiam in dictis Tabulis Canone 49. definiuimus, sed cum post illud temporis, quo Tabulæ nostræ Directionum euulgatæ sunt, Serenissimus ac optimus Mantuæ ac Montisferratis Dux VINCENTIUS GONZAGA, inter Principes Italiæ liberali munificentia ac splendore erga liberales artes, & præcellentes animi dotes, ac summa quæque ingenia, comprimis conspicuus, cuius tot in me extant singularis munificentiæ beneficia, vt quacunque ratione grati animi officium, imo iustissimum obsequium declarare pro virili nunquam sim destitutus, cum, inquam, is clementissime ac humanissime mihi indulserit, vt doctissimum Valentini Naibodæ Erphodiensis, Mathematici, & Astrologi longe eruditissimi opus, quod manuscriptum Dux ipse thesauri instar possidet, diligentius, per summum otium domi meæ euoluerem; non parum gauisus sum, vbi ex mēte dicti auctoris, naturalem dirigendi modum, secundum Ptolemæum,

penes

penes circulos positionum instituendum esse (id quod meæ sententiæ, quam super hac re in dictis Directionum Tabulis euulgaui, cōsonum est) non autem per horaria tempora, vt Cardanus, Stadius, aliique nonnulli hactenus fecere, animaduerti. Atque cum idem Naiboda in opere supradicto probare conetur temporis mensuram in directionibus esse de mente Ptolemæi iuxta medij motus diurni Solis quantitatem, ideo rem longe grauissimam studiosis facturum me sum arbitratus, si à Serenissimo Duce exorarem, vt quæ eius est humanitas, & erga liberales artes beneuolentia benigne mihi concederet, vt integram Naibodæ de hisce duabus controuersiis disputationem, sub finem huiusce tractatus adiungerem & publici iuris facerem. Quod cum facile à Principe erga nostra studia optime affecto exorassem, non dubito, quin eidem in acceptis relaturi sint studiosi, quicquid ex hac Naibodæ opinione vtilitatis sunt percepturi.

CAP XI.

De reuolutionibus annuis recte hoc sæculo instituendis.

QVONIAM superius Cap 9. de annuo Solis reditu, seu reuolutione tanquam summe necessaria, & cum directionibus coniungenda, vt quæ earundem effectus vel aggrauet, vel leniat, mentionem fecimus, non ab re fore iudicamus ea de re nunc ex instituto disserere. Est autem reuolutio annua, Solis ad epocham seu locum suum, quem ab initio nascendi obtinuerat, reuersio, idque ad certum temporis momentum, quod ex recentissimo præstantissimi ac nobilissimi Tychonis Brahe calculo, qui palmam in hoc genere obtinet, docebimus inuestigare. Enimuero quam alias tradidimus Copernici rationem, hanc erroneam esse in Progymnasmatum primo Tomo Tycho ipse cum fundamento demonstrauit. Cæterum magnifaciendam esse Solis ad natalitium locum reuolutionem, quotidiana docet experientia, & Ptolemæus in fine capitis vndecimi sui Quadripartiti admonet. Arabes autem, aliique Astrologi præteritorum temporum, tantum tribuebant reuolutionibus, vt non dubitarint integra de illis volumina conscribere; quorum tamen plerique omnes multa profana ac superstitiosa huic arti immiscuere, à quibus eandem pro virili, quantum ad Medicinam attinet, vindicare statuimus. Scripserunt autem antea de reuolutionibus Hermes, Abenragel, Bonatus, Albumassar, Gauricus, Iunctinus, Bonincontrius aliique.

Constructurus itaque reuolutionem alicuius anni recurre ad Tabellam primam Reuolutionum Solis positam in primo Progymnasmatum Tychonis tomo, pag. 108. in quam ingredere cum annis completis, ad quos reuolutionem desideras, vel simplici vel duplici ingressu, sub signo conueniente, & colliges horas & minuta, quæ semper addenda sunt horis ac minutis à meridie numeratis in radice, vt proueniat momētum temporis, quo Sol ad suum initium restituitur. Quod si aggregatum excesserit viginti quattuor horas, totidem ab illo detrahes, & residuum reseruādum est pro tempore reuolutionis, quod an sit eiusdem diei radicis, an vero sequentis, ex Ephemeridum inspectione edisces: & supputatis inde ad tempus inuentum locis Planetarum, ac figura cœlesti, vt moris est, erecta, reuolutionem constitueris. Hoc tamen obseruato, vt si Sol non fuerit in initio alicuius signi, sed aliquot gradus in eodem processerit, tunc quidem vt exacta fiat operatio,

ingrederis Tabulam ſuperius memoratam cum initio illius ſigni, quod Sol obtinet, & obſeruata differentia horarum & minutorum, quæ ad ſequens ſignum excreſcit, accipies partem proportionalem, vt moris eſt, pro gradibus Solis; quam vbi adieceris primo numero cum principio ſigni Solis obſeruato, exactum temporis momentum pro reuolutione adeptus fueris.

Subſeruiet autem dicta Tabella abſque graui errore tum pro ſæculo præterito, tum etiam pro tempore venturo, ab anno ſcilicet 1500. vſq; ad annum 1700. vt ipſe Tycho affirmat.

Sed hanc Tabellam Deo volente, in noſtris Ephemeridibus iam ſub prælo verſantibus, pro commodiore vſu reponemus.

CAP. XII.

De qualitate, & effectibus reuolutionum annuarum, quoad vitam nati, ac valetudinem.

CONSTRVCTA reditus Solis ſeu annuæ reuolutionis figura perpendenda erit diligenter & cum radice conferenda, necnon & cum directionibus & progreſſionibus annuis, vt exactius iudicium de vita & valetudine nati ferri queat; quod vt rite fiat, hæc imprimis obſeruanda ſunt.

Primum in genere obſeruetur luminarium ſtatus; an ſcilicet illa à maleficis ſtellis commaculata ſint abſq; beneficarum auxilio, nam tunc infelicem obnunciant annum, dum tamen Luna ingreſſa non fuerit in locum quem beneficus Planeta in radice corpore vel ſalutari radio occupabat: neque etiam benefica tranſitum fecerit per ipſiuſmet Lunæ locum radicalem, ſi quidem tunc lenietur valde mala illa luminarium ſignificatio. Quod ſi luminaria ipſa fuerint à maleficis libera, & beneficis ſtellis configurata, tunc optimam decernunt nati valetudinem ac tranquillitatem, dummodo non adſint alia infortunia, vel ex ingreſſu maleficorum in loca luminarium radicalia, vel ex ingreſſu luminarium in loca radicalia ipſorum maleficorum. Enimuero malum eſt, maleficum aliquem in reuolutione occupare locum Lunæ radicalem, vel illum ex diametro, tetragono, vel antiſcio lædere; ſic Lunam ipſam in reuolutione inueniri in loco, quem maleficus corpore, vel radio noxio, vel antiſcio in radice obtinebat. De Sole autem, cuius reſpectu fiunt reuolutiones, in confeſſo eſt, quod dum affligitur à malefico in reuolutione, neceſſario dictus maleficus vel corpore vel quadrato, vel oppoſito locum Solis impugnabit.

Secundo aſpiciendum eſt, quomodo ſe habeat dominus horoſcopi radicis in figura reuolutionis, necnon etiam dominus horoſcopi ipſiuſmet reuolutionis, an ſcilicet vnus & idem Planeta, & is beneficus, vtrique horoſcopo præſit ac dominetur, an vero duo. Quod ſi duo, optimum erit ambos ſocietate aliqua vel ratione ſigni, vel irradiationis coniungi. Præterea, ſi iidem ponantur in locis figuræ laudabilibus, hoc eſt, in angulis (præterquam in ſeptima) vel etiam in aliis domibus conuenientibus optime ſe habebunt, præſertim ſi fuerint dignificati, & à maleficis liberi. Quod ſi ſextam, ſeptimam, octauam, vel duodecimam poſſederint, ſignificabunt vel malas valetudines, vel anguſtias, & tribulationes, tum vero maxime ſi etiam alia acceſſerint infortunia, & ſi domus illa, quam obtinent, ab initio naſcendi, fuerit male affecta. Horoſcopus autem reuolutionis conueniens erit, ſi fuerit è ſignis in bono figuræ radicis loco collocatis, & bene affectis;

diſcon-

disconueniens vero si fuerit signum sextæ, septimæ, octauæ, vel duodecimæ domus radicis,& si eadem domus infortunium aliunde sentiat. Quod si fuerit idem horoscopus reuolutionis cum illo radicis,aliquid promissum in genitura eueniet & longe maius ac certius,si etiam Luna reuersa fuerit ad locum natalitium, vel si dominus horoscopi radicis aliqua ratione in reditu annuo configurabitur cum loco eiusdem radicali.

Tertio consulendus est dominus anni, qui erit semper dispositor signi annuæ profectionis, ad quod horoscopus ad initium illius anni pertingit. Hic autem si fuerit fortunatus, & in bono figuræ reuolutionis loco positus, necnon etiam in radice fœlix, testimonium præbebit prosperitatis nati ac bonæ valetudinis. Contra vero si fuerit maleficus, & in vtroque cœli themate male collocatus, patietur natus aduersa pro magnitudine vel paucitate infortunii. Incipit autem dominus anni vires & ius suum exercere, quando progressio annua pertingit ad initium signi illius, cui ipse dominatur, quo fit vt dominium non ad anni principium, sed nunc tardius, nunc citius immutetur; dum tamen horoscopus non fuerit in initio alicuius signi. Conducit autem ad statum meliorem, si dominus horoscopi radicis simul euadat anni dominus; & optima erit conditio, si idem in horoscopo reuolutionis imperium teneat, & in conueniente Cœli loco statuatur.

Quarto perpendenda est figura reuolutionis in genere perinde ac si foret aliqua genesis:significant enim aliquid planetæ in figura reuolutionis,respectu domorum,in quas incidunt, licet debilius ac leuius, quam in radice, & non nisi pro illo anno, & in comparatione ad radicem: vt exempli gratia si in sextam domum reuolutionis inciderint malefici, ægritudines quidem sed leues indicant, dummodo adsit in radice significatum, & sic de aliis. Planeta namque in reuolutione augere vel imminuere potest significata radicis, auertere autem nequaquam. Vnde si contrarium aliquid & alienum à radice significauerit,vmbram potius suę significationis, quam effectum producit. Benefici autem angulares in annuo reditu ac fortes prosperitatem ac bonam valetudinem nati indicant,cęteris non repugnantibus: infortunæ vero ita positæ, & maxime in horoscopo malum seu ægritudinem obnunciant, pro natura signi,quod possederint,& pro significato in radice.

Cardanus affirmat, omnem reuolutionem, in qua planetæ sunt cõtrario modo dispositi statui radicis,etiamsi bene disponantur,malam esse, & periculum ingens denotare, vt si in genitura planetæ omnes sint sub terra, & in reuolutione inciderint supra terram vel contra; sic si in radice omnes planetæ fuerint cadentes à domibus, & in reuolutione in suis domibus; necnon si fuerint in genesi planetæ omnes retrogradi,in reuolutione vero directi,& contra. Deterioris autem erit conditionis hæc permutatio, si constellatio bona radicis in malam & infœlicem reuolutionis conuertetur.

Verum si reuolutio fuerit absolute similis radici, bona erit vt plurimum, & tunc magni aliquid,à genitura antea promissum erit exspectandum.

Quinto per Canonem 50. nostrarum Tabularum Directionum elicies in genitura Zodiaci partes illas ad quas singuli significatores vitæ anno illo, cuius reuolutionem perpendis,peruenerint: & per Canonem 53. addisces signa,ad quæ eorundem significatorum annuę progressiones fuerint deuolutę.Deinde viden-

dum est, vt iam in partibus illis per directionem sumptis, sint vel corpora, vel radii quicunq; tum beneficorũ tum maleficorum; quorũ radiorum auctores, hoc est natura illorũ ac vires diligentes sunt examinandæ, necnon & finium, in quos directio incidit, dominatores sunt perpendendi: & horum omnium significationes cum progressionibus iam dictis, & cum figura ipsius reuolutionis conferendæ. Enimuero planeta ille, ad cuius corpus vel radios significatoris peruenit directio, chronocrator generalis & præcipuus dicitur; dominus autem terminorũ seu finium ipsius directionis, particeps dominii appellatur: & horum duorum natura qualitatem ipsius directionis, malane sit an fœlix, declarabit. Efficacia autē eiusdem ex robore vel debilitate significatoris vitæ & promissoris seu radiorum domini colligitur. Atque cum significator fortis est ac robustus, promissor vero debilis & inualidus, minus nocet mala directio; at significatore existente debili, ac promissore malo ac valido, praua erit directio, & ad labefactandas nati vires efficacissima. Porro pręcipua directionis vis ac robur illo anno maxime, in quem exacte incidit, natum occupat ac maxime viget; impressio autem per directionem facta tantisper perdurat, quousq; planetæ illius, qui promissoris officio fungitur, meta orbis extenditur, dummodo intra easdem metas non successerit promissor alius priori significationem derogans.

In genere autem Martis effectus validi ac potentes breuiores sunt, solent enim eodem anno, quo significator ad corpus vel radios eiusdem fertur, terminari: verum infortunia à Saturno illata diuturniora sunt, & ad annos aliquot producuntur. Quamobrem si generalis chronocrator, & collega eiusdem seu finium dominus illo anno, quo fit reuolutio, fuerint benefici, bene dispositi, & nulla ex parte ab infortuniis supra nominatis infœlices, prosper erit annus ille & natus optima fruetur valetudine: at si iidem fuerint malefici & infortunati, contrarium eueniet. Tum cum his conferantur profectiones, quæ si bonæ sint, directiones fœlices promouent & adiuuant, infœlices vero ac malas debilitant & aliquo modo labefactant: at si malæ sint, directiones bonas contaminant, malas autem peiores ac perniciosiores reddunt, quibus si accesserint aliqua ex infortuniis supra memoratis, virus augent, & ad nocendum potentiores euadunt: siquidem videmus indies directiones ipsas per se minus esse validas ac potentes, nisi à progressionibus annuis & transitibus planetarum adiuuentur; progressiones vero & transitus sine directionibus parum posse, & exiles ac vmbratiles quodammodo effectus producere. Cæterum si in reuolutione illius anni, in quem exacta cadit directio, significator ad locum promissoris, vel hic ad locum illius redierit, promissor autem ipse seu significator vel corpore, vel radio aliquo ibidem præsens fuerit, effectus vtriusq;, directionis scilicet, & reuolutionis erit, efficacissimus.

Sexto considera planetas, qui vel corpore vel radiis per loca illa Zodiaci, ad quæ directiones vel progressiones significatorum vitæ illo anno pertigerint, discurrunt: qui si fuerint benefici bonam indicant illo anno valetudinem, si malefici, aduersam. Validiores autem sunt transitus per loca directionum, quam per loca progressionum annuarum. Porro transitus etiam ipsi extra reuolutionis initia aliquid, licet minus operantur: quippe si planetę benefici per horoscopi aut significatorum vitæ loca transierint, faustus erit transitus, si malefici infaustus. Sic etiã in reuolutione transitus domini ascendentis super loca geniturę malefica, malus

est,

eſt, ſuper benefica bonus, tum vero maxime, ſi locus ille, hoc eſt planeta maleficus vel beneficus in reuolutione prærogatiuam aliquam obtinuerit.

Iam vero tranſitus mali in ſpecie coniungẽdi ſunt directionibus pro inueniẽdo menſe ac die, quam proxime futuri mali vel ægritudinis Occurrente enim directione aliqua infœlici, diligenter examinandi ſunt mali planetarum tranſitus illius anni, atque eorum maxime, qui ad directionem ipſam pertinent. Addũt autem nonnulli profectiones etiam nocturnas & diurnas, quæ cum directione aliqua conueniunt; de quibus nos in Directionum Tabulis egimus. Sed hac in re ſummo iudicio eſt opus, quod in anno quocunque plures contingant infauſti tranſitus, qui directionem ipſam poſſunt deprauare.

Septimo ſi progreſſio horoſcopi, vel Solis vel Lunæ peruenerit ad locum quem maleficus quiſpiam in radice per præſentiam vel hoſtilem radium infeſtauit: atque ipſe maleficus in reuolutione eundem locum maligne reſpexerit, iudicium eſt ægritudinis vel anguſtiæ animi, ſeu alterius periculi, pro natura ipſius malefici.

Octauo & vltimo Eclipſis vel cometes, quæ vel in annuæ reuolutionis initio, vel poſt contigerit, ſuper gradum Solis proxime, vel Lunæ, vel horoſcopi, mala eſt & nonnunquam lethalis, & ad mortem inferendam ſufficiens, præſertim ſi luminare offenſum hylegialem potentiam, hoc eſt vitæ dominium obtinuerit. Sed & idem eueniet, ſi cometes vel eclipſis acciderit in loco directionis cuiuſcunque vitæ ſignificatoris: aiuntque alii malum etiam eſſe, ſi occurrerit in horoſcopo reuolutionis, vel in loco Lunæ eiuſdem.

CAP. XIII.

De coniicienda qualitate ægritudinis vel mortis ex mala directione.

SVPRA capite octauo recenſuimus complures anæretas qui vel ad inferendas ægritudines, vel ad vitam terminandam ſunt idonei: ſed de qualitate ægritudinum ab anæretis illis prodeuntium, & de mortis cauſa nihil egimus, idque co conſilio, vt ea præmitteremus, quæ ad ſequentium maiorem intelligentiam facerent. Vt igitur iam cognoſcamus, cuius ſpeciei ſint ægritudines ac mala quæ ab vnaquaque directione proueniunt, conſulendus erit locus, vbi fit occurſus, id eſt ipſe promiſſor: qui vel erit corpus vel radius alicuius planetæ, vel antiſcium: & hic quidem planeta principalis ægritudinis vel mortis author exiſtet: cui ſi alius vel corpore, vel radio proxime ſucceſſerit, is etiam pro qualitate mortis vel ægritudinis decernenda erit aſſumendus, ita tamen vt ſummum imperium hac in re primario auctori, ſeu promiſſori concedamus. Quin immo omnis Planeta, qui ſuperioribus aliquo pacto configuratur, & finium loci directionis dominus eſt, variandæ qualitatis ægritudinis vel mortis facultatem non contemnendam habet. Horum itaque omnium proprietates ad inuicem commiſcere & contemperare conuenit, coniungendo etiam naturam loci ſeu ſigni, vbi cadit directio, & propriam ſignificationem, quam ſortiuntur Planetæ in radice tum reſpectu loci figuræ, tum reſpectu ſigni in quo verſantur; quorum ingenium ediſces ex capite ſuperiore de vitiis & morbis. Verũ enimuero ſi peremptor ſeu occurſans fuerit proprius ipſiuſmet aphætæ quadratus, tunc pro conditione mortis ſeu ægritudinis definienda accipiemus illos Planetas, qui poſt illum aſpectum quam proxime vel corpore vel radiis ſuccedunt, & qui finibus, in quos

aphæ

aphætæ aſpectus incidit, prædominantur. Nunc autem ſimplices idiotropias, ſeu ſignificationes ſingulorum Planetarum, ex Ptolemæo, Cardano, Naiboda, Ferrerio aliiſque recenſebimus; quæ licet in ſingularibus raro comperiantur, attamen ad certam ſpeciem ſeu formam particularem, ex aliquot ſimplicium concurſu erumpentem, à ſagaci Medico & Aſtrologo definiendam, plurimum conducunt.

Saturnus ægritudinem vel mortem adfert ex intemperie frigida & materia cruda, ex morbis qui in humoribus melancholicis, & humiditatibus aquoſis fundantur, & cum ſplene & matrice, & omnibus aliis cauitatibus retentioni deſtinatis cognationem habent, vt ſunt febres quartanæ, diuturnæ, & quotidianæ, phtiſis, lepra, & omnia cutis vitia à putridis ſalſis & atris humoribus orta, vt ſcirrhus, cancer, ſtrumæ, inueterata malignaq; vlcera, alopecia & ophiaſis, ſurditas, diuturna ſpirandi difficultas, canina appetẽtia, hepatis & lienis obſtructio, cachexia, hydrops, colicus affectus à flatibus vel pituita, hæmorrhoidum dolores, veſicæ calculus, hernia, vteri durities & ſuffocatio, mola, podagra, chiragra, & iſchias ex frigidis humoribus, varices, & quicunque morbi ex craſſis & melancholicis ſuccis aut flatibus, vel ex immoderata corrumpenteque copia frigoris generati longiore tempore perdurant.

Iupiter facit morbos, qui cum alterato excretoque ſpiritu rem habent, vt ſunt aſthma, fœtor oris, angina, pleuritis, peripneumonia, cõuulſio, apoplexia ex plenitudine, dolores capitis & pectoris ex copioſo ſanguine, febres ſynochæ non putridæ, diariæ omnes febres, columellæ inflammationes, ſingultus, ac inſuper interiores omnes ac exteriores ex ſanguine tumores, & morbi ex copioſi ſanguinis & ſpiritus corruptione exorti.

Mars facit ægritudines vel obitus vel plagas, per ſanguinis exſpuitiones, per hæmorrhagias, ſeu ſanguinis per inteſtina, ſedemque fluxiones, per febres tertianas, continuas, & ardentes, per peſtem, & vlcera ardentia, per hemicraniam, capitisque dolores ex bile: Ac inſuper conueniunt Marti, phreneſis, mania, æmoptois, cholera, icterus, dyſenteria, nephritis, exanthemata, herpetes, eryſipelæ, furunculus, carbunculus, & breuiter omnes morbi, qui ex bile aut torrefacto ſanguine, aut renum affectione, & calidi ſuperflua & corrumpente copia ortum ducunt; & in mulieribus particulariter ſignificat abortiones, & difficiles, infauſtosque partus.

Soli adſcribuntur calidi defluxus humorum ad oculos, cœcitates, ophtalmiæ, ſincope, cordis palpitatio, cardiaca, febres continuæ mitiores, capitisque dolores ex calido humore vel ſpiritu à Martis feruore declinantes.

Venerei morbi ſunt ex ſuperflua pituita, humiditateque & intemperantia cõſurgentes, & qui cum ventriculo & inteſtinis & genitalibus cognationem habent, vt ſunt abſceſſus molles & pallidi, œdemata, ſatyriaſis, priapiſmus, gonorrhœa, imaginaria Venus, concumbendi impotentia, inſania ex amore, morbus gallicus, vlcera quoque molliter ſerpentia & fiſtulæ, potiones venenorum, & denique Medicinæ importunæ exhibitæ Veneri adſcribuntur.

Mercurius facit morbos, qui cum cerebri ſpiritibus, & neruis, pulmonibus, linguaque cognationem habent, vt ſunt maniæ, ſeu inſaniæ & amentiæ, phreneſes, lethargus, vertigo, caducus, tuſſes ſiccæ & leniter irritantes, multa frequensq; expuitio, balbuties, & alia linguæ, ſeu loquelæ impedimenta, & vitia: cogitationes horri-

horribiles, & inquietudo animi, & quotquot ex superflua & corrupta siccitate proueniunt, & quicunque incertis temporibus affligunt & occultam causam habent.

Lunæ tandem, teste Ferrerio, conueniunt epilepsiæ, podagræ, anthritides, hydrops ex flatibus, aut pituita serosisve humoribus, sed tamen participante Saturno propter diuturnitatem, ac insuper apoplexia, paralysis, lethargus, coma, catochos, catalepsis, soporiferæque affectiones, conuulsiones, tremores, catharri, grauedines, destillationesque omnes, oculorum vitia ex frigidis & humidis causis, stomachi frigiditas & imbecillitas, diarrhœa, lienteria, lumbrici, luxationes, & quicunque cum frigiditate humiditatem admittunt.

Cæterũ hæ affectiones, Planetis adscriptæ, non sunt alienæ ab attributis quattuor anni temporum, quæ ab Hippocrate recensentur; quæ enim Ptolemæus & Astrologi beneficis Ioui & Veneri assignant, eadem Hippocrates tribuit tempori Vernali: similiter Martis ac Solis attributa conueniunt morbis per Æstatem grassantibus, Mercurio cum Saturno conueniunt morbi Autumnales, magis tamen Mercurio; Hyemales demum morbi conueniunt Saturno ac Lunæ.

Huius etiam loci est scire quattuor esse mortis genera, quæ Ptolemæus cap. 10. Quarti Apoletesmaticorum introduxit. Vna est mors mitis & naturalis per humidi radicalis consumptionem, calorisque vitalis defectum in vltimo senio, quę raro hominibus contingit: alia est propria naturalis, sed non mitis, quæ contingit ex morbis ab vtriusque temperamenti intemperie suscitatis, qui violentiam quãdam internam nato causant, ex qua mors præmature, seu temporius nato accidit, & huius generis occubitus sunt ex morbis acutissimis, vt est pleuritis, angina, peripneumonia, & quicunque alius morbus pestilens, & referuntur etiam huc mulierum abortus, & fœtus mortui.

Hi autem occubitus proprii & naturales accidũt, quotiescunq; potiores mortis auctores qualitatem eiusdem decernentes fuerint in locis propriis & domesticis, adiuti à beneficis stellis & eiusdem sectæ, & minime superati à sectæ contrariæ stellis. Tertia & quarta mortis species, sunt neces violentæ & crudeles à causa externa illatæ: & harum vna est priuata, vt si quispiam in rixa aliqua occidatur, vel aquis mergatur, vel precipitio vitam finiat: altera est publica, vt quando ex condemnatione spectante populo capite truncatur, vel suspenditur, vel crematur. Has autem mortes violentas euenire vult Ptolemæus in genere, quando ambo malefici Saturnus & Mars imperant seu dominantur loco anæretico, seu coniuncti, seu quadrangulares, seu oppositi, vel quando alteruter maleficorum seu ambo affligunt alterum, vel vtrumque luminare. Sed non est nostri instituti mortis violentæ significationes referre, cuius singulæ species seu formæ particulares recensentur tum à Ptolemæo, tum ab aliis nonnullis. Proposuimus enim nobis ea tantum scribere, quæ ad rem medicam faciunt, & quæ à sacrosancta Ecclesia Catholica, cui ego in omnibus me subiicio, scribi posse conceduntur.

CAP. XIV.

De momento temporis, quo quis primum decubuit, diligenter obseruando.

COMMVNI omnium tum Astrologorum, tum Medicorum, qui hanc artem, Astrologiam dico, præclare exercent, opinione receptum est, construendam

esse figuram cœlestem ad morbi cuiuscunque initium, vt eiusdem tum essentia, tum dies critici, tum accidentium varietates, & denique exitus præuideri queant; siquidem ex tali cœlesti schemate, sitne ægritudo lethalis vel ad salutem terminans, diuturna vel breuis facillime ratiocinari possumus. Sed horam primi insultus ipsius ægritudinis exacte inuenire difficillimum est, tum vero maxime in febribus, & aliis compluribus morbis: in plerisque tamen, vt in vertigine, apoplexia, epilepsia, paralysi, hæmoragia, pleuritide, & similibus non est magni oneris horam morbi præcisam consequi. In genere autem illud temporis momentum pro morbi initio assumendum est, quo quis manifestam operationum in corpore senserit læsionem, aut cum manifesto febricitare incipiens decubuerit. Quod temporis punctum, vt facilius nonnulli assequerentur, horam æstimatam ipsius decubitus, non aliter quam si foret aliqua genesis, solent rectificare per Animodar, iuxta doctrinam Ptolemæi capitis secundi Apotelesm. 3. de parte Horoscopi. Quam ego temporis inueniendi curiosam rationem neque refello, neque approbo, sed Medicis, quorum illud est oneris, experientia approbandum relinquo. Sed aliorum quorundam curiosam superstitionem maxime redarguendam censeo, qui ægritudinis principium ignorantes, ad damnatam quæstionem seu interrogationum artem confugiunt, & figuram cœlestem interrogationis erigunt ad illud temporis momentũ, quo vrina ægri ipsis oblata est, aut quo de morbi auxilio ab ægroto consuluntur; & de hac figura non secus iudicium ferunt, quam si exactum primi decubitus punctum obtinuissent. Atq; hæc Arabum quondam & Iudæorum Astrologorum fuit amentia, quos nescio quo consilio neoterici complures sectantur, vt Albertus Magnus, Marsilius Ficinus, Villanouanus, Apponensis, Boderius aliique. Quinimmo & Augerius Ferrerius peruersa aliorum opinione induci se est passus, vt crederet tolerandam esse hanc doctrinam, dummodo Medicus horam interrogationis non deliberato animo, sed quasi interrupto sortiatur. Scribit enim in hæc verba in libello de diebus decretoriis: Putant Astrologi repentinos illos incautosque animi motus è Cœlo promanare, Cœlumque & ad accersendum Medicum, & ægrotantis amicos & ministros eo modo impellere. Verum enimuero nos superstitiones hasce, apparenti aliqua veritatis vmbra, seu super inducto illinimento contectas, omnino repudiandas censemus, & rationabilia artis principia tantum retinenda, non minus enim hanc interrogationum Astrologicarum vanitatem, quam Geomantiȩ friuolam superstitionem à bonis omnibus merito damnatam, explodendam iudicamus.

Constructa itaque ad morbi initium cœlesti figura diligenter conferenda est cum figura natiuitatis ægri, & cum reuolutione anni illius, in quo natus decubuerit, examinatis prius singulorum vitæ sustentatiuorum directionibus, progressionibus annuis, aliisque requisitis, de quibus paulo post agemus. Enimuero decubitus magnam habet familiaritatem & dependentiã à genitura; nam cum ab initio nascendi cuicumq; nostrum calor quidem cœlestis primarius infundatur, nobiscum vsque dum viuimus mansurus, & cum suæ cuique impressæ ac congenitæ sint peculiares influentiæ ad sua accidentia naturalia; huic primario calori deinceps superuenit calor alius secundarius ac influentiæ aliæ, ex quibus succedentibus temporibus accidentia ipsius nati subinde aliter atque aliter afficiuntur, prout ipsorum siderum positus continenter penes directiones, progressiones, &

transi-

transitus variantur,in comparatione tamen ad primam natiuitatis radicem,cum hæc omnia per experientiam inueniantur adinuicem congruere. Quapropter velle resolute scire essentiam alicuius ægritudinis,& exitum eiusdem, est reducere eandem ad sua principia propria,& ad suas causas,in quib. latitat,tanquam regrediẽdo ab effectu ad causam. Enimuero certum est,Planetas, ad sanitatem & infirmitatem,vitam & mortem tanquam causas efficientes,secundarias & instrumentarias naturales ex diuina prouidentia concurrere. Cœlestia enim corpora non solum agunt lumine, motu, & influentia in quattuor elementa, sed etiam in omnia elementata, & præcipue in hominem, non solum in ipso nascendi principio, verumetiam continuo vsque ad eius durationem & interitum, nunc excitando in ipso sanitatem, quæ stat in perfecta humorum contemperatione, cum scilicet loca sustentatiua vitæ benignos ac salutares radios attigerint directione, processu,& transitibus:nunc infirmitates varias eidem inferendo,alteratis nimirum humoribus eius, & eductis de potentia materiæ contrariis qualitatibus & præter naturam, idque propter malam aliquam sustentatiuorum vitæ directionem ad noxios Planetarum maleficorum & vitæ inimicorum radios, quæ qualitates corrumpere valeat complexionem innatam membrorum, excitando in illis noxios humores, & conducendo ad talem statum, sub quo temperatura nati stare non potest: vnde cum actus solitos & operationes necessarias subire natus nullo pacto queat,non solum in ægritudines labitur, sed & ad mortem sæpissime conducitur.

Vt autem morbi cuiuscunque efficientem causam ex præcognita genesis figura cognoscamus, confugiendum nobis erit ad Canonem 50. nostrarum Tabularum Directionũ, quo mediante loca ipsa Zodiaci ediscemus, ad quæ directiones singulorum, vitæ sustentatiuorum illo anno peruenerunt; vnde facillime postea constabit,an illis in locis adsint malefici vel corpore, vel radiis noxiis,vel per antiscium,& vtrum ægritudo futura sit periculosa vel leuis,& ex qua causa. Quæ omnia cognoscemus, si loca ipsa occursus, & vitæ prorogatores diligenter examinauerimus,sicut in superioribus docuimus. Et vbi Planetã illum,qui ęgritudinem causat,inuenerimus,conducet etiã plurimũ ad speciem morbi dignoscendam figura cœlestis ad illius initium constructa,in qua per consensum apparebit vel Lunam infortunium pati ab eodem Planeta, qui morbi auctor est, vel aliud quidpiã consimile. Enimuero volunt Astrologi ac Medici in figura ægritudinis Ascẽdentem seu primam domum,& Lunam cum dispositore ascendentis in vitam ægroti & corpus eius ac humores præcipuum obtinere dominiũ,& nonnunquam etiam Solem. Sed ascendentis & Lunæ dispositores proprie sunt significatores animæ ipsius nati & infirmitatum, quæ eidem accidere possunt, vt alienatio mentis & rationis, mania, melancholia, phrenesis & similia. Quare si ascendens, Sol,& Luna damnati fuerint, ægritudo erit in toto corpore; si horum etiam dispositores vel omnes,vel duo saltem afflicti fuerint,erit etiam ægritudo in spiritibus cum mentis alienatione. Considerant porro sextam tanquam domum ægritudinum, sicut in genesi,licet nonnulli septimam morbo adscribant,vt Cardanus; sed optimum erit vtramque tam sextam, quam septimam perpendere. Octaua autem mortis significationem retinet. His adiungit Cardanus luminaria viribus laborantis ascribi, & infortunas viribus morbi, & curiosiores quidam aiunt decimam domũ eiusque dominum significare Medicum; quartam vero & eius dispositorem indi-

care medicinas & astantes ac seruientes ęgroto. Sed Ferrerius diuersam ab aliis opinionem tenet, ait enim, ascendentem morbo deberi, septimam ægro, decimam Medico, & quartam medicamentis. Quod cum rationi ipsi & communi omnium opinioni repugnet, non video, qua ratione possit experientiæ (nam ita se expertum esse scribit Ferrerius) respondere.

Verum penes auctorem sit fides, ego enim nunquam succenserim figuram ad initium morbi constitutam hac in re diuersam esse à genituris.

Cæterum ex hac consideratione in genere iudicium ferre possumus de statu infirmi; nam si prima domus & Luna eorumque domini male afficiantur ratione signi vel domus erit languenti malum, si damnati sint à maleficis, erit mortis periculum, maxime vero si cum domino octauæ cognationem habuerint. Contra si bene afficiantur, morbus erit sine laboribus, si saluentur & à maleficis liberi sint, nihil erit periculi in ægritudine. Præterea si fortuna fuerit in ascendente & bene affecta, æger erit boni regiminis & salubribus incumbens, ac Medico ac astantibus obtemperans: at si ibidem fuerit infortuna, æger sua victus & animi intemperantia morbum fouebit & augebit, nec erit Medico aut sibi seruientibus obediens.

Deinde beneficus Planeta in sexta vel septima domo morbum absq; medicamentis curat; maleficus vero ægritudinem in aliud morbi genus traducit, & malum plerumque finem comminatur.

Adhuc beneficus in decima Medicos salutares porrigit, maleficus ibidem inutiles. Tandem vero si quartam domum fortunatus Planeta obtinuerit, medicamenta nato proderunt, si maleficus, illa quę prodesse debebant, morbum augebunt.

Sed hæc in genere dicta sunto, nunc ad particulares figuræ ad inuasionē morbi constitutæ indicationes accedamus; quæ Medico summā opem ferent, etiam si genituram ægri non viderit, magis tamen proderunt, si & genituram ipsam & reuolutionem annuam, prout monuimus, simul obseruarit.

CAP. XV.

De essentia, seu natura ægritudinis, ex figura ad initium morbi erecta, cognoscenda.

DIXIMVS supra, causas efficientes primitiuæ alterationis & corruptionis humorū, ex quibus ægritudines proueniunt, à cœlestibus corporibus deriuare, præsertim vero à maleficis stellis, quando aliquo pacto vitæ significatoribus obuiam fiunt. Quamobrem cum luminaria vt plurimum vitam foueant, accidit interdum, vt Sol tempore illo, quo quis decumbit, malo aliquo transitu diuexetur, sæpius autem Luna, quæ quoniam terris est proxima, magis regit nostros humores, & ob sui cursus velocitatem cæterarum stellarum influxus ad nos defert. Quin etiam quandoque contingit, vt tam Sol, quam Luna ad initium morbi à maleficis per transitum affligatur, & tunc validum erit iudicium grauissimæ ægritudinis, quę plerunque morte terminabitur: cui assentitur Rigius Aphorismo 92. dum ait, detestabilissimas esse figuras natiuitatū, quando ambo luminaria sunt in oppositione duarum infortunarum, ac vtraque in malo aspectu.

Sed & alius quicunq; Planeta malæ affectionis à seipso significatæ indicium dabit, si in radice testimonium talis morbi obtinuerit.

Vbi igitur Solem videbis ad initium morbi afflictum à Saturno vel coniunctione, vel quadratura, vel oppositione, vel per antiscium, coniicies protinus ægritudinem futuram Saturninam vtpote ex melancholicis humoribus ortam, & ex genere illarum, quas Saturno proprias esse supra diximus: pro qua particularius dignoscenda aliæ etiam coniecturæ requiruntur, vt sunt testimonia reliquarum stellarum, quæ cum Sole vel Saturno commiscentur, item Luna & horoscopus; & signi emergentis ad initium morbi dominus, qui semper significationem habet super esse ægri. Idem iudicandum est, si Sol repertus fuerit in loco Saturni radicis, vel in eius opposito, vel quadrato, quando de genitura constat, etiamsi directiones anni labentis ignorentur.

Verum si Sol à Marte ad initium morbi aliquo modo infortunetur, ægritudo erit cholerica & à bile orta, aut ex mala affectione cordis, vt palpitatione, aut etiam ex alia ægritudine à Sole vel Marte originem trahente, vtpote ab exuperantia caloris & corrupta siccitate. Sin auem Iupiter afflictus erit, morbus ex mala hepatis affectione, aut ex alia causa, quæ Ioui conuenit, procedet, iuxta ea quæ capite 13. scripsimus. Venere autem existente infortunata, morbus erit ex intemperantia coitus, vel nimia crapula, & circa pudenda, vel ex mala ventriculi affectione, vel ex alia causa Veneri cognata. Sed si Mercurius infortunabitur, laborabit æger ex inquietudine animi, vel amentia, vel phrenesi, vel similibus indispositionibus supra Mercurio assignatis. Postremo vero si Luna à malefico aliquo infortunium patietur, iudicandum erit de ægritudinis essentia & qualitate pro natura ipsius malefici, & pro ingenio signi illius, quod tunc Luna possidet. Qua in re consulerem ego recurrendum esse ad Mercurij seu Hermetis Trismegisti Iatromathematicam, vel ad libellum Hippocratis de decubitu infirmorum, id est, de statu ægrorum secundum motum & dispositionem Lunæ, necnon ad libellum eiusdem materiæ Galeno adscriptum: qui omnes ita inter se conueniunt, vt videatur doctrinam hanc per manus mutuo sibi tradidisse. Sed his superiorum auctorum scriptis sobrie est vtendum, vt ait Ferrerius, largior enim est eorum doctrina, quam vt in tanta corporum affectorum varietate eodem tempore in omnibus reperiri possit.

Sed & ad hanc cognitionem conferunt ea, quæ Cardanus scribit Segmento Quinto, Aphorismo 101. vt, Saturnus in igneis, cum Sol debilis fuerit, facit hecticas febres; Iupiter autem sanguineas absque putredine; quod si Mars affuerit, putridas.

Præterea Mars in signis igneis facit ardentes febres omnis generis, & acutas ex materia cholerica, & Venus in iisdem ephemeras; sed Mars Veneri commixtus putridas febres ex pituita gignit. Mercurius vero in signis igneis mixtas febres pollicetur. Quod si Luna ipsa in eis similiter sit, pituitosas gignit febres ex crasso humore putrescente. At si Saturnus sic existens cum Marte misceatur, fiunt febres melancholicæ. Si Mars sub Sole sit in sexto loco vel duodecimo in igneis signis, febres æstuosas ac incendentes, & perniciosas, similesque venenis efficit. Quod si his existentibus humana signa pro igneis supponantur, eadem erunt: sed vt mitiora videbuntur, sic magis occulta, ac veneni qualitatem præleferentia. At si cum his Saturnus, aut cauda, caputve, aut Venus combusta misceatur, vel stella fixa, quæ venenum decernat, vt est Cor Scorpii, aut constitutio fuerit pestifera, vel Planetę hi in Scorpione vel Leone adurantur, erunt febres hæ omnino

pestilentes ac perniciosæ. Proprium autem prauarum febrium est, vt fiant Sole in Leone damnato. Sed Sole ipso valido existente, non fiunt febres ex putrescente materia, nisi casu. Signa autem aquea febres putridas minantur, & mali moris, sed & putredines, & corruptiones cum Mars in eis dominatur, præsertim combustus. Postremo vero terrea signa à putridis febribus maxime sunt remota. Idem Cardanus alibi ait: Beneficas stellas mites, maleficas prauos suggerere morbos: & orientales, manifestos, occidentales occultos, sed sub solaribus radiis latentes, prorsus etiam incognitos: quanquam Planeta ibi constitutus, si morbi auctor erit, solum virtutis languorem, & humorum exustionem decernit. Hęc ex Cardano, quibus addere possumus illa, quæ Ludouicus de Regiis Aphorismo 73. secundæ partis tradidit; Lunam scilicet in Ariete in octaua indicare calidam infirmitatem in capite, & in pectore. Deinde & Aphorismo 91. eiusdem partis ait: In omni morbo Lunam considerandam esse, quæ si fuerit in opposito Martis, morbos venenosos inducit, sicut in signis igneis, terminanturq; cito, & raro ad vitam. Si vero fuerit iuncta Marti in signis aereis, & potissimum in Geminis incisionem ferri seu percussionem demonstrat. Ait præterea Federicus Chrysogonus, Saturnum in trigono aqueo, dum morbi auctor est, ægritudinem producere ex materia frigida, & humida, maxime si Planeta humidus testimonium præbuerit, vt Venus, vel Luna: & materia morbi tunc erit multa, vel grossa, vel vitiosa, cum accidentibus & paroxysmis longis, cum frigiditate, horripilatione vel tremore. Sed si idem Saturnus fuerit in signis fixis, efficiet febrem longam, subintrantem, vel raro à febre mundum, vel quartanam: si vero in signis mobilibus fuerit, faciet pituitam nasi, vel descensum catharri à capite ad stomachum, vbi putrefit, & stomachi dolorem ac nauseam adducit. Et si ratum ille fluxus per nucam habuerit, dolores causabit in membris & iuncturis. Saturnus etiam vltra febres, existens in diuersis signis solet causare morbos inseparabiles, quando morbi causa fuerit. In signis a. fixis facit lepram, podagram, vel sciaticam, & chiragram. In signis autem mobilibus facit fluere humores per totum corpus: puta hydropem, debilitando virtutem digestiuam ipsius, resoluendo calidum eius naturale nimia eius frigiditate: quod si Mars ibi testimonium præbuerit; & in signo mobili fluere faciet catharrum salsum à capite ad pectus, qui vlcerando substantiam pulmonis & pthisim causabit. Si vero extiterit in signis communibus, scilicet in Geminis, Virgine, & Sagittario seu Piscibus; ægritudo non erit vna, sed plures, & recidiuam patietur: in qua si Saturnus cum bonis fuerit in illa recidiua sanabitur, si vero cum malis, in illa morietur. Si vero Mars febris causa extiterit, & in Leone fuerit, ebullitionem humorum & caulonidem producet, minera cuius erit in venis magnis prope cor. Si vero in signis mobilibus, vt in Ariete, Cancro, Libra, vel Capricorno, febris erit acuta & cito terminatur, vt in pluribus in malum. Si vero in signis communibus, ægritudines erunt plures, & acutæ, cum recidiuà; cuius accidentia erunt repentini motus, & crises veloces in bonum vel in malum pro natura aliorum significatorum. Signa etiam longarum ascensionum adiuuant ad longitudinem morborum, & in toto corpore: breuium autem ascensionum, diminutionem morborum, vel amissionem alicuius membri causabunt, cito terminantem. Si vero æqualium ascensionum fuerint, morbos causabunt æquales in malitia & longitudine: si autem Mars fuerit morbi significator, breues morbos, sed acutos significat. Sed si Saturnus longas ægritudines; si vero cum bonis

bonis fuerit, minuetur de malo, & si cum malis augebitur de malo. Hucusque Chrysogonus.

Sunt etiam, qui dicant sextam Cœli domum, eiusque dominum ostendere infirmitatem, & eius causam; in quam si inciderit signum terreum, indicabit ægritudinem ex frigiditate & siccitate, & proinde melancholicam: si aereum ægritudinem ex caliditate & humiditate, & per consequens ex sanguinis corruptione genitam esse: si ibidem sit aqueum signum, erit infirmitas ex frigiditate & humiditate, vtpote ex phlegmate, si fuerit igneum signum, erit infirmitas cholerica ex caliditate & siccitate proueniens. De domino autem ipsius sextæ domus præcipiunt obseruandum esse signum, quod ipse possidet, vt in cognitionem deueniat, quo in mēbro futurus sit morbus & infirmitas, maxime si dictus Planeta infortunium in illo signo patietur, vt si fuerit in Ariete, denotabit morbum in capite, si in Tauro, in collo, & sic de reliquis, iuxta prædominium super membra corporis, de quo extat supra cap. 2.

Alij considerant Planetam maleficum morbi auctorem, & iuxta domum, in qua inuenitur, venantur corporis partem, quæ morbum passura sit: vt si talis Planeta in prima domo fuerit, capiti infirmitas imminet; si in secunda, collo, & sic de aliis. De domorum autem significatis super humani corporis membra, egimus dicto 2. cap. Verum consideranda est imprimis propria ipsius morbi auctoris natura, habita etiam ratione signi, quod possidet. Nec debet Medicus his tantum causis cœlestibus, quæ à priori essentiam & causas ægritudinis cōmonstrant, acquiescere, sed oportet, vt easdem inuestiget à posteriori, per signa & accidentia, quæ ipsam ægritudinem consequuntur, quo tutius ac certius iudicium ferre queat de ægri vel salute, vel morte, & vt in medicamentis adhibendis recto procedat ordine.

Cap XVI.

De quattuor anni temporibus à Sole per Zodiacum discurrente factis, ac de quattuor diei quadrantibus, qui totidem anni temporibus assimilantur.

CVM Medico omnino sit necessarium, vt in ægritudinibus dignoscendis statum temporis anni diligenter obseruet, quod singulis anni partibus proprij ac peculiares destinentur morbi ex consimili humore temporis geniti, operæpretium facturi videmur, si de his etiam breuiter nonnulla differemus.

Contingunt autem diuersitates temporum non solum ob propinquitatem & remotionem Solis, quam sortitur oblique ascendendo vel descendendo, sed habent etiam illæ respectum ad priorem terræ dispositionem; quinimo in vnoquoq; horizonte singulæ hæ quattuor temporis qualitates alterari possunt ex varia reliquarum stellarum cum inter se, tum ad Solem habitudine.

Sol itaque initium Capricorni obtinens, longius à vertice nostro recedit, & terram obliquis admodum radiis ferit, quo fit, vt eandem non admodum calefaciat; vnde terræ ipsius & aquæ vis frigida maxime dominatur, nec tūc aer rorescit aut arescit, propter radiorum Solis debilitatem, imo potius spissatur in nubes, quę deinde dissoluuntur in pluuias vel niues. Hinc fit quædam anni varietas frigida & humida, quam hyemem dicunt, quæ producitur ac perdurat, donec Sol quadrantem integrū Zodiaci, quē hyemalem dicunt, vt Capricornū, Aquarium, & Pisces pertransi-

pertransierit. Ingreditur autem Sol primum Capricorni punctum hac nostra ætate die 23. Decembris anni Gregoriani.

Quamobrem ex debili actione Solis terram parum excalefacientis, & ex forti resistentia frigoris tunc admodum vigentis cōstringuntur pori superficiei terræ, nec calor ille exiguus in eandem immissus potest euaporare, sed retētus potius inter terræ viscera, radices herbarum & arborum nutrit, vicemq; matris prægnantis obtinet. Crementum autem conferre nequit, quia nec humor, nec calor, ex quibus est omne crementum, potest ascendere. Sic etiam in corpore humano pori ex frigore constringuntur, vnde calor nequiens euaporare detinetur intus ac plus consumit, quo fit vt homines hyeme plus cibo indigeant, quam cæteris temporibus: quamobrem sanitati maxime conducit vesci tunc cibis calidis & siccis. Est autem hyems in genere frigida & humida, sed tamen sub principium est magis frigida, & minus humida, dum scilicet Sol Capricorni signum permeat, in medio æqualiter est frigida & humida, Sole discurrente per signum Aquarij; sed in fine est magis humida, quam frigida Sole per signum Piscium deambulante. Assimilatur autem hyemi ex elementis aqua, ex humoribus phlegma, ex complexionib. frigida & humida, & ex hominum ætatibus decrepita. Præterea vt phlegmatici tempore hyemali male se habent, quod phlegma ipsum augeatur, ita contra cholerici probe & optime valent; & sicut hyeme, qua phlegma dominatur, male se habent senes, ita è contrario optime iuuenes. Quod vero ad morbos attinet pessimi sunt illi, qui ex phlegmate oriuntur, vt febres quotidianæ, minus mali, qui ex cholera originem trahunt, vt tertiana. Contingunt autem vt plurimum hyeme catharri, destillationes, morbi laterales, & pulmonis inflammationes, tumores, grauedines, atq; raucedines, tusses, dolores pectoris, punctio laterum atq; lumborum, capitis dolores, vertigines & apoplexiæ. Suntq; vt plurimum hyemales morbi longi, ac variantur interdum iuxta variam ipsius hyemis constitutionem, & prout præcedens anni constitutio se habuerit, vt apud Hippocratem & Medicos patet.

Veris initium Sol efficit attingens primum arietis pūctum Æquinoctij die 21. Martij, & discurrens per totum quadrantē Zodiaci Vernalem, qui continet Arietem, Taurum & Geminos. Porro cum Sol ipsum Æquinoctium ingreditur, tunc est in medio ascensu respectu vtriusq; tropici, nec à vertice nostro nimium remotus, nec nimium propinquus, ideoq; nec aer nimis vel calidus, vel frigidus, vel siccus, vel humidus, sed inter quattuor qualitates tēperatus est; ex qua deinde temperie pori terræ aperiūtur, euaporatq; fumus humidus, qui per radices herbarum & arborum ascendens confert eis augmentum & vegetationem. Est autem hoc Veris tempus de sui natura calidum & humidum, sed tamen inconstans, vt scilicet nunc pluuiosum & humidum sit ob hyemis vicinitatem, nunc remisse calidum, nunc vero frigidum. Et viget in illo calor maxime ac humor: calor quidem ob accessionem seu eleuationem Solis respectu verticis, humor vero ob vicinitatem præcedentis hyemis. Præualet tamen in principio Veris humor calori, discurrente Sole per signum Arietis; sed dum ille Taurum obtinet, medio scil. Veris tempore, calor & humor ex æquo prædominantur; in fine autem, Sole in Geminis versante, calor humorem superat.

Adhuc Vernali tempori assimilatur ex elementis aer, ex humoribus sanguis, ex complexionibus calida & humida, ex ætatibus pueritia. In hoc melius se ha-

bent

bent melancholici, peius sanguinei, melius senes, peius pueri. Pessima est infirmitas ex sanguine ortum ducens, vt synocha; minus mala, quæ venit ex melancholia, vt quartana. Accidit autem sæpissime, vt homines tempore Veris; maxime vero in initio, dum Sol prope Æquinoctium versatur, in ęgritudines incidant, quod tunc corpora humida aperta sint ex calore, qui illo tempore vigere incipit, ideoq; mox superueniente frigore corrumpantur. Grassantur autem Veris tempore furores, & atræ biles, morbi comitiales, profluuia sanguinis, anginæ, grauedines, raucedines, lepræ, tusses, impetigines, vitiligines, pustulæ vlcerosæ, tubercula, & articulorum dolores. Suntq; Vernales morbi vt plurimum breues, & salubres potius, quam exitiales.

Sol Cancri initium ingressus (ad quod 22. die Iunij peruenit) Æstatem constituit, quod tunc altior est respectu nostri verticis, & quadrans æstiuus, tria continet signa, Cancrum, Leonem, & Virginem, in quibus Sol existens terram incendit & desiccat, ideoq; æstas calida est & sicca. Prædominator autem calor magis in initio, siccitas magis in fine, & æqualis in medio est constitutio. Vis huius temporis est radices herbarum & arborum desiccare; & conuenit Æstati ex elementis ignis, ex humoribus cholera seu flaua bilis, ex complexionibus calida, & sicca, ex ætatibus iuuentus. Melius se habent hoc tempore phlegmatici, peius cholerici; melius decrepiti, peius iuuenes. Pessima est infirmitas, quæ prouenit ex cholera, vt tertiana, minus mala, quæ fit ex phlegmate. Fiunt autem vt plurimum Æstate febres acutæ, continuæ & ardentes, causones, synochi, tertianæ, vomitus, alui profluuia, lippitudines oculorum, aurium dolores, vlcera oris, sudamina, & genitalium putredines.

Autumnus incipit Sole per Libræ initium deuagante, die 23. Septembris scilicet, & durat vsque dum Sol per Libram, Scorpium & Sagittarium progressus fuerit. Estque hoc Autumnale tempus de sui natura frigidum & siccum, in principio tamen magis siccum, in fine magis frigidum, & in medio indifferens seu æquale: & colliguntur tunc fructus humorem in se continentes (vt sunt racemi, aliique) qui ex gemina siccitate Æstatis & Autumni maturuerunt. Assimilatur autem Autumno ex elementis terra, ex humoribus melancholia, ex complexionibus frigida & sicca, & ex ætatibus senectus. In hoc melius se habent sanguinei, peius melancholici, melius pueri, peius senes. Detestabilis est ægritudo, quæ ex melancholia originem ducit, minus mala quæ ex sanguine. Est autem tempus ipsum multum inæquale ex vicinitate præcedentis æstatis, & subsequentis Hyemis; vnde ex succis fructuum tunc abundantium indiscrete homines periclitantur. Nutritur tunc atra bilis, ex quo oritur pituita stomachi, & fiunt plurimi morbi, vt febres erraticæ, quartanæ, lienes, aquæ inter cutem, tabes, stillicidia, vrinæ, difficultates intestinorum, coxendicum dolores, anginæ, asthmata seu anhelationes, morbi comitiales, furores, atræ biles.

Cæterum considerandus est etiam quadrans diei, quo quis ægrotare incipit, pro cognitione humoris prędominantis & peccantis. Enimuero à prima diei hora vsque ad sextam seu meridiem, sanguis prædominatur; à meridie ad duodecimam, seu ad occasum flaua bilis, seu cholera: inchoante vero nocte vsque ad medium eius, atra bilis, seu melancholia, reliquo denique noctis tempore pituita dominatur.

CAP XVII.

Criticos dies penes verum Lunæ motum determinare, in morbis præsertim acutis, qui Lunæ motum sequuntur, & ex consequenti dies malos ac bonos pro ægroto enunciare.

SVMME etiam necessarium est ex Astrologica disciplina dies criticos & iudiciarios cognoscere; sic enim Medicus tutius regimen dictatiuum & curatiuum ipsius ægroti ordinabit, & firmius iudicium de fine ægritudinis, & quibus diebus æger male, quibus bene se habebit, ferre poterit. Dies itaque critici & iudiciarij simpliciter sumuntur respectu Lunæ (de quibus plura diximus in Commentariis super tertium Librum Galeni de diebus Decretoriis, cap. 6. & 9.) & sunt illi quibus Luna peruenit ad quadraturas proprias, respectu loci sui ad morbi initium, & ad semiquadraturas ac oppositionem. Sed quia Luna non est adæquata causa omnium ægritudinum, non fiet adæquatum iudicium in his diebus simpliciter criticis, neque totalis erit facienda prognosticatio de alteratione infirmi & progressu ægritudinis per solam Lunam, & per solos dies criticos hac ratione acceptos. Cum enim omnes in genere Planetæ, necnon & stellæ fixæ ac signa Zodiaci sint adęquatæ causæ ęgritudinum, & omnium effectuum naturalium in hisce inferioribus contingentium, vt omnes Astrologi longa rerum experientia edocti censent, idcirco de ægritudine ipsa iudicandum erit non aliter, quam de genitura aliqua, ratione habita omnium simul Planetarum ac fixarum, & pro varia illorum habitudine tum inter se, tum facta comparatione ad loca genituræ, si de illa constiterit. Præcipue autem Luna respicienda est, quod illa cæteris Planetis velocior est, & terris vicinior, ac proinde aptissima ad recipiendas omnes virtutes & influentias reliquarum stellarum, & ad nos subinde transferendas. Accedit huc, quod cum humiditatis domina sit ac productrix, terrena omnia humido constantia auget, dum lumine plena est; minuit autem & virtutem humidam subtrahit, dum lumine diminuta est, vt manifeste apparet in debilibus, & ægrotis, qui à modicis læduntur & sensibiliter alterantur. Merito igitur Lunæ cursum in progressu ægritudinum, & in prognosticis de statu infirmi eruendis, attendemus: non quidem vt causam totalem, sed partialem ac principalem, & quæ magnam habet conuenientiam & potentiam in humoribus & humiditatibus nostri corporis alterandis.

Erecta itaque figura Cœli ad initium morbi, prout diximus Capite decimoquarto, examinabimus eam diligenter iuxta præcepta capitis decimiquinti, vt ægritudinis ipsius essentiam ac naturam cognoscamus, & à quo Planeta potissimum dependeat. Tum vero si fuerit acuta ægritudo, obseruanda erit imprimis luna, iuxta peragrationem, quam faciet ad proprias quadraturas, ac semiquadraturas, & ad suum diametrum (Chrysogonus & Boderius hexagonos etiam ac trigonos Lunæ aspectus considerant) & quibus diebus illa acciderint, notandæ sunt configurationes reliquorum Planetarum cum ipsa Luna. Vbi si videris, beneficorum aliquem Lunam ipsam feliciter intueri, aut eidem corpore coniungi; vel eandem sine aspectu aut applicatione alterius Planetæ in dignitate sua constitutam, iudicabis illa die ægrum nonnihil à morbo subleuandum, pro viribus ipsorum beneficorum. Verum si contigerit Lu-

nam

nam malefico alicui applicare hostilibus radiis, vel per corpus, aut eandem in casu suo aut detrimento esse, tunc quidem languenti malum erit & grauamentum, ac si malefica illa cum Luna congrediens fuerit valde potens, & natura sua morbum causans vel fouens, de morte etiam timendum erit.

Admonet autem Ferrerius infortunam seu maleficum non semper augere vel aggrauare morbum; nam cum Planetæ malefici vis naturæ morbi contraria extiterit, non exasperat vt plurimum ægritudinem nec auget: atque hac ratione pituitosus Saturnus biliosas augere nequit ægritudines quas proprie Mars infert ac fouet: neque Mars igneus phlegmaticos aut melancholicos cum Saturni natura congruentes morbos promouet: sed quisque sua natura mala exasperat. Eadem ratio est beneficorum, morbum à se illatum propriis qualitatibus fouentium. Iupiter enim, cuius temperamentum sanguineum est, nisi refrigeretur à signo frigido, in ipso existens, aut à Veneris & Lunæ aspectu, non potest Iouiales, hoc est, à seipso illatas depellere ægritudines, vt pleuritides, phlegmonas & similes. Nec Venus lienterias, fistulas, œdemata, cæterosque Venereos morbos lenire potest, nisi radiis beneficis Iouis, vel Solis, vel Martis adiuuetur, & nisi signum naturæ morbi contrarium possederit. Sed exemplo declaranda sunt ea quæ diximus. Ponamus itaque in initio alicuius ægritudinis Lunam versari in gradu 10. ♌, vt in hac figura, & ibi formari primum angulum: à quo si numeraueris octies 45. gradus, patebunt octo principales anguli ipsius figuræ: nempe quattuor primarij, vt Lunæ locus radicalis, locus ei oppositus seu diameter, & ambæ quadraturæ: reliqui quattuor minus primarii, qui sunt in locis inter supradictos intermediis, & semiquadrati dicuntur; quibus si adiunxeris hexagonos ac trigonos radios, obtinebis duodecim loca in Zodiaco, quæ ad Lunam respectum habent, & cognationem aliquam, in comparatione scilicet ad locum radicalem quem ab initio inuasionis morbi obtinuerat.

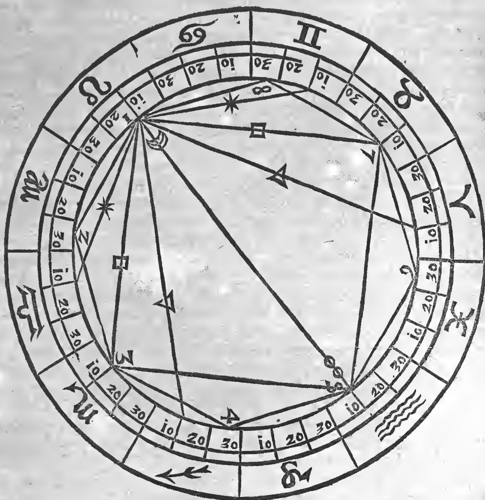
Primus itaque locus radicalis, in quo scilicet Luna sub morbi initium inuenitur, est gradus 10. ♌, & dicitur primus angulus figuræ ipsius principalis octogonæ.

Secundus locus est gradus 25. ♍, distans à loco Lunæ radicali grad. 45. qui est secundus angulus figuræ octogonæ, & semiquadratus aspectus loci Lunæ radicalis, quem Luna assequitur quarta die, estque indicatiuus primus, qui respectum habet ad primum decretorium die septima subsequentem.

Tertius locus est gra. 10. ♎, nempe hexagonus Lunæ aspectus sinister ad distantiam grad. 60. à loco ipsius radicali, qui à Boderio & Chrysogono tanquam indicatiuus consideratur, & hunc assequitur Luna die 5. circiter. Sed cum sit aspectus mediæ amicitiæ & conueniens, idcirco non fit crisis aliqua per se, nec fit iudicium aliquod nisi per accidens, prout fuerit Luna tunc in aspectu aliorum Planetarum; aut etiam si aspectus ipse constiterit è signis quadratum radium in Æquatore conformantibus.

Quartus locus est grad. 10. ♏, nempe ad sinistram ipsius Lunæ quadraturam, ad distantiam 90. graduum, vt sit tertium latus figuræ octogonæ, ad quod

peruenit Luna vt plurimum diebus septem completis: cumque hic aspectus sit malus sua natura, & mediæ inimicitiæ, ob diffidentiam signorum in qualitatibus, ideo tunc contingit pugna inter morbum & virtutem; atque hinc iure merito dicitur criticus, seu decretorius primus; in quo si contigerit Lunam affligi à Saturno vel Marte, vel à mortis domino, crisis vt plurimum ingrauescente morbo fiet ad mortem.

Sed si Luna à beneficis tunc sustentabitur, virtus ægri subleuabitur, & iudicium vsque ad decimamquartam diem, qua Luna diametrum suum assequitur, solet transferri.

Quintus locus contingit in gradibus 10. Sagittarij, ad distantiam scilicet gr. 120. à loco Lunæ radicali, & hic constituit Luna trinum radium sinistrum; qui aspectus beneuolus est & perfectæ amicitiæ, ideoque, nisi alia adsint contraria, virtus ægri subleuatur, ac proinde Medicus huic non debet confidere, neq; pro indicatiuo decimiquarti simpliciter recipere, sicut falso Boderius & Chrysogonus affirmant, dummodo non deprauetur hic trigonus respectu æquatoris, vt in quadratum aspectum transeat. Attingit autem hunc locum Luna nona vel decima die.

Sextus

Sextus locus est peragratio Lunæ ad gr. 25. ♓, hoc est ad distantiam gr.135. à sua epocha, vbi cadit semiquadratus secundus sinister, ad medium interuallum scilicet inter tetragonum primum & oppositionem; ad quem locum Luna peruenit die vndecima, & interdum duodecima, quæ deinde indicatiua est decimæquartæ vel decimæquintæ.

Septimus locus est diameter loci radicalis Lunæ, nempe gr.10.♒, ad quem pertingit Luna die 14. vel 15. estque hic aspectus perfectæ inimicitiæ, & virtutem ægri maxime aggrauans, & multum deprimens: in quo si Luna applicuerit malefico alicui, fiet crisis ad mortem, pro potentia ipsius malefici; solent enim in hoc statu morbi acuti terminari ad malum, & malitia huiuscemodi febrium accrescere, licet in peracutis, & adhuc magis in perperacutis soleant de malignitate sua nonnihil remitttere. Dicitur autem hic dies decretorius primarius secundus.

Octauus locus contingit in grad. 25. ♓. ad distantiam ab epocha per gradus 225. vbi incidit semiquadratus primus dexter, quē Luna occupat post dies 17. vel 18. quæ indicatiua est vigesimi vel vigesimiprimi, quo Luna peruenit ad secundam quadraturam.

Nonus locus est in gr.10. ♈, scilicet in trino aspectu dextro respectu loci Lunæ radicalis, à quo distat ille grad. 240. quos ingreditur Luna post dies 18. vel 19. & huius trini aspectus dextri eadem est natura, quæ trini superioris sinistri.

Decimus locus habetur in gr. 10. ♉, in quem incidit secundus quadrangulus dexter, remotus à loco Lunæ radicali per gradus 270. quos Luna conficit diebus viginti vel 21. prout fuerit motu velox, aut tarda, & interdum etiam die 22. Est autem hic dies decretorius principalis & tertius in ordine, & est similis primo decretorio, nam & in hoc solent nonnunquam infirmi decedere.

Vndecimus locus occurrit in radiatione hexagona dextra ipsiusmet Lunæ ad interuallum à primo loco graduum 300. quod emetitur Luna diebus 23. circiter. Est autem hic locus eiusdem naturæ cum tertio loco, vbi incidit sextilis sinister.

Duodecimus locus incidit ad distantiam gr. 315. à primo loco, & est semiquadratus Lunæ dexter secundus, & dies indicatiuus vigesimæseptimæ, seu vigesimæ octauæ, ad quem Luna accedit die 24. vel 25.

Postremo vero Luna emensis omnibus hisce locis reuertitur ad suam epocham, seu locum radicalem, quem ad initium decubitus possederat, qui reditus absoluetur diebus fere 29. postquam Luna emensa fuerit totum Zodiacum, in quo sane dierum spatio complentur dies critici omnes & indicatiui, quos Medici solent obseruare, prout alias diximus, inter quos memorabiles sunt tres dies decretorii principales, qui sunt vt plurimum septimus, decimusquartus, & vigesimusprimus: in quibus febres acutæ & perperacutæ solent terminari. Atque hoc est quod Hippocrates dixit acutos morbos in quatuordecim diebus iudicari, & tertianam exquisitam septenis circuitibus: contingunt enim septem tertianæ accessiones antequam ad decimamquartam diem accedamus; vnde in dicta decimaquarta plurimi à morbo liberantur: in qua si contigerit febris accessio, tunc solet morbus produci in diem vigesimamprimam, vel vigesimam octauam, vel etiam vlterius. Præterea in eodem mense Lunari apparent omnes periodi febris tum tertianę, tum quartanæ, nam complentur in ipso quindecim paroxysmi, seu a-

ſeu acceſſiones tertianę, & decem quartanę. Adhuc poſt diem decimumquartum, hoc eſt tranſacta Lunæ oppoſitione, ſolent febres acutæ remitti, niſi per errorem Medici, vel ob malum infirmi regimen virtus aggrauetur, & morbus inualeſcat. Verum ſi Luna fuerit extra memorata loca, nullum fit iudicium per Lunæ curſum de ipſo morbo, quod tunc nullo aſpectu configuretur cum loco morbi radicali, vnde curſu vacua in hoc caſu appellatur à nonnullis: cum tamen proprie Luna curſu vacua vocetur, quando nullo aſpectu Planetæ alicui iungitur, & ſine virtute eſt, & efficacia; ideoq; rectius fortaſſe dixeris, ſi Lunam tunc radicali loco inconiunctam appellaueris.

Cæterum hæc criticorum dierum ratio locum omnino habere non poteſt in morbis chronicis, qui motum Solis, vel aliorum Planetarum ſequuntur, vt febris quartana & ſimiles: ſed vt plurimum viget in morbis acutis, & quando Luna in principio ægritudinis maleficum aliquem corpore vel radiatione noxia non attigerit; conſtat enim experientia, quod dum Luna ad initium morbi cum Sole, vel aliquo malefico, ſeu corpore, ſeu radio coniuncta fuerit, criſim tunc frequenter dubiam fieri, & maximas alterationes effici, cum eadem ad hoſtiles alios aſpectus vel eiuſdem malefici, vel ipſius Solis peruenerit, ſiue decretorio id die, ſiue non decretorio acciderit; vbi ſi tunc Luna à beneficis ſubleuabitur, ſpes aliqua ſalutis ſupereſt, & æger non ſine labore conualeſcet; ſi beneficorum radiis ſalutaribus non fouebitur, mortis non infima ſuſpicio, vel certe periculoſa recidiua exſpectanda eſt; ſed ſi maleficorum teſtimoniis mali ſignificationes duplicabuntur, de vita actum eſt; præſertim ſi concurrerint adhuc alia mortis indicia paulo poſt à nobis adferenda. In genere autem quando Luna attigerit hoſtiles maleficorum radios, vel corpora, vel etiam Solis tetragonum ſeu oppoſitionem, die decretorio vel non, vt plurimum tunc languenti malum erit, peius autem, ſi maleficus ille conſenſerit ipſi ægritudini, licet extra dies decretorios, ex aplicatione Lunæ ad maleficos, non poſſit colligi iudicium de criſi ſubſequutura. Illud etiam ſcias, teſte Boderio, quando Luna in diebus criticis eſt fœliciter illuſtrata, & illi dies nihil leuamenti afferunt, mortis iudicium, vel morbi tranſmutationem, ac longitudinem afferunt, tunc enim coniectari licet pernicioſam occurrere ſignificatori vitæ directionem & Lunam in locum maleficum genituræ incidiſſe. Demum & hoc obſeruandum eſt, Luna ſub initium ægritudinis è combuſtione exeunte morbum inualeſcere, donec eadem ad oppoſitum gradum pertigerit; quo tempore ſi maleficorum alicui vel corpore vel radiis noxiis applicabit, præſertim domino mortis, periculum eſſe grauiſſimum; ſin ſecus, euaſionem promitti.

Cap. XVIII.

In chronicis & diuturnis morbis Solis motum præcipue, vel alterius Planetæ morbum facientis obſeruari.

DISTINXIMVS morbos è materia emergentes in diarios, hebdomadarios, menſtruos, & annuos, ex Sueſſani, aliorumque ſententia, in Commentariis ſupra tertium librum Galeni de diebus Decretoriis capite ſeptimo, vt vt Federicus Chryſogonus huic ſententiæ ſeſe opponat. Poteſt autem hæc diuiſio bimembris fieri, ex opinione Galeni in eodem ſeptimo capite, ita vt morbos in dupli-

duplici differentia esse cum eodem asseramus. Sunt enim alii acuti, qui proueniunt à Sole & Marte; & hi Lunæ motum sequuntur, & alterationem secundum septimanas suscipiunt, vt idem Galenus asserit, & nos capite superiore ostendimus; terminantur autem vt plurimum intra mensem, nisi forte per accidens mensis spatium excedant. Alii sunt morbi chronici seu diuturni, qui licet motum Solis sequantur, mineram tamen seu originem trahunt à Saturno & Mercurio, aliisque etiam Planetis, atque hi quidem intra annum plerumque desinunt, licet vlterius produci queant, vt sunt febres quartanæ & similes, Sunt etiam & alii morbi longiores & chronici, quod tardiores Planetæ gubernant, & producuntur in annos; sed hos cum rari sint, nullaq; eorum apud Astrologos fiat mentio, nos etiam silentio inuoluemus. Erit autẽ nobis sermo in hoc capite de morbis chronicis, qui à Sole moderantur; in quibus vice Lunæ Solem obseruabimus, quomodo is affectus sit à maleficis, oportet enim vt vel ab ambobus, vel ab altero maleficorum ad initium morbi impugnetur; vel etiam vt constituatur in loco malefico, quem seu Mars, seu Saturnus corpore vel radiis noxiis obtinebat in genitura, aut in reuolutione annua, tunc, quando mala significatorum vitæ occurrit directio morbum hunc diuturnum præsagiẽs. Fieri etiam potest, vt maleficus, qui morbi auctor est, sub illius initium discurrat per locum alterutrius luminarium præsertim Solis, vel super gradum horoscopi, vel per locum directionis ipsius vitæ significatoris, vel vt aliud aliquod simile infortunium hora ægritudinis accidat. In quibus omnibus casibus Solem respiciemus, & decretoria tempora faciemus illa, quibus ipse tetragonas & diametram stationem respectu loci sui radicalis assequutus fuerit, sicut diximus in supradicto capite septimo Galeni; accidunt enim hæ crises in temporibus anni diuersis, id quod Hippocrates attestatur dum ait, æstiuas ægritudines hyeme, brumales vero vt plurimum Æstate solui. Quin immo & illi dies attendendi sunt, quibus Sol cum malefico aliquo morbi auctore congreditur, siue corpore, siue aspectu inimico; vel etiam, quibus Sol transit per loca Zodiaci à maleficis aliquo modo in genitura infestata, iis enim diebus languens periculum adibit. Postremo beneficorum etiam aspectus ad Solem non sunt omittendi, vt enim malefici sæuissima causant symptomata, ita benefici subleuant ægritudines & languenti sanitatem restituunt. Deniq; & Luna respicienda est illis maxime diebus, quibus crises Sol efficit.

Demus nunc ad maiorem huius capitis dilucidationem exemplum à Ferrerio sumptum; ait is decubuisse aliquem die 3 Maii anni 1546. ex palpitatione cordis cum febre, dum Sol obtineret gr. 22 Tauri & Marti tetragona radiatione iungeretur, qui percurrebat gr. 22 Aquarii. Constat igitur ægritudinem à Sole quadratum aspectum cum Marte constituente significatam fuisse; nam ægrotus vita functus est die 10. Septembris anni eiusdem, quando Sol gradus 27. ♍, ingressus diametrum constituebat cum Marte retrocedente in gradibus 27. Piscium, qui Mars morbi auctor fuit.

Neq; profuit languenti Iouis trigonus ad Solem, tum quia in gradibus 27. ♑, scilicet in casu suo positus, & à retrocessione stationarius, necnon & Soli ob signũ Virginis, quod aduersum est suæ domui, inimicus esset, tum etiam quod à Marte retrocedente sextili aspectu, hic infausto pulsaretur. Sic ego, cum in mea genesi Saturnus constituatur in grad. 11. Arietis quartana febri grauissima ac longa correptus fui die 21. Septembris anni 1576. quo die Sol accedebat ad locum Saturni oppo-

ni oppositum in radice, erat enim in gradibus 8. Libræ; perfectum autem diametrum non potuit Sol exspectare, quod illa die vigesimaprima Septembris Luna in gradibus 25. Virginis, loco Martis radicali posita, in Saturni, gradus 25. Sagittarii obtinentis, diametro constitueretur, qui Saturni locus prope aberat à gradu horoscopi meæ geneseos, qui est grad. 21. 3'8. Sagittarii. Porro directio horoscopi illo anno deuoluebatur ad Saturni tetragonum, qui morbi auctor extitit. Accedebat huc horoscopi ad corpus Martis, & Solis ad corpus Saturni progressio. Quinimmo & in anni reditu Sol per præsentiam à Saturno patiebatur, à quo solum per quattuor gradus aberat. Producta itaque tot concurrentibus malis, fuit hæc quartana ad plures menses cum sæuissimis accidentibus, & parum abfuit, quin vitam cum morte commutarem; euasi autem, quod Sol præcipuus vitæ gubernator per directionem saluus esset, quam diem non annotaui. Sed dabimus exempla aliquot chronicarum ægritudinum sub finem huiusce libelli.

Cap. XIX.

An futurus sit morbus diuturnus vel breuis.

De longitudine vel breuitate morbi iudicamus tum à genitura, tum ab anni constitutione, tum vero à figura ad morbi ipsius initium fabrefacta: vt nihil interim dicamus de propria ipsius morbi natura quæ Medicis vt plurimum aliunde constat. Si itaque de genitura constiterit, & directiones singulorum vitæ sustentatiuorum confectæ fuerint, perpendenda erunt tum loca principalia, quæ vitam gubernāt ac fouent, & sunt vt plurimum Ascendens, Sol ac Luna, tum etiam loca anæretica seu peremptoria, ad quæ tunc temporis dicti vitæ prorogatores accesserunt. Enimuero si tam promissores, quam abscissores validi omnes fuerint, vel debiles omnes, iudicium erit morbum euasurum longum: nam tunc conflictum æqualem exercent, malorum virtus, & virtus vitæ prorogatorum, & ambigua vtrorumque est victoria. At si vitæ datores robusti; anæretæ vero imbecilles fuerint, ægritudo breui tempore ad salutem verget; sed si contra prorogatores vitæ debiles, anæretæ vero fortes extiterint, breuis etiam morbus erit, sed ad mortem seu malignitatem tendens. Morbi insuper frigidi & sicci in genere, qui à Saturno fiunt, & Mercurio, & qui in vniuersum à Sole reguntur, sponte sua longi ac diuturni sunt: calidi vero & sicci, qui à Sole & Marte incrementum suscipiunt, & à Luna potissimum gubernantur, breues existunt. Solet autem particulariter Saturnus longos morbos facere, Iupiter & Sol breues, Mars breuissimos, Venus mediocres, Mercurius varios, Luna deniq; reuertentes, vt vertigines, comitiales, podagras & similes. Præterea Sole in signis vernalibus constituto salubres & breues fiunt morbi, in æstiuis signis breues & periculosi, in autumnalibus lethales, & in hyemalibus longi. Sed de morbis quattuor anni temporum egimus abunde capite decimosexto.

Ex figura autem ac statu Planetarum ad morbi initium traduntur hi aphorismi de longitudine vel breuitate morbi, qui desumuntur à luminaribus, à domino ascendentis, & à sexta domo, ac eius domino.

Quando ambo luminaria cadunt ab angulis, & eorum dispositores & dominus ascendentis fuerint impediti, periculosa erit ægritudo; sed si beneficæ auxiliū tulerint,

lerint, prolongabitur morbus, & ex acuto euadet diuturnus, seruabiturque natus præter spem si beneficæ præualebunt.

2. Si infirmus cœperit ęgrotare versanteLuna in signo mobili, maxime si fuerit in ascendente, vel fuerit etiam ascendens signum mobile, æger vel cito morietur, si aderunt mortis significationes, vel si non aderunt, cito liberabitur, & ad bonũ terminabit ægritudo. Si vero fuerit ipsaLuna in signo fixo, ægritudo erit longa, & si in communi, mediocris & mutabilis. Et hæc applicari etiam possunt Planetæ morbum inferenti.

3. Luna coniuncta cum Planeta orientali velocis motus, aut directo, breuitatem ægritudinis arguit, sed cum occidentali tardiore & retrocedente diuturnitatem.

4. Si Luna aut dominus ascendentis, fortunæ regredienti corpore vel aspectu sociabitur, salutem quidem pollicetur, sed morbi longitudinem.

5. Cum luminare morbo dominans (ait Cardanus) grauioribus Planetis cõmiscetur ac tardis, morbus natura & euentu longus erit: sin autem grauioribus Planetis natura velocibus aut motu, vt cum Saturnus & Iupiter prope Solẽ sunt, morbus quidem natura sua diuturnus breuior fiet: sicut contra, si Mars, Venus ac Mercurius tardi fuerint, morbi natura breues protrahentur; sin veloces, velociter finientur morbi natura etiam per se breues.

6. Luna cum Saturno, corpore vel radiis noxiis colligata, valde mala est, morbum enim prolongat, præsertim si Saturnus fuerit cursu tardus; velox autem non ita diuturnum facit morbum. Sed si retrocedat, fueritq; ante oppositionem Solis, recidiuam minatur. Præterea Luna si Saturno iuncta si cursum intendit, & lumine decrescit, timendum est de ægritudine diuturna & crisi horrenda; si motu tarda & lumine aucta, minus mali significat, quam si lumine diminuta foret.

7. Cum Luna Marti corpore, vel radiis tetragonis aut oppositis iungitur morbos acutos efficit, qui cito vel ad vitam, vel ad mortem terminantur.

8. Cum Luna ad initium morbi fuerit proxima occultationi, hoc est prima vel secunda die ante nouilunium, æger aut morietur, aut diuturno morbo detinebitur.

9. Si Mars in ascendente fuerit hora decubitus, ægritudo ipsa paruam moram seu terminum habebit, & vt plurimum ad malum terminabit. Sed si Saturnus in ascendente compertus fuerit, longos producit morbos.

10. Sexta domus habens signum fixum (vt nonnulli dicunt) significat longitudinem ægritudinis; mobile breuitatem, commmune mediocritatem, seu mutationem ægritudinis, vel recidiuam.

11. Si fuerit Saturnus dominus sextæ indicat ægritudinem fore longam, si Iupiter, vel Sol, vel Mars mediocrem, si Venus, vel Mercurius, vel Luna breuem.

CAP. XX.

De magnitudine & malignitate ægritudinis, seu morbi in genere, & an sit curabilis & ad salutem terminans, an vero incurabilis, & ad mortem ægrum conducens.

QVANTVM adiumenti hac in re præstet genituræ inspectio, supra satis ostensum est, vbi de morbis, qui nato possunt euenire, cognoscendis disseruimus, atque etiam de directionum malarum significationibus & effectibus, & quę

sint prauæ & morbi magnitudinem significantes, & quæ leues tantum ægritudines, & quæ denique mortem inferre valeant. Nunc vero magis particulare iudicium trademus ex figura morbi, vel sola, vel cum genesi comparata, si hæc cognita fuerit. Quoniam vero raro contingit aliquem ægrotare, qui non habeat malam aliquam directionem alicuius vitæ significatoris, idcirco conuenit etiam, vt ingressus & transitus Planetarum tempore decubitus male se habeant, & cum directione ipsa congruant; vnde vel tunc luminaria, vel alterum eorum, & præcipue Luna infortunium patietur à maleficorum aliquo, vel coniunctione, vel oppositione, vel quadratura, vel antiscio; aut quidem in loca, quæ malefici ab initio nascendi, vel in reuolutione illius anni infestarunt, incident. Ait enim Cardanus, quod quibuscunque sub initiis morborum Cœli constitutio longe lenior est morbo, his à natiuitate morbus sæuitatem contraxit, principalibus locis, id est Sole vel Luna in praua loca cadentibus. Quapropter nihil mirum est, si quandoque tempore inuasionis morbi neque Sol, neque Luna à malefico aliquo affligatur, tametsi morbus grauis sit. Nam si genesim & reuolutionem illius anni, in quem morbus incidit, aspexerimus, proculdubio statim innotescet infortunii origo, apparebunt enim loca infecta in vtraque figura; in genesi quidem per directionem, in reuolutione autem per configurationem Planetarum inter se, & cum genitura.

In figura itaq; ad initiũ morbi erecta considerãdus est status luminarium, præcipue vero ipsius Lunæ, deinde & ascendens eiusq; dominus obseruandi sunt, & cum domino octauæ comparandi: quinimo & beneficorum, qui auxiliari solent & maleficorum, qui morbi auctores existere, positus attendendus est, videlicet quomodo illi se habeant ad luminaria, ad ascendentem eiusque dominum, necnon ad octauam, & sextam domum. Accedunt huc coniunctiones luminarium morbi initia proxime antecedentes, à quibus in genere de morbis illo mense vẽturis iudicium sumitur. Enimuero si domini trigoni coniunctionis præcedentis validi fuerint, & benefici ac benigne inter se configurati, seruabunt ægros illo mense à morte; at si debiles & inualidi magna ex parte perdent. Porro quando luminaria non sunt admodum infortunata (neque enim possunt esse omnino libera) nec dominus ascendentis à malefico quopiam diuexatur; neq; luminaria aut horoscopus cognationem habent cum domino mortis, & beneficæ maleficis præualebunt, ac iam dictis locis auxiliabuntur, iudicabimus ægrum facile ab ægritudine posse liberari; mutabitur autem morbus in melius & æger conualescet, vbi Luna tempore morbi ad planetas morbo contrarios, maxime vero ad Iouem, Venerem, vel Solem deferetur. At si luminaria & horoscopus, illiusq; dominus infortunium patiantur, maleficis præualentibus, & beneficis abiectis ac nullum auxilium locis supradictis ferentibus, malignam seu acerbam fore ægritudinem morte vt plurimum terminandam iudicato, eoque magis si Luna vel horoscopi dominus, à domino domus mortis impugnetur.

Est autem malum ac metuendum cum Sol de die in principio ægritudinis & Luna noctu fuerint impediti, vt ait Hermes aphor. 96. Deterior vero conditio incipientis morbi est, teste Cardano, si morbo sæuo existente Luna & dominus ascendentis non existentes cum malis ad malos deferantur.

Luna in augmento sui luminis mala est, si morbus fuerit ex copia humorum, ait Auenaris, vel ex repletione; sed diminuta lumine melior est, quod tamen graue est

ue est in ægritudine quæ fit ex inanitione, cui conuenit Lunam augeri lumine. Sic Cardanus: cum Luna fuerit in principio ægritudinis perseuerantis, vel sub radiis Solis, aut cum cauda Draconis, vel cum Saturno, aut Marte, ingens periculũ significatur. Quod si senex fuerit infirmus, etiam Ioui iuncta, aut Veneri, vel Mercurio: quod si horum oppositis vel quadratis, idem sed leuius continget. Quod si cum hoc in locis his etiam à genitura inuecta fuerit, procul dubio morietur. Cum igitur duo ex his conuenerint, & alterum validum fuerit, ægrotabit homo; sin autem ambo valida sint grauiter; si tertium adest, morietur: sed in senio duo tantum possunt occidere.

Dicit præterea Ludouicus Rigius Aphorismo 93. Secundæ partis: Per applicationem Lunæ ad beneficas non dispositas à maleficis vinci naturam morbi, & per separationem ab illis, & applicationem ad infortunas causari mortem. Beneficas vero, ait idem Aphorismo 94. transire in maleficas, hoc est maleficarum naturam induere, quando morbus de natura beneficorum, siue de natura suarum significationum erit; sicque etiam maleficas eadem ratione, seu conditione in beneficas permutari, quia contraria contrariis curantur effectibus. Sed & idem Aphorismo 95. affirmat coniunctionem in luminarium signis Martiis, vel in signis humanis, Venere & Mercurio ibidem existentibus retrogradis morbos inducere terminantes omnino ad mortem: & si illa coniunctio erit in Ariete, ducere infirmum extra mentem sine spe. Adhuc, ait Cardanus, Martem in ascendente hora initii morbi, morbum facere velocem, vehementem, & partes superiores affligentem, perturbantemque mentem. Quod si cum hoc dispositores luminarium & ascendentis fuerint impediti, succedet mors.

Sed & stellarum fixarum in hoc negotio accurata habenda est ratio, quarum crudeliores permixtæ luminaribus, vel hora ægritudinis orientes aut occidentes morbum ipsum plurimum augent & exasperant. Cæterum de coniunctione Lunæ cum singulis planetis ad morbi initium alii vberius tractauerunt, nos nihilominus probatiores aliquos Aphorismos huius materiæ ex Auenare, & aliis compendiose recensebimus.

Coniunctio Lunæ cum Saturno mala est, præsagit enim vt plurimum ægritudinem diuturnam; quæ grauior, mitiorve erit penes bonam vel malam affectionem tam Saturni quam Lunæ.

Si enim Saturnus cursu tardus fuerit, plurimum nocet, morbumque aggrauat: & retrogradus ante Solis oppositionem, facit recidiuam. Contra vero velox motu, vel retrogradus post oppositionem cum Sole minus nocet. Orientalis à Sole alleuiat morbum à frigiditate procedentem, auget vero morbum ex caliditate productum.

Occidentalis autem à Sole, morbum frigidum exasperat, calidum remittit. Luna cursu tarda & aucta lumine ægritudinem mitigat, velox & diminuta lumine eandem promouet, augetque.

Pernitiosa denique censenda est Lunæ & Saturni oppositio & tetragonus, licet minus quam coniunctio. Sed si Saturnus in congressu cum Luna, receperit ipsam ex domo vel altitudine sua, minus ipsi nocebit.

Coniunctio Lunæ cum Ioue, prospera est, maxime si contigerit in Cancro, vbi vterque planeta dominatur, vel etiam in aliis domibus Iouis, minus tamen bo-

na est in Capricorno, in quo vterque cadit à dignitate. Porro cæteri quoq; aspectus Lunæ cum Ioue boni sunt, magis tamen trinus & sextilis, minus vero quadratus & oppositus.

Confert autem Iupiter magis ægris adultis post mediam ætatem, minus vero pueris & iuuenibus ante mediam ætatem.

Coniunctio Lunæ cum Marte pessima est, & sine beneficorum radiis in morbis calidis lethalis, magis vero cũ Luna crescit lumine, quam cum decrescit, augebiturq; ægritudo si motu velociore prouecta luminis incremẽto turgescere incipiat. Adhuc Mars occidentalis non adeo furit, neque ita formidabilis est, vt oriẽtalis. Denique & diameter Martis ac Lunæ malus est, necnon & tetragonus, sed minus.

Coniunctio Solis & Lunæ semper mala est, & vt plurimum mortem præsagit vel periculosam ægritudinem. Sed de his infra.

Coniunctio Veneris & Lunæ salutaris est, sicut & Iouis: confert tamen Venus plus ægritudinib. cholericis quã Iupiter, sicut hic magis adiuuat ægritudines frigidas, quam Venus. Præterea prodest Venus magis iuuenibus ac mulieribus ęgrotantibus, quam senibus. Sunt deniq; & cæteri omnes Veneris aspectus cum Luna auxiliares, sed conuenientiores trinus ac sextilis.

Coniunctio Lunæ ac Mercurii mediocriter bona est vel mala, pro ingenio ipsius Mercurii, prout scilicet ipse fuerit in bono statu respectu radiorum Solis, & aliorum planetarum, & pro natura signi quod obtinet; idemque etiam censendum est de reliquis Mercurii ac Lunæ configurationibus.

CAP. XXI.

Complectens aphorismos particulares, seu indicationes Astrologicas de decubitu lethali respectu locorum genituræ, & annuæ reuolutionis.

TRADITVRI nunc particulares aphorismos de morte ægrotantis, è re studiosorum futurum arbitrati sumus conuenientem in his aphorismis Astrologicis adferendis ordinem sequi, ne ingentem rerum farraginem sine capite vel cauda proponeremus; ideoque hoc præsenti capite illas indicationes Astrologicas de decubitu lethali adferemus, quæ ex genitura ægri & annua reuolutione ad figuram ad initium morbi comparata constant. Deinde proximo capite aphorismos hac eadem de re, à sola morbi figura procedentes complectemur. Verum licet non semper necessario hi aphorismi ægrum ad mortem conducant, nihilominus plures concurrentes certum testimonium, vel mortis, vel grauissimæ ægritudinis adferunt.

Aphoris. 1. Cum fuerit ascendens ad initium morbi aduersus horoscopo genituræ de vita timendũ est, nisi profectio horoscopi genituræ ad ea loca venerit. Aduersa autem signa sunt, quæ sextam, septimam, octauam, & duodecimam domum in genesi obtinent, 41. sententia Auctoris centiloquii.

2. Ascendens signum ad initium morbi, quod in genitura, vel in annua reuolutione, licet minus, malefica possidebat, ægrum acerbissime diuexat, maxime si gradus ille, quam proxime in horoscopo constituatur.

3. Morbus qui cœperit, cũ Luna fuerit in loco maleficæ genituræ, vel reuolutionis annuæ, vel in eius opposito, vel quadrato, vel antiscio grauissimus futurus

est, &

est, & si maleficam illam aspicit, periculosior, eoque magis si Luna fuerit temporis domina, & gubernatrix vitæ. Verum si ad morbi initium Luna fuerit in loco vbi genituræ tempore, vel reuolutionis annuæ benefica erat, nihil grauius metuendum est, 42. sententia Auctoris centiloquij.

4. Quando loca aphætica radicalia cum dominis ascendentis genituræ & figuræ ad initium morbi constructę oppressa fuerint, confestim mortem iudicato, nisi fuerit receptio inter maleficas, & beneficorum salutaris aspectus; sic enim volente Deo euadere poterit.

5. Cum quis ægrotauerit sub mala reuolutione, in qua vnus locorum hylegialium genituræ per directionem affligatur, cæteris vitæ sustentatiuis locis per ingressum & progressum male se habentibus, euidentissimum mortis periculum adibit æger. Quibus si accesserint alia infortunia ad horam decubitus, certior mors expectatur.

6. Si ad initium morbi Sol fuerit in loco genituræ malefico, quem scilicet malefica ab initio nascendi vel corpore, vel radio noxio, vel antiscio obtinebat, grauissima erit ægritudo, & plerumque chronica ac diuturna: si tunc etiam à malefico aliqua ratione patiatur, adhuc magis lethalis efficitur morbus; qui denique infirmum ad mortem conducet, si Sol fuerit vitæ prorogator, ac per directionem afflictus.

7. Morbus, qui cœperit eo anno, quo Eclipsis contingit in ascendente genituræ, vel annuæ conuersionis partiliter seu intra distantiam quinq; graduum, vel etiam in loco alicuius vitæ prorogatoris, exitiosus & mortalis est. Minus tamen nocebit, si in dictorum locorum opposito, vel quadrato acciderit. Porro intelligendus est hic aphorismus, quando Eclipsis ipsa mala fuerit, eiusque dominatores malefici. Quanto autem maior erit Eclipsis, tanto grauior ac intensior erit ægritudo: quod si parua, debilis. Fortasse idem poterit, si contigerit in loco directionis horoscopi, vel luminaris aphætici.

8. Morbus qui cœperit eo anno, quo duorum maleficorum Saturni & Martis coniunctio accidit in ascendente genituræ, vel annuæ reuolutionis, vel in loco prorogatoris vitæ partiliter, lethalis est: sicq; etiam si contigerit in opposito vel quadrato dictorum locorum, sed minus. Quin & idem operatur Saturni & Iouis, vel Iouis & Martis coniunctio, præualente tamen malefico in ipsa coniunctione, maxime vero si & alter maleficus inimico radio testimonium attulerit.

9. Apparitio cometis vel nouæ stellæ super gradum horoscopi genituræ, vel super locum luminaris vitam sustentantis, noxia est ac lethalis; idemq; valet, si contigerit in loco ad quem illo anno deuolutio horoscopi vel luminaris vitam fouentis facta fuit.

10. Transitus malefici ad initium morbi per locum horoscopi radicis vel luminaris vitam gubernantis pernitiosus est, minus tamen si per oppositum, seu quadratum dictorum locorum deferetur. Necnon & transitus malefici per locum directionis horoscopi, vel luminaris aphætici malus est, maxime si amborum maleficorum aliqua erit inter se configuratio.

Cap. XXII.

Continens aphoriſmos particulares ſeu indicationes Aſtrologicas de decubitu lethali, ex ſola figura ad morbi initium conſtructa prorumpentes.

11 QVANDO orientis ſeu horoſcopi domus fuerit cum domino octaui loci, aut cum Planeta locum illum obtinente coniunctus vel hoſtiliter configuratus, aut per antiſcium, mortis affert teſtimonium, præſertim nullo auxiliante benefico, eoque magis ſi etiam Luna particeps fuerit huiuſce infortunii, vel alio modo male afficiatur. Quod ſi inter aſcendentis & octauæ domus dominum ſit receptio per aſpectum vel corpus mortem quidem languens effugiet, ſed non grauem ægritudinem. Magis autem periculi eſt, ſi dominus horoſcopi iungatur malefico, vel domino mortis, eumque recipiat, quam ſi dominus mortis illum receperit. Habet ſimilem aphoriſmum Hermes, dum ait 71. timetur in ægrotantibus, cum Luna & dominus aſcendentis fuerint ab octaui loci domino impediti.

12. Dominator ſigni orientis ſi ex ſua retrogadatione ſeparatur à Planeta dominium mortis ſibi vendicante, deſperationis indicium eſt, niſi propter retrogradationem à Sole fuerit combuſtus.

13. Dominus aſcendentis ſi fuerit infortunatus in octaua domo abſq; beneficis radiis, Luna exiſtente corrupta, mortis præbet indicationem, quæ cauſa ipſius ægri proueniet, nempe ex inordinato regimine, vel alio errore.

14. Dominus aſcendentis in aſcendente combuſtus mortem præſagit.

15. Dominus aſcendentis ſi ſimul etiam præfuerit octauæ domui (vt quando aſcendit Libra vel Aries, tunc enim plerunque cadit in cuſpidem octauæ Taurus vel Scorpius) & infortunatus fuerit, mortem obnunciat ſui ipſiuſmet cauſa, quæ futura erit quando ipſe vel Luna peruenit ad gradum octauæ domus.

16. Dominus aſcendentis cum domino ſextæ, vel ſeptimæ, vel duodecimæ male colligatur, ſiue per corpus, ſiue per aſpectum malignum, ſiue per antiſcium; teſtimonium enim affert vel mortis, vel diturnæ infirmitatis. Idem ſignificat ſi in dictis domibus reperiatur, præſertim in caſu ſuo, vel retrogradus, vel combuſtus, vel à maleficis aliqua ratione infeſtatus.

17. Dominus horoſcopi in ſeptima, vel deiectus ſub terra præcipue, in quarta vel ſexta domo; vel etiam in aliis domibus cadentibus à maleficis oppreſſus, & dominus octauæ domus ſummum Cœli faſtigium aut occidentis cardinem obtinens, mortis præſagium obnunciat.

18. Dominus horoſcopi in ſexta, & viciſſim dominus ſextæ in horoſcopo eodem tempore ad initium morbi aliquantulum afflicti, chronicam ægritudinem; infortunium grauius paſſi, perniciem pollicentur.

19. Dominus octauæ domus in angulo, & præcipue in occidente, exiſtente Luna, & horoſcopi domino in cadentibus, aut à malis infeſtato, ſemper morbus lethalis eſt, magis vero ſi octauam infortuna diſponet.

20. Prope aſcendentem ſeu lineam horoſcopi, ſi fuerit maleficus Planeta, præſertim ♂, vel fixa crudelis (de quibus cap. 8. de vitæ abſciſſoribus mentionem fecimus) ita vt non diſtet à gradu horoſcopi plus tribus partibus, mortis indicium eſt; ſupprauiuet enim tot diebus æger, quot gradibus diſtiterit malefica illa ſtella

à gra-

à gradu horoſcopante, dummodo ſignum ſit mobile, ſed Saturnus ibi conſtitutus ſolet obnunciare longas ægritudines, vt alias diximus, quin & in ſeptima domo malefica cõſtituta, ita vt partiliter horoſcopum oppoſitis radiis feriat pernitiem affert, licet non adeo ſicut ſi fuerit corporaliter in horoſcopo.

21. Malefici ambo Planetæ poſſidentes angulos malum obnunciant, præſertim ſi hoſtiliter ſeſe aſpexerint, & aliud aliquod infortunium adfuerit, vt ſcilicet vel Luna, vel dominus aſcendentis ſit infœlix.

22. Maleficus Planeta in ſexta, vel quicunq; Planeta ibidem infœliciter poſitus, ſignificat ægritudinem ad malum terminaturam, vel ſaltem malitiam illius morbi à ſe facti indicat.

23. Luna à domino aſcendentis ad dominum octauæ lumen ſuum immediate transferens, indicium mortis præbet, ſed non ſemper in morbo periodico.

24. Lunæ applicatio ad ſtellam aliquam in octaua exiſtentem lethalis eſt, ſicut etiam ad ipſius octauæ dominum.

25. Luna Libram permeans Saturno & Marti iuncta lethalis eſt.

26. Luna cum pleiadibus in domo mortis partiliter inuenta, mortem indicat. Idem puto contingere ſi fuerit cum aliis ſtellis fixis pernitioſis, vt ſunt hyades, antares, Hercules, lanx auſtralis, & caput Meduſæ.

27. Luna Orientalis plus ſex gradibus à Sole non diſtans, ægrum ad periculum conducit, & quanto ipſi propinquior erit, tanto certius periculum adferet. Nam peſſimus eſt ille Lunæ ſtatus, vergit enim ad combuſtionem: verum ad duodecim vſq; gradus diſtans à Sole mala quidem eſt, ſed tantam influxus acerbitatem non admittit. In Ariete autem & Leone minuitur infortunium. Quod ſi Sol dominium in octaua obtinuerit Luna ſic combuſta, maius mortis periculum ſubeſt. Sic quoq; cum ipſa luminaria coniuncta inciderint in ſextum, ſeptimum, octauum, & duodecimum Cœli locum ab aſcendente.

28. Luna ad caput vel caudam Draconis accedens intra quattuor, vel quinque ad ſummum gradus, mortis teſtimonium confert, debilius vero teſtimonium eſt ſi recedat ab eodem.

29. Cum Luna ad initium morbi conſtituitur in quadrato ſeu oppoſito Solis malum eſt, fiunt enim criſes malæ quando eadem ad malos Solis radios & coniunctionem peruenerit. Et ſi contigerit ipſius Lunæ, vel Solis Eclipſis in prima, vel ſecunda, vel tertia criticatione ab initio morbi, languentis peſſima erit conditio; quo enim maior, peiorque erit Eclipſis, eo magis periculum ſubibit.

30. Luna velox motu & diminuta lumine cum Saturno tardi motus vel retrocedente congrediens, pręſertim in ſignis diſconuenientibus, & ſine beneficorum auxiliis, mortis diſcrimen adducit.

31. Lunæ congreſſus cum Marte pernitioſus eſt, nullo beneficorum adiuuante, & ſi vterque quartum Cœli locum teneat, mors ſubſequetur.

32. Luna inter vtrunq; maleficum Saturnum & Martem obſeſſa, necnon etiam inter Solem & Saturnum, vel inter Solem & Martem, nullo beneficorum auxiliarem manum porrigente, validum internecionis eſt indicium.

33. Luna in horoſcopo mala ſemper eſt, ibi n. corpus ægroti ſuper quo ſignificat, magis afficit, cũ ille locus oriẽtis ſit cõtrariæ naturę ipſi Lunæ, & quo vicinior

fuerit

fuerit lineæ orientis, eo deterior, & si fuerit male affecta, non leue indicium mortis præbet.

34. Cum Sol ab initio ęgritudinis à malefico quopiam corporaliter, vel tetragonis aut oppositis radiis affligitur, aut etiam per antiscium perfectum, præsertim si Sol luminare sit temporis, & malefico applicet, & non defluat, signum est vel mortis, vel validæ ac periculosæ ægritudinis, quę plerumque solet esse chronica & diuturna; nisi etiam Luna affligatur, vel adsint alia indicia seu infortunia mortem accelerantia.

35. Cum luminaria ambo sub terra male affecta fuerint hora inuasionis morbi, timor ægrotanti, ac mortis discrimen imminebit.

36. Luminaria ambo à Marte sauciata ad initium ægritudinis acutæ, citissimam, & quodammodo repentinam seu violentam necem inferre consueuerunt.

Cap. XXIII.

Continens particulares aphorismos, seu indicationes salutis.

ETsi supra cap. 20. tradiderimus generalem doctrinam, qua ex figura ad inuasionem morbi constructa eruebat iudicium de ægritudine ad salutem terminanda, nihilominus non minimum adiumenti Medicis videbimur attulisse, si de salute ægri particularia quædam præcepta, seu aphorismos tanquam in Tabella describemus: vt collatis, tum quæ ad mortem, tum quæ ad salutem faciunt, significationibus, pro parte vincente iudicium statui queat.

Aphoris. 1. Dominus ascendentis receptus à domino octauæ in figura ægritudinis, & vterque liber à maleficis, indicat ægrum post desperatam salutem conualescere.

2. Dominus ascendentis si extiterit beneficus, & in bono Cœli loco bene affectus atque à radiis noxiis liber, ad salutem languentis confert.

3. Dominus octauæ separatus à domino ascendentis, & à beneficis adiutus salutem tribuit ægrotanti.

4. Si benefici Planetæ præualuerint maleficis conualescentiam arguunt, maxime si Lunæ ac horoscopo auxiliabuntur.

5. Sol in Horoscopo bene affectus, aut in sexta Cœli domo, aut comburens dominum sextæ, septimæ, vel octauæ salutem ægro denuntiat.

6. Iupiter & Venus in horoscopo constituti, vel alibi in bono Cœli loco Lunæ commixti, sanitatem indubie pollicentur.

7. Si Luna, horoscopus, & vtriusque dominatores non fuerint combusti, aut à maleficis sauciati, neq; in malo aspectu dominorum sextæ, vel septimæ vel octauæ, ægroto salutem decernunt.

8. Luna si fuerit in bono Cœli loco bene affecta, nullique malefico commixta, fœlicem ægritudinis finem indicat.

9. Luna separata à malefico debili, & applicans beneuolo potenti, indicat post afflictionem sanitatem securam.

10. Luna in bono Cœli loco alligata domino horoscopi, vel per corpus, vel per aliquem radium, etiamsi ille fuerit maleficus, dum tamen non sit aliunde infortunatus, & vterque sit cursu auctus ac lumine sanitatem inducit.

11. Luna ab ambobus beneficis in bona Cœli statione circumdata absque maleficorum radiis, auxilium non leue ad salutem tribuit.

12. Luna in Tauro vel Libra Veneris domibus, vel in Sagittario & Piscibus, Iouis domiciliis inuenta in bono aspectu alicuius eorum, præcipue si fuerit in bono Cœli loco, & à malis tuta, sanitatem ægroto decernit. Sic quoque in Cancro, domo sua & Iouis altitudine conualescere facit.

CAP. XXIV.

De tempore salutis vel mortis particulariter indagando.

TEMPVS nunc inuestigandum est, quo æger conualescet, si indicia salutis conuenientia aderunt, vel quo decedet è viuis, si validiores mortis significationes reperiantur. Cognita itaque ægritudinis essentia ac magnitudine obseruandus est motus Lunæ in diebus criticis, in quibus si contigerit Lunam à beneficis Planetis, qui tamen octauam domum non disponant, coadiuuari, tunc quidem incipiet æger, facta bona crisi subleuari. Sic etiam quando Luna extra dies criticos, discedens vel non discedens à maleficis, fortunarum aspectus attingit, maleficis interim absentibus, sanitati paulatim restituitur languens, maxime si tunc etiam dominus orientis saluus fuerit, vel cum celerius directo graditur cursu, domino domus mortis ab eodem recedente. Necnon & de salute bene sperandum est, cum Luna transit per loca genituræ benefica, dummodo absint maleficæ.

Verum vbi de morte languentis ex supradictis certiores erimus, perpendenda erit diligenter magnitudo morbi, an scilicet acutus sit, vel acutissimus, an vero longus. Et si quispiam ex damnata prorsus Cœli constitutione laborabit morbo acutissimo, is vel quarta die à morbi initio, si tunc Luna infortunia patietur, vel septima, si tunc ad proprium tetragonum cum testimonio maleficorum peruenerit, interibit. At si morbus sit simpliciter acutus, decimaquarta dies mortem indicare poterit, si tum Luna maleficorum radiis in opposito loci radicalis ad morbi initium obruatur. Potest etiam & ante illam diem languens è viuis excedere, si Luna grauiter à maleficis extra dies criticos infestabitur, præsertim si maleficæ illæ stellæ morbi auctores, ac potentes extiterint: nec Luna à beneficis stellis subleuetur.

Volunt nonnulli horam mortis colligi posse à domino ascendentis, quando scilicet ille vel corpore, vel maligno aspectu domino octauæ coniungitur, vel etiam, quando dominus octauæ gradum ascendentem, aut gubernatorem vitæ attigerit. Præterea aiunt ægros deterius se habere vt plurimum à Meridie vsque ad mediam noctem, in descensu scilicet Solis, & illa diei parte plures decedere, quam à media nocte ad Meridiem dum Sol ascendit. Alij frequenter se obseruasse asserunt, illos qui graui ac periculoso morbo decumbunt, mori Luna exoriente, vel in medio Cœli existente, raro autem in quarta vel septima, ac nunquam fere in reliquis domibus.

Iam vero in morbis chronicis Solem in primis obseruare conuenit, vnde si recte ea, quæ superioribus capitibus tradidimus, percepisti, nullius negotij erit ipsam horam, vel saltem diem interitus prope verum cognoscere. Particularia enim hæc eruuntur è suis vniuersalibus, quæ diligenter in primis sunt cognoscenda.

Cap. XXV.

De electionibus in medicina & cura ægrotantium faciendis, & primo de confortandis & coadiuuandis virtutibus corporis per influxum debitum.

HVcvsqve ea tantum proposuimus, quæ ad cognitionem ægritudinis necessaria nobis visa sunt, vt essentiam ipsam ac speciem ægritudinis ex propriis ac præcipuis causis à priori scilicet, hoc est, à cœlestibus corporibus cognosceremus. Quibus si sagax ac prudens Medicus vltro adiunxerit indicationes à posteriori, ab accidentibus scilicet, & effectibus ægritudinem ipsam concomitantibus, collectas, perfectum indicium de fine ægritudinis & essentia eiusdem consequetur. Reliquum est vt de praxi Astrologica in curandis ac medendis morbis nonnulla differamus. Quæ vt meliori ordine (vt in reliquis hucusque pro virili facere conati sumus) prosequamur, agemus primum de electione temporis in confortandis & adiuuandis virtutibus seu potentiis humani corporis, deinde in purgandis humoribus superfluis per pharmaca, postea in sectione venæ, atq; in cucurbitis adhibendis, & deniq; de cura in corporibus ordinanda pro particularibus ægritudinibus secundum rationem cœlestem. Sic namque actiua passiuis debito modo coaptando ac commiscendo, debitum ac optatum sanitatis finem tutius ac commodius, vt plurimum Medici consequentur. Neq; me eorum absterrent calumniæ, qui licet alias non parua cum laude ac vulgarium hominum applausu medicinam exerceant, Astrologiam tamen vaticano prosequũtur odio, & publica voce affirmant; nihil opus esse Medico Astrologiam nosse, licere quouis tempore venam secare, potiones exhibere, & reliquis medicinæ muniis fungi, nulla habita ratione cœlestium corporum; non ꝙ ipsi per experientiam ita experti sint, nihilum enim de Astrologia norũt, sed ne vulgatum illud dictum mentiri sinant, quod ait: Ars non habet cauillatorem, nisi ignorantem. Nam qui hanc Astrologiæ partem ingenue tractauerunt, iis optime notum est, quam sit periculosum & impium medicinam sine hac exercere. Ait Lucius Bellantius in opusculo suo de dieb. criticis: medicinæ scientiam absq; cœlesti fauore sæpius inanem ac noxiam doctissimos plerosque viros iudicasse. Haliabas primo Theoricę cap. 3. ita inquit: Astronomia quoque indiget Medicus, qua medicaminibus electis temporibus, quibus Luna beatis & fœlicibus fuerit contemperata Planetis, & sub competentibus figuris vtatur. Cornelius Gemma Medicus Louaniensis ac Mathematicus longe doctissimus, de Arte Cyclognomica Libro primo, Capite octauo, sic de Luna loquitur: patet vsus eiusdem vberrimus in arte medica, quod post coniunctionem Lunæ ac Solis commodiores ferme sint venæ sectiones, purgationes per vrinam atque sudorem, & quæcunque à centro corporis, ad eiusdem circumferentiam ducunt, propter motus Lunaris analogiam. Contra digrediente Luna ab opposito Solis, magis & vomitus solent succedere, & alui purgatio, si modo & ægri vires, morbi tempus, & vtriusq; natura vniuersa consentiat: nec interim obsint congressus malefici; vel irradiantium siderum loca. Nec dubium quin & Planetæ vel stellæ cæteræ pari prorsus ratione ad Solem collatæ, vel ad Eclipticam, vires vbique particulares conferant, vnde in rebus naturæ arcana plurima colligantur, præsertim quæ in dierum criticorum ambiguo lapsu, in excitandis tempestatibus Cœli, & popularibus morbis, in adhibendis

bendis humano corpori salubribus medicamentis exigi consueuerunt, &c. Sed audiamus nunc Federicum Chrysogonum obiurgantem Cæsarem Optatum, Astrologiæ contemptorem, dum in fine cap. 6. de Prognosticis ægritudinum per dies criticos ita scribit: Neque possum silentio pertransire dictum eius scilicet quod Medici exercitati non inuenerunt differentiam in pharmacando, vel flobotomando in nouilunio, vel aliis malis aspectibus Lunæ cum Sole. Quæro tamen ab ipso si ille sit vnus de illis sic exercitatis & bonis Medicis, qui non adinuenit diuersitatem in flobotomando & pharmacando suos infirmos in plenilunio, vel nouilunio. Caueat dicere quod sic, quia viles mulierculæ lauantes pannos, essent magis prudentes ipso, quæ nouilunium vel coitum Lunæ cum Sole obseruant, ne panni in illa hora loti corrodantur, & piscatorum retia in mari tūc existentia corrumpantur. Censuram etiam Hippocratis incurret dicentis, quod quisque caueat à Medico ignorante Astrologiam, quia stellæ confundunt & alterant quattuor elementa, confundunt & quattuor humores: quare ipsæ stellæ in suis aspectibus sunt confusæ; humoribus a. stantibus confusis & ipsis in ebullitione positis, si pharmacia vel flobotomia illa in hora exhibeatur, certe æqualiter humores boni pariter & mali effluent. Neque virtus regitiua totius regulare poterit contra operantiam tanti influxus, & quamuis eadem virtus sit magis solicita per se, vt retineat magis apud se bonos humores quam malos; tamen superata à confusione & ebullitione humorum per combustionem luminarium causata superatur, & indifferenter humores per pharmaciam vel per flobotomiam effluunt. Hęc ille. Sed nimius forem, si omnium, qui Astrologiam medicinæ laudabiliter coniunxerunt, auctoritates ad artis huiusce veritatem, & ad obstrepentium confusionem referre vellem; vnum solum, ac Theologum quidem (qui instar omnium esse potest) hisce adiiciam. Scotus secundo sententiarum distinct. 14. q. 3. in responsione ad secundum argumentum, ita inquit: Conueniens est & necessarium, quod bonus Medicus habeat scientiam Astronomiæ, posset enim propinare aliquo tempore medicinam, quæ interficeret, & tamen alio tempore liberaret. En vobis obtrectatores non solum Medicorum, sed & Theologi fundatissimi præclara huiusce artis testimonia, quibus omnis sanæ mentis facilius quam vobis fidem tribuet. Sed hæc παρέργως dicta sunto, nunc ad rem nostram, vnde digressi sumus, reuertamur.

Primo itaq; adiuuari possunt in corpore nostro virtutes eius principales, quæ sunt vitalis, naturalis, & animalis; necnon & virtutes illis administrantes, quę sunt attractiua, digestiua, vegetatiua & expulsiua.

Vitalis autem virtus, quæ in corde residet, regitur ac fouetur ab influentia Solis. Vtemur itaque ad eius corroborationem rebus calidis & siccis temperate, vel calidis & humidis, atque illo maxime tempore, quo Sol dominatur, ac benignis radiis Iouis ac Lunæ commiscetur.

Naturalis virtus gubernatur à Ioue cum participatione Veneris & Lunæ, & residet in hepate, in quo generantur quattuor humores, & confortatur præcipue per Iouem, si vtemur rebus calidis & humidis tunc cum Iupiter fuerit optime dispositus, & præcipue in horoscopo, vel Veneri ac Lunæ configuratus absentibus maleficis.

Animalis virtus distinguitur in intellectiuam, quam regit Mercurius; & in sensitiuam, quam gubernat Luna cum Ioue & Venere.

Fouetur autem ab iisdem Planetis optime dispositis, cum vtimur rebus temperatis, & cum illorum natura congruentibus.

Attractiua (vt ad virtutes minus principales, & primarijs illis administrantes transeamus) viget in caliditate & siccitate per influentiam Solis & Martis, qui calidi sunt & sicci, magis tamen per ipsum Solem, qui temperate calidus & siccus est; Mars autem ob intemperatam caliditatem ac siccitatem, corruptiuam potius naturam obtinet. Confortatur autem attractiua à rebus calidis & siccis, Luna discurrente per signa ♈ ♌ & ♐. Excipiunt tamen Astrologi nonnulli signum Leonis tanquam inconueniens, nimis enim robustum est ac valde ardens. Si itaque Luna in reliquis duobus signis benigno aspectu Soli configurabitur, vel etiam Marti (dummodo is occidentalis sit, & in signo noxias suas qualitates moderante) confortabitur optime virtus attractiua. Sin autem Lunam in dictis signis habere non possumus, sufficiet eandem alteri dictorum Planetarum amico aspectu copulari tunc cum in horoscopo fuerit vel ♌, vel ♐.

Retentiua viget in frigiditate & siccitate per Saturni influxum, & corroboratur, si elegerimus Lunam in signo triplicitatis terræ, vt sunt ♉, ♍, & ♑. Conducet etiam, vt Luna fœlici radio cum Saturno coniungatur: & si Luna in dictis signis non extiterit, sufficiet deligere tempus, quo aliquod ex dictis signis in horizonte fuerit.

Digestiua virtus viget per influxum Iouis in calido & humido; vnde Luna constituta in trizodia aerea, quæ constat ex ♊, ♎, & ♒, apta erit ad hanc virtutem constabiliendam: maxime si Ioui configurabitur. Quod si Luna in dictis signis haberi nequeat, consultum erit eligere tempus, quo signum aereum in ascendente sit.

Expulsiua virtus indiget influxu Lunari frigido & humido, dum Luna fuerit in trizodia aquea, verbi gratia in ♋, ♏, & ♓, vel dum vnum è dictis signis in ortiuo horizonte fuerit.

CAP. XXVI.

De electione temporis ex astris, quo pharmaca, quibus humores superflui & damnosi in corporibus humanis expelluntur, exhibere consulte possunt.

QVONIAM accidunt nonnunquam hominibus humores superflui, & damnosi à temperamento naturæ, qui ad ægritudinem, & quandoque ad mortem inducendam valent, idcirco Medici partes sunt, humores illos à corpore nostro depellere, illudq; ad conueniens temperamentum reducere. Porro autem non omne tempus ad hanc rem conueniens est, sed primo cauendum est, ne feruente Æstate, aut summa Hyeme fiat corporum purgatio; commodius enim Vere, vel saltē Autumno purgatur, difficilius diebus canicularib. aut frigidissimis.

Secundo obseruanda est Luna in medicinis exhibendis, vt sit lumine decrescens potius quam aucta, neque sit Soli propinqua, sed aliquantisper ab illo remota, & à maleficorum corpore vel radiis præsertim noxiis libera, nec Planetæ retrogrado nisi Ioui aut Veneri coniuncta; ita enim affecta magis confert ad purgandos humores.

Tertio videndum vt Luna sit in signo expellendo humori contrario, vel saltem vt tale signum in Horizonte ortiuo scandat; & sunt signa aqueæ trizodiæ, vt

Cancer, Scorpius, & Pisces, maxime idonea ad eiiciendos & subducendos prauos humores cholericos; eo quod Lunæ humectatrix in similibus suę naturę signis vires suas magis exercens, aluum etiam efficacius ciet, & commodius eiicit humorem contrariũ, qui non est in ebullitione. Et hoc est quod Almansor Aphor. 25. dixit: quod meliora signa in accipiendis laxatiuis & purgatoriis sunt aquatica, & horum melius est signum Scorpii, deterius Cancri. Præterea etiam recentes ægritudines commodius purgantur Luna existente in Piscibus, vel saltem piscium signo scandente. Adhuc & signa aerea, vt ♎, & ♒ satis apta sunt, maxime ad melancholicos humores subducendos; terrea autem, vt Taurus & Virgo commodiora sunt ad ægritudines vetustiores per euacuationem expellendas. In primis autem cauendum est, ne medicina exhibeatur, dum Luna in Leone est, vel dum Leo scandit, quod ille ventriculo præsit.

Quarto considerandi sunt aspectus Planetarum ad Lunam, alii enim operationem adiuuant, alii impediunt, pro natura tum aspectus tum Planetarum in comparatione humorum expellendorum. Enimuero in genere Iupiter & Venus Lunæ corporaliter iuncti, impediunt medicinæ actionem, sed eidem configurati nõ tantum. Extat enim auctoris centiloquii aphorismus talis; diminuitur medicinalis pharmaci operatio, quando Luna Ioui iungitur. Ratio est, quod cum corpus humanum Lunę in primis subiiciatur, quando illa Ioui iungitur, robustior fit natura, quam vt medicinalis pharmaci virtus operari in illa queat. Est autem de medicinæ laxatiuæ ratione vt naturam vincat. Idem etiam in Venere locum habet, sed debilior est Venus. Saturnus etiam & Mars Lunam aspicientes impediunt medicationes; & Luna cum Planeta retrocedente copulata vomitum causat.

Quinto curandum est, vt deprimatur ille Planeta, qui præest humori euacuando; quod fiet si Luna cum illo non congrediatur, nec Planeta incidat in fortiorem Cœli locum tunc cum medicina exhibetur: alias si ille Luna fortior erit, remanebit humor ille in corpore, tantumque inualescet, vt à Medicis postea non ita facile expelli seu deuinci queat. Eligendus est itaq; Planeta oppositæ virtutis. Vt exempli gratia pro euacuanda cholera & purgandis renibus, quibus Mars præest, fortificanda est vel Venus vel Luna, & Mars ipse deprimendus. Curandum est igitur vt Luna, si fieri potest, sit in Cancro, & Veneri configurata; aut saltem vt Venus sit in potenti Cœli loco. Pro purganda melancholia & splene elige Iouem Lunæ aliquo aspectu configuratum, vel certe in forti Cœli loco constitutum: deprime autem Saturnum melancholiæ auctorem. Porro pro euacuando phlegmate vtere Solis ac Martis influxu, caue vero à Venere & Luna. Ac deniq; pro sanguine & hepate purgando Venerem ac Lunam elige, Iouem vero sanguini & hepati prædominantem reiice.

Sexto obseruandum est signum, quod in Horizonte est, dum medicina offertur; si enim illud cum operatione medica non congruat, differendum erit tempus quousq; signum conueniens in ortu reperiatur. Excipiuntur in hoc proposito signa ruminantia, quæ dum ascendunt operantur ad euomendam medicinam, vel impediunt quominus excrementa ad inferiora ferantur, vel aliud quid incõmodi afferunt. Sunt autem hæc ♈ ♉ ♑ & ♌; quæ tamen conducunt, cum medicinæ etiã per vomitum debent euacuare: vt antimonium & similia medicamenta. Præterea attendendũ est, vt dominus horoscopi tunc emergentis iungatur corpore vel per aspectum Planetæ alicui sub terra versanti, ita enim conducit ad deiiciendas sor-

 des per

des per aluum. Si enim ſupra terram extaret, moueret ſtomacho nauſeam, & ſic euacuationem impediret. Hac de re ponit Hermes aphoriſ. 74. Melius eſt autem in purgationibus, vt tam Luna quam dominus aſcendentis deſcendant, & ſint ſub terra; in vomitoriis autem vt aſcendant.

Septimo ſedulo cauendum eſt, & ſi de genitura conſtet, ne Luna ſit in loco natiuitatis malefico, & ne aſcendat ſignum genituræ contrarium, id quod ex ſuperioribus capitibus manifeſtum eſt.

CAP. XXVII.

De eligendo tempore, maxime ad phlebotomiam, ſeu venæ ſectionem ex aſtrorum poſitu, accommodato.

QVEMADMODVM in exhibendis medicinis, ita & in phlebotomia obſeruanda ſunt generalia quædam præcepta, nempe ætas ægroti, vires, conſuetudo, & anni tempus. Ætas enim reſpicienda eſt, vt ſcilicet puero ante annum duodecimum non extrahatur ſanguis, neque ſeni in vniuerſum, ſed ſi vires ſuperſint, etiam in ſene forti ac robuſto phlebotomia fieri poterit, in debili autem, tum per ætatem, tum per morbum, nequaquam.

Deinde & conſuetudo ſeruanda eſt, nam ſi vir maturæ ætatis phlebotomiæ nō aſſueuit, abſtinendum eſt à ſanguinis extractione. Deinde & temporis anni habenda eſt ratio: nam tempore calidiſſimo maxime diebus canicularibus præcauēda eſt phlebotomia, tunc enim humores perturbati ſunt, ac facilius boni quam mali effluerent; ſic in ſumma frigiditate humores compacti ſunt, & ſi euocarentur, confuſe tum boni tum mali elaberentur. Porro tempore Verno & Æſtiuali fiat phlebotomia in parte corporis dextra, Hyeme vero atq; Autumno in parte ſiniſtra. His itaque in genere obſeruatis, ſpecialia etiam quædam præcepta ex Aſtrologica diſciplina obſeruanda ſunt.

Primo Lunæ habitus ad Solem attendendus eſt: fugienda eſt enim in primis Solis & Lunæ coniunctio, & toto iſthoc tempore, quo Luna ſub radiis Solis occultata permanet, biduum ſ. ante, & biduum poſt coniunctionem, à venæ ſectione ſuperſedendum eſt, quod tunc corpora ab humoribus vacua ſunt, & per phletomiam nimium euacuarentur.

Sic luminarium oppoſitio per diem vnum tam ante quam poſt cauenda eſt, & in vtriſque quadraturis per mediam vel etiam integram diem à ſanguinis effuſione abſtinendum eſt. Præterea iuuenibus conuenit Lunam eſſe in luminis ſui augmento, ſenibus autem & ætate profectioribus in decremento. Quamobrem primus Lunæ quadrans, à coniunctione ad primam quadraturam, congruens eſt pro iuuenili ætate; ſecundus quadrans à prima quadratura vſq; ad oppoſitionem, pro iuuenili ac virili; tertius ab oppoſitione ad ſecundam quadraturam pro virili, & ſenili: quartus ab hac quadratura vſque ad coniunctionem pro ſenili tantum.

Secundo præcauendum eſt, ne Luna, vel per corpus, vel per radios à maleficis infeſtata ſit, ſed beneficis configurata. Etenim coniunctio, vel oppoſitio Lunæ cum Saturno vel Marte, vel cum capite ac cauda venæ ſectionem impedit per diem vnum ante & poſt dictas configurationes. In quadrato autem illorum maleficorum cum Luna, tantiſper à phlebotomia ſuperſedendum eſt, quouſque

uſque maleficus per gradus duodecim ante, & per gr. 8. poſt à Luna ſeparetur. Eſt autem bona coniunctio Lunæ cum Ioue vel Venere, modo Venus non ſit combuſta, ad promouendam minutionẽ ſanguinis; necnon & trinus, & quadratus vel ſextilis eorundem aliquid auxilii ſuppeditat. Laudabilis etiam eſt trinus vel ſextilis aſpectus Solis & Iouis vel Lunæ, aut etiam trinus vel ſextilis Martis & Lunæ. Ad hæc congreſſus etiam Lunæ cum ſtellis fixis imprimis fugiendus eſt, vt ſunt pleiades, hiades, præſepe & aſelli, lances, Hercules, caput Meduſæ, & alię de natura maleficorum.

Tertio eligendum eſt ſignum conueniens complexioni ægroti, vt in illo Luna reperiatur, dum vena incidenda eſt. Enimuero in ſignis igneis, vt ♈, & ♐, minutio prodeſt phlegmatis. Excipitur tamen ſignum Leonis, quod ſit domus Solis & ſignum ardentiſſimum. In ſignis aereis ♎ & ♒, minutio conuenit melancholicis: ſignum autem ♊ ideo excluditur, quod ſpatulis, brachiis, & manibus præeſt, poteſt tamen & in illo ſanguis euacuari in aliis corporis partibus, aut membris. In ſignis aqueis ♋, ♏, & ♓, fit minutio pro cholericis, licet nonnulli caueant à ſigno Scorpii, eo quod in illo Mars prædominetur, & Luna à domo cadat: In ſignis terreis ♉ ♍ & ♑ ſanguinis extractio omnis parum bona eſt, ſed tamen pro cholera nigra ſeu melancholia poteſt Luna ſecundum nonnullos in illis ſignis accipi. Pro ſanguineis vero bona ſigna ſunt ♈, ♎ & ♒, mediocria autem ♋ & ♓. Extat autem de ſupradictis Almanſoris Aphoriſmus 24. & 32. Hoc autem imprimis obſeruandum eſt, ne Luna præſit ſigno illi, quod membro dominatur, ex quo ſanguis educendus eſt: nam cum Luna ſoleat totum corpus humectare, tanto magis membrum illud, quod incidendum eſt, humore replebit; vnde ſi ferrum ipſi adhibuerimus, non vulgare periculum ob immoderatum effluxum poterit exoriri. Extat hac de re auctoris centiloquii enunciatum 20. quod ait: Membrũ ferro non percutito, cum Luna ſignum tenuerit, quod membro illi dominatur. Vnde non minoris eſt conſiderationis aphoriſmus ille vulgaris: Caue ne Luna exiſtente in Ariete caput tangas, tum præcipue ſi infortuna ibi radios dirigat; ſed ſi ab initio ibi fuerit infortunata, violenti caſus effectum ſimilem producet.

In Ariete itaque cephalica ſeu capitis vena excipitur, in Cancro pulmo & venę cordis reiiciuntur, in Libra nates, in Sagittario coxæ, in Aquario tibiæ, & denique in Piſcibus venæ pedum.

Quarto & ſignum in Horizonte ortiuo ſcandens obſeruandum eſt, dum ſanguinis fit euacuatio; cauendum enim eſt ne ſigni aſcendentis dominus, vel etiam Luna ſit in ſexta vel octaua Cœli domo, & ne cognationem habeat cum dominis dictorum locorum, aut maleficis aliqua ratione copuletur; & ſi ita fieri poterit optimum erit vt malefici ab angulis decidant.

Ad hæc diligens adhibenda eſt cura, ne ſignum quod tempore euacuationis aſcendit, ab initio naſcendi, aut in reuolutione annua infeſtatum ſit à maleficis; idque etiam de ſigno quod Luna obtinet, obſeruandum eſt.

CAP.

Cap. XXVIII.

De curatione particularium morborum secundum astra, vt facilius ac citius, quo ad fieri potest, cura efficiatur.

ADIVVAT cœlestium constellationum electio ad particularem morborum curam, vt testantur Medici Astrologiæ periti, atq; imprimis Marsilius Ficinus in libro de Vita cœlitus comparanda. Quam curandi methodum per Astrologicas rationes si quis sequi voluerit, oportet vt imprimis attendat, quę signa dominentur membro male affecto, sicut à nobis traditum est cap. 2. Deinde videndum à quo planeta morbus proueniat, idq; ex cap. 13. Primo itaque in omni curationis tempore respice ad locum morbi in corpore, & cura vt luminaria inueniãtur in signo illi membro prædominante, aut saltem, vt tale signum in Horizonte ortiuo scandat. At si neutrum horum obtineri nequit, sufficiet Lunam obtinere signum eiusdem quadrantis; vt verbi gratia sit ægritudo in parte corporis superiore complectente caput, guttur, & superiorem pectoris partem; curabis itaq; vt huic ægritudini subuenias, dum Luna est in aliquo trium signorum primi quadrantis, vt in ♈ ♉, & ♊. At si ægritudo sit in secũda corporis parte, à spatulis, s. vsq; ad vmbilicum, medelã adhibe, dum Luna est in secundo quadrante, vt in ♋ ♌ & ♍. Si morbus erit ab vmbilico vsq; ad genua tam in anteriore, quam in posteriore corporis parte, cura eundem existente Luna in ♎ ♏ & ♐. Denique in inferiore corporis parte à genibus vsque ad pedes curam adhibe morbo dum Luna est in vltimo quadrante, vt in ♑ ♒ & ♓. Caue autem ne Luna sit in signo fixo: morbum enim protrahere solent hæc signa, inter quæ pessimum est Leo, mitius, Taurus.

Secundo fortificandus est planeta morbi auctor, vt scilicet sit à maleficis liber, & cũ beneficis configuratus, maxime cum Luna, necnon vt sit in fœlici Cœli loco.

Tertio præcauendum est, ne Luna incidat in horoscopum, & si fieri potest, vt in illam domum incidat, quæ membro male affecto præest, sicut diximus cap. 2. Aut saltem cura, vt beneficus illam domum obtineat, absit maleficus. Sit denique Luna iuncta fortunato planetæ, vel per corpus, vel per aspectum, sit velox cursu, aucta lumine, & à maleficis libera, & ab octaui ac sexti loci domino separata.

Quarto saluus sit horoscopi dominus à maleficis, & in bono Cœli loco beneficus vel beneficis configuratus, & à domino sexti ac octaui loci seiunctus.

Exempli gratia in cura oculorum obseruatis his, quę diximus supra, constitues Iouem in ascendente, vel in bono loco configuratum ascendenti; cauebis autem à cõstellationibus, quæ oculis obsunt, de quib. c. 3. Neq; Luna sit in ascendente, & in signis terreis, nec Marti coniuncta, dum Chirurgus morbo oculorum manum admouet. Quæ omnia circa oculorum curam tradidit Hermes aphor. 39.

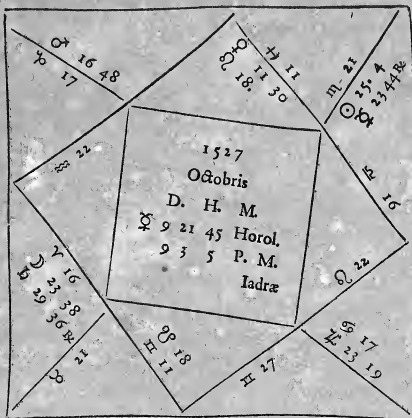

AD BENEVOLVM LECTOREM.

POSTEAQVAM nunc doctrinam de legitimo Astrologiæ in Medicina vsu absoluimus, non minoris commodi studiosis futurum arbitrati sumus, si obseruationes aliquas, tum aliorum, tum nostras, secundum hæc præcepta institutas subiecerimus. Poterunt enim hisce vestigiis insistere iuniores, & facilius etiam, quæ à nobis in hoc libello tradita sunt, intelligere. Nostræ autem obseruationes, vt quod res est fatear, non sunt à nobis ad hunc finem tempore elapso institutæ, vt pro Astrologico Medicinæ vsu aliquando subseruirent; id enim si egissem, diligentius profectò ægritudinum nonnullarum progressum obseruassem; nihilominus tamen subseruire poterunt, vt consensus significationum cœlestium, tum figurarum morbi, tum natiuitatum Medico innotescat. Nos enim in eo hucusque toti fuimus, vt euentus seu effectus directionum tum in Zodiaco, tum in Æquatore factarum, necnon & totius artis Astrologicæ veritatem experientia comprobaremus. Cæterum quas ex Boderio obseruationes attulimus, illas omnes exactiori calculo subiecimus, quippe cum is solum ad integros gradus figuras suas cœlestes ex calculo Alphonsino liberiore vsu erexisset; figuræ autem ipsæ ita inordinate ac confuse à typographo editæ sunt, vt vix cognoscas, quem situm, aut Cœli locum planetæ sortiantur.

PRIMA OBSERVATIO.

Decubitus Socratis laborantis tertiana febri, positus pro exemplo à Federico Chrysogono Iadertino Medico insigni.

In hac figura horoscopus considerandus est cum eius domino, quem horoscopum inueni in ♒ grad. 23. & Saturnum dominum eius retrogradum in ♈ cadentem in secunda domo in suo detrimento, seu in casu suæ exaltationis: Solem etiam in ipsum fulminantem ex domo mortis existentem cum ☿ retrogrado, qui quidem status horoscopi & Saturni mali significant Socratem à forti causa decubuisse. Dominus etiam ascendentis & Luna, qui supra corpus dominium habent in ♈ signo existentes: Sol etiam & Mercurius morbi causa existentes inuenti sunt in ♎ signo etiam mobili, quæ signa mobilia humores de sui natura in motu semper ponere consueuerunt, & in ebullitionem. qui corrupti febrem causant malignam. Cognita causa efficieti ebullitionis humorum, quærenda est causa, scilicet qui humores, à quibus Stellis corrumpuntur. Saturnus dominus ascendentis & ☽ qui supra humores domini sunt in ♈ signo mobili, & igneo: Sol etiam cum ☿ combusto morbum Socratis causantes cum radiis Martis ex quadrato influentis, & supra febrem significationem addentis. Hæc quidem constellatio febrem ex materia cholerica à prædominio significarunt. Luna vero, quę humida est & nocturna, ad Saturnum fluens, qui frigidus est, corruperunt phlegmatis partes subtiles, quibus admixta materia multa cholerica iam à Sole, &

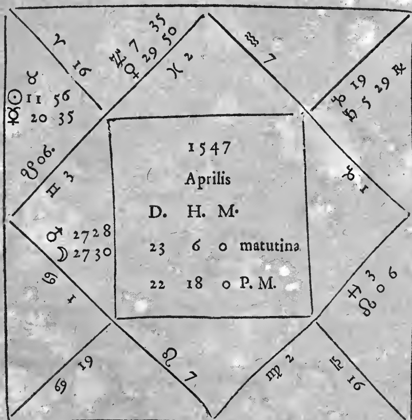
Marte

Marte corrupta, fecerunt materiam falſam febrem cauſonidem, quæ mal gna ſemper eſſe ſolet, attento etiam tempore anni, quia in fine Æſtatis, quando tales febres ſolent cauſare. nunc autem cognoſcenda eſt minera huius febris. Sol autem cum in hac febre Socratis cauſa morbi extiterit cum Martis ſydere, qui Sol ſupra corpus ſign. Mars vero ſupra ipſum epar, dico quod materia huius febris fuit principaliter in corde & eius venis, communicata tamen ipſi epati & aliis eius venis magnis: attento etiam quia in regione epatis reperta fuit ſatis notabilis tenſio & oppilatio. Capitulando ergo præſentem ægritudinem erit febris cauſon ex materia ſalſa continua proportionalis de tertio in tertium magis affligens. Cognita autem eſſentia ægritudinis, & ipſa capitulata: certe tunc prognoſtica erunt facilia (inſpectis cauſis omnibus) quæ cum multæ & fortes extiterint ſupra mortem ſignificarunt. Quare etiam prima die prognoſticauimus ægrum moriturum. Conſideratis etiam aliis accidentibus, quæ à poſteriori à Medicis tradita ſunt ſuper idem arguebant: virtus enim ſubito ceciderat, neque cum morbo pugnare cauſa fuit propter materiæ venenoſitatẽ. Æger & aſtantes perterriti, & Medici de ſalute hęſitantes, vniuerſalia exhibuerũt magis blandiendo ipſi materiæ, quam ipſam irritando. In die tertia ab ęgritudine fuit ſecundus paroxyſmus, Luna tamen in illa non poteſt eſſe in aliquo aſpectu ad gradum hora decubitus: ideo non fit aliquod iudicium per Lunæ curſum, dum vacua & ſine aſpectu eſt. Sed ſtatus Lunæ quærendus eſt in primo ſextili, qui erit die quinta currente, quam inueni in gr. 23. ♊ fluentem à cauda draconis ad ſextilem Saturni male affecti: ſimiliter & ad trinum Solis & Mercurii, qui quidem aſpectus quamuis ſint amici per naturam, tamẽ malitia Saturni retrogradi & Solis male affecti in domo mortis contra operati ſunt cum fortitudine contra hos amicos aſpectus: ideo hic ſextilis Lunæ modicum virtutis ægri ſubleuauit. Tertius ſtatus Lunæ contemplandus eſt in die ſeptima, quando ſcilicet peruenerit ad aſpectum quadratum loci decubitus, quam inueni coniunctam Ioui & in oppoſitione Martis & in quadrato aſpectu Saturni, quæ mala conſtellatio idem confirmabat, quod & principium ægritudinis ſignificauerat, & niſi Iupiter opem præſtitiſſet, & virtutem ſubleuaſſet, fuiſſet criſis eodem die in malum, quamuis ſatis intenſa & mala accidentia apparuiſſent. Die autem Iouis nona & in trino aſpectu ad locum decubitus Luna peruenerit ad ♌ grad. 23. & ad trinum Veneris, & ſextilem Mercurii, æger remiſſius ſe habuit propter hos amicos aſpectus partim, & partim per ea, quæ exhibita fuere euacuando, digerendo, confortando cum bono regimine in ſex rebus non naturalibus: neque Medici confidant in ſimili ſubleuatione, quando viderint, quod in decimaquinta planetæ ſupra mortem ſignificantes fuerint apodeati & fortes, & boni planetæ male affecti. In aliis vero diebus 11. ſcilicet & 13. quando Luna fit vacua curſu, per quam non fit iudicium in tali eſſe, dicat Ptolemæus quicquid velit in 60. verbo centiloquii, ſcilicet quod ſtatus Lunæ obſeruandus eſt in ſingulis angulis figuræ ſexdecim laterum. In die Mercurii 15. ab ægritudine Luna peruenit ad Libræ grad. 23. & in aſpectum oppoſitum ſui principii, qui aſpectus cum ſit malus & maxime ſolet grauare virtutem, quam ſtimulando ſolicitat ad criſim & ad pugnam eo magis, quia peruenit ad coitum Mercurii, & quadratum Martis, & oppoſitionem Saturni, qui quidem Mercurius cum Sole fuerunt cauſa morbi cum quadrato aſpectu Martis: tanta enim potentia iſtorum fuit ad cauſandam mortem huius ægri, quod neque

sextilis aspectus Veneris, neque Iouis quadratus contulerunt, & minus exhibita. Sed æger hora 12. noctis sequentis Luna descendente & Marte refluente vitam cum morte commutauit. Quæ profecto omnia etiam prima die cognita & prognosticata fuere, ex cognitione scilicet causarum efficientium, quæ sunt Stellæ & formæ cœlestes inspecta figura sic æquata, ex qua cognitione patet, quod tota latitudo facultatis Medicinæ sine hac arte priuata & imperfecta est, maxime ipsius Auicennæ, qui declinauit ab hac scientia, excusando se, quod ad alium artificem spectat de futuris, scilicet de diebus criticis per stellas iudicare, sed ad accidentia, & ad ea, quæ per crises apparent se conuertere voluit.

Secunda obseruatio.

Augerii Ferrerii ægroto tertiana febri dnplici laboranti.

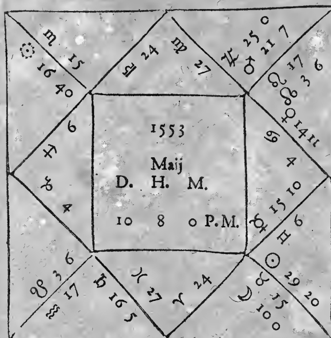
Inuasit quendam tertiana duplex, anno & hora sicut supra, quo Luna Marti iungebatur. die 26. sumpto purgante medicamento febris eum reliquit, quo die quadratus Solis aspectus obesse nõ potuit, quod in initio morbi Solẽ Luna nulla potenti radiatione pulsasset. Die 27. 28. 29. perfecte curatus videbatur, neque vlla febris vestigia apparebant. Die 30. qui octauus à principio ægritudinis erat, tetragonus Martis radius febrem continuam cum periculosis acidentibus ex leuissima causa excitauit; vt iam eo die & delirare inciperet, & floccos euellere, & ad oblata minime bene se habere. Verum quia in morbi exordio Luna à Martis congressu Veneris aspectum petebat, cessare cœperunt periculosa omnia symptomata die

sexto

sexto Maij, qui decimusquartus erat ab initio morbi, quo Venus trigonum cum Luna effecit. Nec oppositio Martis rursus obfuit die 8. Maij: quod à Marte ad Iouem, mox ad Venerem Luna fœliciter pertransiret. Fortunas autem certum est præseruare, quocunque aspectu infortunas, vel Lunam attigerint. Hæc autem ita ventura indicauerant sextiles trigonique Martis & ☽ radij.

Tertia obseruatio ex Cardano.

Decubitus Ioan. Antonii de Campionibus.

Io. Antonius de Campionibus (ait Cardanus) annorum circiter triginta ex itinere ægrotauit, primum quidem vt visus est leuiter vsque ad quartam diem, quod Luna esset in sextili Veneris & Venus illam reciperet; nam Venus erat in suis dignitatibus.

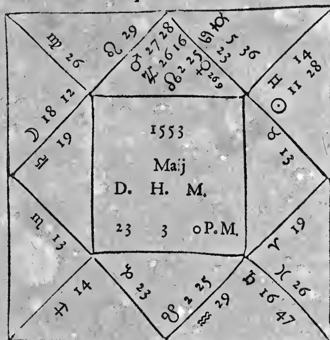
Et quia Luna erat cursu valde tarda, morbus non est visus accipere incrementum, remorante vt dixi Venere, quæ Luna attigit partem vigesimamquintam ♊ in diebus tribus horis 18. ferme, ob motus tarditatem, vnde protracta est quarta dies; tunc vero occurrit Iouis & Martis ⚹ in ♌, & cum stellis humidis, ideo factum est incendium magnum, & turbulentia in vrina, quæ ob protensam quartam diem visa sunt habere initium in quinta. In septima vero cum nondum peruenisset ad nonagesimum gradum distantię ob motus tarditatem, sed ad Leonis initium tantum, deterrime se habuit, quoniam nulli beneficæ occurrit (imo incidit in antiscio Solis existentis in sexta domo, & in caput draconis) similiter in octaua & nona morbus augebatur: quia tunc Ioui & Marti iunctis iungebatur, & quia erant inter humidas stellas, sudauit. Calor enim cum humido sudorem creat, & vrinam multam, quam reddidit. In vndecima sudauit, fuit tamen cum magno labore: nam Luna oppositum ♄ superauit, sed ei successit ⚹ ♀.

Duodecima ægre se habere visus est, quia multum delirauit. Sed tamen ob

Veneris ✶ vrinæ concoctæ apparuere. Decimatertia ob Mercurij quadratum (quia inimicus est horoscopi) nihilo deterius se habuit, quia erat motus iam ad salutem; sed nec melius ob Mercurium: decimaquarta sudauit iterum, & melius se habuit. In ea non potuit solui morbus, quia Luna non peragrauerat nisi partes 174. minuta 22. & oportuit extendi morbum ad 17. vsque. In decimaquarta tamen occurrit ☽ sextili Iouis & Martis, & quadrato Veneris, ideo sudauit, decimaseptima liber euasit, cum iam Luna oppositum loci superasset, & trino Veneris applicuisset. Hactenus Cardanus.

Quarta obseruatio ex eodem Cardano.

Decubitus cuiusdam, qui mortuus est die decimaquarta.

Hic Lunam ab initio habuit in quadrato Veneris, ex intemperie cibi & potus ægrotauit, celeriter grauatus est ob motum Lunæ velocem, in septima deterius valde se habuit, nam Luna erat cum cauda, & vacua à Iouis aspectu ibat ad ☍ ♀, & tunc Sol □ ♄ affligebatur. Octaua leuari visus est fluente è naribus sanguine, sed tamen virtus cecidit ob Veneris oppositum. Nona aliqualiter respirare visus est ob trinum Solis. Decima fuit loco vndecimæ, cum ad angulum, id est, Piscium initium peruenisset ad ☍ ♃ & ♂.

In vndecima par erat illum mori, cum ad Saturni coniunctionem hora decima, ad Solis □ hora decimaoctaua peruenisset. Mortuus est quinta Iunij hora 3. ante meridiem, & fuit initium decimæquartæ, & Luna peruenerat ad oppositum loci sui ad vnguem. Hactenus Cardanus.

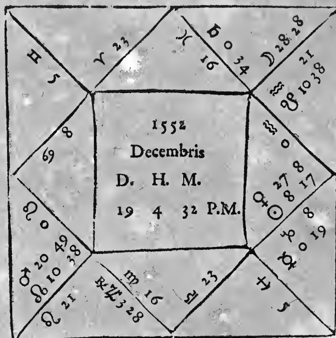
Cæterum quod hic decubitus debuerit esse lethalis, colligitur ex Luna, quæ vix horoscopum superauit, quæ quidem lumen Saturni per antiscium colligit, ipsumque defert ad Venerem per tetragonum intuitum horoscopi & octauæ dominam, quæ in angulo medij cœli comperitur, vnde congruunt hic fere tres aphorismi capitis 22. lethales, nempe 19. 23. & 33. Iupiter autem hexagono radio

respi-

respiciens Lunam ac horoscopum non potuit opem ferre, sed tantum ipsum morbum prolongare, quia corporaliter coniunctus est malefico Marti, qui horoscopi hostis est ob ♎ signum.

Quinta obseruatio ex eodem Cardano.

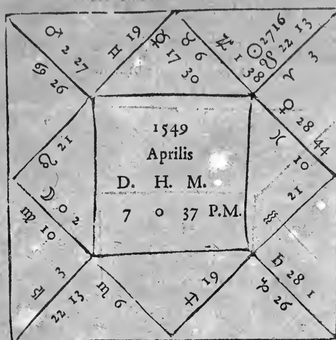
Initium ægritudinis ex transfossione brachii Baptistæ Cardani, ex qua obiit.

Hic alter (ait Cardanus) affinis meus erat & vir sexagenarius, cum vulneratus est, Luna à Marte separabatur, & Mars cum capite erat, & Luna cum cauda, & applicabat Saturno & Iouis infœlicis opposito, non tamen statim grauatus est, quia ☽ ibat ad sextilem Mercurij, & vulnus erat brachii transfossio. Quarta grauatus est propter Solis quadratum, caruit tamen febre quia nulla malefica oppugnabat, ob id vsque ad decimam adeo leuatus est, vt surgeret. In vndecima grauatus est hora noctis tertia, cum Luna ad oppositum Solis tenderet. Hic autem erat anæreta, dominus siquidem oppositi loci Lunæ. Et post ☽, ad Mercurii oppositum ibat. Febre igitur, & sanguinis profluuio correptus est 14. die, quæ fuit secunda Ianuarii hora diei tertia, cum Luna corpore Marti iungebatur, expirauit. Hæc Cardanus. Verificantur hic aphorismi 11. 16. & 32. capitis 22.

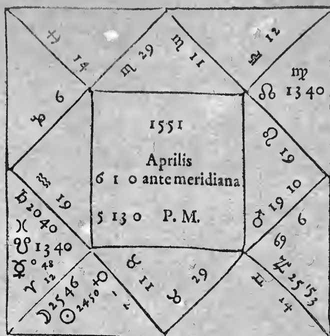
Sexta

Sexta obſeruatio ex Thoma Boderio.

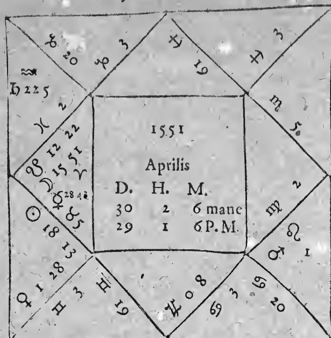
Quidam anachoreta ægrotare cœpit, ac viribus deſtitui Luna permeante 30 Leonis, ſeu initium ♍, ac conſtituta in aſpectu Solis, Martis, & Iouis domini domus mortis collegiati quadrangulari radicatione cum Saturno. Ex his radiorum commixtionibus exoritur ægrotatio à fluxu ventris (pro Galeni ſententia cap. de ſchematibus ☽. in ♍.) cum dolore hypochondriorum, vena inciſa, iuxta Medici mandatum, ac ſumpto medicamento obiit die 9. ab initio morbi Luna diametraliter verberibus ♂ pulſata, ac ſtante ad Iouem dominum octaui loci. Hactenus Boderius. Quod hic occubitus ſit mortalis, colligitur ex Sole primum, qui dominus eſt horoſcopi, cum lædatur tetragóno radio à Saturno in ſexta domo; præſertim quod Sol eſt cum cauda, nec ipſi auxiliatur Iupiter ſuccedens, cum ſit dominus domus mortis. Præterea ☽ concurrit etiam ad conſignificandam mortem cum ſit in horoſcopo transferens lumen Solis horoſcopi domini ad Iouem octauæ dominum. Vide aphoriſ. 11. 16. 22. 23. 33. cap. 22.

Septima obseruatio ex Thoma Boderio.

Filius cuiusdam nautæ celeriter febre diutina captus fuit, Luna perambulante gr. 24. ♈ à Saturno horoscopi domino 21. ♒ possidente ad Solem octauæ stationis hospitatorem 25. ♈ gradum imcubantem accedebat, ea ratione infortunata, quia radiis solaribus occultata, die 6. ab ægrotationis exordio ipsa Luna 8. Cancri gradum attingente alui excrementa deiecit febre abeunte ipsamet die. Quibus è rebus à matre diem & horam radicis natiuitatis habui, signum ♋ in radice oppido quam faustum erat, maxime 8. pars Cancri, pariter & die prædicta, quia Sol, Venus, & Iupiter dictum octauum gradum feliciter irradiabant, & Mercurius quadrata radiatione. Quapropter hæc quatuor syderum societas prædictam Lunam intuentium boni iudicij signum attulit; non ab re conscripsimus aliquos dies esse particulares, quorum figuræ natales nos certiores reddunt, vt de his sententia feratur vera, nihilo secius licet perfecte sanus ante videretur, reuertente citra manifestam causam febre, ab humanis decessit prædictus puer: quia decubitus lethalis erat. Ratio exitij ipsius pueri principalis & præcipua decernitur ex Luna à domino ascendentis segregata, cum Sole octaui domicilii domino se colligante, ideo Lunæ combustionem minime fuisse primam, & principalem occasionem teneo: Hucusq; Boderius. Vide Aph. 23. 24. & 27. c. 22.

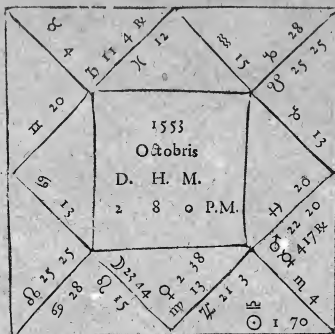
Octaua obſeruatio ex eodem Boderio.

Quidam ſcriba febre acerba cum dyſenteria decumbere cœpit Luna in horoſcopo platice poſita in 16. ♓ parte peragrante, deinde 45. gr. ab initio morbi perambulante ac quatuor ſyderum aſpectibus irradiata, conſultis Medicis in viuis eſſe deſiit; decubitus enim fatalis erat. Hucuſque ex Boderio qui plura etiam proſequitur, ſed quæ veram huius decubitus cauſam non concernant. Martis igitur certior indicatio colligitur à Luna poſita in horoſcopo prope caudam infortunata & à Sole tetragono mortis applicante, quin & à Venere horoſcopi domina cum Marte poſſidente domum ſextam, & octauæ domui imperante commixta. Vbi igitur ☽ applicuit quadrato ♂ in initio ♉ prope ſemiquadratum ipſiuſmet Lunæ, & ſimul Sol attingit tetragonum Saturni interiit hic ægrotans tertia ſcilicet die Maij, quæ fuit quarta ab initio morbi. Vide aph. 22. 28. & 33. 22. cap.

Nona

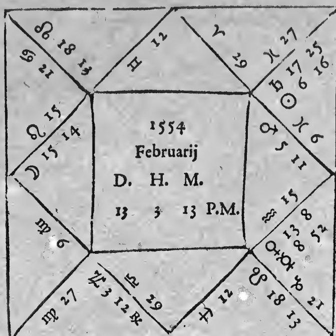
Nona obseruatio ex eodem Boderio.

Guillelmus Gronetus grauissima ægritudine compressus fuit hora vt supra; Medicus istius ægroti venam percuti mandauit, sed noluit ipsum audire. Prædixi hunc agrotantem fore cardiacum pro opinione Galeni libro de decubitu infirmorum c. de schematibus ☽ in Leone: quoniam Luna à Sole & Marte lacessita peragrabat ♌ in 4. domicilio positum, & gradum 4. domicilii occupantem, & ita vsu venit inter quatuor dies ab hora decubitus diem suum obiit ipse Cardiacus. Hucusque Boderius.

Hic sunt plures mortis indicationes, nimirum ☽ in tetragono exacto Martis domini sextę ac ipsam sextam possidentis qui etiam octauę domui ob altitudinem præest; Dominus horoscopi ☿ in 6. & retrocedens & in secundario antiscio ☽. Vide aphoris. 16. 22. 24. & 31. secundi capitis.

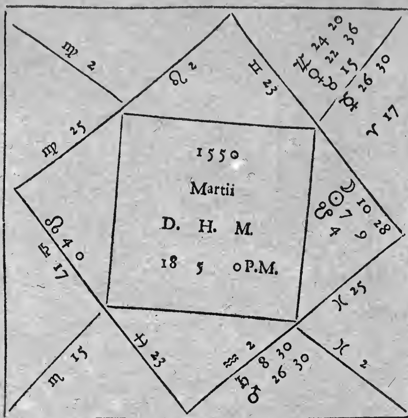
Decima obseruatio ex eodem Boderio.

Petrus Binetus decubuit die & hora vt supra, Sole signi ascendentis domino, & Marte octauum ab horoscopo locum permeantibus ac partiliter fere coniunctis, vnde ex hoc mors decernitur. Iste ægrotans intra 5. diem à decubitu mortem obiit, propterea ego teneo à cardiaca haud immunem fuisse, quia Luna gr. 15. ♌ perambulabat. Hæc Boderius. Vide aphor. 13.33.34. 22. cap.

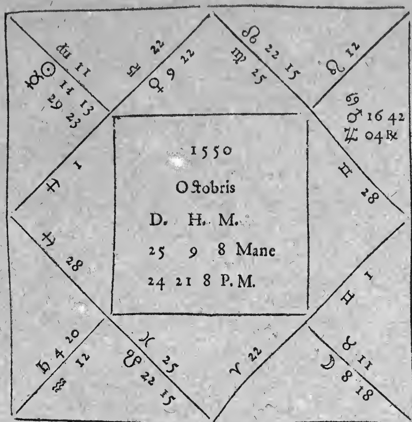
Vnde-

Vndecima obseruatio ex eodem Boderio.

Quidam ordinis Augustinensis die & hora, vt supra, febre assidua & ardenti correptus decubuit gr. 11 ♈ Lunam ferente disiunctam à Sole octauam dicti Arietis partem tenente, qua de re ipsa Luna radiis solaribus calefacta, ad primum hexagonum accedente à Marte ad Solem iter habente sine beneficarum præsidio plurimum vexatus fuit iste æger, dehinc locum trigonum tangente ac Solis, Saturni, & Mercurii aspectibus etiam Iouis radios per suum antiscium irradiata, fœliciter se habuit iste æger, nihilo tamen secius ad vnguem mimime percuratus fuit, propterea pauco post tempore inter viuos agere desiit, quia ☿ Orientis dominus in domo mortis inuentus, Marti domino prædictæ octauæ cœlorum stationis immixtus erat. Hæc Boderius. Vide aphor. 11. 13 27.28. capitis 22.

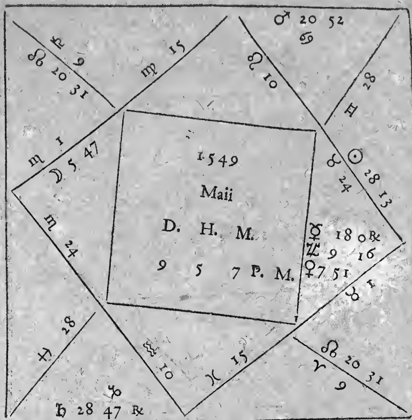
Duodecima obseruatio ex eodem Boderio.

Quidam lanius acerba febre diutina captus fuit, vt supra. Vena incisa, iuxta Medici mandatum, supremum vitæ diem obiit. Decubitus enim fatalis erat, quia Iupiter Orientis dominus retrogradatione vexatus octauũ ab horoscopo locum peragrabat, & per Lunę translationem Marti copulatus. Hæc testimonia huius lanii mortem obnunciabant. Hæc ille. Vide aph. 13. 16. & 29. capitis 22.

Decima-

Decimatertia obseruatio ex eodem Boderio.

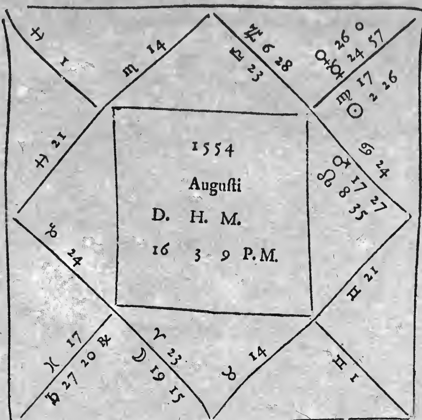

Quidam Faber Ferrarius octauum agens annum occubuit momento supra notato nimio febris ardore prægrauatus, quia calidus de vno fonte potauerat, ex quo occubitu mortuus est. Hæc Boderius.

Luna in horoscopo infœliciter collocatur, iuxa aph. 33. 22. c. pręsertim quia est in casu suo, & in diametro ♀ dominæ octauæ: Mars præterea horoscopi dominus infœlix est ob ♋ ac in diametro ♄, atque etiam Sol luminare conditionariũ pessime collocatur in octauo loco ac trigono Saturni, qui Sol descendit cum Stellis infœlicibus, quæ sunt pleiades ac hiades. Quare tot malis concurrentibus nil mirum hunc ægrotum interiisse.

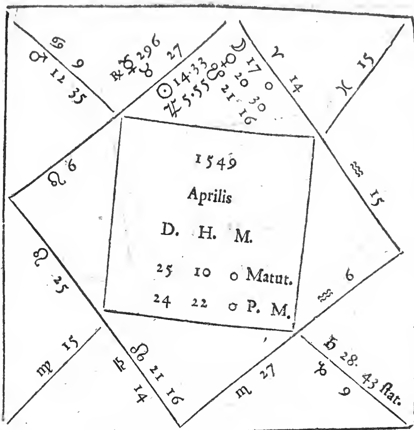
Decima-

Decimaquarta obſeruatio ex eodem Boderio.

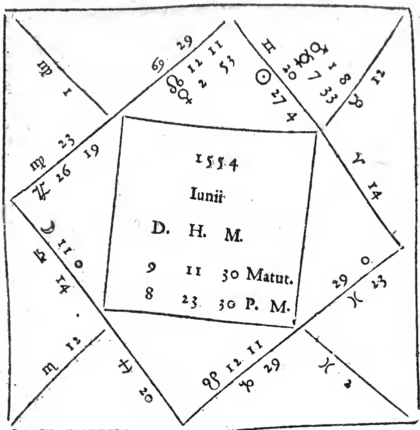
Quidam ſcholaſticus decubuit die 16. Auguſti hora ſicut ſupra annotatum fuit, & ipſa Luna ad quadratum accedente animam reddidit. Boderius non bene cauſam huius lethalis occubitus aſſignat, quam conſtat eſſe manifeſtiſſime ex malo Lunæ poſitu, quæ cum dominium obtineat in domo mortis & à Marte tetragono radio pulſetur, mortem ſignificat; præſertim quod & Sol luminare temporis incidit in octaua domo, & ♃ horoſcopi dominus occurrit in antiſcio ♄, qui demum Saturnus lædit etiam Venerem & Mercurium coniunctos oppoſitis radiis, & horoſcopum tetragonis, vt nihil auxilii reſtet pro hoc ægroto. Cum igitur Luna ad proprium tetragonum & Martis corpus applicuit, quod fuit die 23. eiuſdem menſis, ægrotus is è viuis deceſſit nimirum in ipſa ſeptima completa ab initio morbi.

Decimaquinta obseruatio ex eodem Boderio.

Quidam ruricola morbo phrenetico (vt ex Hermete & Galeno libro de decubitu infirmorum colligi valet c. de schematibus ☽ in ♈) laborare cœpit hora supra notata Luna in hexagona radiatione quadratum subsequente, collocata, vitam amisit dictus ruricola, quia Luna intra quinq; gradus caudæ draconis hora decubitus copulata erat. Hæc Boderius. Addi potest præcessisse Lunæ Eclipsim proxime nempe die 11. eiusdem mensis hora 15. à meridie, & Lunam esse tetragono Martis afflictam. Vide Aphor. 22. & 28. capite 22.

Decimasexta obseruatio ex eodem Boderio.

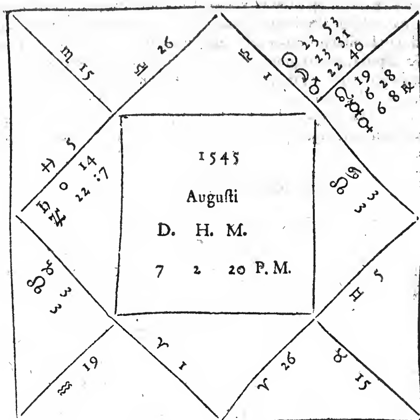

Quidam Sacerdos non mediocriter morbo prægrauatus pleuritico decubuit hora supra annotata, ante quadratum sputa deiecit, Luna quadrangulum possidente supremum diem expleuit. Huius Sacerdotis obitus causa, in hac quadrangula radiatione decernitur ex Lunę coitu intra duos gradus cum cauda draconis. Hæc Boderius.

Manifestum est autem hunc occubitum perniciem esse allaturum, quia Sol luminare conditionarium constituitur in quadrato Saturni angularis & potentis qui etiam ♃ infœlicem oppositis radiis affligit, vt ille nihil auxilii potuerit præstare; præterea etiam ☿ horoscopi dominus alligatur Marti octauæ domui, suntque ambo cum calamitosis hiadibus. Interiit itaque die 16. eiusdem mensis, hoc est in septima completa dum Luna attigisset proprium tetragonum coincidentem cum ☊.

Decima-

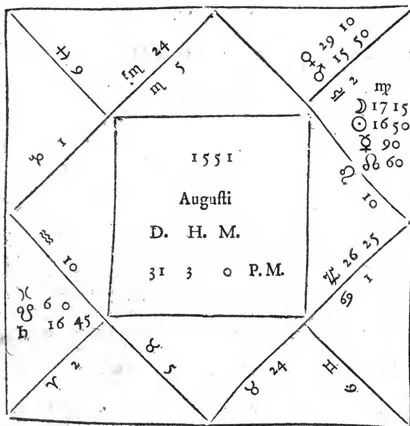
Decimaseptima obseruatio occubitus Thomæ Boderii.

Labente anno 1545. die & hora, vt supra (ait ipsemet Boderius) febre diutina cum thoracis, & hypochondriorum grauitate non vulgariter fatigatus decubui, Luna ad medietatem primam aspectus perueniente à Saturno, Venere retrograda & Mecurio separata, Sol, Iupiter, & Mars ipsi Lunæ schemata porrigebant, in hexagono obtutu prædicta Luna à Saturno, Venere, & Mercurio discreta. Sol etiam, Mars, & Iupiter sua schemata Lunæ porrigebant: quamuis isti dies critici opportunis prædictorum syderum radiationibus muniti essent, ad sanitatem minime me reduxerunt, vt supra scripsimus, tropici sæpissime mensem excedunt, septem septimanas prægrauatus fui ex illo in febres quartanas huiusmodi morbus pertransiit, me ipsum aggrauantes circiter duos annos: prædicta Solis & Martis synodus dictam ægrotationem portendit. Mars enim morbos habet acutos, Sol chronicos. Lunæ coitus cum ipsis maiorem vim præbet ad ipsos morbos producendum. Plurimi in nostro Caleto in Archiepiscopatu Rhotomagensi sito huiusmodi morbis aggrauati fuere, quorum nonnulli senectute confecti in hydropem lapsi sunt. Omnibus diligenter perpensis, Medicos plures accersiui, qui vno ore pronunciauerunt me fore hydropicum, natura tamen cœperat subleuari, nihilo secius vt mihi cauerem, ligni sancti decoctionem pro maiori cautela confeci ipsis Medicis refragantibus, de qua potaui decem diebus, ex illo valere cœpi, ac paucis postea mensibus corpus meum huiusmodi ægritudinibus defunctum, salubrius fuit, perfecteque conualui. Ex hac noxa valetu

dine vnum mihi haud incognitum fuit, quod Solis & Martis coitus febres quartanas portendit, maxime si Luna copulatur corpore, vel aspectu. Hæc ille. Memorabilis profecto est hic occubitus, vt non pauci mirentur, cur mortem citam non attulerit, nam Martis & Solis cum Luna coitus morbum cito ad perniciem terminat. Sed cum Iupiter horoscopi dominus sit saluus ac potens in propria domo ac in angulo respiciatque trigonis radiis dicta luminaria cum Marte coniuncta dubio procul ægrum ipsum à morte præseruare potuit, non tamen absque longa ægritudine, accedit etiam quod Saturnus mitigatur à radiis trigonis Veneris, qui Saturnus fuit in causa vt morbus transiret in quartanam. Saturnus enim vt habetur in Aphor. 9. decimi noni capitis in ascendente compertus longos producit morbos.

Decimaoctua obseruatio ex eodem Boderio.

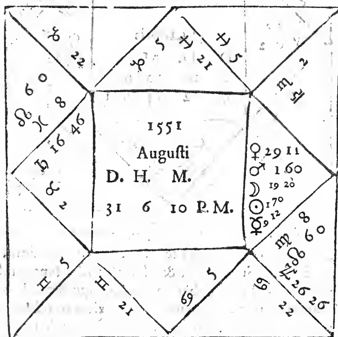

Vicarius perpetuus Bellebonensis febre diutina laborare cœpit, Luna gr. 17. ♍ à Sole supra vnum gradum minime disiuncta, vno circiter mense infirmitate molestissima cruciatus fuit, hæc febris diutina in tertianam versa est, dehinc in quartanam, postremo sputamine eiecto 12. ante diebus prædicta quartana salubriter recessit. In summa colligamus, Lunam radiis Solaribus calefactam, morbi malignantis non autem lethalis iudicium afferre. Hæc ille.

Fatendum est certe, hunc occubitum debuisse esse lethalem, nam præterquam quod Luna combusta est à Sole intra vnum gradum longitudinis, (quę Sola indicatio

catio videri poteſt ſufficiens ad mortem cauſandam, ſicut diximus aphor. 27.cap. 22.) ſunt etiam ambo luminaria læſa à Saturni diametro, qui dominus eſt horoſcopi & Sol octauæ domui præeſt, vnde congruit hic aph.11.dicti met.22.cap. Cæterum cum ♃ valde potens luminaribus ipſis affulgeat ſuo hexagono radio, & cum Venus etiam auxiliares præſtet radios horoſcopo, nil mirum ſi hic æger poſt longam ægritudinem ſalutem acquiſiuerit, eoq; magis, quod Luna recedit à Sole, præcipue autem ratione latitudinis eius Boreæ, quæ ipſam occidentaliorem facit plus tribus gradibus, quod valde conſideratione dignum cenſeo.

Decimanona obſeruatio ex eodem Boderio.

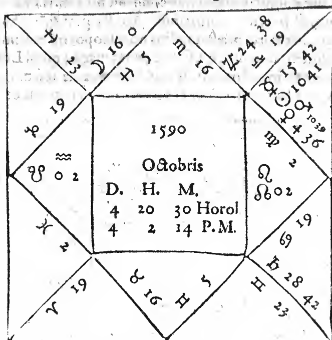

Magiſter Martinus Mondetus prædicta die vltima Auguſti febre moleſtiſſima decubuit Luna gr.20. ♍ permeante à Sole diſcreta, in primo hexagono Sol, Saturnus, Iupiter, & Mercurius Lunæ ſua ſchemata obiiciebant, nihilominus ſudores tetrum odorem reddentes eiecit hic ægrotus: in tetragona irradiatione dicta 4. ſydera Lunæ ſua ſchemata dabant. Rurſus ſudores graue olentes emiſit. Medicus Magiſtri Martini domum conceſſit ſecum volutans, ipſum Martinum affatim medelæ ſumpſiſſe ad eius ſalutem nihil feciſſe: propterea ipſi Mondeto conſuluit, quo ſuæ præcaueret animæ ac iniquitatum vulnerib. mederetur. Poſthac ad dictum Martinum iui ſine vlla ſalutis expectatione deſperatum, mihi omnia referentem: die & hora decubitus mihi cognitis ac perpenſis dixi hunc ægrotantem breui ab hac valetudine pernicioſa fore immunem, quoniam decubitus, nequaquam lethalis erat. Hactenus Boderius.

Cæterum cum hic occubitus non differat niſi tribus horis à ſuperiore decubitu, ſitque hic poſterior, manifeſtum eſt Lunam adhuc magis à Sole elongari ac proinde non adeo eſſe noxiam, præterea mutantur hic domini aſcendentis & octauæ, & Iupiter horoſcopi dominus & ſi in ſextam domum incidat, non eſt tamen male affectus, imo dignificatur in ♋, & excipit quadratos radios Veneris quæ & ipſa quoque in aſcendente dignitatem obtinet.

Vigesima obseruatio.

Decubitus Ioan. Antonii Magini Auctoris.

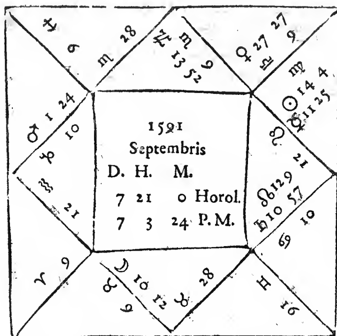

Ægrotare cœpi febri quartana sub hac Cœli constitutione, in qua Saturnus morbi auctor, & ascendentis dominus sextam ægritudinum domum obtinet, & Luna à quadrato Martis ac Sextili Solis & Mercurij discedens, ferebatur ad sextilem Iouis sui dispositoris. Decernebat itaque hæc figura morbum quidem longum, sed ad salutem terminaturum, tum vero maxime quod Iupiter in loco radicali positus trigonos radios auxiliares Saturno porrigebat. Innuebat autem hanc ægritudinem in genesi directio Solis vitæ prorogatoris ad trinum Saturni in grad. 11. 29. ♌ cui succedebat antiscium Veneris, & sextilis Mercurij. Porro in hac ægritudinis figura Sol est in loco opposito Saturni radicis, qui Saturnus non longe abest à loco ipsius Solis radicali, vt videre est in genesi nostra in Tabulis Directionum posita sub anno 1555. Iunij die 14. horis 6.57'. P.M. Euasi autem ab hac quartana, quando Sol attigit grad. 29. Sagittarij, locum scilicet oppositum Saturni huiusce figuræ, non longe à Iouis sextili, idq; die 21. Decembris eiusdem anni, quod illa die vltimum paroxysmum passus essem, nec imposterum quic quam mali sensissem; die enim 24. eiusdem mensis, in quem vigilia sanctissimi Natalis Saluatoris nostri incidit, cum solitam febris accessionem expectarem, nihil mihi superuenit, eratq; tunc Sol in opposito loco radicis, & Luna in gradibus octo Sagittarij posita recedebat à quadrato Veneris figuræ superioris, & applicabat sextilis Solis in loco, quem ipsa à morbi initio possidebat.

Vige-

Vigesimaprima obseruatio.

Decubitus Francisci Gasparini Ciuis Patauini.

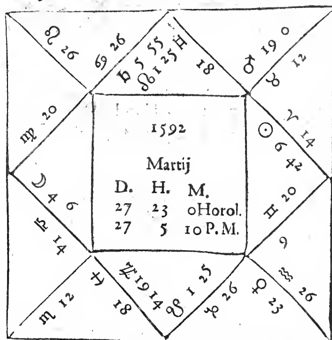
Dum anno 1591. per Æstatem Patauium patriam meam dulcissimam me contulissem, Franciscus ille Gasparinus, amicus meus singularis, pro solita ipsius erga me beneuolẽtia, humanissime mihi indulsit & vltro obtulit, vt ad domum ipsius suæ proximam me meaque omnia conferrem. Vbi dum familiarissime vna viueremus, ecce tibi nescio qua de causa (nisi fortasse ob iniuriam à muliere ipsi illatam) grauissimo animi dolore Gasparinus obruitur, quem vt ab animo euelleret, genio ac voluptatibus iam senior plus solito indulgens rei Venereæ totum se abdicabat, adeo vt debilitatis naturæ viribus, die & hora supradicta, maligna correptus febri decumberet. Cui malo & hoc accessit infortunii, quod Medicus, cuius opera ipse alias vti solebat, die antecedente, ab vrbe discesserat. Quamobrem ipse Gasparinus accersito chirurgo sponte sua die mensis nona venam sibi secari iussit. Id quod sæpius antea Medicus fieri inhibuerat, affirmans vires naturæ resarciendas potius quam debilitandas esse. Quinimmo ipse ego instabam, ne periculum vitæ adiret, pessimam Cœli constitutionem esse frustra inclamans. Sed laterem, quod aiunt, lauimus, aiebat enim ipse sibi melius de natura sua constare, quam nobis. Erat autem tunc Luna in Geminis prope hiades, accedens ad quadratum Solis ac Mercurij; quamobrem inualuit malum, & æger erroris sui pœnas dedit; diem enim quarto ab inuasione morbi, qui septimi indicatiuus est, hoc est, die mensis vndecimo pessime se habuit, quo tempore Luna Saturno copulabatur, ac tandem die decretorio septimo, mensis decimoquarto sub auroram vitam cum morte commutauit, dum Luna proprium quadratum attigisset. Porro mortẽ in superiore figura indicabat Saturnus dominus horoscopi, cũ capite Draconis in casu suo, in angulo septimæ oppositus horoscopo. Luna ẽt infœlix con-

spira-

ſpirabat ad malum, quippe in quartæ domus cuſpide in oppoſito Iouis à Saturno per tetragonũ damnati, & in Saturni ſextili aſpectu longo, horoſcopo aduerſatur. Conuenit autem cum hac figura aphoriſmus vigeſimuſtertius vigeſimiprimi capitis: Luna enim à Saturno domino aſcendente transfert lumen ſuum ad Solem dominum octauæ, & in illa conſtitutum. Habet etiam ex parte locum hic aphoriſmus decimusſeptimus & vigeſimus.

Vigeſimaſecunda obſeruatio.

Decubitus perilluſtris D. Marii Scappi Senatoris Bononienſis.

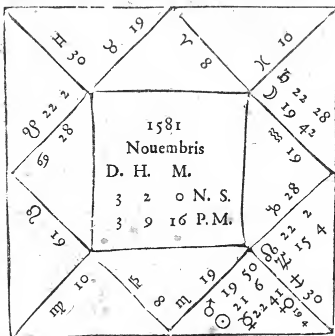
Anno 1592. dabat operam ſtudiis Bononiæ Dominus Vincentius Pauaninus Patauinus, qui cum ſub me Aſtrologiæ vacaret, & veritatem artis in Medicina comprobare vellet, obſeruauit decubitum perilluſtris Viri Domini Marii Scappi Senatoris, dum vna cum Medicis quorum curæ æger ſuberat, viſitationibus intereſſet.

Quare cum figuram hanc ad initium morbi conſtituiſſemus, Pauaninus ex me rogare cœpit, quem finem habitura eſſet ægritudo; cui ego mortem ſignificari aſſerui. Nam Luminaria ambo è diametro ſibi aduerſantia, à quadrato Saturni infœlicis affligebantur, nullo beneficorum auxiliante, quinimo Venerem Mars tetragono aſpectu offendebat, & Iupiter prope aberat à ſecundario Saturni antiſcio. Accedebat huc Martis octauæ domus domini, & infœlicis in caſu ſuo trinus aſpectus ad horoſcopum, necnon & Iouis inimici quadratus aſpectus ad eundem. Mercurius autem aſcendentis dominus, etiam ipſe in caſu ſuo infœlix, Saturno ſextæ domino aſpectu trino iungebatur; quæ omnia præſentiſſima mortis indicia erant. Porro cõprobantur hic aliquot aph. 22. 29. 33. & 34. Fecit autem æger magnam ſanguinis euacuationem die vltimo menſis Martii; quæ aliquantulum adiumenti, vt videbatur, attulit; ſed non potuit eſſe ſalutifera, quod tunc temporis Luna in ſigno Scorpii ſibi aduerſo ad diametrum Martis octauæ domus domi-

domini accedebat. Nihilominus die tertia Aprilis quando Luna Ioui iungebatur, nonnihil à morbo ſubleuabatur; verum die quarta, cum Luna vix tetragonum ſuum prætergreſſa in diametro, Saturni & Solis, morbi auctorum, conſtitueretur, animam Deo reddidit.

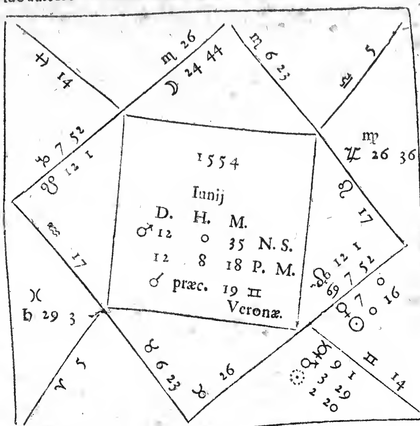
Obſeruatio vigeſimatertia.

Decubitus Ioan. Baptiſtæ Tirundulæ Veronenſis.

Memorabilis eſt hæc obſeruatio: quippe infœliciſſimus hic adoleſcens dum Patauij ſtudiis vacaret anno vigeſimooctauo ſuæ ætatis tempore ſupradicto grauiſſimum vulnus in genu dextro ſuſcepit, ex quo vulnere tandem totum crus eidem abſciſſum eſt. Licet autem grauiſſime conflictatus fuerit, adeo vt ſæpius de vita ipſius deſperarent Medici, nihilominus tandem conualuit, ac duobus circiter annis, ligneo deambulans crure ſuperuixit. Siue itaque Luna ſit horoſcopi domina in hac figura, ſiue Sol (poteſt enim eſſe vterque, quod duo ſolum gradus Cancri poſt cuſpidem primæ domus ſuperſunt, & deinde Leo imperium accipit) parum refert; ſunt enim ambo luminaria à maleficis infecta, vtpote Luna à Saturno, & Sol à Marte, per præſentiam ac viciſſim Luna à Marte, & Sol à Saturno per tetragonum, ipſis etiam luminaribus in quadrato conſtitutis. Vnde nihil mirum eſt ſub tam infœlici ſiderum poſitu, adoleſcentem hunc tot vndiq; moleſtiis afflictum fuiſſe: quibus tamen non ſuccubuit; quod ambo benefici antiſciis mutuis conſpirantes vtrique luminari ſubuenirent, & maleficorum vires aliquantulum retunderent, ſiquidem Venus Lunæ ac Iupiter Soli, auxiliarem operam porrigit. De progreſſu autem ipſius ægritudinis & ſalutis tempore nihil mihi conſtat, ſiquidem magis ſolicitus fui, vt viderem num accidens hoc cum geneſi ipſius nati reſponderet. In qua cum radiorum in Æquatore vſitato nobis modo factorum veritas egregie eluceſcat, ad maiorem ſtudioſorum vtilitatem non grauabor genituram nati adiicere. Natus eſt itaque dictus adoleſcens Ioan.

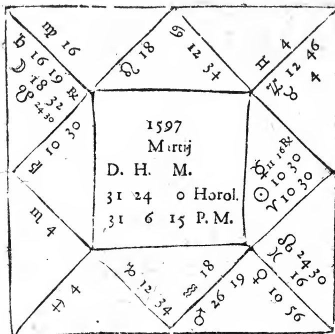
Baptiſta Tirundula Veronenſis anno 1554. menſe Iunij, die Martis 12. horis 0.3′5. ab occaſu ſub adiecto Planetarum ſiue cœli ſchemate.

In hac genitura nulla eſt directio ſignificatorum in Ecliptica, quæ cum hoc accidente, vulneris ſcilicet conueniat, neque enim poſſumus trinum Martis recipere, vt occurrat tempore vulneris ipſi horoſcopo; quippe hac ratione genitura tempus æſtimatum (quod eſt ad horam 0.4′5. Noctis ſequentis) anteuerteret dimidia horæ parte, quod rationi non eſt conſentaneum. Quamobrem facta directione horoſcopi ad tetragonum Martis in æquatore, tempus geniture decem ſolum minutis anticipat, & euentus optime correſpondet. Incidit autem quadratus Martis radius in grad. 331. 2′8. & fertur ad horoſcopum cum grad. 10. 2′6. ♒ Eclipticæ, emenſo arcu directionis grad. 27.2′5. qui æquiualet annis 27. menſibus 5. ſecundum communem opinionem. Potuiſſe autem Martem tam infœlicem euentum ſignificare ſatis conſtat, ſi naturam eius in loco diligenter examinemus; quippe à compluribus ſtellis fixis, vt ſunt hiades, & ſtellæ orionis, cum quibus deſcendit, obſeſſus, in hexagono Saturni conſtituitur. Cæterum exceſſit è viuis hic adoleſcens poſt biennium ab accepto vulnere, morte tamen naturali, anno ſcilicet ætatis ſuæ 29. & menſibus duobus, quando Luna primaria vitæ datrix ferebatur per directionem ad quadratum Saturni in æquatore, qui incidit in gr. 269. 5′3. æquatoris. Nam ſub circulo poſitionis Lunæ graduum 24. fere eſt illius aſcenſio obliqua graduum 240. 22. quæ ſublata à dicto quadrato relinquit arcum directionis grad. 29.31. Præterea & Sol applicabat ſextili Martis tempore mortis, licet ille non obtineat poteſtatem hylegialem.

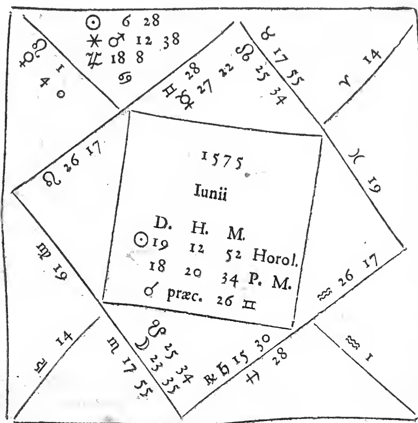
Vigesimaquarta obseruatio.

Decubitus Brunori Nasini Brixiensis.

Non est inferior hæc obseruatio priore, siquidem à leui origine ingens malum emanauit. Nasinus enim ille, dum Bononiæ studiorum causa ageret, anno ac die supradicto leniter in fronte, & in manu aliquanto grauius vulneratus fuit, sed paucis post diebus ab omni mortis suspicione liber, ac pene saluus, vagabundus domi forisque discurrens inordinato victu & licentiore coitu vsus in recidiuam incidit, ac spasmo seu conuulsione neruorum correptus, die 13. Aprilis hora 12. & dimidia vitalem hanc auram dereliquit. Fuit autem is dies decimusquartus à principio læsionis, quo Luna discurrebat per gradum 15. ♓ in diametro Saturni existentis in gradu $15\frac{1}{2}$ ♍. Constat autem ex sola hac figura ad principium decubitus constituta, iudicium de morte patientis desumi posse. Nam Luna damnatur à Saturno & à cauda Draconis, necnon à Solis ac Mercurij retrocedentis antiscio; nec trigonus Iouis radius eidem opem vllam porrigit, cum in octaua mortis domo constituatur. Venus autem horoscopi ac octauæ domina affligitur ab eodem Saturno per diametrum, de quo extat aphorismus decimusquintus capite 22. qui ait: si vnus & idem Planeta à maleficis infestatus, & horoscopo & octauæ domui præerit (vt hic Venus) tunc mortem significari ipsiusmet ægroti culpa conscitam. Verum si & genesim ipsam, qualis mihi ab huius adolescentis fratre D. Ioanne Paulo adhuc superstite data fuit, inspiciamus, mirus Planetarum ad nati mortem conspirantium consensus patefiet. Enimuero tempore occubitus ferebatur horoscopus per directionem ad sextilem Martis longum in gra. 13. ♍ cum testimonio tetragoni Saturni paulo post subsequentis.

Erat autem Mars præcise sub eodem circulo positionis cum Hercule stella fixa crudeli ac violenta. Præterea eodem tempore attingebat Luna per directionem corpus Saturni. Atque in reuolutione annua Luna in gradu 8. ♌ iungebatur

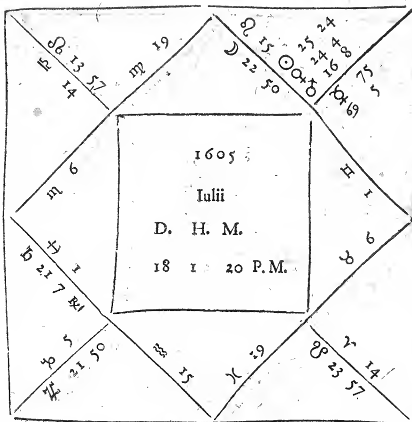

Marti in grad. 14. eiusdem signi constituto. At in figura decubitus locus Saturni & Lunæ incidit in locum quadratum Saturni radicis prope ipsam horoscopi directionem; ac Sol in grad. 11. Arietis positus in quadrato Martis radicali collocatur. Mars autem totius mali primus auctor, tempore decubitus è gradibus 26. ♒ horoscopum radicis è diametro oppugnabat.

Vige-

Vigesimaquinta obseruatio.

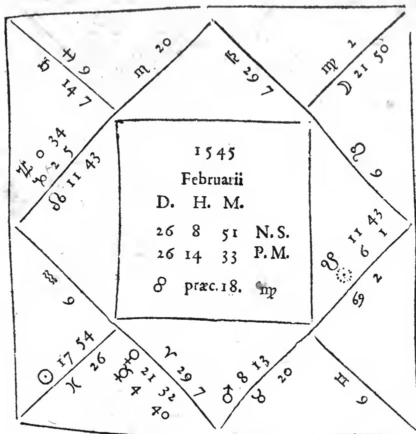
Decubitus Serenissimi Principis Mantuæ.

Dum superiore Æstate, anni s. 1605. Mantuæ essem, vocatus à Serenissimo Duce, inuasit Serenissimum Principem Franciscum tertiana duplex mense & hora superius notata; quam ęgritudinem ipse exspectabat, siquidem aduenturam ei biennio ante prædixeram, idque ex directione horoscopi ad antiscium ♂ occurrentis in grad. 26.54. ♌, locus enim Martis radicalis est in Celsitudinis suæ genesi in grad. 3.6. ♉. & horoscopus in grad. 12.40. ♌. In principio itaque ægritudinis Luna accedebat ad Regulum, seu cor Leonis, & ad locum directionis, dum supra Horizontem emergeret gr. 6. ♏, quem Mars ab initio nascendi ferit oppositis radiis. Verum cum Mars horoscopi dominus & mali auctor recedat à Mercurio octauæ domino, & applicet diametro Iouis & corpori Veneris, indicabat ægritudinem minime lethalem futuram, eoque magis quod & Sol à Veneris præsentia confortetur; conualuit enim circa finem eiusdem mensis.

Vigesimasexta obseruatio.

De Excellentissimo Viro Gaspare Taliacotio Medico Bononiense.

Cum de exemplis geniturarum hic adferendis solicitus essem, forte fortuna incidi in genesim Excellentissimi viri Gasparis Taliacotii, amici mei, dum viueret, integerrimi, Medici Bononiensis præclarissimi, ac nasium restauratoris solertissimi. Nihil autem alienum ab instituto meo facturus videbar, si hanc etiam genituram hisce exemplis interponerem, præsertim quod radiorum in Æquatore assumptorum, veritas in illa egregie elucescat. Habuit itaque V.r hic duas ægritudines Saturninas, vnam anno suæ ætatis quadragesimoseptimo, & alteram anno quinquagesimoquinto, ex qua tandem diem suum obiit, anno scilicet 1599. Nouembris die septimo hora decimaoctaua circiter. Verum dictis temporibus nulla erat infœlix luminarium directio, igitur necessario ambæ hæ ægritudines à Saturno illatæ ab Horoscopo prouenerunt. Atque cum ille non nisi semel deferri queat in hoc casu ad Saturni tetragonum in Ecliptica, prout fecit anno 55. absque omni dubio altera ægritudo anni quadragesimiseptimi ab eiusdem horoscopi directione ad tetragonum dicti Saturni in Æquatore dependebit. Dicto itaque anno 47. ægrotauit grauiter hic vir ad complures menses, præsertim vero tota hyeme. Non fuit autem mortalis hic morbus, quod dictus Saturni tetragonus incidit in grad. 343. 4'. Æquatoris

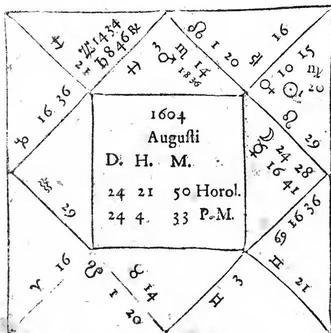
toris, quibus respondent in Ecliptica grad. 29. 24'. ♒, à quo loco directionis prope abest tum Iouis, tum ipsius horoscopi sextilis aspectus in Ecliptica. Porrò mortalis fuit altera ægritudo anni 55. quando horoscopus attigit per directionem quadratum Saturni in Ecliptica: cuius malitiam superueniens lumen secundarium magnopere auxit. Nam in reuolutione anni 55. quæ fuit ad diem septimam Martii 1599. circa meridiem, Sol & Venus coniuncti, constituebantur in antiscio Saturni percurrentis grad. 15. 4'0. ♎, Luna vero incidens in grad. 21. ♌ accedebat ad diametrum Martis obtinentis gradus 25. ♒, fuitque is Lunæ locus in reuolutione infestatus ab eiusdem Martis antiscio. Nihil itaque mirum est, tot concurrentibus malis, virum hunc è viuis excessisse: atque si de initio ægritudinis certi quid haberemus, proculdubio, consensum Planetarum in figura morbi ad mortem conspirantium inueniremus, constat autem mortis tempore supradicto Lunam fuisse in quadrato Saturni anæretæ. Fuit autem ægritudo hæc & longa & interrupta, quippe per Æstatem superiorem varie conflictabatur æger, interdum enim videbatur euasisse malum, ac deinde denuo vehementiore decumbebat morbo. Hoc autem in confesso est, Medicos ipsos ægritudinem non cognouisse, vt anæreta sub radiis Solaribus indicabat.

Vigesimaseptima obseruatio.

De Barbara Magina filia Auctoris.

Latitudines Planetarum

♄	2	7	S.	D.
♃	0	52	S.	D.
♂	0	40	M.	D.
♀	3	12	M.	D.
☿	0	32	S.	A.
☽	4	36	M.	A.

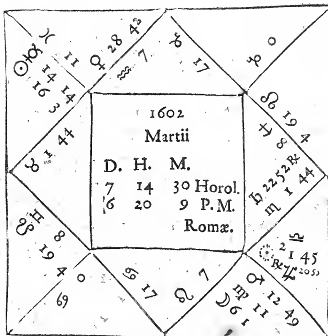

Placuit superiori geniture & hanc etiam filiolæ meæ adiicere, quæ cum decimumseptimum mensem ageret, die prima Februarii anni 1606. leuiter cœpit male habere, nihilo tamen secius discurrebat per ædes more solito: die vero tertia eiusdem mensis (horam obseruare non potui) morbi inclementia obruta decumbere

bere cœpit. Credo autem fuiſſe horam vnam aut alteram à meridie, dum Luna circiter gradus 25. ♓ obtineret. Porro accreſcente in dies morbo, die ſeptima dicti menſis, à cibo & lacte materno abſtinere cœpit, nec inde vſque ad 10. menſis diem, quicquam prçter vinum, aliosque liquores deguſtauit. Vbi hoc obſeruatione dignum eſt, momento mortis, quæ duabus horis ante Solis ortum fuit, eundem gradum ſupra Horizontem ortiuum emerſiſſe, qui ab initio natiuitatis aſcẽderat, eratque etiam Luna tunc temporis in grad. 26. ♓ in quadrato ſcilicet loci ſui ab initio morbi ſumpti. Verum enimuero cum de præciſo decubitus tempore mihi non conſtet (niſi quod Solem à Martis tetragono affligi certum eſt) planetarum in hanc mortem coniurantium in geneſi ipſa examinabimus. Luna itaque quæ hic hylegialem poteſtatem obtinet, ſub circulo poſitionis gr. 42. fere deſcendit cum gr. 153. 2′ 9. æquatoris, & cum gr. 15. 5′ 7. ☊. Hæc igitur ferebatur ad exactũ quadratum Martis. Præterea & Horoſcopus attigerat ſextilem Martis longum, qui prope abeſt à quadrato in çquatore. Nec omnino aſpernamur Mercurii Lunaris conditionarii domini in hanc mortem coniurationem, quippe qui per directionem ad quadratum idem Martis deuolueretur.

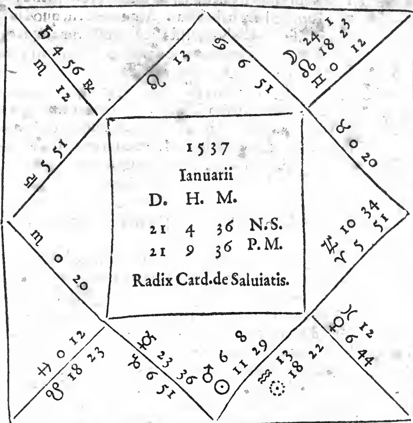
Obſeruatio vigeſimaoctaua.

Facta ab Excellentiſs. D. Hieronymo Rubeo Rauennate Medico noſtræ ætatis celeberrimo in decubitu Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Card. Antonii Mariæ de Saluiatis, qui fuit talis.

Ex his facile cognoſci poteſt, vera dixiſſe Galenum 3. de diebus decretoriis c. 6. Lunam, ſi ad planetas intemperatos ſteterit, prauos moleſtosque dies facere, morborumque initia peſſima, & plurimum periculoſa. Quis enim Medicus, ſi vt eſt Hippocratis libro de aere, aquis, & locis præceptum; Aſtronomiam nouerit, & quod

& quod ibidem idem affirmat, ex ea morbum præcognouerit, & huiusmodi animaduertisset morbi initium, eum maxime periculosum fore non pronunciasset, maleque se habiturum ęgrotum, cum ad opposita, & quadrata loca Luna peruenisset? nempe die 14. 21. & 28. eiusdem mensis, quibus diebus non esset medicamentum vacuans, aut alioqui vehemens adhibendum, cum dicat ibidem Galenus diebus illis mutationes fieri magnas: In lethalibus morbis lethales, in salubri-

bus bonas. Patet autem morbum hunc inter lethales fuisse collocandum, cum Saturni locum radicalem Luna insidens pessimum ex sententia Galeni morbum indicaret. Pari censendus fuisset periculo dies 19. eiusdē mensis, quo Luna ad locum radicalē Martis & Solis adiit. Quo etiā die vertente, nempe vbi post iteratas malorum locorum à Luna peragrationes, robur innatum viri, in victus ratione tota vita temperati infractum est. Obiit ipso scilicet die 19. Aprilis hora 19. horologii. Sed videtur facere difficultatem id, quod ibidem scribit Galenus, in morbis salubribus dies eosdē, locosq; esse considerandos, videlicet cum Luna ad quadrata & opposita loca peruenerit. Cum enim hæ inimicæ irradiationes esse scribantur, malum potius quam bonum allaturas esse verisimile est, præstaretq; si hexagonum, aut trigonum animaduertendum esse asseruisset.

Respondeo, mutationes in morbis & crises, de quibus scribit in illis libris Galenus, siue salubres morbi sint, siue insalubres, fieri propter eam causam, quia natura inimica aduersus morbum insurgit cum eoque luctatur. Vnde ob hanc

turbationem,& naturæ luctam dicebat Hippocrates 2. Aph. 13. Quibus crisis fit, noctem, quæ accessionem præcedit, grauem esse: expellit enim natura quod noxium est, si robusta sit,& tūc salubris est morbus, si vero imbecilla fuerit, succumbit,& morbus dicitur lethalis. Cum igitur irradiationes illæ oppositæ,& quadratæ hostiles habeantur,& in signis fiant, quæ vires habent aduersas, non fuerit mirum, si morbum natura oppugnat,& perinde ac hostis eum in prœlium vocat, & cum eo decertat, superatur enim si valens sit, sin minus prosternenda ac proterenda à morbo, qui tunc lethalis habebitur. Atque hoc est, quod in omnibus morbis, siue salubres sint, siue insalubres, crises fiunt die septima,& decimaquarta: ex naturæ autem vi maiore, aut minore, quæ ex locis planetarum beneficorum, aut maleficorum hauritur, salubres, aut lethales. At quomodo verum esse potest, quod inquit Galenus, Lunam cum planetis genesis salubres morbos facere, illorumq; esse initia sine periculo & salutaria, cum eo tempore ne morbum quidem facere deberet? Si quidem longe maius est, morbum præsentem expellere ac sanare, quam futurum præcauere. si igitur Luna cum beneficis morbos sanat, multo magis præcauebit. Igitur nunquam erit, vt morbi incipiant, quando Luna cum beneficis planetis fuerit, præsertim quia ipse etiam paulò supra Galenus scripserat, hominem tunc bene degere, cum Luna locum beneficorum in genesi possederit. Itaque si bene tunc degit, non potest ægrotare, aut morbi initium habere.

Respondeo principium morbi esse teste Galeno primo de Crisibus cap. 4. & primo Aphoris. 12. cum natura primum in illum impetum, primamque inuasionem facit. Itaque eo tempore si cum beneficis genituræ locis Luna fuerit, indicatur valentem eam esse,& morbum ob id superaturam: sin contra, superandam. Quod vero additur, si tunc homo bene degit, quando Luna est cum beneficis, igitur non poterit ægrotare, aut morbi initium esse. Verum id quidem est, si simpliciter accipiatur,& in sanis hominibus, vt ibidē explicat Galenus. Sed vbi morbi causa iam in promptu est quam mali forte ingressus ac transitus collegerunt, ipseque morbus iam naturam stimulat, tum ipsa in morbum insurgat necesse est, bonasq; esse huiusmodi aggressiones,& quæ deinde sequantur, mutationes.

Ex his inferri poterit, quod Galenus omisit, ex cuius tamen dictis potest colligi, nempe, quid erit dicendum, cum Luna in neutro locorum fuerit, nec beneficorum, nec maleficorum, quemadmodum in sequenti nostra obseruatione fuit. Hactenus Excellentissimus Rubeus.

Additio Magini.

Puto ego, horoscopum natalitium Illustrissimi huius Cardinalis fuisse gr. 3. 15'. ♎, presertim quod æstimatiuum tempus est ad horam 4. 30'. Horologii, atq; tempore mortis accessisse ad tetragonum radium Saturni secundum æquatoris partes. Enimuero si rectæ Saturni ascensioni graduum 157. 15'. addantur gr. 90. definitur sinister ipsius Saturni tetragonus in gr. 247. 15'. æquatoris, à quo sublata deinceps obliqua ipsius horoscopi ascensione quę est gr. 183. 0'. relinquitur arcus directionis gr. 64. 15'. cui secundum opinionem Cardani,& Naibodæ debentur anni 65. cum diebus 76. Neque enim persuaderi possum Illustrissimum hunc virum è viuis decessisse absque valida aliqua directione.

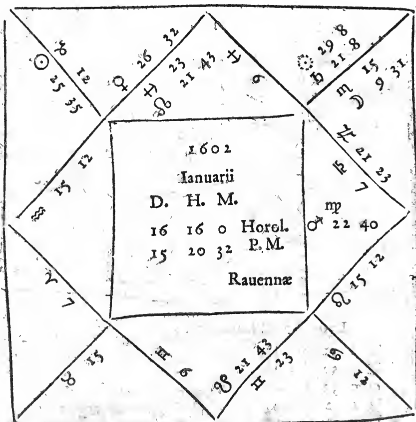
Correspondet autem in Ecliptica huiusmodi Saturni quadratus radius inter-

fectoꝛ

fector gradibus 22.16'.♏,concurrens fere cum hexagono ☿ ex gr. 23.35'. ♑ proiecto, quem directionis loco præcise admodum occupabat Saturnus obtinens grad. 22.5'. ♏ in anni reditu,& in opposito Lunæ constitutus percurrentis tunc gr.24.♉. Quod profecto mirum videri debet, & pro validissimo testimonio veritatis radiorum in æquatore. Præterea idemmet horoscopus progressione afficiebatur à diametro Saturni, & Lunæ progressio annua deuoluta erat ad grad. 24, ♏,nempe ad locum directionis horoscopi, quem Saturnus corporaliter occupabat. Quare afflictis adeo simul ambobus ipsis vitæ largitoribus à ♄ validissimo anæreta, vtpote horoscopo per directionem & annuum processum, & Luna per transitum & annuum pariter processum; ac præterea eodem ♄ inficiente directionis horoscopi locum ad initium anni, nil mirum si tunc Illustrissimus hic Cardinalis è viuis decessit cum omnium dolore. Non ignoro fuisse aliquos, qui confugerint post subsequutam eius mortem ad horoscopi mutationem, statuendo ipsum in gr.14.♎ proxime, vt tempore mortis occurrat ad tetragonum ♄ in Zodiaco, parum curantes, tempus hac mutatione nimis ab æstimato recedere, vt pote integra hora, quod non est credibile de viro nobilissime nato, cuius tempus natalitium à patre fuit diligenter annotatum, vt ab ipsomet Cardinali testabatur.

Obseruatio vigesimanona.

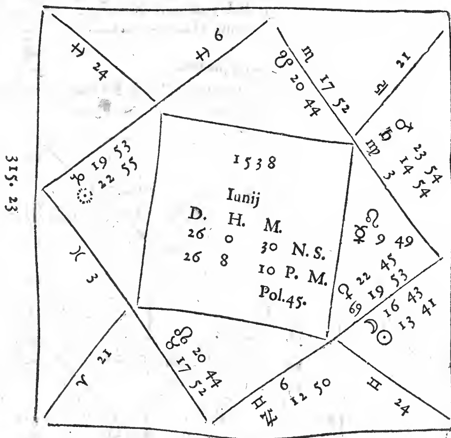
Eiusdem excellentissimi Rubei ad initium morbi Illustr.&Reueren. D. Marsilii Landriani Episcopi Vigleuanensis, vt in hac figura.

Hic Luna in nullo genesis maleficorum, aut beneficorum loco reperitur: Incidit tamen Illustrissimus Dominus, dum Rauennæ legationem Romandiolæ sustinens commoraretur, in magnam syncopem à stomacho, è qua cum restitutus esset plerisque adhibitis remediis, sic tamen vt per duodecim circiter horas absque pulsu esset, successisset autem febris, in quarta liber omnino fuit. Luna est in quadrato Mercurii genesis, qui est dominus sextæ domus; aliquid etiam facit, quia est in loco Saturni annui reditus. Sed quia parui hæc momenti fuerunt, idcirco cum ad oppositum Iouis genesis Luna peruenit, morbo solutus est, cum aliqua tamen difficultate ob quadratum Saturni, & Martis, qui magis obfuissent, nisi initio Luna à maleficorum radiis libera fuisset. Atq; hæc pro explicanda Galeni sententia dicta sint. Hæc excellentissimus Rubeus.

Ecce genesis iam dicti Illustrissimi Episcopi.

225. 23.

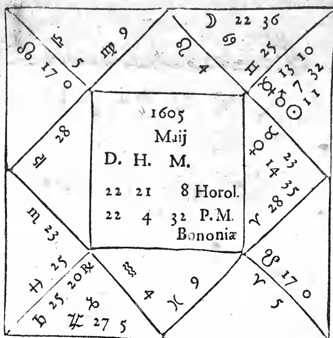

Latitudines Planetarum.

♄	1	32	S.	D.
♃	0	52	M.	D.
♂	0	33	S.	D.
♀	1	2	S.	A.
☿	0	36	S.	D.
☽	4	8	S.	A.

Obseruatio trigesima & vltima.

Decubitus eiusdem Illustrissimi & Reuerendissimi Episcopi Vigleuanensis.

Idem met Illustris. Episcopus Bononiæ tunc prolegatus ægrotauit momento tẽporis, sicut supra. Ob intempestiuũ vsum potus gelidi, dum occuparetur in corporis purgatione, quam ante aliquot dies ex Medicorum consultatione iniuerat. Hæc autem ægritudo adeo vires eius prostrauit, vt ex debilitatione pulsus, ac ex aliis symptomatibus die 26. præsertim & 27. superuenientibus Medici prestantissimi quotquot ad eius curam vocati erant vnanimi consensu de eius salute prorsus desperarent, deridentes potius prædictionem salutis: quam D. Franciscus Ingolus eius auditor ac Astrologiæ peritissimus, atque ego constanter ex coniecturis Astrologicis non leuibus asseuerabamus. Nam quamuis tunc temporis horoscopi directio deuoluta esset ad tetragonum Mercurii domini octauæ stationis, atq; etiam Venus Apheta, & Luna simul (quæ ambæ in eodem fere positionis circulo cadunt) accederẽt per directionem ad Saturni hexagonum in signo ipsi Veneri inimico, nihilominus spem futuræ salutis nobis dederunt directiones ipsæ non admodum valentes ad mortem inferendam; præsertim non cõsentiente annua reuolutione. Sed & non leuem salutis spem nobis fecit positus Lunę ad morbi initium in loco radicali ad vnguem beneficæ Veneris, quæ tunc domina erat horoscopi, ac octauæ domus, à cuius ⚹ ipsa ☽ sese separando ad Iouis applicabat diametrum. Nihil nos deterruit videntes, hunc præsidem male se habuisse die 26. dum ☽ per locum ♄ radicalem discurreret, & die 27. percurrente eadem Luna locum ♂ genituræ, quinimo dum anxie vocatus accessissem dicta die 27. ad ægrotum percunctantem me, quid de exitu eius ægritudinis, quæ à Medicis lethalis censebatur, ex Astrologicis sentirem prædictionibus, eidem ingenue ac sancte affirmaui, me nihil de eius morte timere, imo sperare pro certo illa eadem die debere ipsum à morbo aliquantum subleuari, & successiue sequentibus diebus vires magis ac magis acquirendo, quamprimum conualescere, sicut euenit.

DE ANNVI TEMPORIS MENSVRA IN DIRECTIONIBVS EX COMMENTARIIS VALENTINI NAIbodæ Mathematici eruditiſſimi ſuper caput decimum Apotelesmatici Tertij Claudij Ptolemæi.

His adiicio quæſtioné, circa quam multos doctos heſitaſſe cognoui, neminem vero, qui quicquam in ea determinare voluerit, ne dicam potuerit: quia enim cum Ptolemæus hic dicat ἐνιαυτὸν, hoc eſt, annum Solarem, ſeu integram Solis conuerſionem, atque in ſeſe reſtitutionem proprie cenſeri & eſſe tempus, in ſequenti vero de vita tractatu, vbi agit de vitæ prorogatoris directione, dicit tempora Æquatoris æquabiliter tranſire per vtrumq; & per horizontem, & per Meridionalem circulum, quorum reſpectu localium diſtantiarum ſimilitudines, ſeu paritates accipiuntur, & vnumquodlibet talium temporum bona ratione valere ſeu efficere annum Solarem vnum. Ideo hic quæri poteſt, vtrum per tempus Æquatoris intelligat partem eius trecenteſimam & ſexageſimam, an vero aliquam aliam. Qui τὸ ῥητὸν vrgent, & ſubter corticem litteræ nihil vident, iis apparet præſens iſta hæſitatio ſuperflua & otioſa. Et inter plures alios doctos, & familiares vir eruditiſſimus Io. Stadius dulcis meus amicus, quaſi deridendo partem illam 72. qua Cardanus tempora directionum augenda eſſe ſemper, & vbiq; conſtanterque præcipit, quærebat olim à me vtrum ſaltem ſuſpicari poſſem aliquem Ptolemæi locum, in quo memoratam illam partem 72. inſinuaſſe inueniretur Ptolemæus, ſicut aſſertum eſt, & putatum à Cardano, vnde poſtea in Ephemeridibus ſuis poſuit eam eſſe plane commentitiam, atq; à reipſa pariter ac littera menteq; Ptolemęi alienam: ſuntq; inuenti plurimi, qui conſentiant, & hanc eandem ſententiam ſequuntur, vt mirum ſit, Cardanum in hoc ſeſe neq; defendere, neq; apertius declarare voluiſſe, ne quidem in commentariis in Ptolemæum poſtremo recognitis, & locupletatis: præſertim cum ſatis appareat, ipſeq;, licet recte, indicet non incognita ſibi fuiſſe dictarum illarum Ephemeridum contenta, alias enim de ipſis noluiſſet, vel non potuiſſet quicquam iure iudicare, & tamen interea hoc dum agit, huius, in quo præcipue in illis coarguebatur, & ex quo tanquam ex re non parui momenti lectoribus, & ſtudioſis tot enaſcerentur dubitationes, nullam plane faciens mentionem, totum hoc negocium ſilentio præteriit. Nec coniicere mihi licuit, quo conſilio alio, ſi non quia in littera Ptolemęi forte nihil occurreret, aut eſſet in promptu, quod id quod prodidiſſet ſufficienter firmatum conſtare poſſet. Itaque hæc ſcribens cogitabam apud me, an ne aliquid eſſet & inueniretur apud Ptolemæum,

mæum, quo excusari, defendiq; posset Cardanus, & per quem demonstrari posset, insinuatum esse à Ptolemæo id, quod de cõmuniter vsitatis Æquatoris temporibus septuagesima secunda ipsorum parte adaugendis astruxit. Succurrebant autem statim rationes non inuitæ, neq; dissentaneæ à re ipsa, nec ab ipsius Ptolemæi verbis, menteq; abhorrentes. Ptolemæus vbiq; testatur hanc disciplinam, & sua pręcepta, verbaq; naturaliter esse intelligenda, & seiungenda penitus à numeris arbitrarijs, vt quib. à natura nulla vis agendi sit inserta. Qua ratione ductus hoc quoq; loco asseruit vnam integram Solis conuersionẽ efficere vnũ naturale: omniumq; hominum sensus incurrens & quod proprie dici mereatur tempus; quasi dicat, Ægyptios, aut Arabum, imo & ipsos nostros Iulianos annos non esse naturales, sed arbitrarios atq; à naturalibus longe diuersos, & defectibus, vel excessibus differentes, & qui ob id in hac arte naturali nõ possint tenere verum, aut vere physicum locũ. Similiter intelligendus est Ptolemæus in capite sequenti, vbi dicit, quodlibet Æquatoris tempus indicare aut definire nobis annum Solarem vnum, quod videlicet loquatur de Æquatoris naturalibus, non autem arbitrariis temporibus, & hoc maxime, quia adiecit id fieri εἰκότως, hoc est bonis & naturalib. consentaneisque rationibus. Nulla est autem ratio, vt res arbitraria indicet in hac arte rem naturalem: sed oportet, vt tempora naturalia iudicẽtur à naturalibus, & neutiquam arbitrariis temporum numeris: cumque annus Solaris sit quædam ipsius naturalis reuolutio, & in sese reditus, restitutioque. Ergo de sententia Ptolemæi exquisite desiderat indicari ab Æquatoris temporibus naturalibus, non autem arbitrariis, qualia tercentum additis sexaginta circulum conficiunt. Quod autem circuli in tricenas sexagenas partes sectio sit artificialis & arbitraria, non autem naturalis, id ex se se manifestum est, & in confesso apud omnes. Fatentur enim omnes, natura Solisque diurno per signiferum incessu monstrante, cœlestes ambitus suis distribui temporibus aut partibus, quibus ob id quoque apud recentes noua inuenta est additaque appellatio. Nam quas prisci partes appellarunt, moderniores gradus à Solis diurno progressu vocant. Sol enim quotidie tantum cœli percurrit, quantum fere satis est ad conficiendam vnam circuli tricenam sexagenam partem. Quem numerum artifices prætulerunt, non quia naturalis sit, aut in ipsa rerum natura cohærens, sed calculo maxime conueniens. Recte ergo Cardanus & ex mente Ptolemæi voluit sectionem circuli in partes 360. tanto abesse à sectione physica, quanto supputationibus artificialibus est conuenientior, aptiorque. Itaque & ob eam causam circuli naturalis est sectio in tot tempora vel partes, quot temporibus, seu gressibus Solis naturalibus diurnis vna reuolutio conficitur, expleturque. Nam talis & huiusmodi Solis diurnus gressus, non autem pars sexagena sit & efficitur naturalis numerus, & secundum potentiam annus solaris. Quod autem hæc sit sententia Ptolemæi & non alia, paulo ante clarissime demonstrauimus. Non enim vult Ptolemæus, annum Solarem naturalem componi, constituique, aut indicari ab aliquo tempore, quod arbitrio hominum sit limitatum: sed quod in ipsa rerum natura cohæreat, & cui ipsa natura limites posuerit, & naturalem habeat potentiam componendi Solarem annum. Habes ergo iam demonstratum in Æquatore reperiri naturalia tempora tot quot sunt Solis gressus diurni ad conficiendum, explendumque suum ambitum sufficientes, nempe 365 proxime: atqui tempora eiusdem Æquatoris artificialia, quibus in supputationibus

necess.

necessario vtimur, sunt 360. Ergo per hæc illa secantes inueniemus, quantum ex naturalibus temporibus artificialium vni tempori competat, nempe tempus naturale vnum, addita parte septuagesimasecunda ad vnguem; sicut prodidit Cardanus. Melius & propius tamen ad ipsam veritatem accedendo dixisset partem vnam sexagesimam octauam, quia annus Solaris non expletur plene diebus 365. sed diebus totidem addito diei quadrante fere. Similiter medius, & naturalis Solis diurnus gressus ab vno integro artificum tempore, seu vna tricena sexagena parte deficit scrupulis secundis 52. quæ non sunt vna septuagesimasecunda, sed sexagesimaoctaua pars integri proxime. Sed vt huius rei studiosus Lector præcisionem ne desideraret, adieci competentiæ canonem ad secundaria vsque scrupula iustum.

1629 [illegible]

[illegible]

Cano-